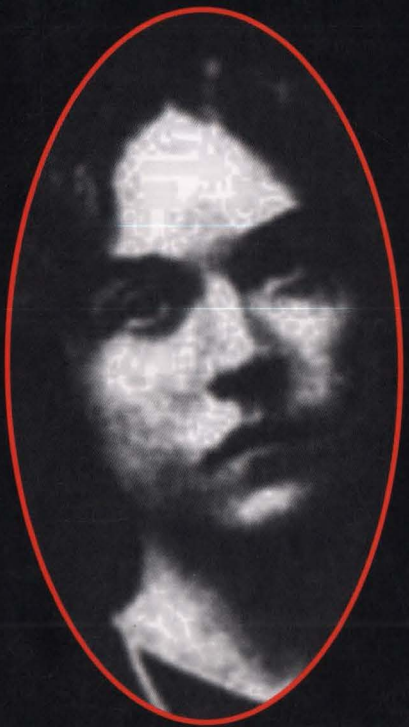
Alexandra Kollontai

Kızıl Aşk

Kızıl Aşk

ALEXANDRA KOLLONTAI

Türkçesi: İmdat Yeğen

Babil®

Kızıl Aşk

Alexandra Kollontai

Çeviri: İmdat Yeğen

Babil® Yayınları: 77
Roman: 9

Kızıl Aşk
Alexandra Kollontai

Çeviri
İmdat Yeğen

Yayın Koordinatörü
İsmet Gülseçkin

Kapak Tasarımı
Özlem Halıcı

Birinci Basım: 2005 (1000 adet)

Teknik Hazırlık
Gülsen Şeker

Baskı ve Cilt
Barış Matbaası

ISBN: 975-6207-52-3
Yayıncı Sertifika No: 0705-34-000139

www.babilyayinlari.com

Babil®
Muvakkithane Cad. No: 9 Kadıköy-İst. Tel: 0216 414 12 53 - 414 73 64

Babil® Yayınları Seyhan Müzik Prodüksiyon San. Tic. Ltd. Şti. Tescilli markasıdır.

Kızıl Aşk

Alexandra Kollontai

Babil

İngilizce Baskıya Önsöz

Bu roman ne ahlâk üzerine bir araştırma ne de Sovyet Rusya'daki yaşam standardının bir betimlemesidir. Yalnızca savaş sonrası dönemin cinsel yaşamının psikolojik bir incelemesidir.

Çevre olarak kendi ülkemi seçtim ve kendi insanlarımı roman kahramanı yaptım, çünkü onları daha iyi tanıyorum; içsel yaşamlarını ve karakterlerini daha canlı yansıtabilirim. Anlatılan sorunlar sadece Sovyet Rusya'ya özgü değil, her ülkede görülebilen tüm dünyanın sorunlarıdır. Cinsel yaşamdaki değişimin doğurduğu sessiz ruhsal dramlar; özellikle kadınların duygularındaki bu gelişimi, Avrupa'nın genç kuşağı iyi bilir.

Bir erkeği aşk yaşamındaki davranışları için yargılar mıyız? Genellikle, çok esnek olan belli sınırları aşmadığı sürece, seks yaşamı kendisinin "özel konusudur" deriz. Erkeğin karakteri, aile ahlâkıyla ilgili yaklaşımıyla değil, işindeki verimliliği, zekası, iradesi, Devlete ve Ülkeye yararı ile değerlendirilir. Kadınların çoğu devlet ya da toplum içinde doğrudan görev almadılar.Tüm etkinlikleri aile yaşamı içinde sınırlı kaldı.Uygar toplumlar, kadında cinsellik ve ailesel yaşamında "iyi ahlâk" sergilemesinden başka özellik aramadılar.

Oysa şimdi, çoğu ülkede yetişkin kadın yurttaşların yarısından fazlası, tıpkı erkekler gibi, çalışıp didinirken, toplum kadınlardan yeni şeyler talep etmektedir. Yurttaşlık görevlerini karşılama yetenekleri, aile yaşamlarındaki "iyilikten" ya da "lekesizlikten" daha değerli olmaya başlamıştır. Günümüzde aile yaşamı, kadınların, tek etkinlik alanı değildir; çok kez aileye karşı görevleri, ev dışındaki işleriyle ve toplumsal görevleriyle acı biçimde

çatışır. Bu yüzden, günümüzde bir kadının, büyük babalarımızın ve büyük annelerimizin yaptığından farklı biçimde değerlendirilmesi çok doğaldır.

Günümüzde bir kadın, burjuva aile ahlâkı ölçüleriyle "kusursuzluğa" ulaşabilse ve kendi insanlarınca "itibar görse" bile ne toplumun gerçek takdirini ne de devletin "saygısını" elde edebilir. Açıkça "görmezden gelinir." Aksine; bir kadın güncel burjuva cinsel ahlâkı açısından "lekesiz" olmayabilir, ancak eğer siyasette, sanatta, bilimde vb., sıradışı bir kişilikse, kimse arkasından "fısıldamaz" bile. Biri "iyi ahlâklı" ancak ülke ya da insanlık için hiç faydalı iş yapmamış, öteki "aile ahlâkı" eleştiriye açık, ancak etkili bir toplum çalışanı olan iki kadın karşılaştırılacak olsa, hangisinin ağır basacağından kuşku yoktur.

Cinsel ahlâkla ilgili ölçülerimiz sürekli değişir. Hiç bir zaman aynı kalmaz. İnsanlık tarihinde, sadece, ahlâki evrimin daha hızlandığı dönemler ve (yaşamın tüm alanlarındaki genel durgunlukla birlikte) değişimin yavaşladığı dönemler vardır. Yalnızca yarım yüzyıl önce Dumas-fils, "boşanmış kadın" için "düşmüş" bir yaratık diye yazıyordu, bugün ise France, yasal olmayan annelerin, yasal olarak evli kadınlarla eşit haklara sahip olmasını açıkça tartışmaktadır. Cinsel ahlâka yönelik düşünce ve yargılarımızda eski burjuva ikiyüzlülüğünün kalıntıları giderek azalmaktadır.

Umarım bu kitap, ahlâki değerlere ilişkin eski burjuva ikiyüzlülüğüyle savaşmada yardımcı olur ve kadına "iyi ahlâkı" için değil, etkinliği için, kendi sınıfına, ülkesine ve tüm insanlığa karşı görevlerindeki başarısı için saygı göstermeye başladığımızı bir kez daha gösterir.

Mexico City, 10 Mart 1927

BİRİNCİ KİTAP:
AŞK

Birinci Bölüm

Vassilissa yirmi sekiz yaşında çalışan bir kızdı. Meslekten örücüydü. İnce, anemik görüntülü, tipik bir şehir çocuğuydu. Geçirdiği tifüsten sonra kısa kesilen saçları kıvırcıklaşmıştı. Uzaktan bir erkek çocuğunu andırırdı. Göğüsleri düzdü, bir bluz giyer ve yıpranmış bir deri kemer takardı. Güzel sayılmazdı ama gözleri güzeldi; kahverengi, dost, gözlemci ve düşünce dolu gözler. Bu gözler hiç bir zaman kimsenin üzüntüsünü kaçırmadı.

O bir komünistti. Savaş başladığında Bolşevik olmuştu. Savaştan en başından beri nefret ederdi. Atölyeden cepheye gönderilenler olmuştu; insanlar Rusya'nın zaferi için fazla çalışmaya hazırdılar. Ama Vassilissa karşı çıkmıştı. Savaş sadece kanlı bir dehşetti. Yararı neydi? Savaş insanlara zorluk getirirdi. Askerler için, koyun gibi kıyıma gönderilen zavallı genç insanlar için üzülürdünüz. Vassilissa ne zaman sokakta tam takım askeri donanımla savaşa giden bir müfrezeyle karşılaşsa yolunu değiştirirdi. Ölüme gidiyorlardı, ama yinede ciğerlerinin bütün gücüyle bağırıp şarkı söylüyorlardı! Ve de nasıl arzuyla şarkı söylüyorlardı, sanki tatile çıkıyorlardı. Onları zorlayan neydi? Karşı çıkmalıydılar: ölümümüze gitmeyeceğiz, başkalarını öldürmeyeceğiz! O zaman savaş olmazdı.

Vassilissa'nın okuma yazması iyiydi; besteci olan babasından öğrenmişti. Tolstoy'u okur ve eserlerini severdi.

Atölyede "Barıştan yana" tek kişiydi. Çalışan her ele ihtiyaç olmasa işten atılırdı. Vassilissa kısa zamanda çevresinde tanınmıştı; savaşa karşıydı ve Tolstoy hayranıydı. Kadınlar onunla konuşmayı kesmişlerdi. Onlara göre; ülkesi için hiçbir şey yapmak

istemiyor, Rusya'yı sevmiyordu ve O bir kayıptı.

Hakkındaki raporlar örgütçü bir Bolşevik'in eline geçti. Vassilissa ile tanıştı, onunla konuştu, kısa sürede hakkında görüşü oluştu; "Karakter sahibi bir kız; ne yaptığını biliyor. Parti onu kullanabilir."

Örgüte alınmıştı. Ama Vassilissa hemen Bolşevik olmadı. Parti üyeleriyle tartışmalar yaptı. Sorular sordu, öfkelendi ve çekip gitti. Uzun uzun düşündükten sonra kendi isteğiyle geri geldi: "Sizinle çalışmak istiyorum" dedi.

Devrim sırasında örgütleme işinde çalıştı ve "İşçi Konseyi" üyesi oldu. Bolşevikliği sevdi ve savaşa ödünsüz karşı olduğu için Lenin hayranı oldu.

Menşevikler'le ve Sosyal Devrimcilerle tartışmalarında ustaca, sıcak, ikna edici konuşurdu ve hiçbir zaman sözünü esirgemezdi. Başka kadınlar, çalışan kadınlar, ürkektiler, ama Vassilissa gerektiğinde tereddütsüz söz alırdı. Sözü hep açık ve tam yerindeydi.

Yoldaşlarının saygısını kazandı. Kerenski yönetiminde Kent Duma'sı için adaydı. Örgü atölyesindeki kızlar onunla övünüyordu. Şimdi her sözü yasaydı. Vassilissa kadınları yönetmeyi biliyordu, duruma göre arkadaşça konuşuyor ya da azarlıyordu. Herkesin sorunlarını biliyordu, çünkü kendisi genç kızlığından bu yana fabrikadaydı. Sürekli onların çıkarlarını savunuyordu. Kimi zaman yoldaşları onu azarlıyorlardı: "Kadınları unutamaz mısın? Şimdi onlar için zamanımız yok, daha önemli işlerimiz var."

Vassilissa parlardı, yoldaşlara iyi bir nutuk çeker, bölge sekreteriyle kavga ederdi. Ama taleplerini geri çekmezdi. "Kadınların işleri neden daha önemsizmiş? Bu düşünce hepinizin alışkanlığı. Bu yüzden kadınlar 'geri kalmıştır.' Ama kadınlar olmadan devrim yapamazsınız. Kadın herşeydir. O ne düşünürse ve ne önerirse erkek onu yapar. Kadınları kazanırsanız işinizi yarı yarı-

ya başarmış olursunuz."

Vassilissa 1918'de çok kavgacıydı. Ne istediğini biliyordu ve geri adım atmazdı. Diğerleri son yıllarda biraz gevşediler, geri kaldılar ve evde oturdular. Ama Vassilissa devam etti. Hep savaşarak, hep birşeyleri örgütleyerek, hep belli bir noktada ısrar ederek.

Yorulmak bilmezdi. Bu kadar enerjiyi nereden buluyordu? Kırılgandı, yüzünde bir damla kan yoktu. Sadece gözleri: Çekici, zeki ve gözlemci gözler.

Vassilissa bir mektup almıştı. Uzun zamandır beklediği bir mektuptu bu, erkeğinden, yoldaşından, sevgilisinden. Aylardır ayrıydılar. Bu konuda yapabilecekleri bir şey yoktu. Önce iç savaş, şimdi de "ekonomik cephe." Parti bütün üyelerini seferber ediyordu. Devrim oyun değildi; herkesten özveri istiyordu. Böylece Vassilissa da Devrim'e kendi özverisinde bulundu. Neredeyse sürekli sevgilisinden ayrı yaşıyordu, ondan çok uzaklarda. Rusyanın zıt uçlarında ayrı düşmüşlerdi. Arkadaşları "Böylesi senin için daha iyi. Sana sevgisi daha uzun sürecek, çünkü senden bıkmayacak" diyorlardı. Belki haklıydılar; ama onsuz hayat üzücüydü. Vassilissa'nın boş zamanı azdı. Sabahın erken saatinden gece geç vakte kadar Parti'nin ve Sovyet'in bimez tükenmez işlerine boğulmuştu. Önemli, acil, heyecan verici işler. Ama küçük odasına döndüğünde kalbi sevgilisinin özlemiyle sarsılıyordu. Buz gibi bir esinti hissederdi. Oturup çay içer ve düşünürdü. Sanki kimsenin ona gereksinmesi yoktu. Bütün gün birlikte çalıştıkları halde, sanki yoldaşları yoktu - sanki uğruna çabaladığı bir amacı yoktu. Bütün bunlar neye yarardı? Kim istiyordu? İnsanoğlu? Erkekler bunu anlayamazdı. Bugün gene birşeyleri berbat etmişler, birbirlerine sövmüşler, yakınmışlardı. Herkes yalnızca kendi çıkarı için çalışıyordu. Toplum için yaşamaları gerektiğini anlamaya yanaşmıyorlardı. Anlayabilirlerdi oysa.

Vassilissa'yla alay bile ettmişler, iyi niyetini insafsızca kötüye kullanmışlar, erzak kamesi için sitem etmişlerdi. Şeytan alsın - ona ihtiyacı yoktu! Yoldaşları onu zorlukla ikna etmişlerdi. Şimdi artık gücünü kaybediyordu, kendini yorgun hissediyordu. Oturmuş, masaya yaslanmıştı ve çayını içiyordu. Kaya şekerini ısırdı, gündüz karşılaştığı aşağılamaları düşündü kara kara. Şimdi artık devrimde iyi ya da görkemli birşey göremiyordu. Yalnızca başarısızlık, öfke ve çatışma.

Ah sevgilisi yanında olsaydı. O zaman konuşup kalbini ferahlatırdı. Onu şefkatle okşardı:

"Neden bu kadar üzgünsün Vasya? Senin gibi erkek kız, hiçbir şeyden korkmaz, herkese meydan okur, hiçbir şeyden kaçmaz - hele şuna bakın: dam altında kabarmış serçe gibi tüyleri karmakarışık orada oturuyor!"

Onu kaldırırdı, güçlüydü, onu çocuk gibi odada gezdirip, ninni söylerdi. Gülerlerdi - kalbi sevinçten sızlardı. Ah, Vasilissa sevgilisine hayrandı, erkeğine, yoldaşına. Yakışıklı bir adamdı, nazik ve sevgi dolu - o kadar nazikti ki.

Onu düşünürken, Vassilisssa kendini daha kötü hissetti. Tavan arası o kadar ıssız, o kadar yalnızdı ki. İçini çekti. Çay takımını ortadan kaldırıp kendini azarladı. Daha ne istiyorsun? Hayattan yalnız keyif mi bekliyorsun? İşini seviyorsun. Yoldaşlarının saygısına sahipsin. Ayrıca sevgilin de var. Yeter de artmaz mı Vassilissa Dementyevna? Devrim tatil değil, herkes özveride bulunmalı. "Her şey Ulus için, her şey Devrim'in zaferi için."

Vassilissa için kış böyle geçmişti. Ama şimdi bahardı. Güneş neşeyle parlıyor, serçeler çatıların altında ötüyorlardı. Sabah erkenden Vassilissa onları izledi, sevgilisinin onu "kabarmış serçe" diye çağırmasını anımsayıp gülümsemişti. Bahar hayata sesleniyordu. Çalışmak giderek zor geliyordu. Vassilissa anemikti ve ciğerlerinden hastaydı.

Vassilissa ortak bir model ev düzenlemişti. Kendi kararıyla üstlendiği bir görevdi, Parti'yle ve Sovyet'le ilgili genel çalışmalardan bağımsızdı. Bu ortak ev onun için her şeyden değerliydi. Uzun zamandır Komünist ruhun yaşayacağı bir model ev düzenlemeyi düşünüyordu. Herkesin kendi için yaşadığı, kimsenin komşusuna aldırmadığı, kavganın, atışmanın, hoşnutsuzluğun egemen olduğu, herkesin iyiliği için çalışmaya kimsenin istekli olmadığı, herkesin sürekli birşeyler istediği, sıradan ortak bir ev değil. Hayır, Vassilissa oldukça farklı bir şey tasarlamıştı. Sabırla, neredeyse gizlice evi hazırlamıştı. Ne çok zorlukla karşılaşmıştı! İki kez evini elinden almışlardı. Sayısız anlaşmazlıkların içine girmesine neden olmuştu. Ama sonunda başarmıştı. Ortak bir mutfak, çamaşırhane, çocuk odası, - Vassislissa'nın gururu, pencerelerinde perdeler ve sardunyalarla - yemek odası ve dernek odası gibi döşeli bir kitaplık düzenlemişti.

Başta her şey iyi gitti. Evde yaşayan kadınlar Vassilissa'yı ıslak öpücüklere boğdular: "İşte küçük sevgili koruyucu meleğimiz. Her şeyimizi kolaylaştırdın. Harikasın." Ama daha sonra sorunlar başladı. Evin kuralları çiğnendi. Kadınlara temizliği öğretmek olanaksızdı. Mutfakta tencere tava için kavga ettiler. Lavaboyu taşırdılar, evi nerdeyse su basıyordu. Ve evdeki her hata, her tartışma, her rahatsızlık Vassilissaya karşı şikayete dönüştü, sanki o bir "pansiyoncuydu," Cezalandırmak şart olmuştu. Kiracılar kızdılar, gücendiler; bazıları ayrıldılar.

İşler daha da kötüleşmişti. Sürekli kavgalar ve ayrılıklar. Gerçekten baş belası bir çift vardı; Fedosseyevler. Onları hiç bir şey memnun edemezdi. Ne istediklerini kendileri de bilmeden hep mızmızlanır, hep mızmızlanır; hiç tatmin olmazlar ve başkalarını da kışkırtırlardı. Sırf eve önce onlar taşındılar diye ve ev onlarınmış gibi hissettikleri içindi tüm bu huysuzlukları. Ama istedikleri neydi? Neyi sevmediler? Neyi beğenmediler Vassilissa

bir türlü anlayamıyordu. Ona yaşamı zehir ettiler, her gün ayrı bir sorun yarattılar.

Vassilissa bitkin düşmüş, ağlayacak kadar kızmıştı. Planının başarısızlığını ve atık yürümeyeceğini görmüştü. Öyleyse yeni düzen gerekiyordu; artık herşey parayla ve ödemeler peşin. Su ve elektrik. Vergiler ödenecek, masraflar ortak karşılanacak. Vassilissa her yönden sıkışıyordu. Yararı yoktu! Parasız hiçbir şey olmuyordu. Vassilissa köle gibi çalışıyordu. İşi tümüyle bıraksa daha iyiydi. Ama Vassilissa korkak biri değildi. Bir işe el atınca sonuna kadar götürürdü.

Moskova'ya gitti, günlerce değişik büroları ziyaret etti. Üst düzey yetkililere başvurdu. Raporları ve hesapları çok olumlu bulundu; sonunda ortak model eve sahip oldu. Onarım masraflarına bile katkıda bulundular. Bununla birlikte, gelecekte evi kendi kendine yetecek hale getirmeliydi.

Vassilissa sevinçli döndü. Ama Fedosseyevler somurtuyordu. Onunla zıtlaştılar, sanki ortak model ev kavgasını kazanmakla, onlara kötülük yapmış gibi olmuştu.

Şimdi de yeni dertler başlamıştı. Vassilissa'nın evin hesaplarını doğru tutmadığı, bir kenara para ayırdığı dedikoduları yayıldı.

Sevgilisi olmadan zorlanıyordu. Yakın bir yoldaşa gereksinmesi vardı. Ona yazdı, yanına çağırdı. Ama, önemli görevler onun gelmesini engelliyordu. Büyük sorumluluğu olan yeni bir görevdeydi. Önceden kâtip olduğu firmanın işlerini kurallara bağlaması ve yeniden düzenlemesi gerekiyordu. Bütün kış yakınmıştı; zor bir işti. Ayrılması olanaksızdı. Bütün yük onun omuzlarındaydı.

Böylece Vassilissa, erkek adaletsizliğinin fincanındaki tortu kadar, suyu çekilmiş, bütün zorluklarla başbaşa kalmıştı. Haksız olan kimdi? Kendi halkı, yoldaşları, işçiler! Bu herşeyden çok a-

cı veriyordu. Keşke burşui* olsaydı.

Fedosseyevler'in evden atılmaları gerektiğinde, Vassilissa'ya affetmesi için yalvardılar, ona hep saygı duyduklarına inandırmaya çalıştılar. Zaferinin tadına varamadan hasta düşmüştü. Sevinemeyecek kadar yorgundu, yıpranmıştı, tükenmişti.

Sonradan işine dönmüş ama ruhunda bir şey ölmüştü.

Artık ortak model evi sevmiyordu. Sanki çocuğuna tecavüze etmişlerdi. Çocukluğundaki bir anı aklına geldi: Kardeşi Kolya ona bir şeker göstermişti. Ama almak için uzandığında sinir edici bir gülüşle "Şimdi onu senin için iğrenç yapacağım" demişti. Ve üzerine tükürerek. "Neden şekerini yemiyorsun Vassilissa? Güzeldir." Vassilissa gözleri yaşlı uzaklaştı. "Seni pislik! Zorba! İşe yaramaz! Neden şekerimi berbat ettin?"

Şimdi ortak model ev için böyle hissediyordu. Ondan iğreniyordu. Oysa yönetimi hâlâ onun elindeydi, ama kalbi orada değildi. Keşke ayrılabilseydi. Kiracılarla ilişkileri bozulmuştu. Ya onlar? Onlar da kendisine karşı değil miydiler? Fedosseyevler'den yana olmamış mıydılar? Ve neden? Neden?

Sonuç olarak, insanlara olan ilgisini ve sevgisini kaybetti. Eskiden çok daha iyi yürekliydi. Herkesi düşünür, herkese acır, herkes için üzülürdü. Şimdi yalnızca bir şey istiyordu:

Beni rahat bırakın! Dokunmayın! Yorgunum!.

* Burşui: Burjuva, takma isim

İkinci Bölüm

Ta çatının altından, Vassilissa'nın tavan arasının penceresinden içeri sıcak güneş ve bahar gizlice süzülüyordu. Ve gökyüzü; yapağı gibi, beyaz, narin.

Bitişikte, eskiden bir beyefendinin eviyken şimdi Anneler Evi olarak kullanılan bir binanın çatısı vardı. Arkasında bir bahçe uzanıyordu, goncalar kabarmaya başlamıştı. Bahar, sevgili bahar, geç kalmıştı ama işte sonunda gelmişti.

Bugün Vassilissa'nın yüreğinde de bahar vardı. Kışın, hep yalnız, hep tek başına, neredeyse donmuştu. Sürekli dertler, çatışmalar, nefretler. Ama bugün bayramdı, gerçek bir bayram. Sevgilisinden, en değerli varlığından mektup vardı. Ama ne mektup! Böyle bir mektup almayalı çok uzun zaman olmuştu.

"Bana işkence etme Vasya; sabrım tükendi. Kaç kez bana gelmeye söz verdin. Ama beni hep hayal kırıklığına uğrattın, beni üzdün, benim usanmaz erkek kızım. Hâlâ herkesle kavga ediyor musun? Burada yoldaşlar arasında bile senin hakkında söylentiler var. Gazetelere çıktığını söylüyorlar. Ama bu işin üstesinden geldiğine göre artık sevgili Volodya'na gel. Seni beklemeye sabrım kalmadı. Göreceksin, seçkin insanlar gibi yaşayacağız. Kendi atım ve ineğim var ve bir otomobil her zaman hizmetimde. Hizmetçilerim var, evde iş yapman gerekmeyecek, iyice dinlenebilirsin. Burada bahar doruğunda; elma ağaçları çiçek içinde. Vasya, sevgili erkek kızım - hiç baharı birlikte geçirmedik. Ama yaşamımız hep bahar gibi olmalı. Herneyse, seni hemen şimdi istiyorum. Burada Parti Komitesi'yle sorunum var. Bana taktılar. Bir zamanlar anarşist olduğumu unutamıyorlar. Sana yazmıştım,

Savelyev yüzünden başladı. Bu işi düzeltmen gerekecek. Bütün bu her işe karışanlardan bıktım. Nefes aldırmıyorlar. Bana karşı bir şey bulmaları zor. Görevimi iyi yapıyorum. Ama hep aynı, şimdi sana çok ihtiyacım var. Kahverengi gözlerinden öperim."

Her zaman senin,Volodya.

Vasilisya pencerenin kenarında oturdu, gökteki beyaz bulutlara bakıp düşündü. Gözlerinin içi gülüyordu. Güzel bir mektuptu. Volodya onu çok seviyordu, çok. Ya kendi onu ne kadar seviyordu acaba! Mektubu dizlerine yaydı ve sanki Volodya'nın başıymış gibi okşadı. Mavi göğü, çatıyı, bulutları görmüyordu. Yalnızca yakışıklı Volodya'sını, yaramazca parlayan gözlerini görüyordu. Vassilissa onu seviyordu, o kadar seviyordu ki, bu ona acı veriyordu. Bütün kış boyunca onsuz nasıl yaşamıştı? Onu yedi aydır görmemişti. Onu pek az düşünmüş, onu pek az özlemiş gibi geliyordu. Erkeğini düşünecek ya da onun hasretini çekecek zamanı olmamıştı. Kış boyunca o kadar sorunu ve derdi olmuştu ki. Yüreğinin çocuğu, ortak model ev güvendeydi; ama ahmak, anlayışsız, kültürsüz insanlarla kavga etmek zorunda kalmıştı. Volodya'nın aşkını, özlemini, kalbinin en derin köşesinde saklamıştı. Vassilissa, onu düşününce, orada kalbinde olduğunu hissetti. Tatlı bir yük, aşkının ağırlığını gerçekten hissetti. Belki de onu hep merak ettiği için. Sakın ona birşey olmasın diye. O disipline uymazdı. Yoldaşlar haklıydılar. Vassilissa biliyordu. Onu "Anarşist" olmakla suçladılar. Emirlere uymayı sevmezdi, işleri kendi bildiği gibi yapmayı yeğlerdi. Ama çalışmasıyla bunu karşılardı.

Bu yüzden ayrı yaşıyorlardı, böylece birbirlerinin işine karışmayacaklardı, çünkü Vassilissa da bütün kalbiyle, ruhuyla kendini işine vermişti. Ama Volodya yakınındayken, onu kendine çekiyordu ve işi aksıyordu.

Vladimir, "Önce işimiz, sonra aşkımız, öyle değil mi, Vasya?" derdi, Vasya hak verirdi. Fikirleri aynıydı. Ne kadar hari-

kaydı, yalnızca karı koca değil aynı zamanda yoldaştılar. Şimdi yine tıpkı bir yoldaş gibi, sorunlarını çözmesine yardım etsin diye, onu çağırıyordu. Ne tür sorunlar? Vassilissa mektubu yeniden okudu.

Gözlerinin önünde sanki bir sis oluşmuştu. Savelyev yüzündense pis bir iş olmalıydı. Çünkü Savelyev bir spekülatördü, düzenbazdı. Volodya'nın onunla neden ilişkisi vardı? Volodya'nın şimdiki durumundaki bir yönetici, bir aziz kadar suçsuz olmalıydı, tüm sahtekarlardan uzak durmalıydı. Ama Volodya insanlara güvenen biriydi. Savelyev'e acımış, onu savunmuştu. Yine de halkın malını çalan böyle insanlara acımamalı. Yaptıklarının cezasını çekmeli.

Ama Volodya iyi yürekliydi ve ötekiler onu anlayamıyorlardı. Arkadaşlığını başka biçimde yorumladılar. Volodya'nın düşmanı çoktu, çünkü kafası kızınca dilini tutamazdı. Keşke olaylar üç yıl önceki gibi gelişmeseydi. Keşke ona karşı dava açılmamış olsaydı. İnsanın adının kötüye çıkması kolaydı. Herkese karşı iftira kampanyası düzenlenebilirdi. Vassilissa'nın deneyimi ona bunu öğretmişti. Bütün kış insanlar ona karşı kışkırtılmamış mıydı? Şimdi sıra Volodya'ya gelmişti.

Ona gidip yardım etmeliydi. Yanında durmalıydı ki, yoldaşlar kendilerinden utansınlar. Daha ne düşünüyordu? Derhal hazırlanıp gidecekti.

Peki ya ev? Ev umurunda bile değildi. Artık kurtaracak bir şey yoktu. Nasılsa her şey mahvoluyordu. Savaşı kazandığı halde gerçek galipler Fedosseyevler'di. Hiçbir şeyi kurtarmanın olanağı yoktu. Vassilissa içini çekti. Pencereye gidip aşağıya, avluya baktı. Eve veda ediyormuş gibiydi. Uzunca bir süre orada kaldı. Ciddi, üzgün.

Sonra bir anda aklına geldi. "Yakında Volodya'mı yeniden göreceğim!" Yanakları kızardı, kalbi sevinçle çarptı. Aşkım, sev-

gilim. Geliyorum, sana geliyorum. Benim Volodya'm.

Vassilissa vagonda oturmuş, uyumaya çalışıyordu. Yolculuğunun ikinci günüydü. Önünde daha yimidört saat vardı.

Bu yolculuk öteki yolculuklarından farklıydı. Her türlü rahatlığı sağlanmıştı tıpkı bir burşuika* gibi. Vladimir yolculuk için ona para göndermişti, (bugünlerde herşeyin bedelini ödemek gerekiyordu), ve yataklı vagonda gelmesini söylemişti. Ayrıca giysi için kumaş göndermişti. Bir yöneticinin karısı iyi giyinmeliydi. Vladimir İvanovitch'ten, yöneticiden bir adam gelip ona parayı ve kumaşı verince gülmekten kendini alamamıştı. Adam kumaşın kalitesini gerçek bir satıcı gibi övmüştü. Vasya gülüp yoldaşa takıldı. Ama o gücenmişti. Şaka yapmıyordu, kumaş gerçekten kusursuzdu. Vasya daha fazla bir şey söylemedi. Bu yeni Yoldaşlar, ekonomistler, onun anlayışının ötesindeydiler.

Vasya uzun süre kumaşı evirip çevirdi. Kumaşları düşünmeye alışık değildi. Ama, karısı çok göze batmasın diye, Volodya'nın istediğine göre modaya uygun, herkesin giydiği gibi bir elbise diktirecekti.

Arkadaşına, terzi Grusha'ya gitti ve ona durumu anlattı. "Güzel ve zevkli bir şey yap Grusha, başkalarının giydiği giysiler gibi." Grusha geçen sonbahar bir yoldaşın Moskova'dan getirdiği moda dergilerinden birkaçını çıkardı. Bütün kış bunlardan dikmişti, herkes memnun kalmıştı.

"Tamam Grusha. Sen birşey seç. Ben böyle şeylerden anlamam. Düzgünse ve yırtık değilse bana yeter. Modayla ilgili birşey bilmem."

Grusha parmağının ucunu ıslatıp, oldukça yıpranmış derginin sayfalarını bir süre çevirdi. Sonunda seçimini buldu.

"İşte! Bu sana gider. Sen incesin, seni daha dolgun gösterecek

* Burshuika: Burjuva Kadını

bir şey gerek. Bu tam sana göre. Yanlar biraz kabarık, önde pliler, o zaman çok düz görünmezsin. Öyle yapacağım ki kocan seni beğenecek."

"Öyleyse anlaştık."

Fiyatta anlaşıp öpüştüler. Vassilissa mutlu ayrıldı. İyi ki dünyada terziler vardı. Asla kendine bir giysi dikemezdi. Ama Volodya kadın giysilerinden anlardı. Elbette, çünkü Amerika'da bir kadın giysi mağazasında çalışmıştı. Ve şimdi bu bilgi işine yarıyordu. Kızıl tüccarlar kadın giysilerinden biraz anlamalıydılar; bunlar bir tür ticari metaydı.

Vassilissa yataklı kompartmanının penceresinde oturuyordu. Yalnızdı. Kompartman ortağı, çok gürültücü, ipekli giysiler içinde, ağır parfümlü, küpeleri yüzünden kulakları sarkmış "Nep"* kızı, bitişik kompartmana geçmiş, "kavalyeleriyle" yüksek sesle gülüşüyordu.

Vassilissa'ya küçümseyerek dudak büküp soğukça sırtını dönmüştü. "Afedersin canım, ama şalımın üzerine oturuyorsun, kırıştıracaksın." Ya da "Ben gece için giyinirken koridora çıkar mısın canım?" Sanki kompartman onun, o Nep kızınındı, ve sanki iyi yürekliliğinden Vassilissa'nın girmesine izin vermişti. Vassilissa Nep kızınınn kendisini "canım" diye çağırmasından hoşlanmamıştı. Ama kavga çıkarmak istemedi. Şeytan götürsün!

Gece iniyordu. Mavimsi gri gölgeler genç çayırları kaplıyordu. Güneş, uzaktaki morumsu siyah orman şeridinin üzerinde bir ateş topu gibi asılıydı. Kargalar çayırlardan havalanmış, gökte daireler çiziyordu. Telgraf direklerinin arasında teller yükselip alçalıyordu.

Alaca karanlıkla birlikte, anlatılamaz bir merak ve özlem Vassilissa'nın yüreğine işledi. Üzüntü değil ama özlemdi. Yolculuğa

* NEP: New Economic Policy, Yeni Ekonomik Politika.

hazırlanmış, işlerini yoluna koymuştu. Ve bir anda herkes onun gidişini öğrenince üzülmüştü. Belki hiç dönmeyecekti.

Fedosseyev kadın ona gelmiş, sarılmış, ağlamış ve af dilemişti. Acı vericiydi. Vassilissa, kalbinin derinliğinde, Fedosseyeva'ya kızgın değildi, ama onun gibilere saygı duyamadığı gibi ona da saygı duymuyordu.

Vassilissa'nın yoldaşları, ona istasyona kadar eşlik ettiler. Ortak evin çocukları kendi yaptıkları kağıt çiçekleri getirmişlerdi. Ve Vassilissa anladı ki, gücünü ve enerjisini boşa harcamamıştı. Tohum ekilmişti, bir şeyler büyüyecekti.

Tekerlekler dönmeye başlayınca, gözlerine yaşlar doldu. Şapkalarını sallıyorlardı. Bir an onları ne kadar sevdiğini anlamıştıı. Ve şimdi onlardan ayrılmak zor geliyordu

Kent henüz arkalarında kalmış, ağaçlık şeritler ve kent çevresinin yerleşimleri, yarışırmışçasına, bir yaklaşıp bir uzaklaşmaya başlamıştı ki, Vassilissa, ortak evi, kışın sevinç ve üzüntülerini unuttu. Düşünceleri trenden de hızlı, kendinden çok önce, sevdiğine koşmuştu.

Vassilissa şimdi neden bu kadar hüzünlüydü? Yüreğine işleyen bu özlem nereden geliyordu? Sanki soğuk bir mengene yüreğini sıkıyordu. Neyi özlüyordu? Belki yaşamının bir parçası ortak evle birlikte geçmişe gömülmüştü, hiç dönmemek üzere, çayırların, bahar güneşinde kehribar gibi parlayan o küçük gölgeler gibi gözden kaybolmuştu.

Ağlamaya başladı. Yumuşak, belirsizce. Gözyaşlarını sildi sonra, ferahladı, sanki ona eziyet eden, kalbindeki o küçük, soğuk özlem topağı, yeni giysisinin eteğine damlayan yaşlarla birlikte akıp gitmişti.

Vagonda ışıklar yandı, gölgeler çekildi. Ortam rahatladı ve yalnızlığı kayboldu.

Vassilissa'nın, aklı değil, yüreği açıkça biliyordu: iki gece da-

ha ve sonra Volodya'yı görecekti, onu görecekti, ona sarılacaktı. Yakıcı dudaklarını, güçlü kollarını hissetti, sesini duydu.

Tatlı bir gevşeklik vücudunu sardı, gözlerinin içi gülüyordu. Aynanın önünde patırtı yapan Nep kızı olmasaVassilissa neşeyle şarkı söyleyecekti. Yüksek sesle, kuşların bahar şarkısı gibi.

Nep kızı kapıyı çarpıp çıkmıştı. Aptal kadın! Vassilissa gözlerini kapadı, Vladimir'i, sevgilisini düşündü. Hayalinde yaşamının öyküsünü sayfa sayfa okudu. Beş yıldır birbirine aşıktılar. İnanması zordu tam beş yıl.

Sanki daha dün tanışmışlardı.

Ayaklarını toplamış, gözleri kapalı, kompartmanının köşesine daha bir rahat yerleşti. Vagonun yumuşak sarsıntısı bütün vücudunu rahatlatıyordu. Ama, düşünceleri, koşuyor koşuyordu.

Anıların sesi. Neye benziyordu ilk tanışmaları?

Ekim günlerinden önceydi, bir toplantıdaydı. Hareketli zamanlardı. Yalnızca bir avuç Bolşevik'tiler - ama nasıl çalışmışlardı! Menşevikler iktidardaydı ya da gürültücü Sosyal Devrimciler. Bolşevikler her yönden saldırıya uğramışlardı, insanlar neredeyse onlara fiziksel şiddet uyguluyorlardı, "Alman casusları", "Hainler."

Gene de grup günden güne büyüdü. Tam olarak ne olacağını kendileri de bilmiyordu ama bir şeyi biliyorlardı; ne olursa olsun barış olmalıydı ve "yurtseverler", "hainler" Sovyetler'den dışarı atılmalıydı. Bu kesindi. Ve savaş başladı. İnatla, coşkuyla, uzlaşmasız, inanç dolu. Hepsinin gözünde sessiz bir kararlılık parlıyordu: Ölürüz ama asla taviz vermeyiz. Kimse kendini düşünmüyordu. Acaba o zaman kimse bireyi düşünüyor muydu?

Vassilissa bu zamanı anımsayınca, kendisini değil, yalnızca grubu görmüştü. Sosyal devrimci ve Menşevik gazeteler onunla ilgili yazılar yazmışlardı - hepsi hayal, yalan, iftira. Bırakın ona sövsünler. Başka türlü olamazdı. Nasılsa insanlar gazetelerdeki

her şeyi okumazlardı. Adalet, Parti'den, Bolşevikler'den yanaydı, bundan kuşkuları yoktu.

Yaşlı kadın, "Annene acımıyor musun? Tüm aileni küçük düşürüyorsun. Bolşeviklere karışıyorsun! Ülkeni düşmana satıyorsun!" diye ağladı.

Vassilissa, evde bu kınamaları dinlemek istemediği için, ayrılıp başka bir kızla birlikte yaşamaya başladı. Annesinin gözyaşlarına katlanamıyordu. Yabancılar ona daha yakın görünüyordu. Önünde bir tek hedef açıkça duruyordu: Bolşevizm'in zaferi. Sanki bir kuvvet onu çekiyordu. Duramazdı. Bu kuvvet onu cehenneme de atsa devam edecekti, mücadele edecekti. Savaşacaktı...

Çelişki daha keskinleşmiş, hava daha boğucu bir hâl almıştı. Bir fırtına kaçınılmazdı. Petrograd'dan haber vardı. Kongrenin kararları. Trotsky'nin söylevleri. Petrograd Sovyetleri'nin bildirgeleri.

O sırada tanışmıştılar. Toplantı kalabalıktı, salon tıklım tıklımdı. İnsanlar pencere pervazlarında duruyor, koridorda yerlere oturuyordu. Nefes alacak yer yoktu. Bu nasıl bir toplantıydı? Vassilissa unutmuştu. İlk kez bir Bolşevik başkan seçilmişti ve komite Bolşevikler'le sol kanat Sosyal Devrimciler'den oluşuyordu. Aralarında bir Anarşist, bir Bağımsız, kentte "Amerikalı" diye bilinen - Vladimir vardı.

Onu ilk kez görüyordu. Ama hakkında çok şey duymuştu. Bazılarının hoşuna gidiyordu ve demişlerdi ki: "O gerçek bir adam. İnsanlara kendini dinletmesini biliyor." Başkaları onu hatalı buluyordu. "Kendini beğenmiş." Ama sendikadaki fırıncılar ve tezgahtarlar arkasındaydılar. Dikkate alınması gerekiyordu. Menşevikler'e karşı kazanınca Bolşevikler sevindiler, ama onlara karşı konuşunca da kızdılar.

Dünyada daha istediği neydi?

Parti sekreteri ona dayanamıyordu. "O kaçık, böylelerinden kurtulmalıyız." Ama Stephan Alexeyevitch, kentin en saygın Bolşevik'i, kırlaşmış sakalının içinden güldü: "Biraz bekleyin, sabırlı olun. Muhteşem bir Bolşevik olacak. Dövüşmeye hevesli. Amerikan huysuzluğunu kaybedinceye kadar bekleyin."

İşte böyle, Vassilissa onu duymuş ama önemsememişti. Hakkında kimsenin bir şey bilmediği o kadar çok insan ortaya çıkıyordu ki. Dikkate almaya değmezdi. Toplantıya geç gelmiş, nefes nefeseydi. "Tuğla fabrikasında" konuşmuştu. Her yerde toplantılar vardı; o günlerde böyle olmak zorundaydı.

O zamanlar Vassilissa bir konuşmacıydı. İnsanlar onu dinlemeyi seviyordu. Onun konuşması herkesin övgüsünü kazanıyordu, çünkü o bir kadındı, çalışan bir kadın. Vassilissa objektif konuşurdu, ne gereksiz konuşur ne de sözünü sakınırdı. Böyle konuşmakta ustalaşmıştı, öz fakat açık. İsteklerin hepsine yetişmekte zorlanıyordu.

Toplantıya gelince doğruca kürsüye gitti. Konuşacağı duyurulmuştu. Yoldaş Yurotchkin - şimdi ölü, cephede öldü - kolundan çekti. "Kazandık! Bolşevikler başkanlık seçimini kazandı. İki sol kanat Sosyal Devrimci, bir de Amerikalı. O şimdi neredeyse bir Bolşevik. Birazdan konuşacak."

Vassilissa Amerikalı'ya göz attı ve ondaki bir şey kendisini şaşırttı. Demek bir anarşist böyle oluyormuş! Onu bir beyefendi sanabilirdi. Yakası kolalı ve kravatlıydı, saçları da ortadan ayrılmıştı. Yakışıklı bir adamdı. Uzun kirpikleri vardı. Sırası gelmek üzereydi. İleri adım attı, boğazını temizledi ve eliyle ağzını kapadı. Bir beyefendi gibi, diye düşündü, gülmekten kendini alamadı.

Sesi hoş, çekiciydi. Uzun süre konuştu, dinleyicileri sık sık güldürdü. Vasya da güldü. Sonuç olarak, bu anarşist, akıllı bir adamdı. Vasya alkışladı. Konuşmacıların masasına döndüğünde

kazayla Vasya'ya çarptı. Özür dilemek için döndüğünde Vasya bir anda kızardı. Utanmış daha da kızarmıştı. Rahatsız edici bir tipti. Ama Anarşist bunu farketmedi. Oturdu, aldırmadan sandalyesine yaslanıp sigarasını yaktı.

Başkan ona dönüp sigarayı işaret etti. "Burada sigara içmek adetimiz değildir." Vladimir omuzlarını silkip sigarasını içmeye devam etti. "Sigara içmek istiyorum ve içeceğim. Kurallarınız benim için geçerli değil." Birkaç nefes daha çekti ve başkanın başka bir şeyle uğraşmakta olduğunu görünce sigarasını attı.

Vasya bunların hiçbirini unutmamıştı. Daha sonraları bunları anlatıp Vladimir'i kızdırmıştı. Ama o zamanlar, daha Vasya'yı farketmemişti. Ancak konuşmaya başlayınca onun farkına vardı. Vasya o akşam çok güzel konuşmuş ve arka tarafında olduğunu bildiği halde, Amerikalı'nın gözlerini üzerinde hissetti. Kasten Menşeviklere, Sosyal Devrimcilere ve Anarşistlere karşı Bolşevikleri tuttu. Amerikalı'ya vurmak istedi; çok fazla beyefendi gibi davranmıştı.

Vasya konuşurken saçlarının nasıl dağıldığını hatırladı. O zamanlar, örüp başının atrafına doladığı, güzel, uzun saçları vardı. Saçları önüne düşüyordu, rahatsız ediyordu, geriye attı. Saçlarının Vladimir'i büyülediğini bilmiyordu.

"Sen konuşurken seni görmüyordum. Ama saçların omuzuna düşünce açıkça gördüm ki sen konuşmacı değildin, sen Vasya'ydın, benim erkek kızım! Bir kadın! Ve o kadar da komik biri. Tedirgindin, ama sağlam duruyordun. Kollarını sallamış ve Anarşistlere sövüp saymış, sonra saçların çözülmüş, küçük kıvrımlı yılanlar sırtında altın telleri gibi dolanmıştı. O zaman, Vasyuk, anladım ki, seni tanımak zorundaydım."

Vladimir ona bunu daha sonraları söylemişti, birbirlerine aşık olduktan sonra. Ama, toplantıda, o bunu bilmiyordu. Konuşması bitince saçlarını örmeye başladı. Yurotchkin, tokalarını yerden

toplayıp ona verdi.

"Teşekkür ederim Yoldaş."

Çok rahatsız ediciydi; herkes ona bakıyordu. O ise Amerikalı'ya bakmaya çekiniyordu. Kuşkusuz Amerikalı onu farketmişti ve onunla ilgili kendi düşünceleri vardı. Birşeyler onu rahatsız ediyordu; Amerikalı'ya kızmıştı. Ama onu neden umursuyordu ki? Toplantı bitmiş salondakiler dağılıyordu. Amerikalı önünde durup "Size kendimi tanıtabilir miyim?" diyerek ona adını söyledi ve kim olduğunu açıkladı. Elini sıktı, konuşmasını övdü. Ve Vasya yine kızardı. Konuşmaya, tartışmaya başladılar. Kadın Bolşevikler'den, erkek Anarşistler'den yanaydı. Kalabalıkla birlikte yürüyüp sokağa çıktılar. Yağışlı ve rüzgarlı bir geceydi. Partiye ait bir fayton bekliyordu. Amerikalı Vasya'yı eve kadar götürmeyi teklif etti. Vasya kabul etti ve faytona bindiler. İçerisi karanlıktı ve fayton dardı. Birbirlerine yakın oturdular. At ürktü ve toynaklarıyla çamur birikintilerine vurup sıçrattı. Vassilissa ve Vladimir tartışmayı kestiler, sessiz, sakin oturdular. İkisi de ciddi ama mutlu. Havadan sudan, yağmurdan, ertesi gün sabun fabrikasında yapılacak toplantıdan, Parti Merkezindeki toplantıdan bahsettiler. Ama kalpleri mutluluk doluydu. Vasya'nın evine gelmişlerdi, birbirlerine iyi geceler dilediler. İkisi de bu kadar erken ayrılmak zorunda oldukları için üzgündü ama bunu söylemediler. Vladimir merakla sordu; "Ayağının ıslanmadığından emin misin?" "Ayaklarım?" Vasya şaşkındı ama aynı zamanda mutluydu. Yaşamında ilk kez biri onu düşünmüş, onun için kaygılanmıştı. Vasya, düzgün, beyaz dişleriyle güldü. Vladimir o an onu kollarına almak, o nemli, beyaz, düzgün dişleri öpmek istedi. Kapı açıldı; bekçi Vasya'yı içeri aldı. "Yarın merkezde görüşmek üzere, hoşça kal. Unutma, toplantı tam ikide başlıyor. Biz Amerikan usulü iş yaparız."

Vladimir yumuşak şapkasını kaldırdı, eğilip derinden selam

vererek ayrıldı. Vasya kapıda döndü, sanki daha farklı bir şey bekliyordu.

Kapı çarptı, küçük karanlık koridorda yalnızdı. Ve bir anda mutlu ruh hali kayboldu. Kalbi huzursuzdu, hastalık derecesinde özlem doluydu. Bir şey onu üzüyordu, bir şey canını yakıyordu.

Kendini o kadar küçük görüyordu ki. O kadar yararsız.

Üçüncü Bölüm

Vasya başını yün şalına yaslamış, vagonda oturuyordu. Uyumuyordu ama bir rüyada gibiydi. Bir filmi şeridi gibi geçmişi gözlerinin önünden geçiyordu: makara makara, sahne sahne, mutluluk ve mutsuzluk, bütün yaşamı, Vladimir'le, Volodya'yla. Güzel anılar. Ve anımsadıkça acıları bile sevimli görünüyordu. Daha rahatça yerleşti. Vagon, yatıştırıcı, konforlu sallıyordu.

Düşüncesinin gözüyle, Vassilissa sendikadaki toplantıyı gördü, gürültülü, bağırtılı, huzursuz bir kurul. Fırıncılar, itirazcı, boyun eğmez, kural tanımaz bir kalabalıktı. Vladimir başkandı; yalnızca o onları nasıl yöneteceğini biliyordu. Zordu, ama sonunda başardı. Harcadığı çabadan alnının damarları şişmişti, ama amacına ulaşmıştı. Vasya'nın gelişini farketmemişti. Vasya, duvara yakın, gösterişsiz, oturmuş onu izliyordu.

Hükümete güvensizlik oyu verilmesi ve sendikanın çalışanların eline teslim edilmesi üzerinde anlaşma sağlanmıştı. Hemen kendilerine ait bir yönetim komitesi seçilmişti. Hissedarlar, kentsel Duma üyeleri ve burşuiler listeden çıkarılmış, üyelikleri iptal edilmişti. Bundan böyle sendika, kentsel bir etkinlik olmayacak, yalnızca fırıncılara ve sendikanın çalışanlarına ait olacaktı.

Ama Menşevikler uykuda yakalanmadılar. Partilerini haberdar etmek için gizli ajanlarını göndermişlerdi.

Kurul dağılmaya başlamış, yalnızca yönetim komitesi toplantı için kalmıştı ki, herkesin dehşet içinde kaldı. Kentin en yüksek yetkilisi, Kerensky'nin sadık takipçisi, Menşevik Komiser bir anda kapıda belirdi. Arkasında Menşevikler'in ve Sosyal Dev-

rimciler'in önderleri vardı. Onları görünce Vladimir'in gözleri kurnazca parladı.

"Yoldaşlar, kurula ara verilmiştir. Yalnızca Devrimci Fırıncılar Sendikası'nın yönetim komitesi üyeleri oturum için kalacaklardır. Yarın güncel işleri tartışmak için genel toplantı yapılacak. Şimdi, herkes evine."

Vladimir'in sesi yankılandı, sakin ve kararlı. Dinleyiciler gürültüyle kalktılar.

Komiserin öfkeli sesi geldi, "Durun yoldaşlar, durun! Rica ederim, toplantıyı ertelemeyin."

"Komiser geç kaldılar. Toplantı bitmiş bulunuyor. Ama kararlarımızı öğrenmek isterseniz buyurun. İşte burada. Size bir delege heyeti göndermeyi planlamıştık. Ama kendiniz geldiniz. Böylesi çok daha iyi. Devrim zamanlarında olması gerektiği gibi. Örgütlerin ellerinde raporlarla, devlet görevlilerine koşmasının değil, devlet görevlilerinin, bilgi almak için işçilerin örgütlerine gelmesinin gerektiğini öğrenmenin tam zamanıdır."

Vladimir sessizce oturdu, kağıtlarını topladı ve gözlerinin içinde, uzun kirpiklerinin altında, minik şeytanlar gülüp dansediyordu.

"Haklı! Haklı!" diye bağırdı kalabalık. Çoğu gülüyordu. Komiser karşı çıkmaya yeltendi. Vladimir'in yanına gitti, heyecanlandı ve bağırdı. Vladimir tümüyle sakinliğini korudu, yalnızca gözleri gülüyordu; sesi yüksek ve netti. Komisere yanıtı, bütün salonda duyuluyordu. Topluluk güldü ve alkışladı. Vladimir'in, komiseri, sendikanın burşuilerden fırıncılara geçişini kutlamak için yemeğe davet ettiğini duyunca neşelendiler.

"Akıllı herif, bu Amerikalı. Dilini kullanmayı biliyor."

Komiser amacına ulaşamadan ayrılmak zorunda kaldı. Zor kullanmakla tehdit etti.

"Hele bir dene! diye bağırdı Vladimir, gözleri parlıyordu. Ve

bütün salon tekrarladı. "Hele bir dene! Bir dene!" Ortam tehditkar bir hâl aldı. Menşevikler yan kapıyı çarpıp, aceleyle çıktılar.

Ama salondaki patırtı sürdü. Yönetim toplantısı akşama ertelendi. İnsanlar önce yemek yiyeceklerdi. Bitkindiler, çünkü toplantı sabahtan beri sürmekteydi.

Vasya kalabalıkla birlikte kapıya yöneldi.

Bir anda Vladimir önüne çıktı. Sakin, gözleri gülerek. Temiz, mavi gömleğiyle diğerlerinden ne kadar farklı görünüyordu. Ama artık onu bir "Beyefendi" olarak görmüyordu. Bugün hissetmişti: "O da bizden biri." demişti. Sonuçta Bolşevikler'den ne farkı vardı? Cesurdu, hiçbir şeyden korkusu yoktu. Gerekirse kurşunlara karşı dururdu kolalı yakasına karşın. O anda, elini Vladimir'in güçlü elinin üzerine güvenle koymak için, Vasya'nın içinde yalnızca bir düşünce değil aynı zamanda bir arzu doğdu. Onunla yaşam boyu, yan yana, mutlu, güvenli yürümek isterdi. Ama Vladimir gibi bir erkek için o neydi ki? Vasya, kendini onunla karşılaştırıp, içini çekti. Yakışıklıydı, çok şey görmüştü, Amerika'da bulunmuştu.

Ya kendisi? Bakılmaya değmez, cahil ve hiç ilden dışarı çıkmamıştı. Ona neden önem versindi? Bugün de onu farketmemişti.

Ama Vasya, Vladimir'in sesini duyduğunda, bu düşünceleri henüz açıklığa kavuşmamıştı: "Seni gördüğüme sevindim, Yoldaş Vassilissa. Ama komiseri nasıl defettik değil mi? Bir daha bu numaraları yapamaz. Bir daha buraya hiç gelmez. İddiaya girebilirsin. Ayrıca kararlarımızı resmen de bildireceğiz."

Vladimir heyecanlı, coşkuluydu. Vasya onun coşkusuna katıldı. Konuşmaya başladılar, ikisi de güldüler, mutluydular. Yoldaşlar Vladimir için gelmemiş olsa, antrede çok daha uzun süre kalacaklar, komiser ve kararlar üzerine konuşacaklardı.

"Eh artık gitmeliyim, daha fazla kalamam, Yoldaş Vassilissa."

Vasya onun sesindeki üzüntüyü farketti. Yüreği sevinçle çarptı; sevecen, gözlemci gözlerini, onunkilere dikti. Vasya'nın ruhu gözlerine yansıyordu.

Vladimir onların içine baktı. Sessizce, sanki içlerinde kaybolmuştu.

"Haydi gel Yoldaş Vladimir. İnsanları bekletme. Kulağımıza kadar işe gömülüyüz."

"Geliyorum."

Aceleyle elini sıktı ve gitti.

Vasya, nereye gideceğini bilmeden kentte dolaştı, sokakları da insanları da görmüyordu, yalnızca Vladimir.

Bu onun için yeni bir şeydi.

Açık, ayazlı bir kış gecesi. Yıldızlar, gökte parıldıyan sayısız yıldızlar. Yeni yağmış kar, hâlâ bembeyaz ve lekesiz. Sokakları kaplamış, çatıları ve ağılları örtmüş, gevşek taneleriyle ağaçları süslemiş.

Vassilissa ve Vladimir bir toplantıdan geliyorlardı. "Ekim Günleri" gelip geçmişti. Şimdi iktidar Sovyetlerin'di. Menşevikler ve sağ kanat Sosyal Devrimcileri aradan çıkarmışlardı. Yalnız "Enternasyonalistler" kalmıştı. Bolşevikler'in gücü artıyordu. Parti her şeye egemendi. Bütün işçiler Bolşevikler'den yanaydı. Yalnızca burşuiler, papazlar ve subaylar onlara karşıydılar. Sovyetler onlara karşı bir kampanya yürütüyorlardı. Yaşam henüz tam olarak yoluna girmemiş, devrimin dalgaları durulmamıştı. Kızıl muhafızlar sokaklarda devriye geziyor, ara sıra çatışmalar oluyordu. Ama en kötüsü atlatılmış gibiydi.

Vassilissa ve Vladimir yönetime el koydukları günleri konuşuyorlardı. Vledimir'in fırıncıları o zaman henüz ortadaydılar. İyi, kararlı insanlar. Vladimir onlarla övünüyordu. Ve onlar onu Sovyet'e sokmuşlardı. Vladimir ve Vassilissa, yan yana, sessiz sokaklarda yürüyorlardı. Kızıl muhafız devriyeleri parolayı sor-

dular. Vladimirin kolunda da ince kırmızı bir şerit vardı. Kürk bir şapka giyiyordu, İşçi Muhafızları'na yazılmış ve ateş altında kalmıştı. Bir kurşun, bir yerinden geçmişti; bunu Vasya'ya gösterdi. Bu ara birbirlerini sık sık gördükleri halde konuşmaya fırsatları olmamıştı. Buna zaman yoktu.

Ama o gün, önceden bir planları olmadan, birlikte çıkmışlardı. Birbirlerine anlatacak o kadar çok şeyleri vardı ki, sanki eski arkadaştılar da, eskileri anmak için buluşmuşlardı. Ama, bir an ikisi de sessiz kaldılar. Kendilerini birbirlerine daha yakın hissettiler. Farkına varmadan Vasya'nın evini geçmişler, kenar mahallenin sonuna, kamyon parkının olduğu yere varmışlardı. Nereye gelmişlerdi! Durup şaşkınlık içinde güldüler. Başlarını kaldırdılar, yıldızların göz kırparak parladığı göğe baktılar.

"Köyde saatimiz yoktu, bu yüzden zamanı yıldızlara bakıp anlamak zorundaydık. Onları özellikle babam iyi bilirdi. Har zaman saati tam olarak söyleyebilirdi."

Vladimir çocukluğundan bahsetti. Fakir bir köy evinde kalabalık bir aileydiler. Her şey çok azdı. Volodya okula gitmek istemişti ama çok uzaktı. Papazın kızıyla bir pazarlık yaptı. Onun kazlarını güttü, o da ona okumayı öğretti.

Vladimir, köyünü, memleketinin çayırlarını ve ormanlarını anımsadı. Duygusallaştı ve hüzünlendi.

"Demek böyle biri." Vasilissa hayret etmişti.

Ve Vladimir onun gözünde daha bir değer kazandı. "

Vladimir ona Amerika'yı, dünyada kendi yolunu izlemeye karar verip çocukluğunda oraya nasıl gittiğini anlattı. Bir yolcu gemisinde iki yıl çalıştıktan sonra, bir tersanede iş bulmuştu. Sonunda sınır dışı edilmiş, başka bir eyalete gitmeye zorlanmıştı. Açtı, bulabildiği her işi kabul ediyordu. Bir süre için lüks bir otelde garsonluk yapmıştı. Orada ne çok zengin insanlar görmüş-

tü. Ya kadınlar! Hepsi ipekler, denteller ve elmaslar içindeydi.

Sonra büyük bir moda mağazasında taşıyıcılık yapmıştı, iyi ücret alıyordu. Şeritli bir üniforma giyiyordu; yakışıklılığı yüzünden beğeniliyordu. Ama kısa sürede bundan bıktı. Bütün bu zengin müşteriler sinirine dokunuyordu. Şöförlüğü denedi, zengin bir pamuk tüccarıyla Amerika'yı gezdi, şık bir otomobille yüzlerce mil yaptı. Ama bu da sıkıcı geldi. Sonuç olarak bir serften biraz halliceydi. Tüccar, onu pamuk işine soktu, orada satıcı oldu ve muhasebe öğrendi.

Ve sonra - Devrim. Her şeyi bırakıp Rusya'ya koştu. Amerika'da iken bile örgüte üyeydi. Bir kez polisle bir çatışmadan sonra tutuklanmıştı. Ama pamuk tüccarı yardımına geldi, çünkü onu şöför olarak beğeniyordu ve bir Anarşist olduğunu bildiği halde ona saygı duyuyordu. Onunla her zaman el sıkışırdı. Amerika, Rusya'dan farklıydı!

Vladimir kendince Amerika'yı seviyordu.

Sokaklarda yürüdüler, yürüdüler. Vasya dinledi; Vladimir'in sözcüklerinin akışı dinmiyordu. Bütün yaşamını ona açıyor gibiydi. Yeniden Vasya'nın evinin kapısına geldiler.

Vladimir "Beni bir çay içmeye davet etmeyecek misin, Yoldaş Vassilissa?" diye sordu. "Susuzluktan kavruluyorum. Ve gerçekten henüz uyumak istemiyorum."

Vasya kararsızdı. Bu saatte kuşkusuz, arkadaşı uyuyordu.

"Farketmez. Onu da uyandırırız. Üçümüz gerçek bir parti yaparız."

Ve neden Amerikalı'yı içeri davet etmesindi? Gitmesini istemiyordu, çünkü arkadaş olmuşlardı.

İçeri girdiler, Vladimir yardım etti, semaveri yaktılar.

"Hanımefendilere her zaman yardım edilmeli. Amerika'da böyle yaparız."

Vasya'nın yataktan çekip çıkardıkları arkadaşı gözlerini o ka-

dar uykulu kırpıştırıyordu ki, ona takılıp şakalaşarak çay içip oyalandılar.

Ve Vladimir yine Amerika'yı, üç köşeli şapkasının üzerinde bir tüy, şeritli kapıcı üniformasıyla önünde durduğu mağazaya otomobilleriyle gelen, ipek çoraplı, güzel kadınları anlattı. Biri eline bir not sıkıştırmış, randevu vermişti. Ama o gitmemişti. Kadınları önemsemezdi. Yalnızca sorun yaratırlardı. Bir başkası ona bir gül vermişti....

Vladimir'in ipek çoraplı Amerikan kadınlarının hikayelerini dinlerken, Vasya kendini gitgide daha önemsiz ve çirkin hissediyordu.

Kalbindeki neşe söndü, dünya karanlık görünüyordu.

"Ve sanırım bu güzellere aşık oldun?"

Vasya'nın sesi boş çıkmış soruyu ağzından kaçırdığı için utanmıştı.

Vladimir ona ilgiyle ve şefkatle baktı. Başını salladı.

"Bütün yaşamımda, Vassilissa Dementyevna, kalbimi ve aşkımı korudum. Onları temiz bir kıza saklıyorum. Ama bu şık bayanlar? Onlar çok hızlılar. Fahişelerden de kötü."

Ve yeni bir sevinç kalbine aktı, ama yalnızca onu doldurmadan çekilmek için. Kalbini temiz bir kıza mı saklıyordu? Ama Vasya bakire değildi. Makine departmanından Petya Razgulov, cepheye gitmeden önce onunla bir ilişkisi olmuştu. Sonra Parti örgütçüsü vardı, Vasya onunla nişanlandığını söylemişti. O da gitmiş ve yazmayı kesmişti. Kendi de onu unuttu. Ama şimdi ne yapacaktı? Ancak "temiz bir kız?"

Vasya Vladimir'e bakıyor, sesini dinliyordu ama ne dediğini anlamıyordu. Kalbi öyle ağrıyordu ki. Vladimir hikayelerinden sıkıldığını düşündü.

Konuşmayı kesip kalktı ve aceleyle, soğukça çıkıp gitti.

Vasya gözyaşlarını tutmak için savaşmıştı. Kendini onun kol-

larına atmak istiyordu. Ama onun kendisine gereksinmesi yoktu. O kadar çok güzel kadın görmüş ve kalbini "temiz bir kıza" saklıyordu.

Vasya bütün gece ağladı. Bu Amerikalı'dan kurtulmaya karar vermişti. Kendisi onun için hiç bir şey ifade etmiyordu?

Vasya Amerikalı'nın yolundan çekilmeye kesin karar vermişti, ama kader onları daha da yaklaştırmaya kararlıydı.

Bir gün komite toplantısına geldiğinde, şiddetli bir anlaşmazlığın sürdüğünü gördü. Yeni bir Kent Komutanı atanması gerekiyordu. Bazıları Vladimir'i önerdi, başkaları onun adaylığına karşı çıktılar. Partkom* sekreteri özellikle karşıydı. Düşünülemezdi bile. Bütün kent bu Amerikalı'ya karşıydı. Paçasını ensesine yıkmış, sendikanın faytonuyla, vali gibi kentte dolaşıyordu. Halkı rahatsız ediyordu, disiplin tanımıyordu. Hakkında yeni şikayetler gelmişti. Sendika kurallarına uymuyordu.

Vasya, Vladimir'i savundu. Onun için böyle konuşulmasını işitmek, ona Anarşist dendiğini duymak onu incitmişti. Bu kuşku tamamen saçmalıktı. Bolşevikler'den daha iyi iş yapmamış mıydı? Stephan Alexeyevitch de Vladimir'den yanaydı. Oylama yapıldı.

Vladimire karşı yedi, ondan yana altı. Eh, yapacak birşey yoktu. Sonuç olarak, suç biraz da Vladimir'deydi. Çok fazla gösteriye kalkışmıştı.

Ama Vladimir kızgındı. Ona neden güvenmiyorlardı? Bütün kalbi ve ruhuyla devrimden yana değil miydi? Komitenin oylamasını öğrenince küplere bindi. Açıkça Bolşevikler'i suçlamaya başladı.

"Devletin partizanları! Merkeziyetçiler! Yeni bir polis rejimi kurmak istiyorlar!"

---

* Partkom: Parti Komitesi

Fırsat buldukça Amerika'yı anlattı, Dünya Sanayi İşçileri'nden (IWW) bahsetti. Komite çok kızmıştı, Vladimir'den kurallara uymasını istedi. Çatlak günden güne büyüdü. Vasya Vladimir'i savunmak için çok uğraştı, sesi kısılıncaya kadar tartıştı.

Konu Sovyet'in önüne getirildi. Sendika yine kuralları çiğnemişti.

Ancak Vladimir defalarca yineledi: "Sizin polis yönetmeliklerinizi tanımıyorum. Her kurum kendi kendisinin sahibidir. Disiplin? Disiplininiz bana vız gelir. Biz yeniden zincirlenmek için devrim yapmadık, bunun için kan akıtıp, burşuileri sürmedik. Komutana ne gereksinmemiz var? Biz kendimizi yönetebiliriz."

Ağız kavgaları, bağırtılar.

Başkanlık eden görevli "İtaat etmezsen seni Sovyet'ten atarız" diye tehdit etti.

Vladimir "Deneyin bakalım!" diye haykırdı, gözleri alev alev. "Bütün fırıncı çıraklarımı milisten geri çağıracağım. Bakalım o zaman sizi kim savunacak. Yakında yine burşuiler'in eline düşersiniz. Ve sizin Sovyet'iniz oraya gidiyor. Bu Sovyet değil - bu bir polis bölgesi!"

Bir an Vassilissa'nın kalbi durdu. Neden bunu söylemişti? Şimdi hepsi üzerine çullanacaklardı. İyi bilmişti. Toplantıda bir kızgınlık fırtınası esti. Ne? Sovyetler'e dil uzatmıştı. Vladimir, benzi atmış, kendini savunarak orada duruyordu. Ama çevresinde bir fırtına vardı. İnsanlar ona doğru geliyordu.

"İhraç edin. Tutuklayın. Atın dışarı. Rezil."

Stephan Alexeyevitch, sağolsun. Ona yardımcı oldu. Vladimir'e bitişik odaya geçmesini söyledi. Sovyet, konuyu onsuz tartışacaktı.

Vladimir çıktı ve Vasya onu izledi. Küçük düşürülmüş hissediyordu. Vladimir ne kadar aptalca davranmıştı. Sovyet'e de kızgındı. İnsanı sözleri için nasıl cezalandırabilirlerdi? Yaptıklarına

bakmalıydılar. Herkes Vladimir'in Sovyet'ten yana olduğunu biliyordu. O olmasa Bolşevikler Ekim Devrimi'ni başaramayabilirlerdi. Subayları silahsızlandıran o olmuştu. Kentin yöneticisini kaçmaya zorlayan, en inatçı karşıtlarını sokaklara çıkaran oydu. Karı küreyin bakalım! Neden onun Sovyet'ten atılması gerekiyordu? Düşüncesizce bir söz yüzünden mi?

Vasya, altüst olmuş halde, Vladimir'in masada oturmuş, başı ellerinin arasında, kara kara düşündüğü arka odaya girdi.

O kendisine bakınca, gözlerindeki acıyı, utancı ve üzüntüyü gördü. O an bir çocuk gibi küçük ve çaresiz görünüyordu.

Vassilissa'nın yüreği şefkatle doldu. Onu acısından kurtarmak için her şeyi yapardı.

Vladimir kasılarak sordu "Eh, devletin partizanları korktular mı? Onları tehditlerimle korkuttum mu? İşler daha oraya varmadı..." Duraksadı.

Vasya ona sevecenlikle baktı. Bakışlarında sitem vardı.

"Yanlış yapıyorsun Vladimir Ivanovitch. Kendine zarar veriyorsun. Neden öyle söyledin? Şimdi Sovyet'e karşıymış gibi görünüyorsun."

"Eğer Sovyet yeni bir polis departmanı olacaksa, evet karşıyım" Vladimir hâlâ inat ediyordu.

"Neden kendin de inanmadığın bir şeyi söylüyorsun?" Vasya ona iyice yaklaştı, ona bir anne gibi, ciddi, yumuşak baktı. Vladimir sessizdi, gözlerini kaldırıp ona baktı.

"Kontrolunu kaybettiğini kabul et."

Vladimir başını eğdi. "Kendimi tutamadım. Kızgındım."

Suçunu itiraf eden bir çocuk gibi Vasya'nın gözlerinin içine baktı. "Artık yapacak bir şey yok. Her şey bitti."

Vasya'yı kendinden uzaklaştırdı. Ama Vasya daha da yaklaştı. Kalbi üzüntü ve şefkat doluydu. Onu için o kadar değerli olmuştu ki. Elini başına koydu, okşadı.

"Yapma, Vladimir Ivanovitch! Neden cesaretini kaybediyorsun? Sen Anarşist değil misin? Böyle olmaz, Vladimir! Kendine inanmalısın, seni üzmelerine izin vermemelisin."

Vasya Vladimir'in üzerine eğilmiş, onu bir çocuk gibi okşuyordu. O da destek ister gibi başını Vasya'nın göğsünün üstüne dayadı. O kadar kocaman, ama bir çocuk kadar da kederli.

"O kadar zordayım ki. Sanmıştım ki, devrim, yoldaşlar, ... herşey değişecek."

"Evet, değişecek. Ama işleri arkadaşça, kardeşçe yapmaya çalışmalısın."

"Hayır, artık iyiliğin yararı yok. Ben insanlarla geçinmeyi bilmiyorum."

"Öğreneceksin. Eminim öğreneceksin."

Vasya, Vladimir'in başını kadırıp gözlerinin içine baktı. Ama onun gözleri tedirgin ve üzgündü. Vasya, eğilip usulca saçlarını öptü.

"Bu sorunu çözmemiz gerek. Özür dileyeceksin, sabırsız davrandığını, seni yanlış anladıklarını söyleyeceksin."

"Peki." Vladimir, uysal, gözlerinde destek arayıp onayladı. Bir anda kollarını ona doladı, canını yakıncaya kadar kalbine bastırdı. Ve yanan dudakları vasyanın ağzına kapandı.

Vasya koşarak kürsüye, yürütücü komiteye, doğruca Stephan Alexeyevitch'e gitti. Durum böyle böyleydi. Vladimir'in bu beladan kurtulmasına yardım etmeliydi.

Mesele kapanmıştı.

Ama Vladimir'e karşı düşmanca duygular yok olmadı. Sovyet, iki kampa bölünmüştü. Güzel barış günleri geride kalmıştı.

Vasya daha fazla anımsamak istemiyordu. Ama düşünceler akmaya devam etti. Durdurmak olanaksızdı.

Nasıl bir araya gelmişlerdi? Sovyet'teki olaydan az sonraydı. Vladimir ona eve kadar eşlik ediyordu. Bu günlerde işten her

zaman birlikte çıkıyorlardı. Yalnız olduklarında konuşmaları nazikçe, duygusal oluyordu.

Vasya'nın arkadaşı dışarıdaydı. Ve Vladimir, Vasya'yı kollarına alıp ateşli, tutkulu öpmüştü. Bu öpüşleri hâlâ anımsıyordu. Ama o kendini kurtardı, geri kaçtı ve dosdoğru gözlerinin içine baktı.

"Volodya, beni öpme. Beni kandırmana izin vermeyeceğim."

Şaşkındı, anlamamıştı.

"Kandırmak? Seni kandırmaya çalıştığımı mı düşünüyorsun? Seni ilk gördüğümden beri sevdiğimi görmüyor musun?"

"Konu bu değil! Bu değil, Volodya! Elbette sana inanıyorum. Ama bak, ben, ben.... Hayır beni öpme. Sen kalbini 'temiz bir kıza' saklıyorsun. Ben bakire değilim Volodya. Benim sevgililerim oldu."

Konuşurken düşünüyordu: Şimdi, mutluluğum paramparça oldu.

Vladimir sözünü kesti. "Sevgililerin umurumda değil. Sen benimsin. Kimse senden temiz olamaz, Vasya; senin ruhun temiz."

Tutkuyla onu kendine bastırdı.

"Beni seviyorsun, değil mi Vasya? Sevmiyor musun? Benim değil misin? Benim? Başka hiç kimsenin değil. Bak... Bir daha bana sevgililerinden söz etme. Bana hiçbir şey söyleme. Hiçbir şey bilmek istemiyorum. İstemiyorum. Sen benimsin, işte bu kadar."

Bu, birlikteliklerinin başlangıcıydı.

İKİNCİ KİTAP:
EVLİLİK

Dördüncü Bölüm

Kompartman karanlıktı. Nep kızı bütün vagonu kolonya kokuttuktan sonra yatmıştı. Vassilissa üst yatakta sessizce uzanmıştı. Keşke uyuyabilseydi. Ama geçmişin anıları çıkıp gelmekte inat ediyordu. Sanki hesaplarını kapatıyordu. Ama neden kapatsın? Bütün yaşamı hâlâ önündeydi. Aşk ve mutluluk onu bekliyordu. Yine de bir yerlerde, yüreğinin belirsiz bir köşesinde, Vasya işlerin eskisi gibi olmadığını hissediyordu. Dört yılın mutluluğu gitmişti. Aşkları değişmişti ve Vassilissa da farklıydı.

Neden? Kimin hatasıydı?

Vassilissa ellerini başının altında birleştirip orada yatmış, düşünüyordu. Bütün bu yıllarda, düşünmeye hiç vakti olmamıştı. Yaşamış ve çalışmıştı. Oysa şimdi, birşeyleri unuttuğunu ya da ihmal ettiğini hissediyordu. Neden? Parti içinde görüş ayrılıkları; kurumlarla sorunlar.

O zaman her şey farklıydı. Volodya da farklıydı. Doğru, elleri hep onunla doluydu. O, yetkililerle ters düşerdi. Ama Vasya her zaman onun mantıklı düşünmesini sağlardı. O Vasya'ya inanır ve öğütlerine uyardı.

Beyazlar saldırıya geçtiler; kent tehlikedeydi. Vladimir cepheye yazılmaya karar vermişti. Ve Vasya ona engel olmadı. Yalnızca gitmeden önce onu Parti'ye yazılmaya razı etmeye çalıştı. Önce karşı koydu. Ama sonra razı oldu.

Böylece bir Bolşevik oldu ve gitti.

Pek az yazıştılar. Ara sıra bir iki gün için gelip gidiyordu. Ve sonra haftalarca ve aylarca ayrılık. Sanki öyle olması gerekiyordu. Birbirlerini çok fazla özlem bile duymuyorlardı, böyle şeyle-

re zaman yoktu. Sonra bir komite toplantısında Vasya, Vladimir'e karşı bir suçlama yöneltildiğini öğrendi. Bu ne anlama gelebilirdi? İşlerini kurallara uygun yapmadığını, tümüyle dürüst ve açık olmadığını söylediler.

Vasya parladı. Bu doğru değildi. İnanmıyordu. Tezgahtı ya da iftira veya dedikoduydu. Daha fazlasını öğrenmeye çalıştı. Ciddi bir olay gibi görünüyordu. Henüz olay mahkemeye gitmemişti, ama o görevinden alınmıştı. Cepheye armağanlar götüren bir trende kendisine yer bulması için Stephan Alexeyevitch'e yalvardı. Ve üç gün içinde yola çıktı.

Yolculuk çok zor oldu. Her yerde gecikmeler. Trenler birbirini tutmadı. Kağıtlarda yanlışlıklar vardı. Armağanları taşıyan vagon bağlanmamıştı. Bitkin ve endişeliydi. Olay mahkemeye gitmiş olabilirdi.

Ancak o zaman Vasya Vladimir'i ne kadar sevdiğini, kendisi için ne çok şey ifade ettiğini anladı. Ve ona çok ama çok güveniyordu. Başkaları bir Anarşist'in herşeyi yapabileceğini düşünüp ondan kuşkulandıkça, onu daha çok savundu. Kendisi kadar, Vasya kadar kimse onun kalbini bilemezdi. Ve onun yüreği bir kadınınki kadar yumuşaktı. Hırçınlığı ve inatçılığı yalnızca yüzeyseldi. Vasya biliyordu ki, iyilik ve nezaket onu her zaman yola getirebilirdi.

Ama canından bezdiği doğruydu. Proleterlerin yaşamı zordu.

Sonunda Vassilissa karargaha vardı, orada zar zor Vladimir'in yaşadığı yeri öğrendi. Bardaktan boşanırcasına yağan yağmur altında, kenti boydan boya yürüyerek geçmek zorunda kaldı. Bir yoldaşın kendisiyle birlikte gelmesi iyi olmuştu. Yorgundu, soğuktan titriyordu. Ama memnundu, çünkü henüz soruşturmanın bitmediğini öğrenmişti. Kanıt yoktu, ordunun kendi içinde farklı görüşler vardı. Dedikodular ve suçlamalar vardı. Vasya yalnızca kendisine bakan insanların takındığı sevimsiz gülüşten, karısı

olduğunu açıkça söylediğinde birşey saklıyorlarmış gibi bir havaya bürünmelerinden rahatsız oldu. Her şeyi anlamaya çalışmalıydı. Sonra Vladimir'i ve çalışmalarını bilen, Merkez Yönetiminden Yoldaş Toporkoff'a gitmesi gerekecekti. Bu kovuşturma durdurulmalıydı. Onu neden hırpalıyorlardı. Ötekiler de bir zamanlar Menşevik ya da Sosyal Devrimciydiler, ama kimse onların peşine düşmüyordu. Bir Anarşist neden onlardan daha kötü olsun?

Vladimir'in yaşadığı küçük ahşap eve geldiler. Pencereler aydınlıktı, ama kapılar kilitliydi. Yoldaş kapıyı çaldı ama yanıt veren yoktu. Vasya'nın ayakları bileklerine kadar su içindeydi; giysileri ıslaktı ve üşüyordu. Vladimir'i yeniden görmenin sevincini değil, bir an önce sıcak odaya girip giysisini ve çoraplarını değiştirmeyi düşünüyordu. Beş gündür ısıtılmış bagaj kabininde oturuyordu ve hemen hemen hiç uyumamıştı.

Yoldaş "Pencereyi tıklatalım" diye önerdi.

Bir huş ağacı çubuğu kırdı ve onunla pencereye vurdu.

Biri perdeyi geri çekti ve Vasya Volodya'nın başını gördü. Yalnızca gömlek giyiyormuş gibi görünüyordu. Karanlıkta görmek için gözlerini zorlayınca, omuzunun arkasından bir kadının başı görünüp kayboldu.

Vasya kalbinin acıdığını hissetti. Keskin, hasta edici bir acı.

"Kapıyı açar mısın yoldaş? Sana karını getirdim."

Perde kapanmış, Volodya'yı ve kadını gizlemişti. Vasya ve yanındaki yoldaş merdivenleri tırmandılar. Beklediler. Kapının açılması neden bu kadar uzun sürmüştü?Vasya'ya sonsuz gibi geldi.

Sonunda kapı açıldı. Vladimir Vasya'yı kollarına aldı, kendine doğru çekti ve öptü. Yüzü aydınlık, gözleri yaşlarla ıslaktı.

"Geldin! Bana geldin' Arkadaşım Vasya! Yoldaşım!"

Refakatçisi homurdandı "Hiç olmazsa eşyalarını al. Bunları

ne yapacağım?"

"Doğruca içeri girin. Birşeyler yiyelim. Sırılsıklam ve donmuş olmalısınız."

Eve girdiler. Aydınlık ve temizdi. Bir yemek odası ve arkasında yatak odası. Yemek odasının masasında, boynunda beyaz bir eşarp ve kolunda kırmızı bir nişanı olan bir hemşire oturuyordu. Güzeldi. Volodya kalbine bir bıçak saplandığını hissetti. Volodya ikisini tanıştırdı.

"Bu hemşire Barbara. Bu da karım Vassilissa Dementyevna." El sıkıştılar ve sanki her biri ötekinin içini görmek istiyormuş gibi araştıran gözlerle birbirine baktılar.

"Neyin var Vasya? Üstündekileri çıkar. Evin hanımı değil misin? Bak burada nasıl yaşıyoruz. Senin küçük odandan daha iyi. Paltonu alayım. Ne kadar ıslak. Sobanın yanına asmalıyız."

Hemşire ayakta durmuş: "Pekala, Vladimir Ivanovitch, iş tartışmalarımızı yarına bırakalım. Bu gece aile mutluluğunuzu bozmak istemiyorum." dedi

Vasya ve Vladimir'in elini sıkarak, Vasya'nın refakatçisi ile birlikte çıktı.

Vladimir Vasya'yı kaldırıp odanın içinde taşıdı. Okşadı ve uzun uzun öptü. Vasya mutluluktan kendinden geçmişti.

Vasyanın kalbindeki ağırlık azaldı ve kendinden utandı. Gene de öpücükler arasında öylesine sordu: "O hemşire kimdi?" Ve Vladimir'in gözlerinin içine daha iyi bakmak için başını eğdi.

"Hemşire mi? Hastanenin tedarikleri için beni görmeye gelmiş. Teslimatlar daha çabuk yapılmalı. Bu işte gecikmeler var. Beni işten aldıkları halde bensiz yapamıyorlar. Ne zaman bir sorun olsa bana gelirler."

Konuşmayı kendisine karşı yapılan suçlamalara döndürdü, ikisini de endişelendiren şeylerden konuştu. Vasya'yı oturttu ve yatak odasına gittiler. Vasya yeniden bıçağın acısını hissetti. Ya-

tak düzensizce yapılmıştı, sanki biri örtüleri aceleyle üzerine atmıştı.

Vladimir'e göz attı. O, Vasya'nın bildiği ve sevdiği bir hareketle, ellerini arkasında birleştirmiş, odayı yukarı aşağı adımladı, davasını anlattı, ne olmuştu, nasıl başlamıştı.

Vasya, dinlerken onun için üzüldü. Bunun kıskançlık dedikodusu olduğunu açıklıkla hissetti. Volodya'sının elleri temizdi. Buna ikna olmuştu; başka türlü olamazdı.

Bavulundan bir çift çorap çıkardı. Ama başka ayakkabısı yoktu. Ne yapsam diye düşünüyordu.

Vladimir bunu farketti.

"Sen böylesin işte! Fazladan bir çift ayakkabın bile yok. Neyse ben bir parça deri bulabilirim ve ayakkabı tamircimiz bir ayrıcalık olarak sana bir çift ayakkabı yapabilir, . Ama önce senin ayakkabılarını çıkaralım. Ne kadar ıslaklar."

Ayakkabılarını çekip çıkardı, Vasya'nın çoraplarını döşemenin üzerine attı, soğuk ayaklarını sıcak ellerinin arasına aldı.

"Ne küçük ayakların var. Oyuncak bebek gibi. Oh, Vasyuk'um benim, sevgilim." Eğilip ayaklarını öptü.

"Volodyka, ne yapıyorsun ? Seni akılsız çocuk." Güldü; kalbi yine neşeyle dolmuştu.

Çay içtiler, konuştular ve fikir alışverişinde bulundular. Vladimir ona her şeyi anlattı. Nasıl yanlış zamanda sert davranmıştı, nasıl emirleri gözardı etmişti ve nasıl işleri bildiği gibi yapmıştı. Başına dert açtığı zamanları, işe aldığı "istenmeyenleri" ona anlattı. Ama yufka yürekli olduğu için, Vasya bu konuda ona inanmadı. Vladimir, öfkeye boğulmuş, önünde durdu.

"Sen de mi, benim için böyle düşünebildin? Sen de mi Vasya?"

"Hayır, hayır Volodya. Yalnızca hesaplarının bir parça karışık olabileceğinden korktum. Bu günlerde çok titizler."

"Benim hesaplarımı dert etme. Bu işi başlatanlar onda kendi sonlarını görecekler. Benim hesaplarım kristal kadar şeffaf. Amerika'da öğrendiğim muhasebe işe yarıyor."

Vassilissa yüreğinden bir yükün kalktığını hissetti. Şimdi bütün gereken, Yoldaşlar'la görüşmek, onlara danışmak ve neyin nasıl, ne zaman ve nerede olduğunu açıklamaktı.

Vladimir, "Buraya gelişin o kadar akıllıca oldu ki" dedi. "Seni buraya çağırmaya cesaret edemezdim. Ne kadar çok çalıştığını biliyorum ve kocana, Volodyka'na zaman ayıramayacak kadar meşgul olduğunu düşünmüştüm."

"Neden, sen benimle olmayınca bana rahat, huzur olmadığını bilmiyor musun? Hep meraktayım: Acaba ne yapıyor? Ne hissediyor? Ona birşey mi oldu?"

Çok düşünceli konuştu, "Sen benim koruyucu meleğimsin Vasya. Bunu biliyorsun." Ve Vasya'yı öptü. Gözleri üzüntülü ve düşünceliydi." Ben sana layık değilim Vasya. Yalnızca seni seviyorum. Seni herşeyden çok seviyorum. İnan ya da inanma. Yalnızca seni. Başka hiç bir şeyin anlamı yok..."

Vasya onun bu durumunu anlayamıyordu. Olağan dışı öfkesi, heyecanı onu şaşırtmıştı.

Yatak odasına gittiler. Uyuma vaktiydi. Vasya, yatağı düzeltmek için örtüleri geriye itti. O da ne? Şakakları zonkladı, dizleri titredi. Bir kadın bandajı - çarşafta bir kan lekesi.

"Volodya! Bu ne?" Sesi titredi.

Vladimir yatağa koştu, öfkeyle bandajı yere fırlattı.

"O fahişe, ev sahibi kadın. Gene ben yokken burada yatmış. Yatağı kirletmiş." Çarşafları yere attı.

"Vladimir."

Vasya, gözleri büyümüş, onun önünde durdu. Bakışı herşeyi söylüyordu.

"Neden yaptın, Volodya? Neden?"

Volodya, ellerini ovuşturup kendini yatağa attı.

"Hepsi geçti. Hepsi geçti. Ama, Vasya, yemin ederim, yalnızca seni seviyorum, yalnızca seni."

"Neden yaptın? Neden aşkımızı düşünmedin?"

"Vasya, gencim. Aylarca yalnız. Ve hep peşinde koşarlar, bu orta malı aşifteler. Hepsinden nefret ediyorum. Hepsinden. Adi kadınlar."

Kollarını ona doğru uzattı. Yaşlar yanaklarından aşağı yuvarlanıyordu, iri, yakıcı damlalar.

"Anlamalısın Vasya. Anlamalısın. Yoksa yaşayamam. Bana acımalısın. Hayat o kadar zor ki."

Vasya eğilip onun başını öptü, çok eskiden, Sovyet'teki gibi. Ve yine ona acıdı, bu koca, çaresiz, çocuksu adama karşı şefkat doluydu. Kendisi onu anlamazsa kim anlardı? Hele şimdi herkes onu taşlamaya hazırken. Kendisini incitti diye onu yüzüstü bırakmalı mıydı? Bir zamanlar ona yönelen her darbeyi karşılamaya kararlı değil miydi? Zavallı şey, aşkı, kendisini ilk kez üzdüğünde onu hemen terk mi edecekti?

Vladimir'in üzerine eğilip, sessizce saçlarını okşadı, bir çıkış yolu aradı.

Biri kapıya vurdu, sert, buyurucu bir vuruş. Ne anlama geliyordu?

Bakıştılar ve ikisi de anlamıştı. Acele kucaklaşıp, tutkulu bir öpüşmeden sonra hole çıktılar. Doğru tahmin etmişlerdi.

Soruşturma sonuçlanmış ve Vladimir tutuklanmıştı. Vasya'nın ayağının altında sanki yer sarsılıyordu.

Vladimir sakinliğini korudu. Eşyasını topladı, Vasya'ya, evrakını nerede bulacağını, kimi tanık olarak çağıracağını, kime bilgi vereceğini anlatttı. Sonra onu götürdüler.

Bu, iki yıl önce olmuştu, ama Vasya o geceyi hiçbir zaman unutamadı. O geceki kadar korkunç bir olay yaşamamıştı.

Kalbi iki kat acıyla sıkışıyordu. Kadının, yüzyıllık, dayanılmaz çilesi; ve sevgilisine yapılan yanlıştan, erkeklerin kötü kalpliliğinden, dünyanın adaletsizliğinden, arkadaşın, yoldaşın duyduğu acı.

Vasya yatak odasının içinde deli gibi dolaştı. Sakinleşemiyordu.

Burada, o gelmeden önce, bu yatakta, Vladimir başka bir kadını öpmüş, kucaklamış, sevmişti. Dolgun dudaklı, göğsü şehvet dolu, o güzel kadın. Onu sevmiş olamaz mıydı? Vasya'ya acıdığı için yalan söylemiş olamaz mıydı?

Gerçeği istiyordu, yalnızca gerçeği. Neden Vladimir'i tam o sırada götürmüşlerdi? Eğer o orada olsaydı, her şeyi anlayacaktı, ona soracaktı. Eğer Vladimir orada olsaydı, Vasya düşmanca düşüncelerinden kurtulmuş, kendini, ona duyduğu acıma hissine vermiş olurdu.

Vasya'nın kadın kalbi acı çekiyordu. Ve Vladimir'e öfkelendi. Böyle bir şeye nasıl cüret etmişti? Onu sevseydi hiçbir zaman başka bir kadınla olmazdı. Ve eğer kendisini sevmiyor idiyse, yalanlarla ona acı vermek yerine, bunu apaçık söylemeliydi.

Vassilissa bir köşeden ötekine gidip geliyordu. Sakinleşemiyordu.

Ve birden yeni bir düşünce yüreğini deldi. Ya Vladimir'e yöneltilen suçlamalar ciddi idiyse? Ya tutuklanması için gerçekten bir neden var idiyse? Ya "istenmeyenler," alçaklar onu belaya bulaştırıp bütün sorumluluğu onun omuzlarına attılarsa?

Yüreğinin acısını unuttu, boşver kırmızı dudaklı hemşireyi. Yalnızca Vladimir için duyduğu, acı verici korkuyla titriyordu, onun ıstırabıyla eziliyor, parçalanıyordu. Onun onurunu çalmışlar ve insafsızca tutuklamışlardı. Bunlar Vladimir'in yoldaşlarıydılar.

Bunun yanında kendi kadınca üzüntüsü neydi ki? Bunlar -

kendi Yoldaş'ları - sevgili Vladimir'ine ne yapmışlardı? Onun kendisini bir kadınla aldatmış olmasından değil, Devrim'in bile bir dürüstlük ve adalet çağı getirememiş olmasından incinmişti.

Vücudu sanki yok olmuş gibi, Vassilissa bitkinliğini unuttu. Yalnızca ruhu, ona acı veren düşüncelerin pençesiyle parçalanmış yüreği kaldı. Sabahı bekledi ve sabahla birlikte, Vladimir için dövüşme azmi geldi. Ona dokunamayacaklardı. Onu bu kıskançlıkla dolu düzenbazlardan kurtaracaktı. Tek başına, herkesi onun suçsuz olduğuna inandıracaktı. İftiraları sahteydi, onun onurlu adına kara çalan saldırıları, sahteydi.

Beşinci Bölüm

O sabah erkenden bir Kızıl Muhafız ona Volodya'dan bir not getirdi.

"Vasya, karıcığım, sevgili yoldaşım. Artık bana açtıkları dava umurumda değil. Beni mahvetsinler. Yalnız bir düşünce bana acı veriyor, beni deli ediyor- seni kaybetmek. Sensiz yaşayamam, Vasya. Bunu bilmelisin. Beni sevmiyorsan benim için hiçbir şey yapma. Bırak beni kurşuna dizsinler.. senin, yalnızca senin - Volodya."

Ve yanda, çaprazlama, "Yalnız seni seviyorum. İster inan ister inanma. Ve ölünceye kadar öyle kalacağım."

Köşede, başka bir cümle, "Seni geçmişinle hiç suçlamadım. Şimdi de sen beni anlamaya çalış ve affet. Bütün kalbim ve ruhumla, senin."

Vasya notu tekrar tekrar okudu, ve kendini daha mutlu hissetti. Haklıydı. O kendisini bakire olmadığı için hiç suçlamamıştı.

Erkekler böyleydi işte. O kaltak boynuna atılınca ne yapabilirdi? Bir keşiş gibi mi davranacaktı? Notu tekrar okudu, öptü, dikkatle katladı ve cebine koydu. Haydi şimdi iş başına, Volodya'yı beladan kurtarmaya.

Kapıdan kapıya koşup, heyecanlanıp, bürokrasiye ve erkeklerin kayıtsızlığına bozulup, vazgeçip, bütün umudunu kaybedip, kendini tüketti. Sonra, bütün gücünü toparlayıp, yeni bir cesaretle savaşmaya başladı. Yanlış tarafın kazanmasına izin vermeyecekti, o düzenbaz iftiracıların Volodya'ya en büyük kötülüğü yapmalarına engel olacaktı.

En önemli puanını kazandı. Yoldaş Toporkov konuyu kendi e-

le aldı. Ve konuyu inceledikten sonra şu karara vardı: "Suçlamalar dayanaksız olduğu için dava düşecekti. Zviridov ve Malitchenko tutuklanacaktı."

Ertesi sabah Vasya yataktan çıkamadı. Tifüse yakalanmıştı. Akşam kimseyi tanımıyordu, döndüğünde Volodya'yı bile.

Belleğinde, hastalığı Vasya'ya silik bir hayal gibi görünüyordu. Kendine geldiğinde geceydi. Çevresine bakındı. Yabancı bir oda, masada ilaç şişeleri, yatağının yanında, boynunda bayaz eşarpla bir hemşire. Kupkuru, artık genç değildi ve yüzünde sert bir ifade vardı. Vasya ona baktığında rahatsız olmuştu. Yanında bir hemşirenin durması rahatsız etmişti. Beyaz eşarp onu sinir ediyordu. Neden? Kendinde değildi.

"Su içmek ister misin?"dedi hemşire. Öne eğilmiş dudaklarına bir bardak uzatıyordu.

Vasya suyu içti ve yeniden kendinden geçti. Belli belirsiz, rüyada gibi, Volodya'nın üzerine eğildiğini ve yastığını düzelttiğini hissetti. Tümüyle bilincini kaybetti. Rüya mı görüyordu; yoksa gerçek miydi? Odada iki gölge, hayır gölge değil - kadın, vardı, ama gerçek kadın değil. Biri beyaz, biri gri. Dönüyorlar, kıvrılıyorlar, kolları birbirine dolanıyor. Dans değil, boğuşma. Ve Vasya anlıyordu. Yaşam ve ölüm, ona gelmişlerdi, onun için savaşıyorlardı. Hangisi kazanacaktı?

Vasya korkmuştu, o kadar korkmuştu ki bağırmak istedi. Ama sesi çıkmıyordu. Bu onu daha çok korkuttu. Kalbi küt küt atıyor, sanki her an patlayacak gibiydi. Tık. Tık. Tık. Sokakta bağırışlar vardı.

Gözlerini açtı. Gece lambasının zayıf ışığında yalnız olduğunu gördü. Geceydi. Etrafı dinledi. Bir tırmalama - fareler - sanki döşemenin altında bir şey yuvarlıyorlardı. Yaklaşıyorlar, yaklaşıyorlar. Ve şimdi Vasya'yı başka bir korku sarmıştı. Fareler yatağa, ona tırmanmaya çalışıyorlardı. Ve onları kovamayacaktı.

Ağlamaya başlayıp, güçsüzce seslendi: "Volodya. Volodya. Volodya."

"Vasya aşkım. Küçük sevgilim. Neyin var?"

Volodya üzerine eğilmiş, merakla gözlerinin içine bakıyordu.

"Volodya, yaşıyor musun? Gerçekten mi?" güçsüz eli Volodya'nın başını yokladı.

"Yaşıyorum. İkimiz de yaşıyoruz, sevgilim. Neden ağlıyorsun? Benim Vasyuk'umun neyi var? Rüya mı gördün? Gene sayıklıyorsun."

Ellerini nazikçe öptü ve kısa ıslak saçlarını okşadı.

"Hayır, hayır, rüya görmüyordum. Fareler tırmalıyordu, öyle..." zayıf bir gülümsemeyle, kendini savundu.

Volodya güldü. "Fareler? Benim Vasyuk'um öyle cesur olmuş ki farelerden korkuyor! Hemşireye seni yalnız bırakmamasını söylemiştim. İyi ki hemen gelmişim."

Vasya ona nerede olduğunu sormak istedi. Ama o kadar güçsüzdü ki konuşamadı. Tatlı bir halsizlik, bir tür uyuşukluk. En güzeli de onun yanında oturması. Elini zayıf avucunun içine aldı, gitmesine izin vermeyecekti.

Gülümseyen dudakları fısıldadı: "Yaşıyor."

Vladimir güldü. "Tabii ki yaşıyorum." Hafifçe alnından öptü.

Vasya gözlerini açtı. "Ama saçlarıma ne oldu? Kestiler mi?"

" Önemli değil. Onu merak etme. Şimdi gerçek bir oğlan oldun, gerçek Vasyuk."

Vasya gülümsedi. Mutluydu.

Volodya onu yalnız bırakmadı. O kestirirken, yanında sandalyede oturdu ve uyumasını seyretti.

"Uyu, Vasya, uyu. Kocaman gözlerinle bana bakma. İyi olduğun zaman bana bakmak için çok zamanın olacak. Şimdi uyumazsan gene hastalanırsın ve doktor beni azarlar. Benim kötü bir

hemşire olduğumu söyler.

" Gitmeyecek misin?"

"Nereye gidecek mişim? Her gece burada uyuyorum, senin yanında, yerde. Seni gördüğüm zaman daha az meraklanıyorum. Gündüz çok çalışıyorum."

Çalışmak? Komiserlikte mi?

"Doğrusu, evet. Yani herşey yolunda. O namussuzlar tutuklandılar. Ama şimdi konuşma sen, uyu Vasyuk. Uyu. Uyumazsan giderim."

Çaresiz parmakları ellerine kenetlendi. Ve gözlerini uysalca kapadı.

Volodya yanında otururken, ona o kadar merakla ve şefkatle bakarken uyumak o kadar tatlıydı ki.

"Sevgilim..."

"Uyumalısın, seni kötü, yaramaz oğlan."

"Uyuyorum. Ama seni seviyorum."

Volodya eğildi ve uzun uzun, çok yumuşak, şefkatli, göz kapaklarını öptü.

Vasya şimdi sevinçten ağlayabilirdi. Hemen o an, oracıkta ölmeye hazırdı. Onu için daha büyük mutluluk olamazdı.

Vasya o zamanki duygularının anısıyla irkildi. Aynı şey gene olamaz mıydı? Kalbi onun için daha büyük mutluluk olamaz derken, haklı mıydı?

Ve şimdi bu neşe, bu mutluluk artık olamazdı. Ona, sevgilisine gidiyordu. Onu istemişti, onu bekliyordu. Ona bir Yoldaş'ı yollamış, acele etmesini söylemişti. Ve bir de giysi. Öyleyse onu seviyordu. Öyleyse neden yine o kadar mutlu olmasın? Vasya mutluluğuna inanmayı o kadar istiyordu ki; ama kuşku göğsünden çıkmıyordu. Gerçekten inancı yoktu.

Karanlık düşünceler içinde, Vasya yine geçmişi anımsadı. O zaman apansız ayrılmışlardı. Cephe kaydırılmıştı. Vladimir gitti-

ğinde, Vasya hala o kadar zayıftı ki zorlukla yürüyebiliyordu. En iyi duygularla ayrılmışlardı. Hemşireden bir daha söz edilmemişti. Vasya o kanıya varmıştı ki, Vladimir için hemşire bir bardak viskiden fazla bir şey değildi. " İçersin ve unutursun."

Vasya eve dönmüş ve hemen işinin başına geçmişti.

O zaman her şeyin eskisi gibi olduğuna, yine herşeyin yolunda gittiğine inanmıştı. Vasya şimdi hatırlıyordu, o zaman bile yüreğinin üzerinde bir ağırlık vardı. Birşeyler, biryerlerde başını kaldırıyordu. Bu, kırmızı dudaklı hemşirenin yüzünden duyduğu acı mıydı, yoksa şüphe mi? Yine de Vasya, Volodya'yı seviyordu.

Paylaştıkları korku ve onun hastalığı onları birbirine daha sıkı bağlamıştı. Önceden de birbirlerini seviyorlardı ama bu kadar yakın hissetmiyorlardı. Şimdiyse, yaşadıkları üzüntülerden sonra yürekleri daha da birleşmişti. Yine de Vasya aşkında artık bahar sabahının o parlak neşesini bulamadı. Gölgelenmiş, bulutlarla kaplanmıştı. Ama yine de daha derinleşmiş, daha güçlenmişti.

Hem, insan neşeyi ve aşkı nasıl yaşayabilirdi?

Cepheler vardı, ayrılıklar, tezgahlar, komünistlerin seferberliği vardı. Her yönden tehdit altındaydılar, tepeden tırnağa işe gömülmüşlerdi. Sovyet'in İskan Bürosunda çalışan Vasya, mültecilerle ilgilenmek zorundaydı. Düşüncelerine uygun bir ortak ev düzenleme fikrini orada geliştirmişti, Alexeyevitch ona fikirleri ve çalışmasıyla yardım etmişti. Ve Vasya işine balıklama dalmıştı.

Aylarca böyle yaşadı. Elbette Vladimir'i düşündü, onu hep kalbinde sakladı. Ama onun özlemini çekmek için fazla vakti yoktu. Vladimir'in de işleri vardı. Her şey yolunda gibiydi. Çok fazla ortalıkta görünmüyordu ve "yöneticiyle" iyi geçiniyordu.

Vladimir, çatı katında Vasya'ya sürpriz yaptı. Hiç umulmadık bir anda. Çekilme sırasında bir çarpışmada yaralanmıştı. Tehlike-

li değildi ama dinlenmesi gerekiyordu. İzine gönderilmişti ve karısının yanında kalmak için gelmişti.

Vasya memnundu. Yine de düşünmekten kendini alamıyordu: neden tam da şimdi? Neden iki ay önce ya da bir ay sonra değil? Vasya'nın o kadar çok derdi vardı ki, işe boğulmuştu. O sırada bir kongre toplantı halindeydi ve İskan Bürosu yeniden düzenlenmekteydi. Ortak evi için savaşıyordu. Ne zaman biteceği bilinmezdi. Nerdeyse kendini iki parçaya ayıracaktı. Ve şimdi Volodya vardı, yaralı, bakıma muhtaç.

Nasıl altından kalkacaktı?

Sıkıntıdaydı, gerçekten mutlu olmak elinde değildi.

Ama, Vladimir, çocuk gibi sevinçliydi.

Evindeki ilk gün söz verdiği gibi, ona bir çift ayakkabı getirmişti. "Giy onları Vasya. Minik bebek ayaklarının onların içinde nasıl durduğuna bakmak istiyorum."

Vassilissa'nın vakti yoktu. İskan Bürosu'nda toplantı vardı. Ama Vladimir'i incitmek istemiyordu.

Onları giydi, sanki ayaklarını ilk kez görüyordu. Gerçekten bebek ayakları gibiydiler.

Sevinçten yüzü aydınlanarak Volodya'ya baktı - ona teşekkür etmeyi bile unuttu.

"Seni havaya kaldırmayı çok istiyorum Vasyutka. Ama, elim yüzünden yapamam. Senin küçük ayaklarını seviyorum. Kahverengi gözlerini de."

Vladimir memnun, hayecanlı ve mutluydu. Konuşup şakalar yaptı.

Ama, Vasya'nın çoktan toplantıda olması gerekiyordu ve yarım yamalak dinliyordu. Gardrobunun yanındaki masada duran çalar saatine göz attı. Dakikalar akıp gidiyordu. Toplantıda onu bekliyorlardı. Kızacaklardı. Herkesi bekletiyordu ve başkanın geç kalması hoş değildi.

Vassilissa eve geç geldi, akşama doğru. Yorgundu. Hoş olmayan durumlar olmuştu. Sıkıntılıydı.

Merdivenleri tırmanırken düşündü, "En azından Volodya'nın orada olması güzel. Sorunlarımı onunla konuşurum."

Ama odaya girdiğinde Volodya orada değildi. Nerede olabilirdi. Şapkası oradaydı, paltosu, olması gereken yerdeydi. Belki de bir an için dışarı çıkmıştı. Odayı temizledi, küçük çaydanlığı gaz ocağına koydu. Ama Volodya dönmemişti. Nerede olabilirdi? Koridora çıktı - ortalıkta yoktu. Bekledi, merak etti.

Yine koridora çıktı. Vladimir oradaydı, Feddosseyevler'in dairesinden çıkıyordu. Gülüyorlardı, en yakın arkadaşlar gibi ayrılıyorlardı. Volodya neden onlara gitmişti? Onların ikiyüzlülüğünü biliyordu.

"Nihayet döndün, Vasya. Kafesinde o kadar sıkıldım ki, kendimi asabilirdim. Bütün gün yalnız. Yoldaş Fedosseyev'le karşılaştığıma sevindim. Beni birlikte evine götürdü."

"Onlardan uzak dur Volodya. Biliyorsun onlar düzenbaz."

"Kafesinde sıkıntıdan ölmemi mi istiyorsun? Sen bütün gün evden kaybolma, o zaman ben de Fedosseyevler'e gitmem."

"Ama benim işim var. Eve, sana gelmekten çok mutlu olurdum, ama yapamam. İmkansız."

"Tabii, senin işin var. Ama sen tifüse yakalandığın zaman, ben gece senin yanında nasıl kalabildim? Ve gündüz de sana bakmak için işi bırakıyordum. Sana hastalık izniyle geldim Vasya, hâlâ biraz ateşim var."

Vasya onun sesindeki sitemi sezdi. Bütün gün yalnız bırakıldığına kırılmıştı. Ama ne yapabilirdi? Departmanın düzenlenmesi vardı, yaklaşan kongre vardı.

Vladimir, "Sanırım burada olmamdan pek de memnun değilsin" dedi "Seni böyle bulacağımı düşünmemiştim."

"Böyle bir şeyi nasıl söyleyebilirsin? Memnun değilmişim?

Ben? En değerli varlığım. Aşkım. Sevgilim."

Kendini Vladimir'in kollarına attı. Neredyse gaz lambasını devireceklerdi.

"Bak hele. Ben de neredeyse artık beni sevmediğini düşünüyordum. Belki başka biri vardı. O kadar soğuk, o kadar ilgisiz görünüyordun ki. Gözlerin bile yabancıydı. Hiç de şefkatli değildi."

"O kadar yorgunum ki Volodya. Hiç gücüm yok..."

"Sen benim yorulmaz erkek kızımsın. Ben..." Vladimir Vassilissa'yı kendine bastırıp öptü.

Böylece tavan arası "kafeslerinde" birlikte yaşadılar. Başlangıçta idare ettiler. Vasya kendini hem işine hem de erkeğine adamakta zorlanıyordu, ama yine de mutluydu.

Her zaman konuşacağı, ona öğüt verecek, hayal kırıklığına uğradığında onu teselli edecek, gelecekle ilgili planlarına yardım edecek biri vardı.

Ama ev işleri bir dertti. Vladimir önünde hep iyi yemek bulmaya alışmıştı. Ama Vasya'nın ev işleri? Yemeğini genel mutfaktan getiriyordu. Çay için şekeri yoktu, yalnızca kaya şekeri vardı. İlk günler Vladimir'in getirmiş olduğu yiyeceklerle idare ettiler.

"Sana yiyecek getirdim: un, şeker, sosis çünkü senin çatıdaki serçe gibi evde bir lokma yiyeceksiz yaşadığını biliyorum."

Ama, Volodya'nın getirdikleri bitince genel mutfağın yemeğine kaldılar. Ve Volodya bundan hoşlanmıyordu. Homurdandı: "Neden bana hep darı bulamacı yediriyorsun.? Ben horoz muyum?"

"Alabileceğimiz başka bir şey yok. Karnemle yaşamak zorundayım."

"Ne demek istiyorsun? Fedosseyevler senden fazlasına sahip değil ama dün bana gerçek bir akşam yemeği yedirdiler, hem de

en şahanesinden. Kızarmış patates ve ringa balığı ve soğan."

"Fedosseyeva'nın ev işlerine vakti var. Ama ben - görmüyor musun, işimden başka hiç bir şeye bakmadan kendimi yıpratıyorum?"

"Çok fazla sorumluluk almışsın. Sorun bu. Neden uğraşıyorsun bu ortak evle? Fedosseyevler dediler ki...."

Vasya patladı: "Fedosseyevler'in ne dediğini biliyorum. Vladimir'in düşmanlarıyla bir olmasına gücenmişti. "Onları dinleyip bana karşı onlarla birlik olmakla bir yoldaş gibi davranmıyorsun."

Kavga ettiler. İkisi de kontrolunu kaybetti. Sonra ikisi de yaptığından utanıp barıştılar. Ama Vasya erkeğine daha iyi hizmet edemediği için giderek daha çok endişelendi. O kendisine gelmişti, yaralıydı ve ona genel mutfağın yemeğini yediriyordu. O, eskiden kendisine daha iyi hizmet etmiş ve ona ayakkabı getirmişti.

Volodya'nın bir şey yemediğini görmek onu üzüyordu. İki üç kaşık çorba içip tabağı itiyordu.

"Bu bulaşık suyunu içmektense aç kalırım daha iyi. Bir çay yap ve öyle ya da böyle, biraz ekmek bul. Sonra sana cepheden biraz un gönderirim. Böylece onu geri verirsin."

Böyle sürüp gidemezdi. Bir çıkar yol bulmalıydı.

Vasya acele toplantıya koştu. Ama kafasında yasa tasarılarıyla darı bulamacı birbirine karışmıştı. Akşam Volodya'ya ne yedirecekti?

Vakti olsaydı bir yol bulur, düşünür ve birşeyler hazırlardı.

Yolda kuzeniyle karşılaşınca çok sevindi. Tam zamanındaydı. Kuzeninin bir kızı vardı, okulu yeni bitirmiş yetenekli bir kızdı. Şimdi anne babasıyla yaşıyordu, belli bir işi yoktu, ev işlerinde annesine yardım ediyordu. Adı Styosha'ydı.

İşleri ayarlamak zor olmadı. Styosha gündüzleri onlarda kalıp

ev işlerine bakacaktı. Karşılığında Vasya karnesini kuzeniyle paylaşacaktı. Zihninden bir yük kalkmış olarak, Vasya, toplantısına koştu. Yarın Volodya doru dürüst yemek yiyecekti.

Styosha yetenekli çıktı. Ve Volodya'yla da iyi geçiniyordu. Birlikte evi çekip çevirdiler, bazı malzemelerini değiş tokuş ettiler, bu arada Volodya eski günlerin hatırına sendikadan bazı şeyler aldı. Vasya halinden memnundu. Volodya artık yemeklerden şikayet etmiyordu. Ama ona karşı somurtmak için başka bir neden bulmuştu.

"Herkesle ilgileniyorsun, ama senin gözünde benim hiç değerim yok."

Vasya yine dertliydi. İşte böyle, işiyle Volodya arasında, bir ileri bir geri paralanıyordu. Ama neden böyle hararetli bir zamanda gelmişti?

Vladimir'e anlatmaya çalıştı. Ama o kızdı, anlamazdan geldi.

"Çok soğudun Vasya. Öpüşmeyi bile unuttun."

Vasya "Çok yorgunum Volodya. Bütün gücüm tükendi" diye yakındı.

Ama Volodya kızgındı. Vasya'nın kendisi de bu işin böyle sürüp gidemeyeceğini anladı. Burada sevgilisi onu ziyarete gelmişti ve kendisi bütün gün dışardaydı, çalışıyor, gece geç saatte ölü gibi yorgun dönüyor, zar zor yatağa devriliyordu. Öpüşmeyi nasıl düşünebilirdi!

Bunlar acı olaylardı. Bir akşam Volodya onu okşamaya başladı. Ama o başını yastığa koyar koymaz uyumuştu.

Sabah Vladimir ona takıldı. Ölü bir bedeni okşamanın ne zevki vardı ki. Gülüyordu, ama Vasya onun kırılmış olduğunu hissetti. O da mutsuz olmuştu, kendini suçlu hissediyordu. Artık onu sevmediğine gerçekten inanabilirdi. Ama her şey için gerekli enerjiyi nereden bulacaktı?

Bir gün Vasya eve her zamankinden erken geldi.

Vladimir kendine yemek hazırlıyordu.

"Ne oldu? Styosha nerde?"

"Senin Styosha küçük bir şeytan. Onu attım. Bir daha yüzünü gösterirse merdivenlerden aşağı atacağım."

"Neden, Ne oldu? Ne yaptı?"

"İnan bana. O bir şeytan. Onu boşuna kovmadım. Sana her şeyi anlatmama gerek yok. Canını sıkmaktan başka işe yaramaz. Terbiyesiz, aşağılık bir yaratık. Bir daha burada gölgesini görmek istemiyorum."

Vasya onun Styosha'ya karşı öfkeli olduğunu gördü ve başka soru sormamaya karar verdi. Belki bir şey çalmıştır diye düşündü. Böyle şeyler her zaman oluyordu. Ve Vladimir böyle şeylere karşı çok katıydı. Başka konularda çok hoşgörülü olmasına, eşyasını yoldaşlarıyla paylaşmaktan memnun olmasına karşın, böyle bir sahiplenme içgüdüsüne sahipti. Hele biri onun birşeyini izinsiz alsın, asla affetmezdi.

"Ev işleri ne olacak?"

"Evi şeytan götürsün! Otele gideceğim. Birkaç arkadaş da buldum. Aç kalmam."

Styosha iskân bürosunda Vasya'yı görmeye gitti ve istihkakını istedi.

"Vladimir Ivanovitch ile aranızda ne geçti Styosha?"

"Ben bir şey yapmadım." Tarağını saçına daha kuvvetli geçirirken Syosha'nın gözleri öfkeyle parladı. "Senin Vladimir Ivanovitch bana hep sulanıyordu, ben de onun suratını bir güzel tokatladım." Epey bir zaman kan tükürdü. Bir daha da buna kalkışmaz."

"Ne aptalsın Styosha. Vladimir Ivanovitch sana sadece şaka yapıyordu."

Vasya sakinliğini korumaya çalışıyordu ama tepesi atmıştı.

"Ne güzel bir şaka! Beni yatağa attı! İyi ki güçlüyüm. Kimse

ben istemeden bana sahip olamaz."

Vasya, Styosha'yı, Vladimir'in oyun oynadığına, şaka yaptığına, şimdi de ona küsmüş olduğuna inandırmaya çalıştı. Ama Styosha oldukça inatçı görünüyordu. Amacının ne olduğu önemli değildi. O eşikten bir daha adımını atmayacaktı.

Vasya'nın yüreğini hüzün kapladı. Volodya'yı suçlamıyordu, hatta kırılmamıştı bile. Sonuç olarak kendi hatasıydı. Neden o kadar soğuk davranmıştı? Volodya'yı kırmıştı. Kendisinin onu artık sevmediğine inanmış olabilirdi. Ama bu yaptığı adice bir davranıştı. Neden kıza dokunmaya kalkmıştı? Styosha daha çocukluğundan yeni çıkmıştı. İyi ki hayatı biliyordu. Yoksa neler olabilirdi? Olay Vasya'nın zihninde canlandı. Her şeyi bildiğini Vladimir'e anlatsın mı, yoksa sussun mu, karar veremiyordu.

Ama Vasya, Vladimir'le konuşmaya fırsat bulamadı.

Yeni bir emir çıkmıştı. Vladimir, eski arkadaşlarını, sendikanın işçilerini topladı. Her defasında günlerce kayboluyordu. Birbirlerini neredeyse hiç göremiyorlardı. Vasya sabahları İskan Bürosu'na giderken Volodya daha uyuyordu. Gündüz eve uğradığında onu evde bulamadı. Akşam eve döndüğünde tavan arası hâlâ boştu.

Volodya huzursuzlandı.Yatağa mı gitsin yoksa birlikte çay içmek için beklesin mi karar veremedi. Gaz ocağında akşam yemeğini ısıttı, sabah için kağıtlarını düzenledi, koridordaki ayak seslerine kulak verdi.

Vladimir değildi.

Masraf olmasın diye ateşi söndürdü ve tekrar kağıtlarını eline aldı. Raporları gözden geçirdi, dilekçeleri düzene koydu. Biri acele acele merdivenleri çıkıyordu. O muydu? Hayır, Vladimir değildi?

Vasya yatağa yalnız gitmişti, çok bitkindi ve hemen uyumak istiyordu. Ama uykusunda bile dinliyordu. Yanında yokken o ka-

dar soğuk ve kasvetliydi ki.

Bazan Vladimir eve çok neşeli dönerdi; Vasya'yı uyandırır, onu severdi. Ona her şeyi anlatmak için tutuşurdu, kafasında binlerce planı vardı.

O zaman Vasya o kadar mutlu, o kadar memnun olurdu ki. Bütün sıkıntıları kaybolurdu.

Ama kimi zaman, Vladimir eve geldiğinde tamamen ayık olmazdı; ağır adımlarla yürür, kaşları çatık, sulanmış gözlerle etrafa bakınırdı. Hep kendinden şikayet eder, ama Vassilissa'yı da suçlardı. Ne biçim hayat! Tavan arasında bir kafes! Zevk yok, değişiklik yok - bir kadın, kadın bile değil! Ve çocukları da yoktu.

Vasya'ya özellikle bu batıyordu. Çocuk istemediği halde onun hatırı için doğurmak isterdi. Ama imkânsız görünüyordu. Hamile kalamıyordu. Başka kadınlar bir sürü çocuk sahibi olmaktan kurtulamadıkları için ağlayıp sızlıyorlardı. Ama öyle görünüyordu ki, kendisi,Vasya, annelik zevkini tatmaktan yoksun kalacaktı.

Doktor, "anemi" demişti.

Vladimir, Vasya'yı neşelendirmek için onu tiyatroya götürmeye karar verip biletleri aldı.

Vasya, sözleştikleri saatte eve geldi. Vladimir, aynanın önünde üstünü düzeltiyordu. Güzel giyinmişti ve gene "beyefendi" gibi görünüyordu. Vasya gülerek ona takıldı. Yakışıklı erkeğini seviyordu.

"Sen ne giyeceksin?" Vladimir ona merakla baktı. "Pazar günü kıyafetin yok mu?"

Vasya yine güldü. Pazar günü kıyafeti de ne oluyordu? Herhalde insanların her gün değişik giyindiği Amerika'da öğrenmişti. Temiz bir bluz ve Volodya'nın getirdiği ayakkabıları giyecekti. Onun şıklığı buydu.

Vladimir sinirli görünüyordu. Öyle kaşlarını çatmıştı ki Vasya ondan korktu.

"Tiyatroda insanlar yalnızca ayaklarına mı bakacaklar sanıyorsun? Öteki giysilerin isterse çuvaldan olsun, öyle mi?"

"Neden kızdığını anlamıyorum Volodya."

"Bu bizim yöneticilere kızmamak elde mi? Hayatımızı hapisaneye çevirdiler. Ne bir gerçek eğlencemiz var, ne bir evimiz ne de doğru dürüst giysimiz! Bir kafeste yaşıyoruz, su içiyoruz, süprüntü yiyoruz ve kaba saba şeyler giyiyoruz! Neden, Amerika'da işsizken bile daha iyiydim!"

"Ama herşey birden olmaz ki. Biliyorsun - çöküş."

Bana çöküşten söz etme. Sonuç olarak, ne biçim yöneticilerimiz var? Herşeyi kendi elleriyle yıktılar, ama ne zaman biri olumlu bir şey istese hemen bağırıyorlar: "Burşui olmak mı istiyorsunuz? Çekin ellerinizi."

"Hayır siz yaşamayı bilmiyorsunuz! Bu yüzden herşey paramparça oluyor. Ben, kesinlikle, böyle bir yaşam için için Devrime katılmadım!"

"Neden, devrim bizim için değildi ki!"

"Öyleyse kimin içindi?"

"Herkes için."

"Burşuiler için de mi?"

"Saçmalama! Tabii ki burşuiler için değil! İşçiler için, proleterya için!"

"Peki biz neyiz? İşçi değil miyiz, proleter değil miyiz?"

Tartıştılar da tartıştılar, neredeyse tiyatroya geç kalacaklardı.

Sokaklarda, baharın çamurlarında yürüdüler. Vladimir önde, sessiz, kocaman adımlarla yürütordu, öyle ki Vasya ona yetişmekte zorlanıyordu.

"O kadar koşma Volodya. Nefesim kesildi."

Birden durup bekledi. Ondan sonra daha yavaş yürüdü, ama

gene de tek kelime etmedi.

Tiyatroda Vladimir bazı arkadaşlarıyla karşılaştı ve antraktları onlarla geçirdi. Ve Vasya yalnız oturmak zorunda kaldı.

Tiyatro ona keyif vermedi. Neden akşamını harcamıştı? Şimdi, sabah iki kat fazla çalışması gerekecekti.

Kongre, Vladimir'in hareketinden az önce açıldı. Delege olmadığı halde kongreye katıldı. Çekişmeler vardı; düşman gruplar oluşmuştu. Vladimir Vasya'dan yanaydı. Arkadaşlarından ayrılıp içtenlikle onun grubu için çalıştı. Şimdi Vasya ve Vladimir ayrılmaz olmuşlardı. Kongreye birlikte gidip geldiler, evde, duruşlarını tartıştılar. Vasya'nın grubundaki yoldaşlar odasını doldurdular. Önergeler kaleme aldılar. Vladimir, kararları yeni aldıkları yazı makinesinde temize çekiyordu. Hepsi hızlı hızlı, acele acele çalışıyordu, birbiriyle kaynaşmış gibiydiler. Heyecanlanıyor, tartışıyorlardı. Sonra yalnızca gençliklerinden, başka hiç bir neden olmadan, yine gülüyorlardı. Savaşmanın kendisini seviyorlardı. Bu zihinlerini kendi sorunlarından uzak tutuyordu.

Stephan Alexeyevitch de oradaydı, masada oturup, şık, kırlaşmış sakalını sıvazlıyordu. Gülen, canlı gözleri gençleri seyrediyordu. Vassilissa hep ona birşeyler fısıldıyordu. O Vassilissa'yı yüceltiyordu, onun olağan üstü olduğunu söylüyordu. Ama Vladimir'e karşı daha serin duruyordu. Vasya bunu görmekten üzülüyordu. Bu tutumun nedeni neydi? Vladimir de, tavırlarında mesafeliydi.

"Bence, senin Stephan Alexeyevitch fazla nazik. Tütsü kokuyor. Bence o bir komünist savaşçısı değil. O yalnızca bir kurbağa, o kadar."

Vasya'nın fraksiyonu yenilmişti. Ama umduğundan çok oy almıştı. Bu da bir başarıydı.

Kongrenin kapanmasına yakın, Vladimir'in ayrılma vakti de yaklaşıyordu. Vasya yine ikiye bölünmüştü. Vladimir'i yolculu-

ğa hazırlamalıydı ve Kongre de devam ediyordu.

Ama Vasya yine de yüreğinin derinliklerine kadar mutluydu. Çünkü bir kez daha erkeğinin yalnızca sevgilisi değil, arkadaşı da olduğunu hissetti. Onunla gurur duyuyordu, çünkü grubuna çok yardım etmişti. Yoldaşları onu bırakmak istemiyorlardı.

"Haydi hoşça kal, benim küçük Vasyuk'um. Benim küçük serçem gene çatısında yalnız kalacak. Artık dertlerini anlatacak kimsesi kalmayacak. Ama kimse de seni işinde rahatsız etmeyecek."

"Beni rahatsız mı ediyordun?" Onu kucakladı, okşadı.

"Erkeğin zamanını alıyor diye kendin söylemedin mi? Ev işlerinden şikayet etmedin mi?"

Ve o başını erkeğinin göğsüne sakladı.

"Sen yalnızca sevgilim değil, aynı zamanda yoldaşımsın. Seni bunun için seviyorum."

Tatlılıkla, en iyi dileklerle ayrıldılar.

Vladimir'i yolcu ettikten sonra, birlikte olmak ne kadar güzel olursa olsun, kendi başına olmak daha iyi, diye düşünüp, yeniden Kongreye koştu: Sevgilinin varlığı düşüncelerini dağıtıyor, işini yavaşlatıyordu.

Şimdi kendini yeniden tümüyle işine adayabilirdi. Çalış ve dinlen. O yanındayken yeterince uyuyamamıştı.

Stephan Alexeyevitch kongrede ona sordu: "Kocanı yolcu ettin mi?"

"Evet Vladimir gitti."

"Senin için daha iyi. O yalnızca seni kendisine minnettar bırakıyordu."

Vasya şaşırmıştı. Stephan Alexeyevitch nasıl anlamıştı? Ama cevap vermedi. Bunu kabul etse sevgilisinin itibarı sarsılabilirdi.

Altıncı Bölüm

Tren, sabah istasyona varacaktı. Ve Vassilissa sabahın ilk soluk ışıklarıyla kalkmış, eşyalarını toplayıp sevgili Volodya'sını sevindirmek için giyinmişti. Ayrı geçen bu yedi ay, zor olmuştu.

Vassilissa mutlu, neşeli, keyifliydi. Havadaki baharı hissediyordu.

Nep kızı hâlâ yataktaydı, sırt üstü uzanmış elindeki aynadan kendini seyrediyordu. Vasya ise çoktan yıkanmış, kıvırcık saçlarını özenle taramış, Grusha'nın diktiği yeni giysiyi giymişti. Vassilissa duvardaki aynaya baktı. Yalnızca kendi gözlerini gördü. Öyle parlıyorlardı ki bütün yüzü güzel görünüyordu.

Herşey iyi görünüyordu. Bu defa Volodya ona "paçavralar" içinde dolaştığı işin vaaz veremeyecekti.

Bir istasyon. Vassilissa pencereden baktı. Sabahın ilk ışıklarıydı ve güneş parlıyordu. Kuzeyde baharın gelişi zor farkediliyordu ama burada her yer çiçek içindeydi. Ağaçlar da çiçek doluydu. Değişik, çok tuhaf ağaçlar. Yaprakları kızılağaca benziyor ama renkleri daha hoş, dalları beyaz çiçeklerle kaplı, leylak çiçekleri gibi; ama leylak değiller. Kokuları, tatlı ve güçlü, pencereden içeri doluyordu.

Vasya merakını gidermek için kondüktöre sordu: "Bunlar ne ağacı? Bizim orada bunlardan yok."

"Beyaz akasyalar."

"Beyaz akasyalar? Ne kadar güzeller? Kondüktör birkaç dal kırıp Vasya'ya verdi.

Ne tatlı kokuyorlardı. Ve Vasya o kadar mutluydu ki neredeyse ağlayacaktı. Çevresindeki herşey o kadar güzel, o kadar büyü-

leyiciydi ki. Ama en önemlisi: "Bir saat sonra, Volodya'yı göreceğim."

Vasya yeniden kondüktöre döndü: "Yakında varır mıyız?" Ona sanki tren hareket etmiyormuş gibi geliyordu. Yine bir yan yolda durmuştu. Sonunda hareket etti.

Şimdi kent görünüyordu. Katedraller. Barakalar. Dış mahalleler. İstasyonun platformu. Ama Volodya neredeydi? Nerede?

Vasya pencereden dışarıya bakıyordu, oysa Volodya vagonun öteki ucundan girmiş ve onu kollarına almıştı.

"Volodya, buradasın. Bilsen beni nasıl korkuttun?"

Öpüştüler.

"Çabuk ol, eşyalarını alayım. Bu sekreterimiz. Eşyaları al, Ivan Ivanovitch. Otomobile gidiyoruz. Şimdi bir çift atımız var, Vasya, bir inek ve bir araba. Bir kaç küçük domuz alacağım. Çok yerimiz var, sahici bir çiftlik. Kendin göreceksin. Malikanenin hanımefendisi gibi yaşayacaksın. İşler iyi gidiyor. Yakın zamanda Moskova'da bir şube açtık."

Vladimir durmadan konuşmuştu. Zamanını alan, düşüncelerini dolduran şeyleri ona yeterince çabuk anlatamıyordu. Vasya otomobilde oturup onu dinledi. Volodya'nın söyledikleri ile ilgileniyordu ama kendi yaptıklarını anlatmayı ve onun kendisinden uzak nasıl yaşadığını anlatmasını tercih ederdi. Onu çok özlemiş miydi? Onu çok merakla beklemiş miydi?

Arabayı evin önüne sürdü. Tam da aileye göre, bahçeli bir ev. Yeni yetme bir genç, şeritli şapkasıyla bir çocuk kapıda bekçilik yapıyordu. Arabadan inmelerine yardım etti.

"İşte Vasya, bakalım evimizi beğenecek misin. Senin çatıdaki kafesinden iyi mi."

Merdivenlerde halı. Bir ayna. Ve kabul salonu. Vasya şapkasını çıkardı, paltosunu bıraktı. Oturma odasına girdiler. Sofalar, kilimler. Yemek odasında kocaman bir saat. İşlemeli çerçeveler-

de birkaç natürmort. Duvarda geyik boynuzları.

"Nasıl, beğendin mi?" Vladimirin gözleri gururdan parlıyordu.

Vasya, etrafına bakınarak, "beğendim," diye yanıtladı, emin değildi. Önemseyip önemsemediğini kendi de bilmiyordu. Herşey o kadar tuhaf, o kadar yabancıydı ki.

"Ve burası da yatak odamız." Vladimir kapıyı sonuna kadar açtı. Bahçeye açılan iki pencere vardı. Vasya birden sevinivermişti.

"Ağaçlar, beyaz akasyalar." diye sevinçle bağırdı. Pencereye koştu.

"Önce odaya bak, sonra bahçede koşuşturmak için çok zamanın olacak. Güzel değil mi, bak senin için neler hazırladım? Her şeyi senin için seçip düzenledim. Buraya taşındığımdan beri seni bekliyorum."

"Teşekkür ederim, sevgilim." Vasya Volodya'yı öpmek için uzandı, ama Volodya onu görmemiş olmalıydı ki, omuzlarından tutup yüzünü gardobdaki aynaya çevirdi."

"Bak ne kadar kullanışlı. Giyinirken kendini tepeden tırnağa görebilirsin. İçinde çamaşırların, şapkaların, her türlü incik boncuk için raflar var."

Vasya güldü, "Neden, benim kaç şapkam ve incik boncuğum var ki? Tam da adamını buldun."

Ama Volodya devam etti: "Yatağa bakar mısın? İpek bir yorgan - zor bulabildim. Bana ait; bana verdiklerinin arasında yoktu. Ve işte pembe bir gece lambası."

Vladimir, çocuk gibi sevinçli, her ayrıntıyı gösterip, Vasya'ya etrafı gezdirdi.

"Küçük kızım için sevimli küçük bir yuva döşemişim değil mi? Vasya dinliyordu, onun mutluluğuna gülümsüyordu ama gene de içi pek rahat değildi. Odalar şıktı, görkemliydi, bunu yad-

sıyamazdı. Halılar, perdeler, aynalar. Ama ona tanıdık değildi. Eşyalar Vasya'nın gereksindiği şeyler değildi. Kitaplarını ve kağıtlarını yayabileceği masalar yoktu. Yalnız bir şey onun gerçekten hoşuna gitmişti. Bahçeye bakan pencerelerden beyaz akasyaları görebiliyordu."

Vladimir pencereye gidip panjurları indirerek "Haydi şimdi hazırlan ve yıkan, sonra kahvaltı yapacağız." dedi.

Vasya itiraz etti: "Bunu neden yapıyorsun? Bahçeye bakmak o kadar güzel ki."

"Olmaz. Gündüz panjurların kapalı olması gerek, yoksa döşemeler solar."

Gri panjurlar aşağı inince, ağır göz kapakları gibi, pencereden içeri dolan bahçenin yeşilini gözden sakladı. ve oda şimdi gri, monoton ve daha yabancı olmuştu. Vasya ellerini yıkadı ve kıvırcık saçlarını aynanın önünde taradı.

"O üzerindeki ne? Sana gönderdiğim kumaştan elbise diktirdin mi?

"Ya, evet...," Vasya bir övgü sözü bekleyerek Volodya'ya merakla baktı.

"Hele sana yakından bir bakalım." Onu etrafında döndürdü. Beğenmediği yüzünün ifadesinden belli oluyordu.

Bütün bunları kalçalarının üzerine yığmak da nereden aklına geldi? Senin ince bir profilin var, tam yeni modaya göre. Neden bu ucubeyi yaptın?

Vasya şaşırmıştı, saçlarının dibine kadar kızardı. Kendini suçlu hissetti.

"Neden ucube olsun? Gruşa şimdi bunun moda olduğunu söylüyor."

"Grusha bu işten ne anlar? Malzemeyi berbat etmiş. Papaz karısına benziyorsun. Bu elbiseyi çıkarıp her günkü eteğini giy daha iyi. Daha kendin gibi olursun. Böyle ne balığa, ne ete, ne de

tavuğa benziyorsun."

Volodya Vasya'nın yüzündeki düş kırıklığını görmedi. Kahvaltıya bakmak için yemek odasına geçti.

Vasya neşesiz, Grusha'nın diktiği giysiyi çıkardı. Aceleyle eski eteğini ve deri kemerli bluzunu giydi.

Hiç mutlu değildi. İki küçük gözyaşı eski bluzunun üstüne damladı. Çabucak kurudular. Vasya'nın gözlerinde sevimsiz bir soğukluk vardı.

"Müdürün kahyası" kahvaltı sırasında saygılarını sunmaya geldi. Orta yaşlı, sağlam yapılı, saygıdeğer görünümlü bir kadındı.

Vasya onunla el sıkıştı.

Marya Semyonovna yemek odasından çıktıktan sonra Vladimir "Buna gerek yoktu," dedi. "Eğer evin hanımı gibi davranmazsan hepsi tepene çıkar."

Vasya şaşkınlık içinde baktı. "Böyle bir şeyi benim aklım almaz."

Vladimir Vasya'ya hizmet etti. Ama onu iştahı yoktu, aşırı rahatlıktan rahatsız olmuştu.

"Bak, bu masa örtüsü Morosov keteni. Peçeteler de aynı desen. Ama onları çıkarmadım, yıkamak çok pahalıya maloluyor."

"Bütün bunları nereden buldun? Gerçekten herşeyi satın mı aldın?"

Vasya, Vladimir'e araştıran gözlerle baktı.

"Ne akıl! Biliyor musun bu günlerde bu mobilyalar kaça mal oluyor! Milyarlar! Benim müdür aylığım bu lüks şeyleri almaya yeter mi sanıyorsun. Bütün bunları bana tahsis ettiler. Şanslıydım ki bazı arkadaşlarımın yardımıyla bunları yetkililerden almak için uygun bir zamanda geldim. Artık bütün bunları durdurdular. Bugün kimse böyle döşeli bir eve sahip olamaz. Ancak parayla. Ayrıca, kış boyunca kendi hesabıma bazı şeyler satın aldım; ya-

tak odasındaki aynalı elbise dolabı, ipek yorgan, salondaki lamba..." Vladimir, mutlu, memnun, her şeyi sayıp döktü.

Vasyanın bakışları soğudukça soğudu, öfkeyle parladı. Artık kahverengi değil yeşil görünüyorlardı, kedi gözleri gibi.

"Ve bütün bu gösterişli şeyler sana kaça mâl oldu?" Vasya'nın sesi titriyordu. Vladimir bunu fark etmedi, pirzolasını yeyip, birasını içmeye devam etti.

"Eh, hepsini hesaplarsak, krediyle aldıklarım dahil, ödeme planına göre,..."

Vladimir, Vasya'yı etkilemek için, yavaş yavaş, epeyce büyük bir rakam söyledi. Gülen gözlerini onun yüzüne kaldırdı, sanki "Gördün mü, ben ne esaslı bir adamım." diyordu.

"Ne oldu, Vasya, neyin var?"

Vasya Ayağa fırlamış öfkeli yeşil gözleriyle tepesine dikilmişti.

"Parayı nereden buldun? Bana hemen söyle - nereden?"

"Sorun nedir, Vasya? Sakin ol. Herhalde bunları namussuzca yollardan aldığımı düşünmüyorsun. Yoksa para değeri hakkında bir şey bilmiyor musun? Aylığımla karşılaştır, görürsün." Ona aylık maaşını ve primlerini söyledi.

Bu senin maaşın öyle mi? Senin aylık maaşın? Ama sen, bir Komünist, nasıl bu parayı böyle bir çöpe, böyle anlamsız şeylere harcayabilirsin? Yoksulluk artıyor! Her tarafta sefalet ve kıtlık var! Ya işsizler? Onları unuttun mu? Seni müdür yapmalarında ters birşey yok muydu?

Öfkeli yeşil gözler Vladimir'e daha da yaklaştı. "Evet Sayın Müdür, cevap verecek misin?"

Vladimir vazgeçmedi, Vasya'yı mantığa döndürmeye, onu sakince ikna etmeye çalıştı. Ona güldü. "Sen damda serçe gibi yaşıyorsun, paranın ne işe yaradığını bilmiyorsun. Başkaları daha çok kazanıyor. Gerçekten lüks yaşıyorlar."

Ama Vasya sözlerle alt edilebilecek biri değildi. Hesap sormaya kararlıydı. Neden bir Komünist gibi yaşamıyordu? Çevresinde yoksulluk ve kıtlık kol gezerken neden parasını saçma sapan ıvır zıvıra saçıyordu?

Vladimir onu bu şekilde ikna edemeyeceğini anladı. Başka yol deneyecekti. Politik bir açıklama yapmalıydı. Bunun müdürlük görevinin gereği olduğunu söyleyecekti. Genel yönetimin talimatı. Esas amaç, girişimin gelişmesi, şirketinin kazancının artmasıydı. En önemli konu buydu. Vasya onun bir yılda başardıklarını görünceye kadar sabırlı olmalıydı. Terk edilmiş bir yerde, her şeyi yoktan inşa etmişti, üretimi arttırmıştı, öyle ki bütün tekel şimdi kendi denetimine bağlıydı. Kendi gözleriyle görmeliydi. "İnsan gibi yaşamakla" birlikte, her bir işçisiyle, en mütevazi bir yükleme memuruyla bile ilgilenmekten geri kalmıyordu. Hele işin iç yüzünü bir görsün, farklı düşünürdü. Ama arkadaşı Vasya'nın, karısının, yoldaşının, düşmanlarının korosuna katılacağını düşünmemişti. Böyle çalışmak çok zordu. Bütün enerjisini amacına vermişti ve karşılığındaki teşekkür buydu. Karısı bile ona karşıydı, onu suçlu çıkarmak istiyordu.

Vladimir kırılmış ve kızgındı. Gözleri kızgın bir kurdun gözleriydi. Kuşkusu ve suçlaması yüzünden Vasya'ya ateş püskürüyorlardı, onu yakmak ister gibiydiler.

Vasya düşünceli bir şekilde dinledi. Belki de haklıydı. Şimdi her şey değişikti. En önemli şey hesaplarının doğru olması ve işin başarılmasıydı. Ulusal gelir artmalıydı. Bunu yadsımıyordu.

"Bazı şeyler edindim, evimi kurdum diye mi? Hep ortak evde yaşamaya mecbur muyum? Ve neden Amerikan işçilerinden kötü olalım? Orada nasıl yaşadıklarını görmelisin. Kendi piyanoları, kendi Ford'ları, kendi motosikletleri var."

Bu arada değerli Marya Semyonovna bir kaç kez yemek odasına bakmıştı. Kızarmış patatesleri sofraya getirmek istiyordu ve

onların karşılaştıkları an kavgaya başladıklarını görmüştü. Devrim'den önce hizmet ettiği "gerçek kibarların" yaptığı da buydu. Onlar ya da Komünistler - hepsi aynıydı. Yalnızca patatesler için kötü oluyordu, beklemekten bozuluyorlardı.

Vladimir, Vasya'ya her yeri gezdirdi, ofisleri, depoları, evleri gösterdi. Onu muhasebe bölümüne de götürdü. "Hele defterlerimize bir bak, böyle muhasebe sistemini başka hiçbir yerde bulamazsın. Her şeyi ne kadar harika düzenlediğimizi bir gör de sonra benim savurgan olduğumu söyle."

Muhasebecilerine, sistemlerinin basitleştirilmiş ama hatasız olan ilkelerini, Vasya'ya anlatmalarını söyledi. Genel merkezin özel beğenisini kazanmıştı.

Vasya dikkatle dinledi. Herşeyi anlamamakla birlikte, çok çalıştıklarını ve işlerini sevdiklerini anladı. Volodya da bütün kalbi ve ruhuyla işin içindeydi. Onu çalışanların evlerine götürdü, karılarına memnun olup olmadıklarını doğrudan sordu. Vasya'ya zaferle baktı. Herkes aynı şeyi söylüyordu: Memnun muydular? Bu günlerde daha iyi olamazlardı, "Yaşamımızı sizin yönetiminize borçluyuz, Vladimir Ivanovitch."

"İşte! Bir de benim savurgan olduğumu söylüyorsun! İnan bana, önce çalışanlarımla ilgilendim. Onlar için elimden geldiği kadar çok şey aldım. Ancak ondan sonra kendimi düşündüm. Görüyorsun, nasıl yaşıyorlar. İşçiler de en az ofis çalışanları kadar iyi durumdalar. Onlar için özel çaba harcadım. Gerçekten, elimden gelen her şeyi yaptım."

"Pek âlâ, her şeyi sen yaptın. Ama ya onlar? Onlar kendileri için ne yaptılar?"

"Ne garip fikirlerin var, Vasya? Çıkarlarımız aynı değil mi, onlar ve ben? Tabii, eskiden, yönetici bir yanda, çalışanlar bir yanda dururdu. Ama şimdi, burada farklı. Burada kendi küçük bataklığının yosunusun."

Şaka yapıyordu, ama Vasya, Vladimir'in memnun olmadığını, kırılmış olduğunu hissetti. Bütün günü, ona değişik atölyeleri ve binaları gezdirmekle geçirdi. Vasya yoruldu. Şakakları zonklamaya başladı; yan tarafında bir batma, bir sırt ağrısı vardı. Keşke eve gidebilse, yatıp uyuyabilseydi. Kafası hâlâ trenin tekerlek sesleriyle uğulduyordu. Ama Volodya şimdi akşam yemeğine misafirleri olduğunu söylemişti. Onları ağırlamalıydı.

Eve gelip hole girdiler. Hizmetçi çocuk kapıyı açtı ve bir emir bekliyormuş gibi durdu. Vladimir ona bakıp cebinden bir not defteri çıkardı, bir kaç sözcük karaladı ve notu çocuğa verdi.

"Haydi acele et, Vassya, gecikme. Yanıtı kendin bana getireceksin. Anladın mı?"

Yeniden Vasya'ya döndü, yüzünde yarı utangaç, yarı meraklı bir ifadeyle ona baktı.

"Neyin var, Vasyuk? Bana neden öyle bakıp duruyorsun? Sesi karasız çıkmıştı.

"Bir şey yok. Ama - hizmetçi çocuğun adı da Vassya mı?

"Evet, evimde iki Vasya olmasından hoşlanmadın mı? Düşünebiliyor musun! Kıskandı! Ama merak etme. Dünyada senin gibi bir Vasya daha yok."

Onu kollarıyla sardı, gözlerinin içine baktı ve onu öptü. Bütün gün onu ilk kez okşamıştı. Kol kola yatak odasına gittiler.

Akşam yemeğine misafirler geldi: Savelyev ve Ivan Ivanovitch, yönetim sekreteri. Savelyev açık gri takım elbiseli, uzun boylu zayıf bir adamdı. Seyrek saçları düzgünce taralıydı ve yüzük parmağında bir mühür yüzüğü vardı. Zeki, oldukça kurnaz gözler ve traşlı yüzünde sevimsiz bir gülüş. Sanki herşeyi gözetliyormuş ve kendisine dokunmadığı sürece hiçbirşey farketmezmiş gibi. Vasya'ya öyle görünmüştü.

Vasya ile karşılaşınca onun elini dudağına götürdü. Vasya elini çekti.

"Buna alışkın değilim."

"Dediğiniz gibi olsun. Ama ben hiçbir zaman bir hanımefendinin elini öpmekten kaçınmam. Kibarcadır ve kocalar kıskanmamalıdır. Çok kıskanmış olmalısın, Vladimir Ivanovitch? Kabul et'"

Konuşurken Volodya'nın sırtına vurdu. Vladimir güldü.

"Vasya örnek bir eştir, onu kıskanmaya gerek yok."

"Yani, kocasını örnek almıyor?"

Savelyev Vladimir'e göz kırptı ve bir anda Vladimir'in gözleri korkudan büyüdü.

"Sanmıyorum, hiçbir zaman öyle bir şey...

Savelyev sözünü kesti. "Boş ver. Sizin nasıl olduğunuzu bilirim, siz evli erkekler. Bunu ben de yaşadım. Şimdi bekar hayatı sürdürüyorum."

Vasya, Savelyev'den hiç ama hiç hoşlanmadı.Ama Volodya onunla arkadaş gibi konuşuyordu. İş üzerine, politika üzerine. Vasya bu "spekülatörle" politika konuşmayı, onunla Yürütme Komitesi sekreterine gülmeyi onaylamıyordu. Volodya'yla konuşup bu arkadaşlığa son vermeye ikna etmeliydi.

Yemekte şarap içtiler. Sekreter, Ivan Ivanovitch, bir sepet içinde getirmişti. Gecikmiş olan ve fuara geç yetişmeyeceğinden endişe ettikleri bazı büyük sevkıyatlardan bahsettiler.

Vasya dinleyip, bunların anlamını kavramaya çalıştı. Ama bunlar ona önemli görünmüyordu, sanki asıl konu konuşulmuyor gibiydi. Şakaklarının atması ve zonklaması onu rahatsız ediyor, gözleri yanıyordu. Şu yemek bir bitseydi.

Vladimir yemekten hemen sonra otomobili çağırdı. Sevkıyatla ilgili önemli bir toplantıya katılması gerekiyordu. "Gerçekten bugün toplantıya gidecek misin? Karının geldiği gün? Onunla kalmalısın. Yaptığın hoş değil, Ivan Ivanovitch." Savelyev Vladimir'e sahte bir gülümsemeyle baktı.

Vladimir sigarasını dikkatle yakarken sözünü kesti. "İmkansız." Kalabilseydi çok memnun olurdu, - işler, bilirsiniz.

Savelyev, "Her şeyin iki yanı vardır" demekten kendini alamadı.

Ve Vasya gene onun Vladimir'e gülüp göz kırptığını düşündü. İğrenç spekülatör.

Vladimir yanıt vermedi, kızgınca şapkasını aldı.

"Evet, Nikator Platonovitch, gitmeye hazır mıyız?"

Hareket ettiler, Ivan Ivanovitch de onlarla birlikte gitti. Vasya yalnız kalmıştı. Yalnız, ona çok yabancı gelen, büyük, boş evde. Odaları dolaştı. Sıkıcı, ıssız, soğuk. Pencerenin yanında durdu. Sonra ipek yorganlı yatağa uzandı ve hemen uykuya daldı.

Sıçrayarak uyandı. Karanlıktı. Bir lamba yakıp saate baktı. On ikiyi çeyrek geçiyor. Gerçekten o kadar uyumuş muydu? Gece yarısını geçmiş, Vladimir dönmemişti.

Vasya, kalkıp yüzünü yıkadı ve yemek odasına gitti. Masa akşam yemeğine hazırlanmış, ışık yanıyordu. Oda boş ve sessiz, evin geri kalanı karanlıktı. Marya Semyonovna'nın düzene sokmakta olduğu mutfağa gitti.

"Vladimir Ivanovitch dönmedi mi?"

"Hayır. Henüz dönmedi."

"Toplantılarından hep böyle geç mi döner?"

" Duruma bağlı."

Marya Semyonova sessizdi ve sözü kısa kesiyordu.

"Ya sen? Onu bekliyor musun? Yatmaya gitmiyor musun?"

"Vassya ve ben nöbet değişiriz. Bir gün o bekler, ertesi gün ben."

"Vladimir geldiğinde yemek yer mi?"

"Misafir getirirse, sanırım birşeyler yer. Aksi halde doğruca odasına gider."

Vasya biraz daha kaldı. Marya Semyonovna'nın kendi işine

baktığını, onunla ilgilenmediğini gördü.

Vasya yatak odasına dönüp pencereyi açtı. Serin, sessiz bir bahar gecesi. Hava akasyaların güçlü kokusuyla doluydu. Kurbağalar yüksek sesle, istekle vıraklıyorlardı. Vasya önce onların gece kuşları olduğunu sandı.

Gök karanlıktı, göz kırpan pek çok yıldızla doluydu. Vasya karanlık bahçeyi seyretti, başını kaldırıp göğe ve yıldızlara baktı. Yüreği sakinleşti. Spekülatörü unuttu, gündüz Vladimir'in istemeden ona verdiği acıyı unuttu. Simdi ona, sevdiğine, yardım etmek ve yol göstermek için geldiğini, bütün ruhuyla hissediyordu. Nep insanlarıyla birlik olanlar, doğru yoldan sapmaktan kurtulamazlar. Onun için kendisini, arkadaşını ve karısını, yanına çağırmıştı.

Vladimir'in herşeyi nasıl düzenlemiş olduğunu anımsayıp onunla gurur duydu. Ne kadar enerjikti. Şimdi işleri farklı bir biçimde görüyordu. Herşey gündüz olduğundan daha açık, daha anlaşılır ve daha coşkulu görünüyordu.

Vasya düşüncelerine o kadar dalmıştı ki, ne arabanın geldiğini ne de Vladimir'in halıların ve kilimlerin üzerinden yürüyüp yanına geldiğini farketti. Onun sesiyle sıçradı.

"Benim küçük Vassyuk'um, o kadar derin derin ne düşünüyor bakalım?"

Vladimir, üzerine eğildiğinde, gözleri meraklı ve sevecen bakıyordu.

"Gerçekten geldin mi sevgilim? Seni o kadar bekledim ki."

Kollarını Vladimir'in boynuna doladı.

Vladimir onu aşklarının ilk aylarında olduğu gibi, kollarıyla kaldırdı ve sevgili bir çocuk gibi odada gezdirdi.

Vasya kendini mutlu ve neşeli hissetti. Volodya onu seviyordu, her zaman sevmişti! Ne kadar akılsızdı! Sabah onu neden incitmişti?

Birlikte çay içtiler ve duygusal, heyecanlı konuştular. Vasya Savelye'le ilgili görüşünü açıkça söyledi. "Onunla arkadaş olmamak daha iyi."

Vladimir bunu inkar etmedi. Kendisi de ona saygı duymuyordu; ama o yararlıydı; onsuz bütün bu işler yürümezdi.Eskiden kalma çok ilişkisi vardı ve tüccarların güveninden yararlanıyordu; o olmadan onlarla ilişki kurmak olanaksızdı. Volodya da ondan çok şey öğrenmişti. Açıkçası pek de iyi bir insan değildi, katıksız bir burşui, ama iş için vazgeçilmezdi. Onun için tepedeki yetkililer, "süper zeka herifler" Savelyev'i tutuklayınca onu savunmuştu. Ve Moskova'da da oldukça saygı görüyordu. Yerel otoriteler onun için iyi bir azar işitmişlerdi.

"Evet, ama sen bana onun ellerinin temiz olmadığını yazmamış mıydın?"

"Sana nasıl anlatayım? O bizim temsilcimiz. Tabii kendini de kolluyor. Ama ötekilerden daha kötü değil. Ayrıca, o bilinçli çalışırken ötekiler ortalıkta gezinip bir iş yapmıyorlar. İşini biliyor ve seviyor."

Vladimir, yine de, bütün bunlara karşın, onunla daha az görüşmeye söz verdi. İş işti, ama arkadaşlığı gerektirmezdi.

Çaylarını bitirince kol kola yatak odasına döndüler. Vladimir Vasya'nın başını göğsüne bastırdı, kıvırcık saçlarını öptü, ve düşünceli, şefkatli, konuştu. "Ne tatlı küçük bir baş. Hep benim olacak, öyle değil mi? Vasya, senin gibi bir tane daha arkadaş olamaz. Yalnızca seni seviyorum, benim Vasya'm, benim küçük oğlanım."

Vasya geç uyandı. Vladimir çoktan işe gitmişti.

Kendini iyi hissetmiyordu. Yan tarafında sancısı vardı, ateşi çıkmıştı ve öksürmeye başlıyordu. Yolculukta mı üşütmüştü? Güzel, güneşli bir gün olduğu halde şalına sarındı. Kımıldamak, kalkmak istemiyordu. Marya Semyonovna odaya geldi, kapıda

durdu, ellerini önünde kavuşturdu ve bir şey bekliyormuş gibi Vasya'ya baktı.

"Günaydın, Marya Semyonovna."

"Günaydın" diye kuru bir sesle yanıtladı. "Yemek olarak ne istersiniz? Vladimir Ivanovitch giderken her şeyle sizin ilgileneceğinizi söyledi. Misafirleriniz var."

Vasya bilemiyordu. Ne ısmarlayacağına ilişkin bir fikri yoktu. Evinde, ortak evde, yalnızca Devlet'in verdiği yiyecekler vardı.

Vasya'nın bu işlerden anlamadığını anlayınca, Marya Semyonovna değişik yemekler önerdi. Vasya herşeye evet dedi. Ama fiyatlarını sordu. Çok pahalı olmaz mıydı? Marya'nın dudakları büzüldü.

"Evet, iyi bir yemek istiyorsanız masraftan kaçamazsınız. Parasız hiç bir şey olmuyor. Komünistler istihkakı kaldırdılar.

"Paranız var mı?"

"Dünden kalan bir miktar var ama, bugün için yetmez. Et pahalı, tereyağı da gerekli."

"Peki, Vladimir hiç para bırakmadı mı?"

"Bir şey bırakmadı. Yalnızca "Vassilissa Dementyevna'ya git ve herşeyi ona sor" dedi.

Şimdi ne yapacaktı? Marya Semyonovna orada duruyor, para için bekliyor, gitmiyordu. Vasya'nın biraz parası kalmıştı, ama ev işleri onu kısa sürede tüketirdi. Bu fikri beğenmedi.

Marya Semyonovna'ya "Bana biraz borç ver, sonra Vladimir Ivanovitch onu sana geri verir" diye önerdi.

"Sahi, hiç aklıma gelmemişti."

Sorun çözülmüştü.

Marya Semyonovna gidince Vasya bahçeye çıktı.Yoruluncaya kadar, uzun süre patikalarda aşağı yukarı yürüdü. Kendini çok bitkin hissediyordu. Uzandı, bir kitap aldı ve okurken uyuya kaldı.

Vasya yatakta uzanmış yatıyordu. Yanakları yanıyordu, uykusu karanlık, korkunç rüyalarla bölünmüştü. Yürüyordu, sıkıntıyla çevresine bakınıyordu. Neden uyumuştu? Kentin manzarasını görmeye gitse daha iyiydi. Vladimir'e hastalanmak için gelmemişti. Yine de hiç başını yastıktan kaldırmak istemiyordu. Gözlerini kapadı ve hemen düşünceleri karıştı. Doğru dürüst bir uyku değildi, uyuklama bile değildi. Ama bilinci de tümüyle yerinde değildi.

"Vassilissa Dementyevna, Vladimir Ivanovitch yemeğe gelmek üzere, giyinmeniz gerek. Yatağınızı yapmalıyım. Evde dağınıklıktan nefret eder."

Marya Semyonovna, sanki yaşça daha büyükmüş de, ona öğüt veriyormuş gibi, üzerine eğilmişti.

"O kadar geç oldu mu?"

"Neredeyse beş oldu. Ve daha kahvaltı bile etmediniz. Sizi daha önce uyandırmak istedim ama derin uyuyordunuz. Yolculuktandır. Henüz üzerinizden atamadınız."

"Yolculuktan, ya da üşütmüş olmalıyım. Üşüyorum."

Yünlülerinizi giymelisiniz; sıcak tutar. Giydiğiniz küçük kumaş parçası iyi değil."

"Elbisem kötü oldu. Kocam onu hiç beğenmedi."

"Neden böyle söylüyorsunuz? O kadar da kötü değil. Belki basenlerde fazlaca pliler var ve beli tam oturmuyor. Bu günlerde bele oturan giysiler moda. Ben terzilik de yaptım. Giysileri iyi bilirim. Eteğin modelini değiştireyim. O giysiyi öyle değiştireceğim ki, Vladimir onu tamıyamayacak."

"Yemeğe yetişir mi?"

"O kadar da değil. Hayır, daha yavaş yapacağız, acele etmeyeceğiz. Şimdi siyah eteğinizi ve kıyafetinizin ceketini giyin. Çok iyi durur."

Vasya hiç aynanın önünde bu kadar vakit harcamamıştı. Mar-

ya Semyonovna hep değiştirecek birşeyler buluyordu. Şuraya iğneyle birşeyler tutturdu, buraya uzun dikişler attı. Bir de dantel yaka buldu. Gerçekten güzel olmuştu. Sade ama şık. Vasya bile beğendi. Bakalım Vladimir ne diyecekti?

Tam bitirmişlerdi ki Vladimir konuklarıyla geldi: Bir G.P.U.* elemanı (eskiden Cheka'ydı) ve karısı. Bıyıklarının uçları sipsivri jölelenmişti; züppece giyinmniş, dizlerine kadar çıkan parlak çizmeler giymişti. Ve bu da, kendine Komünist diyordu.

Vasya onu hiç beğenmedi. Sokak kadını gibi giyinmiş karısını da. İnce bir kıyafetin altına beyaz ayakkabı giymişti, omuzlarına kürk bir atkı vardı, parmakları, taktığı yüzüklerden ışıldıyordu. Vladimir elini öpüp ona jest yaptı. Neden söz ediyorlardı? Anlamıyordu. Hepsi anlamsızdı. Vladimir ona doğru gösterişle eğilmişti, gözleri onunkilerle oynaşıyordu.

Vasya G.P.U.'nun adamının yanında oturuyordu. O bir komünistti. Ama ona ne söyleyeceği hakkında hiç bir fikri yoktu.

Yine şarap içtiler. Vladimir kadehini kadınınkine dokundurdu, kadın ona birşeyler fısıldadı ve ikisi de güdüler. Vasya bundan rahatsız oldu. Ama Vladimir ona önem vermedi. Sanki o Vladimir'e ait değildi. Acaip! Bundan hoşlanmadı.

Şakayla karışık, oruçtan bahsettiler. Kadın dindar olduğunu ve günah çıkarmaya gittiğini, ama oruç tutmadığını söyledi. Nasıl olurdu? Bir dindarla evli G.P.U.'dan bir Yoldaş! Mizah duygusunu kaybetmişti Vladimir yüzünden. Ne biçim arkadaşları vardı? Yemeğin sonuna doğru Ivan Ivanovitch gelip Savelyev'in tiyatroda bir loca ayırttığını ve onları davet ettiğini bildirdi.

Vladimir sordu, "Gideriz, değil mi Vasya?"

"Savelyev'le?" Vasya onunla gözgöze gelmeye çalıştı ama o

---

* G.P.U.: Glavnoje Politicheskoe Uprovlenije: Ana Politik Direktörlüğü, gizli polis örgütü, 1922'de Cheka'dan dönüştürüldü.

anlamazdan geldi.

"Evet, tabii, Nikanor Platonovitch'le birlikte. Hepimiz. Yeni bir operet sahneye koyuyorlar. Hoşuna gidecek."

"Hayır, ben gelmeyeceğim."

"Neden?"

"Kendimi pek iyi hissetmiyorum. Herhalde yolda üşüttüm."

Vladimir ona yakından baktı.

"Gerçekten iyi görünmüyorsun, Vasya. Gözlerin oldukça çökmüş. Eline bakayım. Çok ateşin var. Elbette gelemezsin. Ben de gitmeyeceğim."

"Neden. Sen git"

Konuklar da, Vladimir'i ikna ettiler, sonunda razı oldu.

Holde Vladimir ötekilerin yanında Vasya'ya sarıldı ve kulağına fısıldadı: "Bugün olağanüstü güzel görünüyorsun, Vasya."

Marya Semyonovna'ya Vassilissa Dementyevna'ya iyi bakmasını söyledi.

"Doğruca yatağa git Vasya. Hemen dönerim. Sonuna kadar kalmayacağım."

Hareket ettiler.

Vasya odalarda dolandı durdu, oldukça üzgündü.

Bu yaşamı sevmemişti. Nesini yanlış bulduğunu bilemiyordu. Ama her şey yeni ve yabancıydı. Ve o da burada bir yabancıydı; burada kimsenin ona gereksinimi yoktu. Vladimir belki onu seviyordu, ama onu o kadar az düşünüyordu ki. Onu kollarına almış, öpmüş ve gitmişti. İşe giderken, çalışmaya giderken başkaydı. Ama bu kez tiyatroya gidiyordu! Onsuz niye gitmişti? Kışın yeteri kadar tiyatro görmemiş miydi? Bir şey Vasya'yı rahatsız ediyor, aklına takılıyordu. İfade edemiyordu. Rahatlıktan rahatsızlık duyuyordu.

Karar verdi, "Burada bir hafta kalacağım. Volodya'nın işlerinin durumunu göreceğim, sonra da gideceğim."

Asıl güçlük buradaydı. Nereye gidecekti? Geriye, ortak eve mi? Oradaki odası, çatının altındaki tavan arası, gitmişti. Orada arkadaşı, terzi Grusha oturuyordu. Ayrıca, Fedosseyevler oradaydılar, dedikodu ve dert olacaktı. Yine ev yüzünden herkesle kavga etmek zorunda kalacaktı. Kendini bunun için çok yorgun hissediyordu. Ayrıca tezine olan inancını da yitirmişti. En önemlisi de buydu.

Hayır, gidebileceği hiç bir yer yoktu.

Bu düşünce yüreğine daha çok oturdu, çelikten bir bıçak gibi saplandı.

Vasya üşüyordu. Titreyerek, ellerini kollarının içine sakladı. Karanlık, boş odalarda dolandı.

Sanki bu yabancı ev ona üzüntü hazırlıyormuş gibi geldi. Bir felaket pusuda bekliyordu.

Bir önsezi miydi?

Bir Komünist önsezilere inanıyor olabilir miydi? Ama öyle olmalı. Değilse bu karamsarlık neden? Neden bu sonsuz, isimsiz, sonuçsuz karamsarlık?

Yedinci Bölüm

Vladimir, söz verdiği gibi eve erken döndü. Vasya yataktaydı. Yanına oturdu, nasıl olduğunu sordu. Konuşurken gözlerinin içine bakıyordu ve onun ciddi, üzgün bakışı Vasya'yı şaşırttı. Gözleri acısını anlatıyor gibiydi.

"Sorun nedir Volodya? Çok üzgün görünüyorsun."

Volodya, başını onun yanında yastığa gömerek umutsuzca konuştu. "Hayat bir gül bahçesi değil Vasya. Benim için ne kadar zor olduğunu bilemezsin. Yaşamımın yalnızca bir yönünü görüyorsun. Ve anlamak istemiyorsun. Kalbimi, bütün kış ne kadar çabaladığımı okuyabilseydin, beni suçlamazdın. Bana acırdın. O kadar iyisin ki Vasya."

Vasya, Vladimir'in başını okşayıp onu sakinleştirdi. Onun için üzülmesine karşılık kalbi sevinçle doldu. Aynı düşünceyi paylaştıklarını, aynı acıyı duyduklarını hissetti. Bir proleter için yönetici gibi davranmak kolay değildi. Vladimir'e öyle söyledi.

Ama Volodya başını kederle salladı.

"Konu yalnızca o değil, Vasya, yalnızca o değil. Bana acı çektiren, bana huzur vermeyen başka bir şey var."

"Sana tuzak mı hazırlıyorlar?"

Volodya susuyordu; öyle görünüyordu ki bir şey söylemek istiyor ama karar veremiyordu.

Vasya kolunu ona doladı. "Söyle sevgilim, seni üzen nedir?"

Başını Vladimir'in omuzuna yasladı.

"Böyle parfüm kokan da ne? Ne zaman parfüm süründün?" başını kaldırıp ona baktı.

"Parfüm?" Volodya rahatsız olmuş görünüyordu. Biraz çekildi. "Sanırım bugün traş olurken oldu. Berber sürmüş olmalı."

Vladimir kalktı, bir sigara yaktı, yavaşça, dikkatle Vasya'nın yanından ayrıldı. Bu akşam bazı kağıtlara mutlaka bakması gerekliydi.

Vasya biraz öksürüyordu. Kendini oldukça hasta ve ateşli hissediyordu. Yan tarafında sancısı vardı, Vladimir yanındayken kendini kontrol etmeye çalıştığı halde o bunu farketti. Öksürüğünden rahatsız oldu ve yatağını salondaki kanapede yaptı.

Günler sürüklenip gidiyordu. Çok iç karartıcıydı. Vasya'nın yapacak bir işi yoktu. Arada sırada ev işleriyle ilgili dertler, o kadar. Vladimir para arttırmayı istiyordu ama "her şeyin gerektiği gibi olmasında" ısrarcıydı. Vasya, küçük tasarrufunu evin masraflarına harcadı, çünkü Vladimir'in onu, "Gerçekten bütün ev harçlığını bitirdin mi? Siz kadınlara bir şey yettirmek olanaksız" diye paylaması hoşuna gitmemişti.

Sanki misafir çağıran ve yemekte üç çeşit olmasını isteyen Vasya'ydı! Ama Vladimir'den şikayetçi olmasına neden yoktu. Başka bakımlardan çok ilgiliydi. Vasya'nın sağlığını merak edip kendisi doktora başvurmuştu. Tanı, genel halsizlikti, sağ akciğer de etkilenmişti. Olabildiğince güneşlenmesi ve besleyici gıdalar alması önerilmişti. Doktorun söylediklerini aynen uyguluyor mu diye, Vladimir hep soruyordu. Vasya'nın yemeklerini zamanında yemesi için Mariya Semyonovna'yı görevlendirmişti. Ona kakao almı ve güneşlensin diye bahçeye şezlong getirmişti. Vladimir ona karşı çok ilgili görünüyordu.

Eve gelince doğruca ona giderdi. Birbirlerini çok fazla görmüyorlardı, çünkü o aralar Vladimir çok meşguldü. Hummalı bir çalışma dönemiydi; yakında fuar açılıyordu. Vladimir sıkıntılı, düşünceli ve oldukça karamsar görünüyordu.

Vasya, küçük çimenlikte kertenkele gibi şezlona uzanıp gü-

neşleniyor, hayatın tadını çıkarıyordu. Bir o yana, bir bu yana dönüyordu, küçük bir çingene gibi kararmıştı. Tuhaf bir yaşam. İş yok. Dert yok. Ama, neşe de yok. Rüya gibi. Hep düşünüyordu: Şimdi, şimdi uyanacağım ve kendimi evimde, ortak evde bulacağım. Bir kez daha İskan Bürosu'nu, Yodaşlar'ı, Stephan Alexeyevitch'i, Grusha'yı düşündü. Fedosseyevler'i bile. Zor bir hayattı, ama o zaman daha mutluydu.

Vladimir'i bekliyordu. O gün eve erken geleceğine söz vermişti. Vasya bugün onunla konuşabileceğini hissetmişti. Kalp kalbe, güzel bir konuşma yapacaklardı. Ama günler birbirini kovaladı ve bu konuşmayı hiç yapamadılar. Ya hep misafirleri vardı, ya da işler sıkışıktı.

Artık Savelyev de, alışıldık misafirler de onları ziyaret etmiyordu, yalnızca yönetimin üyeleri. Vasya onları tanımıyor ve onlara ilgi duymuyordu. Konuşmaları yalnızca yüklemelerden ve boşaltmalardan, paketlemelerden ve faturalardan, satışlardan ve yükselen fiyatlardan oluşuyordu.

Vasya, bunların Cumhuriyet için önemli olduğunu, mal alış verişi olmadan, ulusal ekonominin büyüyemeyeceğini biliyordu, ama bunları dinlemekten sıkılıyordu. Konuşmayı Parti işlerine, Bucharin'in makalesine, ya da Alman Komünistleri ile ilgili gazete yazılarına getirince onu dinliyorlar ve sonra yine kendi konularına dönüyorlardı: Sevkiyatlar, yüklemeler, net ve brüt. Vladimir sıkılmıyordu. Yoldaşlar onu canlandırıyordu. Onlarla tartışıyor, fikirlerini alıyordu. Yalnızca onunla, Vasya'yla başbaşa kaldıklarında durgunlaşıyordu. İçini çekiyor, ellerini birbirine vuruyor ve ona mutsuzca bakıyordu. Yardım istemiyordu, yakınmıyordu. Onu üzen ne olabilirdi? Ona karşı entrikalar bitmiş görünüyordu. Geldiğinden beri bu konuda birşey duymamıştı. Ama onu umutsuzluğa düşüren ne olabilirdi? Yoksa Vasya'nın öleceğini mi düşünüyordu? Fikir onu memnun etti. Öyleyse onu sevi-

yor olmalı? Gerçi, ona fazla zaman ayırmıyordu; ama o da kendisine misafir olduğunda Vladimir'i baştan çıkarmamıştı ki. Kendisi de bütün gün dışarıdaydı, erkeğini düşünmeye pek vakti olmamıştı. Ama bu onu daha az sevmesine neden değildi.

Vasya şezlonga uzanıp, göğe karşı ağaçların tepelerini seyretmekten çok keyif almıştı. Yaz meltemi onları okşarcasına hafif hafif sallıyordu. Çayırda ağustosböcekleri cırlıyor, kuşlar yüksek sesle çalılıkta ötüyordu.

Vasya, yerinden kalkıp, çim kaplı yoldan, dalları çiçek dolu bir leylağa gitti. Ne kadar tatlı kokuyordu. Bir dal kopardı. Vızz, bir arı, önünden uçarak geçti, mor bir kümenin üzerine kondu ve kanatlarını çırptı.

Vasya güldü; "Aferin, aferin, ne kadar cesursun. İnsanlardan korkmuyor musun?" Ve o an kendini o kadar mutlu, o kadar özgür hissetti ki, kendine şaştı. Bahçeyi ilk kez görüyormuş gibi çevresine baktı. Yeşil çimen, güçlü kokular, mor leylaklar, - vıraklayıp birbirine seslenen kurbağalarla dolu, su mercikleriyle kaplı küçük havuz.

Vasya kımıldamaya cesaret edemiyordu. Bu apansız mutluluğun, bu parlak, ışıktan kanatlı mutluluğun, yüreğinden uçup gitmesinden korkuyordu. Sanki şimdiye kadar, yaşamın anlamını hiç bilmemiş, hissetmemiş, anlamamıştı. Ama şimdi, onu kavramıştı. Ne umutsuzluk, ne telaş, ne iş, ne keyif, ne de bir amaç peşinde koşmak, yalnızca yaşam: saf ve basit. Yaşam; leylakların üstünde dönen arıların, ağaçlarda öten kuşların, çayırda cırlayan ağustosböceklerinin yaşamı gibi. Yaşam! Yaşam! Yaşam! Neden insan, bütün yaşamını leylakların arasında geçiremiyordu? Neden insan, Tanrı'nın bütün yaratıkları gibi olamıyordu? "Tanrı'nın mı?" Ne zamandan beri Tanrı'yı düşünüyordu? Bu, aylaklığın, onun burşui yaşamının, Volodya'nın güzel yemeklerinin sonucu olmalıydı. Böyle devam ederse kolayca gerçek bir Nep

kızı olabilirdi.

Vasya acele eve koştu. Yumuşamaktan korkuyordu.

Ama neşesi sürdü. Keyfi yerindeydi. Güçlenmiş, sağlığını kazanmıştı?

Vasya henüz yatak odasına varmış ve leylakları vazoya koymuştu ki Vladimir arabayla geldi.

Acele Vassilissa'ya koştu.

"Yine başladılar. Bu dedikoducu düzenbazlar beni yeterince rahat bırakmışlardı. Şimdi eski konuları eşelemek için yeniden güç buldular. Biraz önce beni Denetleme Komisyonu'na çağırdılar. Bana dava açıyorlar. Ama göreceğiz. Kimin kazançlı çıkacağını göreceğiz."

Vladimir, heyecanının işareti, bir eli arkasında, odada dört dönüyordu.

Ona, Anarşistliğini, disiplinsizliğini, ve de kim bilir daha neler yüklemişlerdi!

Burada, işler yürüsün diye çalışmaktan kendini öldürüyordu, ama bu Yürütme Komitesi'ndeki herifler yardım edeceklerine yalnızca tekerine çomak sokuyorlardı.

"Eğer bu kovuşturmayı sürdürürlerse, Parti'den ayrılacağım. Kendiliğimden bırakacağım. Beni ihraç etmekle tehdit etmelerine gerek yok."

Vasya sorunun ciddi olduğunu gördü. Kendini endişeli, sıkıntılı hissetti. Pusudaki feleket bu muydu? Ama düşüncelerini belli etmedi. Aksine Vladimir'i sakinleştirmeye, mantıklı davranmasını sağlamaya çalıştı.

"Ve senin sevgili Stephan Alexeyevitch, - iyi adammış! Ona benim için sormuşlar. Ve, ne dese beğenirsin, çalışmamı takdir ettiğini, ama bunun dışında, rahata düşkünlük ve ahlâki zayıflık sorunlarımın olduğunu söylemekten başka bir şey aklına gelmemiş. Ne biçim rahip bunlar ki, bir insanı işleriyle ve hareketleriy-

le değil de ahlâkıyla yargılıyorlar? 'Komünist' gibi yaşamıyormuşum! Bana, bir keşiş ol demeye mi getiriyorlar? Kendileri daha mı iyiler? Bak! Karısıyla üç çocuğunu terkedip bir sokak fahişesiyle evlenmiş olduğu halde, propaganda bölümünün başını mahkemeye çıkarmıyorlar. Sence bu doğru mu? Neden benim münzevi gibi yaşamamı istiyorlar? Hem, benim özel yaşamımdan onlara ne?"

Vasya bu noktada Vladimir'i onaylamıyordu. K. P. Haklıydı. Burşuileri taklit etmek bir Komünist'in onuruna yakışmazdı. Bir komünist, hele bir yönetici, örnek bir yaşam sürmeliydi.

"Ama hangi şeytanlıkla beni suçluyorsun? Neden komünist değilmişim? Çöplükte yaşamayı kabul etmiyorum diye mi? İşim her pisliği bilmemi gerektirdiği için mi? İyisi mi, insanın kimi evine davet edeceğini, kaç sandalyeye sahip olabileceğini, bir Komünist'in kaç pantolonu olabileceğini de tarif etsinler."

Vladimir köpürüyordu. Vasya'yla anlaşamıyorlardı, ama Vasya yüreğinde sakladığı herşeyi açıkça konuşma olanağı bulduğuna memnundu. Yanlışın ne olduğunu kendisi de tam bilmiyordu, ama ona öyle görünüyordu ki, Vladimir'in yaşamı ve hareketleri bir Komünist'e yakışmıyordu. Vladimir demek istiyordu ki, müdürün evinde aynalar ve halılar olmayınca işler iyi gitmez; ama o buna katılmıyordu. Savelyev'le iyi arkadaş olmak gerektiğine ya da Vladimir her kadının elini öpüyor diye işlerin daha iyi gittiğine de inanmıyordu.

"Sen de onlarla aynı fikirdesin öyle mi? Biliyordum. Öyle düşünmüştüm. Buraya benim dostum olarak değil yargıcım olarak geldin. Sen de koroya katılıyorsun. Ve şimdi senin de beni ötekiler gibi hor gördüğünü biliyorum. Niye bunu açıkça söylemiyorsun? Niye öfkeni bastırıyorsun? Neden bana eziyet ediyorsun?

Vladimirin gözleri dönmüş, öfkeden parlıyordu. Sesi öfke ve kırgınlık doluydu. Vasya anlamıyordu. Neden böyle parlamıştı?

Bugünlerde onunla farklı düşünmek yasak mıydı? Ne kendini beğenmişlik! Sonra pişman olmasın da.

"Oh, Vasya, Vasya. Bunu senden beklemezdim. İhtiyacım varken beni yalnız bırakacağını düşünmezdim. Görüyorum ki yanılmışım. Öyleyse herşeyin canı cehenneme! Kaderim yok olmaksa öyle olsun. Hiç olmazsa her şey bitmiş olur.

Yumruğunu masaya indirdi, vazoyu devirdi. Dağılan mor parçalar yere düştü, parlak bir su damlası ipek kaşkolun üzerine düştü.

"Bak ne yaptın?"

Vladimir elini sallayıp pencereye gitti. Asık suratla dışarıya baktı. Vasya, ona bakınca, her zamanki gibi acıdı. Onun için kolay değildi. Ama işler her proleter için zordu. Kişinin yolunu görmesi, neyin doğru olduğunu, neyin yapılabileceğini bilmesi zordu.

"Tamam Volodya bırakalım. Neden bu kadar cesaretini yitiriyorsun? Daha çok erken. Konuyu araştırmak gerek. Ve suç işlemiş değilsin ki. Bu yalnızca senin disiplinsizliğinle ilgili bir konu. Sen biraz bekle, ben kendim Komite'ye gidip sorunun ne olduğunu anlamaya çalışacağım. Her şey yoluna girecektir."

Vladimir'in yanında durup elini omuzuna koydu ve yüzüne bakmaya çalıştı. Ama o farkında değilmiş gibiydi, orada üzgün, düşüncelere dalmış duruyordu. Onu hiç işitmemişti. Nesi vardı? Neden birbirine o kadar yabancıydılar, "yoldaşlar" gibi olmaktan o kadar uzaktılar? Vasya sessizce düşünüyordu. Kalbindeki bütün neşe kaybolmuştu. Yalnızca endişe kalmıştı, sıkıcı, bunaltıcı endişe.

Ertesi gün Vasya Parti Komitesi'ne gitti. Vladimiri sorguladıkça korkusu daha da artmıştı. Suçlamalar ön yargılı olsa da hafife alınacak gibi değildi. İşin ucu nereye varacaktı?

Vasya, yoldan geçenlere yolu sorup, yüzlerine bile bakmadan,

şehirde acele acele koştu. Bir an önce Parti Komitesi'ne gitmek istiyordu. Korkusunu içinden atamıyordu.

Diğerlerinden ayrı bir binadaydı. Girişte kızıl bayrak dalgalanıyordu. Kapının yanındaki işaret o kadar tanıdıktı ki, kendini evinde, kendi bölgesinde gibi hissetti. Bir anda mutlu oldu, " kendi arkadaşlarını" görmek için sabırsızlandı. Vladimir'i ziyaret eden Yoldaş'ları parti üyesi olarak görmüyordu.

Başkanın ofisini sordu. Danışmadaki çocuk ona kuralları açıkladı.

"Adınızı ve neden geldiğinizi yazın. Sizinle bugün görüşebilir, ama Salı'ya kadar beklemeniz de gerekebilir."

Bu ne biçim bürokrasiydi? Vasya bundan hoşlanmadı, ama yapabileceği bir şey yoktu. Masaya oturup formu doldurdu. "Al bunu sekretere götür." Danışmadaki memur kağıdı ofis görevlisine verdi. "Merdivenden çıkıp sola dönün. Orada bekleme odası var. Orada oturun."

Memur birden uyandı: "Manyka, Manyka, buraya nasıl geldin?

Kısa etek, yeni moda şapka giymiş, yeni yetme bir kızdı. Gözleri cilveli parlıyordu.

"Arkadaşları göreceğim? Sizin Parti Komite'nize neden gelemezmişim?"

Vasya onaylamayıp onu sokak kızı olarak değerlendirdi. "Eskiden böyle bir yaratığın Parti Merkezi'nde arkadaşlarını ziyaret etmesine izin verilmezdi."

Vasya uzun, aydınlık koridorda yürüdü; mamurlar, kadınlı erkekli acele acele önünden geçiyorlardı. Boş durmak yoktu. Herkes meşguldü. Yalnızca o fazlaydı.

Bekleme odasında, sakalsız bir delikanlı, nöbetçi memur onu karşıladı. Ciddi bir havada adını sordu ve bir kamburun elindeki kayıtlarda buldu.

"Daha sizin sıranıza çok var. İşiniz acil değil. Bekleyeceksiniz."

Vasya arka tarafta oturdu. Başka bekleyenler de vardı. Aralarında, uzamış, perişan yüzleri ve eskiyip iplikleri çıkmış paltolarıyla birçok işçi vardı. Heyecanlı bir tartışmaya dalmışlardı. Bir temsilciler heyeti olmalıydı. Uzun boylu, iyi giyimli, gözlüklü bir beyefendi - kuşkusuz, bir uzman - eski bir gazeteyi okumaya dalmıştı. Küçük, zayıf yaşlı bir kadın, bir işçi kadın, su geçirmez şalıyla bir köşede oturmuş, sabırlı, içini çekiyordu.

Sonra bir de, sağlıklı, pembe yüzlü neşeli bir genç, bir Kızıl Muhafız vardı. Kısa ceketli bir köylü ve yanında cüppeli bir papaz. Onun burada ne işi olabilirdi?

Nöbetçi, "Sizin sıranız Peder" deyip onu başkan'ın odasına götürdü. Ötekilere, "Hayat Kilisesi'nin üyesi" diye açıkladı. "Çok zeki bir adam. İşimize yarayabilir."

Bir sürü memur geldi, saçları yürürken kalkıp inen, kısa, eskimiş etekler giymiş Komünist kızlar, ileri geri koşuşturup, kağıtları imzaya getirip, görevli arıyorlardı. Ona fısıldayıp, gene acele gidiyorlardı.

Çok şık giyimli bir kadın geldi. "Seçkin bir bayan"gibi davranıyordu ama gerçekte önde gelen bir Parti çalışanının karısıydı, kendisi Parti üyesi değildi. Vasya onu tanıyordu. Sırası gelmeden önce içeri alınmak istedi. Merkez Komite'nin bir üyesinden bir not getirmişti. Moskova'dan gelmişti ve beklemeye zamanı yoktu. Nöbetçi kararlıydı. Ama M.K.'nin mektup başlığı onu sarstı. Sonunda, kuralları bozamayacağını söyledi. Eğer kişisel bir konuysa lütfen sırasını beklemeliydi. Vasya'nın gözüyle "sözde hanımefendi," kızdı. Bu bölgesel kuralları anlayamıyordu. Moskova'da hemen sözüne kulak verilirdi. Moskova'da bürokrasiye karşı savaşıyorlardı ama burada! Hep yeni kurallar icat ediyorlar! "Memurlar!"

Çok kırılmıştı, oturdu ve dikkatle giysisini düzeltti.

Şapkası enseninde, paltosunun önü açık, şişman bir adam, gürültüyle içeri girdi. Vasya bir "Nep adamı" diye düşündü. Yoldaş, ne biçim sisteminiz var burada? Benim zamanım değerli; tam sevkıyat yapacağız, bir sürü saçmalıkla beni geciktiriyorlar. Formları doldurmamı istiyorlarmış! Geldiğimi bildirin - Konrashev."

Sanki Lenin kendisiymiş gibi, kendini beğenmiş bir havayla başını geriye attı. Vasya, içinde, burşuilere duyduğu eski nefretin kabardığını hissetti. Bu adam tutuklanıp yargılanmalıydı. O maymun suratlı, o arsız maymun suratlı!

Memur özür diledi. Ama yapamazdı. Kurallar. Nep adamı dinlemedi. İsteklerinde ısrar etti ve kazandı. Sekreter onun geldiğini bildirmek için öteki odaya gitti. Ama yeni özürlerle geri döndü.

"Başkan oturmanızı rica ediyor. Sizden önce, acil işi olan iki kişiyi görmesi gerekiyor."

"Bu ne biçim sistemdir! Bir de adamın bunlarla iş yapmasını istiyorlar! Bizden her şeyi istiyorlar, üstelik de tehdit ediyorlar. Bize sabotajcı diyorlar. Burada kim sabotaj yapıyor bilmek isterdim!"

Mendiliyle terini sildi. "Sözde hanımefendi" onaylayıp başını salladı. Gözlüklü beyefendi gazetesinin arkasından ona olumsuzca baktı. İşçiler, gürültücü Nep adamı duymamış gibi, kendi işlerine dalmışlardı.

Sıra onlardaydı. Onlardan sonra gözlüklü "uzmanın" sırası geliyordu.

Yorucu bir bekleyişti. Pencereye gidip, aşağıya, iki çocuğun etrafta koşup bir köpeği kovaladığı bahçeye baktı. Yüksek ve pürüzsüz sesleri yukarıdan duyuluyordu.

"Bobka'nın kuyruğunu çek. O zaman havlar. Ama ısırmaz.

Gel buraya Bobka! Yakala onu, yakala Bobka!..."

Vasya'nın sırası gelmişti. Başkan kocaman masasının arkasından ancak görünen ufak tefek bir adamdı. Sivri sakallı ve gözlüklüydü. O kadar sıskaydı ki omuz kemikleri ceketinin üzerinden belli oluyordu.

Vasya'ya nezaketsizce baktı ve yüzüne bakmadan elini uzattı.

"Ne istiyorsunuz? Kişisel bir şey mi?" Sanki Vasya ondan bir ricada bulunmuş gibi kısaca ve kuru bir ifadeyle konuştu.

"Merkeze rapor vermek için geldim." Vasya, baştan Volodya'nın adını vermemek daha doğru, diye düşündü. Onunla önceden hiç karşılaşmamıştı.

"Buraya yakında geldim."

"Öyle duydum. Epeydir mi buradasınız?"

"İki ay izinliyim, ama sağlığım yüzünden daha uzun da kalabilirim."

"Yalnızca dinleniyor musunuz? Yoksa çalışmak da istiyor musunuz?

Konuşurken Vasya'ya bakmıyordu, kağıtlarını düzenliyordu. Sanki boş konuşmaya vakti olmadığını göstermek istiyordu.

"Sıradan bir pozisyon istemem. Ama propaganda işinde benden yararlanabilirsiniz.

"Sizden yaralanabilirim, evet. Önümüzdeki hafta bir yerel bütçeye geçiş çalışmasına başlıyoruz. İskan sorunlarında deneyimli olduğunuzu duymuştum, doğru mu?" Yeniden Vasya'ya göz atıp kağıtlarına döndü.

"İki yıl İskan Bürosu'nda çalıştım. Bazı ortak evler düzenledim."

"A! Bu ilginç! Ortak evlerin nasıl kendine yeterli hale getirilebileceğini bize öğretmelisiniz."

Vasya başını salladı. "Bunu yapamam. Kendine yeterli yap-

maya çalışınca herşey darmadağın oldu. Ortak Ev, Komünist ruhu geliştirmek için bir okul anlamı taşıyor."

"Ama görüyorsunuz, şimdi bunların zamanı değil. Devlet bütçesinin yükünü hafifletmek için, bize masraflarla ilgili mantıklı bir fikir, mali bir tahmin verin. İskan işini eğitimle nasıl birleştiriyorsunuz? Bunun için okullarımız, üniversitelerimiz var." Başkan Vasya'yı rahatsız eden kibirli bir gülüşle güldü.

asya aniden kalktı.

"İyi günler Yoldaş."

"Güle güle."

Bu kez Vasya'ya daha dikkatlice baktı. Vasya da, onun gözlerinin içine soğukça baktı.

"Propaganda bölümüne gidip oraya yazılabilirsiniz.. Sonra kadınlar bölümüne uğrayabilirsiniz, orada her zaman işçiye gereksinimleri olur."

"Size Vladimir Ivanovitch'in konusunun ne durumda olduğunu sormak istemiştim." Soruyu sorarken başkana dikketle baktı. Onun da pastada parmağı vardı.

"Neden, size ne diyebilirim? Başkan, alnını kırıştırıp sigarasını çarpık dudaklarının köşesine kaydırdı. "Oldukça ciddi. Sizi duymuştum, Parti'deki konumunuz çok iyi. Ama size Vladimir Ivanovitch hakkında herhangi bir şey söyleyebilecek kişi ben değilim."

"Onu neyle suçluyorsunuz? Vladimir Ivanovitch bir suç işlemedi ki, öyle bir şey yapmış olamaz."

"Ne suçundan söz ediyorsunuz? Onun işleriyle benim bir ilgim yok. Denetleme Komitesi'nden (D.K.) birşeyler öğrenmeye çalışın. Güle güle."

Başıyla işaret etti ve kağıtlarına gömüldü. Beni rahatsız etme, meşgulüm!

Vasya, başkanın yanından, kaşları çatık, öfkeli ayrıldı. Kendi

bölgesinde komünist olmayan biri bile böyle karşılanmazdı. Kendi insanlarına gelmişti ve ona yabancı gibi davranmışlardı. Vladimir haklıydı. Bunlar devlet memuru olmuşlardı, askeri komutanlar gibi davranıyorlardı.

Vasya öyle düşünceli yürüyordu ki, bir hemşehrisiyle, Vasya'nın bir zamanlar çalıştığı fabrikanın makine bölümünde işçi olan Michailo Pavlovitch'le karşılaştığının bile farkında değildi.

"Azizler aşkına, ne görüyorum! Güzel Vassilissa! Günaydın."

"Sevgili Michailo Pavlovitch."

Sarılıp öpüştüler.

"Kocanı ziyarete mi geldin?"

"Ya sen burada ne arıyorsun?"

"Ben Parti'yi temizliyorum. Ben D. K.'nin üyesiyim ve durmadan temizlik yapıyoruz, ama bütün pislikleri yok edemiyoruz."

Kızıl sakalının arasından güldü. Bakışları içten ve nazikti. Hâlâ içi dışı bir, her zamanki gibi.

İkisi de sevinçliydiler, sorular sorup yanıtladılar. Michailo Pavlovitch onu ana girişin yanındaki hücresine götürdü. Eski güzel günlerde burada kapıcılık yapıyordu. Michailo Pavlovitch, geldiğinde geçici olarak yerleşmiş ve burada kalmıştı. Gösterişsiz, küçük bir oda; bir yatak, kişisel eşyalarını koyduğu bir sepet, iki sandalye, üzeri gazeteler, bardaklar ve sigara ile kaplı masa.

Birbirini görmekten memnundular, rahatça sohbet ediyorlardı. Arkadaşlardan ve yoldaşlardan söz ettiler. Bölgesel konular açıldı; neyin sağlam neyin çürük olduğunu tartıştılar. Nep'ten de bahsettiler. Michailo Pavlovitch, Nep'ten tümüyle nefret ediyordu. Yerel Komite'nin başkanına da dayanamıyordu.

"Küçük bir adam, ama, çok kendini beğenmiş. "Ben, kendim ve adamlarım." Elbette çalışkan, enerjik, ve aptal da değil. Ama herşeyin başkanı olmak istiyor. Pencereden giren ışığın bile baş-

kanı olmak ister. İşçiler bunu hazmedemiyorlar. Kongre demokratikleşme kararı aldı, ama yalnızca bürokrasimiz arttı, diyorlar. Bir sürü soytarılık ve dedikodu var. Çalışmamızı baltalayan ve Parti'nin otoritesini sarsan klikler oluşturuyorlar. Bir baba gibi tarafsızca bunları bir arada tutmak, başkanın görevi. Ama o insanları birbirinden uzaklaştırıyor.

"Yeri gelmişken, Mihailo Pavlovitch, Vladimir'in işleri ne durumda? Neyle suçlanıyor? Ciddi mi? Bana bir arkadaş olarak söyle!"

Michailo Pavlovitch kızıl sakalını sıvazladı. Yanıtlamadan bir süre düşündü. "Meselenin kendisi bir saman çöpü etmez. Eğer bizim Komünistler böyle şeylerle mahkemeye getirilse hepsi cezaya çarptırılırdı. Bütün sorun şu ki, Vladimir Ivanovitch baştan beri Başkan'la geçinemedi. İkisi de kendi yetkilerinde ısrar ettiler. Başkan emirler çıkardı, Vladimir Ivanovitch, bunlar partinin işleridir, beni ilgilendirmez diye, uymadı. 'Ben senin astın değilim, ben yalnızca ekonomik organizasyona bağlıyım. İşimi nasıl yaptığımı o yargılasın.' Çatışmalar oldu ve işi Moskova ele aldı, bazıları Başkanı destekledi, ötekiler müdürü haklı buldular. Kesin bir karara varılamadı. İkisi de haklıydı."

"Böylece, işler kötüyken, daha da kötüleşti. İkisi de vazgeçmiyordu. İkisi de her fırsatta Moskova'ya şikayet mektupları yazdılar. İşler böyle bir süre gittikten sonra, kavgayı yatıştırmak için, Moskova'dan bir komisyon geldi. Kesin bir anlaşma oluşturdular. Ama komisyon gider gitmez, atışma gene aynen başladı."

Şimdi konu D. K.'nin önündeydi. Michailo Pavlovitch barışçı biçimde çözmeye çalışacaktı. Müdür kendi alanında çalışıyordu. Merkez Komite tatmin olmuştu. Ve gerçekten suçlanabileceği bir şey yoktu. Olamazdı da. Michailo Pavlovitch bundan emindi. "Amerikalı'yı", "Anarşist'i" tanımaz mıydı? 17'de bir-

likte Sovyet'i nasıl kurduklarını, nasıl birlikte çalıştıklarını hâlâ anımsıyordu. Gösterişli yaşamına, sıradışı yöntemlerine, yoldaşlığa aykırı tavırlarına gelince - bu bakımdan hangisinin kabahati yoktu ki?

Ama Başkan ve Komisyon'un öteki üyeleri, konunun üzerine gitmekten, Parti'nin böyle şeyleri hafife almadığını göstermek için müdürü örnek yapmaktan yanaydılar. Ötekileri de böyle yapmaktan alıkoymak için.

"Ama Vladimir Ivanovitch ne yapıyor ki? Evi güzel döşeli olduğu için mi? Ama o kandisinin değil ki, devletin malı ve müdürün kullanımına verilmiş."

"Konu yalnızca evin döşenmesi değil. İnsanlar iki evi geçindirecek parayı nereden bulduğunu merak ediyorlar."

"Nasıl iki evi varmış? Vladimir'in beni geçindirdiğini mi düşünüyorsun? Böyle bir şeyi nasıl aklın alır? Eğer bilmek istersen, ben kendi paramı da evin geçimine harcadım. Vladimir kendisininkiyle idare edemediği için. İşleri insanları davet etmemizi, yemekli misafirlerimiz olmasını gerektiriyor."

Michailo Pavlovitch, Vasya'yı dinlerken, onun, gözlerinde bir acıma ifadesi görmüş olduğunu düşündü. Vasya bundan hoşlanmamıştı. Ona neden acısın ki? "Anarşist'i" savunduğu için mi? Uzun zaman önce, Vladimir'le birlikte olmaya karar verdiğinde Michailo Pavlovitch, Vasya'ya karşı çıkmıştı.

"Bana neden karşısın? Bana inanmıyor musun? Ona para için baskı yaptığımı nasıl düşünebilirsin?"

"Senden bahsetmiyorum tatlım? Ama onun istenmeyen arkadaşlarının olması uygun değil."

Konuşurken Vasya'ya merakla bakıyordu.

"Savelyev'i mi kastediyorsun?"

"Evet Savelyev'i de. Ve başkalarını da."

"Savelyev artık bize gelmiyor. Vladimir bana onunla yalnız-

ca iş ilişkisi olacağına söz verdi. Ötekilere gelince, onlar işinin bir parçası. Sevmediği, bize yabancı bir sürü insan var. Ama elinden ne gelir. Onlar işin içinde, hissedarlar ya da teknisyenler."

Michailo Pavlovitch sakalını sıvazlayıp "Eveet" diye uzatarak yanıtladı.

Vasya ona kendisinin de birçok şeyi anlayamadığını söyledi. Bazan kendisi de neyin doğru, neyin yanlış olduğunu bilmiyordu. Neye izin verildiğini, bir Komünistin neyi yapması gerektiğini? İnsanlar da işler de değişmişti.

Vasya arkadaşıyla daha fazla kalmak isterdi ama Michailo'yu D. K.'ne çağırmışlardı.

Ayrılırlarken Michailo'nun Vasya'yı fabrikadaki çocuklarla tanıştırmasını kararlaştırdılar. Müdürün olayına gelince, Michailo o konuyu düşünecekti. Ama şunu anlamalıydı: Vladimir böyle devam ederse partiden atılma tehlikesi vardı.

Sekizinci Bölüm

"Sonunda erkek kızım döndü! Nerede dövüşüyordun? Parti Merkezinde mi? Ne dediler?"

Vladimir Vasya'yı merdivende karşıladı. Onu pencerede bekliyor olmalıydı.

Vasya'yı odada yukarı aşağı dolaşıp sigara içerek dinledi. Yüzü endişeliydi. "Beni iki eve sahip olmakla suçladıklarını söylüyorsun. Farzet ki beş evim var. Onlara ne, o iki yüzlülere? Benim hesaplarım düzgün, bir şey çalmıyorum, rüşvet de almıyorum; daha ne istiyorlar?"

Vasya yine de "iki ev"in anlamını kafasına takmamıştı.

Savelyev hakkında ise kararlıydı. Bunun bitmesi gerekliydi. Ofise gitsin, ama evden uzak dursun. İşçiler hakkında da sordu: Vladimir'in ağzı bozuk olduğu ve onlara kötü davrandığı doğru muydu?

"Bu tamamen uydurma. Saçmalık. İftira. Elbette bazan onlara bağırdığım, hatta küfür ettiğim oluyor. Ama hep bir amaç için ve hiçbir zaman nedensiz değil. Kendi başlarına bırakılamazlar. Özellikle yüklemeciler - tembel ve aklı kıt bir grup."

Vasya, Vladimir'e atılma tehlikesinden bahsetmedi. Zaten yeterince morali bozuktu. Ama artık evi daha düzenli yönetmeye karar verdi. Daha sade yemekler yapacak, gereksiz misafir çağırılmayacaktı. Vladimir, satın aldığı atından da vazgeçmeliydi. Otomobili varken atın ne gereği vardı?

Vladimir gene parladı. O bir binek atın kırmasıydı, yan eyer bile vurulabilirdi! "Bugünlerde böylesini bulmak olanaksız.. Bu bulunmaz bir fırsat, büyük bir pazarlık. Bugün, böyle bir at ser-

maye demektir."

"Sermaye mi? Kapitalist olmaya mı niyetlisin? Böyle şaka yapma Vladimir! Sonra bu yüzden ağlayabilirsin."

"Beni partiden atacaklarını mı düşünüyorsun? İnsanları "ahlâki" nedenlerle atıyorlarsa bu ne biçim parti oluyor. Yapsınlar bakalım. Ben de ekonomik organizasyonla çalışırım."

Vasya, onun kontrolunu kaybettiğini görünce, zıtlaşmadı. Yalnızca herşeyin değişmesi gerektiğinde ısrar etti. Herşey daha sade, daha sakin olmalıydı. Ve en önemlisi beğenilmeyen ilişkilerden uzak durmalıydılar. Michailo Pavlovitch'le bir kez daha konuşmaya söz verdi. En kötü durumda, Moskova'da Toporkov'la görüşecekti.

Pencerenin pervazında oturan Vasya çok solgun ve zayıf görünüyordu. Yalnızca gözleri kalmıştı. Gözleri bile mutlu değildi.

Vladimir ona baktı. Sigarasını yere atıp ona gitti, kollarıyla sarıldı, onu kendine bastırdı, bastırdı.

"Vasya, benim sevgili arkadaşım. Beni bırakma Vasya, şimdi değil. Yardım et, akıl ver. Biliyorum, hatalıyım. Onlara karşı değil, sana karşı!"

Başını dizine dayadı, küçük bir çocuk gibi.

"Neden hatalısın, Volodya?"

Vladimir duraksadı.

"Anlamıyor musun? Hissetmiyor musun?"

"Kendine zarar verdiğin için mi? Proleterliğine ihanet ettiğin için mi? Kendini bana karşı değil kendine karşı suçla."

"Oh Vasya, Vasya." Vladimir, hayal kırıklığına uğramış gibi uzaklaştı. Birden konuyu değiştirip sordu: "Yemek hazır mı? Yemek istiyorum. Sabahtan beri bir lokma yemedim."

Vasya bir toplantıdan dönüyordu. Kenevir balyalama fabrikasındaki kızlarla çalışıyordu ve düzenleme işindeki kadının işleri yürütmesine yardım ediyordu. Gene, evindeymiş gibi, doğal, ka-

labalıkla çalışıyordu. Michailo Pavlovitch'le sık sık görüşüyordu ve onun "delikanlılarıyla" arkadaş olmuştu. Gurup tam homojen değildi, ama kenetlenmişlerdi, Yerel Komite'nin Başkanı'na karşı "savaştılar," "ekonomistlerin" politikasına karşı çıktılar. Eskiden bir işçi olan, çelik dökümhanesinin müdürü, hayranlıklarının odağı olmuştu. O "kendi insanlarından" biriydi. Kendini onlardan ayırmamış ve "bir askeri komutan tavrı" takınmamıştı.

Vladimir'in davası henüz duruşmaya gelmemişti. Michailo Pavlovitch, yeni bilgiler geldiğini ve olumlu olmadığını söyledi. Vasya'ya Vladimir'i uyarmasını önerdi. Gerçekten tedbirli olmalı, Savelyev'den kaçınmalıydı. Savelyev'in şöhreti hiç iyi değildi. "Ekonomistler" istedikleri kadar itiraz etsinler, G.P.U. o'nun etrafta serbest dolaşmasına daha fazla izin vermeyecekti.

Vasya'nın aklı karışıktı. Vladimir için üzülüyordu. Özellikle de şimdi. Sabahtan gece yarısına kadar çalışıyordu. Gelir gelmez de hesaplarının başına oturuyordu. Merkezi yönetim defter tutma yöntemlerini yeniden düzenlemesini emretmişti. Kendisine yardımcı olması için bir uzman, bir banka elemanı almıştı ve ikisi birlikte, sabahın üçüne kadar hesapların üzerinde çalışıyorlardı. Vladimir zayflamıştı, iyi uyuyamıyordu. Onun iki kat sorumluluğu göz önüne alınınca bu doğaldı. Önemli bir konumda olmasının yanında, çevresindeki dalavereler ve dedikodularla da uğraşması gerekiyordu. Vasya onun için kalp ağrısı çekiyordu. Ona karşı şefkati, yüreğinden taşıyordu.

Artık misafir ağırlamıyorlardı. Savelyev'den de ses seda yoktu. Uzakta olmalıydı. Böyle daha iyiydi. Vladimir artık tiyatroya gitmiyor, arkadaşlarıyla buluşmuyordu. Bütün akşamlarını evde geçiriyordu. Sıkıntılı, sessiz, karamsar.

Vasya, onun zihnini kaygılarından nasıl kurtaracağını, erkeğinin, arkadaşının işini, nasıl kolaylaştıracağını bilmiyordu.

Onu yalnızca kenevir balyalama fabrikasında, Parti için çalı-

şırken unutabiliyordu. Fabrikadaki kızlar perişan bir hayat yaşıyorlardı. Çok az kazanıyorlardı. Bordrolara bakacak zamanları yoktu ve ödemeler gecikiyordu. Yönetim, yönetmeyi beceremiyordu. Akılsız aptallar! Vasya onları sıkıştırdı, atölyedeki kızları savundu. Sendikayı işler hale getirmiş, konuyu muhasebe bölümüne kadar götürmüştü.

Fabrikada işi çoktu. Her şeyi unutuyor, günün bittiğini farketmiyordu. Bir akşam Vasya, örgüt sorumlusu Lisa Sorokina'yla yürüyerek eve dönüyordu. Lisa genç ve akıllı bir işçi kızdı. Vasya onu seviyordu. Yürürlerken bir plan yaptılar. Bir ilerleme sağlamak için muhasebe depertmanında kimi harekete geçirmeliydiler?

Neredeyse farketmeden Vasya'nın evine gelmişlerdi. İçeri girdiğinde Vladimir onu karşıladı. Şimdi, oldukça farklıydı. Şen, gözleri sevinçten ışıl ışıl parlıyordu.

Vasya eve girer girmez ona sarıldı.

Beni kutla Vasyuk. Moskova'dan mektup var. Yeni bir görev verdiler. Bir terfi. Bütün bölgenin yöneticisi olacağım. Bütün işleri bitirinceye kadar iki ay daha burada kalacağım. Sonra göreceğiz bakalım bizim D.K. ne yapacak? Başkan ne diyecek?

"O kadar sevinme. Sana karşı açılan dava araya girebilir."

"Saçma. Merkezi Yönetim artık onların beni suçlamasına izin vermez. Benim en önemli kişi olduğumun farkında değilsin." Bir çocuk gibi sevinçli, Vasya'yı okşadı ve öptü. "Benim yorulmaz erkek kızım, o kadar mutluyum ki sana da bir hediye aldım."

Onu yatak odasına götüerdü. Yatağın üzerinde bir mavi ipekli ve bir beyaz patiska kumaş vardı.

"İşte, kıyafet için ipekli kumaş. Güzelce giyin, sevgilim. Bu gri mavi sana çok yakışacak. Bu da patiska, iç çamaşırı için."

"İş çamaşırı mı? Neler düşünüyorsun Volodyka? Vasya güldü. "Bu kumaş, iç çamaşırı için?"

"Evet tam onun için. Kadın iç çamaşırı için, yumuşak beyaz patiska. Şu çuvalları giymeyi bırakmalısın. Seni un torbası gibi gösteriyor."

"Hayır, ben bundan birkaç bluz yaptıracağım. Ama ipekliye gelince, güzel, ama onu almasan daha iyiydi. Ve sanırım ona nakit ödedin. Neden böyle savurganlık yapıyorsun?

Vasya başını salladı. Volodya'nın hediyeleri onu sevindirmemişti. Gene onu aşırılıkla suçlayacaklardı. Ama onun duygularını incitmek istemedi.

Vladimir, "Beğenmedin mi?" diye sordu.

Tabii ki kumaşlar güzel. Ama onları ne yapabilirim? Mantığını kullan. Tiyatro için mi? Seninle "müdürün karısı" olarak tiyatroya gitmemi mi istiyorsun. Vasya, kendini bu mavi giysi içinde düşünmeye çalışırken güldü. "Ama yine de teşekkür ederim - iyiliğin ve aşkın için teşekkür ederim."

Parmaklarının üzerinde yükselip Vladimire sarıldı ve uzun, ateşli öptü.

"Hiç olmazsa öpüşmeyi unutmamışsın, Vasyuk! Ben de, artık beni sevmediğini düşünmeye başlamıştım. Beni yatak odasından sürdün. Bana hiç gelmiyorsun, benimle hiç sevişmiyorsun."

"Ama böyle şeylere zamanımız yok ve sen bunun için havanda değilsin."

"Ve sen beni gene seviyor musun?"

"Ben mi? Seni mi?"

"Eskiden birbirimizi ne kadar sevdiğimizi hatırlatmamı mı istiyorsun?"

Güldüler, ikisi de sanki ayrı düşmüşlerdi de, yeniden birbirlerini bulmuşlardı.

Vasya acele fabrikaya gidiyordu. Merdivende, Bucharin'in Komünizm'in ABC'sini unutmuş olduğunu hatırladı. Volodya'nın kitaplığındaydı. Çalışma odasına girip camlı kapıyı açtı.

Bir paket yere düştü ve kağıtlar dağıldı. Vasya durup eğildi ve neredeyse kalbi duracaktı. Vladimir'in ona verdiği ipekli ve patiskanın aynısıydı.

Ayrıca bir dantel ve süslerden bir yumak. Neden? Kimin için?

Hayal meyal hatırladı: "İki evi var." Olanaksız. Vasya bunu düşünmeye korkuyordu, gerçekle yüzleşmekten korkuyordu. Ama kıskançlığı kabarmıştı.

"İki evi var." Ne kadar iki yüzlüydü. Biran uzak duruyordu, yüzüne bile bakmıyordu, sonra yine, bir hatayı düzeltmek istercesine aşırı şefkat gösteriyordu. Volodya'nın tiyatrodan her döndüğünde parfüm koktuğunu hatırladı. Akşamları çıkmadan hep aynanın önünde süslendiğini hatırladı. Ve çoktan unuttuğu dolgun dudaklı hemşire - o yatak..., birkez daha aklına geldi.

Vasya'nın bakışları söndü, elleri taşlaşmış gibiydi. Kalbi anlatılmaz bir acıyla ağırlaşmıştı. Volodya, sevdiği, yoldaşı, onu, arkadaşını, Vasyuk'unu aldatıyordu. Kendisi oradayken, onun arkasından, başka kadınlarla oluyordu. Birlikte olmasalardı farklı olurdu. O zaman soru sormazdı. Ama bu şekilde! O, Vasya'yı okşarmış ve Vasya tüm yüreği, aşkı ve şefkatiyle ikisinin bir bütün olduklarını hissetmişken.

Bunun anlamı neydi? Volodya artık onu sevmiyor muydu? Bu olanaksızdı! Vasya'nın yüreği böyle bir acıya dayanamazdı. Tutunacak bir dal aradı. Onu sevmiyor idiyse, nasıl bu kadar sevgi dolu ve anlayışlı olabilirdi? Onu yanına çağırır mıydı? Böyle bir şey nasıl olabilirdi ki? Volodya onu sevmekten nasıl vazgeçebilirdi? Birbirlerine o kadar yakındılar, o kadar içten bağlıydılar ki. Arkadaştılar, yoldaştılar. Birlikte nelerden geçmemişlerdi ki! Ve şimdi felaket ağlarını örüyordu. Vasya buna inanmıyordu, inanmayı reddediyordu. Ama, kıskançlık yılanı, zehirini yüreğine akıtıyordu.

Neden evde o kadar az kalıyordu? Neden o kadar hüzünlü, o

kadar somurtkandı? Neden Vasya onu eskisi gibi neşelendirmiyordu? Neden yalnız yatmak için Vasya'nın öksürüğünü bahane etmişti?

Yılanın dişleri öyle sivriydi ki, Vasya neredeyse acıdan inledi. Onun tıslamasını duymak istemiyordu. Vladimir onu seviyordu, Vasya'yı seviyordu! Onu seviyordu! Yoksa onu dünkü gibi okşar mıydı? Belki bu kumaşlar başka birinindi. Volodya onu başkası için satın almış olabilirdi. O paketin ona ait olduğunu nereden bilebilirdi? Herhangi bir kanıt yoktu. Yalnızca hayal etmişti.

Vasya, kuşkusundan, kocasını yaşlı bir kadın gibi denetlemeye kalkmış oluşundan utandı.

Ama kıskançlık yılanı onu hâlâ kemiriyordu. Uslu dur, seni kötü yılan! Vladimir gelince ona soracaktı, onunla uzun bir konuşma yapacak, her şey açıklanacak ve gerçeği öğrenecekti.

ABC'yi alıp kenevir balyalama fabrikasına koştu, çünkü çok geç olmuştu.

Vasya acele eve gidiyordu. Yemeğe geç kalmaktan korkuyordu. Fabrikada kıskançlık yılanı rahat durmuştu. Ama sokağa çıkar çıkmaz gene başını kaldırmıştı.

"İki evi var." İki parça ipekli, iki parça patiska. Volodya bunun iç çamaşırı için kullanıldığını nereden biliyordu? Bunu kimler kulanırdı? Hafif meşrep kızlar ve kolay kazanan Nep kadınları. Vasya'nın giysilerine ne demişti? Çuval, un torbası. Ama iç çamaşırı ne farkederdi? Vasya'yı bu iç çamaşırıyla sevmemiş miydi? Ve eskiden, geldiği gün onu yalnız bırakmazdı. Bir toplantı demişti. Ama neden aynanın karşısında o kadar özenle giyinmişti? Neden parfüm kokuyordu? Neden artık Vasya'ya nazik, çapkın bakışlarla bakmıyordu? Eve varınca ona soracaktı: durum bu. Bana gerçeği söyle. Kumaşlar kimin için? Neden kitaplıkta sakladın? Başkası için almış olsaydı, masanın üzerine a-

tardı. Kaytarmak yok! Yalan yok! Bunları hiç affetmem!

Vasya basamakları koşarak çıktı ve zili çaldı. Acelesi vardı.

Otomobil kapının önündeydi, öyleyse Vladimir evde olmalıydı. Hemen ona gidecek ve yanıt isteyecekti. Aldatılmayı bağışlamayacaktı. Onun, sevmedikleri yasal karılarını aldatan kocalar gibi, kendisiyle oynamasına izin vermeyecekti.

Vasya öfkesinden kıpkırmızı kesilmişti. Neden kimse kapıyı açmıyordu?

Sürgünün geri çekildiğini duydu. Sonunda!

Marya Semyonovna "Moskova'dan misafirler var" dedi. "Altı kişi. Ve yemeğin hepsine yetmesi gerek. O kadar kolay değil!"

"Misafirler mi? Kimler?"

Salondan gelen sesleri duydu. Heyecanlı konuşmalar. Vladimir de oradaydı, ev sahipliği yapıyordu. Karısını tanıştırdı, Vassilissa Dementyevna. Misafirler kartelin üyeleriydi; yeni bir iş programı getirmişlerdi.

Vassilissa onlara Moskova'dan haberleri ve bu sıra herkesin merek ettiği politik davaları sormak isterdi. Ama Marya Semyonovna kapıda durmuş gizlice işaret ediyor Vassya'yı çağırıyordu. Yardıma ihtiyacı olmalı. Vassya çocuk, şarap almaya gönderilmişti, Ivan Ivanovitch aperatifler için gitmişti. Saygıdeğer Marya Semyonovna çaresizdi. Yemekleri pişirmesi ve masayı hazırlaması gerekiyordu. Vasya ona yardım etmeliydi, çünkü Vladimir herşeyin yerli yerinde olmasını istemişti. Masa iyi görünmeliydi.

İki kadın da sıkı çalıştılar. Ivan Ivanovitch'in dönmesi ve yardım etmesi de iyi oldu.

Vasya'nın mavi ipekliyi düşünecek zamanı yoktu. Yüreğindeki yılandan ses yoktu, gitmiş görünüyordu. Vasya, yalnızca erkeğinin sendika üyelerinde iyi izlenim bırakmasına yardım etmek istiyordu.

Yardımcı çocuk, Vasya, nefes nefese, şarapla döndü. Ivan Ivanovitch şişelerin mantarını açtı. Masa paskalya yortusu kadar muhteşem görünüyordu. Aperatifler, şaraplar, çiçekler, Morosov peçeteler, gümüş takımlar vardı.

Misafirler içeri davet edildiler. Vladimir masaya merakla baktı, memnun görünüyordu. Ama neden en azından Vasya'ya teşekkürle bakmamıştı? O kadar çabalamıştı. İncindi, kırıldı.

Vasya misafirlerle konuştu. Ama o mavi ipekliyi düşünmekten kendini alamıyordu. Kimin için alınmıştı? Kimin için?

Volodya'ya baktı. Onu, değişik bir gözle gördü, bir yabancıymış gibi. Ve eğer kendisine yakın olsaydı, onun olsaydı, ona acırdı. O lanetli yılanın yüreğine girmesine izin vermezdi.

Vasya bütün akşam boyunca azap içindeydi. Gece, misafirleri yerleştirmesi gerekti. Yardımcı çocuğu yastık için gönderdi ve çalışma odasında bir yatakhane düzenledi. Orada, o lanetli kitaplığa bakmaktan kendini alamıyordu. Mavi kumaş orada duruyordu. Kime aitti? Kime?

Bitkindi. Çay ikram etmişti. Misafirler yalnızca kendi işlerinden, değişik mallardan, değişik paketleme yöntemlerinden, şartnamelerden ve hesaplardan söz ettiler.

Bunlar iş adamıydılar. Eskiden tüccardılar. Aralarında kurtuluşu ticarette arayan iki Komünist vardı. Gerçek "Kızıl Tüccarlar."

Vladimir canlandı. İşinden, herkesten önde olmaktan gururluydu. İşi ancak iki aylıktı, ama gelişiyordu. Tüccarların ona saygısı açıktı. Herkes onu dinliyordu. Kimse yönetimin öteki üyelerine önem vermiyordu.

Vasya onları izliyordu. Olağan koşullarda Vladimir için mutlu olurdu. Ama bugün o bir yabancı gibi görünüyordu. İş, yalnızca iş, hiç onu düşünmüyordu. Ve eğer onu aldatmışsa, ona yalan söylemişse, işinde de bir parça sahtekar olamaz mıydı? Parti onu

hesap vermeye çağırmakta haklı olamaz mıydı?

Ve bu kartelciler neyi tartışıyorlardı? Vladimir'le bir yalnız kalabilseydi. Mavi ipekliyle ilgili bir şey öğrenebilseydi.

Vasya gece için soyundu ve Vladimir'i bekledi. Vladimir bu gece onunla yatmak zorundaydı, çünkü kartel üyeleri öteki odaları doldurmuşlardı. Ayak seslerini dinledi. Misafirler iyi geceler dilemişlerdi. Şimdi yalnızca Ivan Ivanovitch'e sabah için talimat veriyordu.

Geliyordu. Vasya'nın kalbi çarptı, dizleri titredi. Yatakta oturdu. Gelir gelmez ona soracaktı.

Ama Vladimir, onun sorusunu sormasına fırsat vermedi; kendi haberleriyle çok fazla doluydu. Onun önerilerini istiyordu: makineyi nasıl yeniden düzenlemeliydiler ki komünistler güçlensin ve böylece Parti, kartel üyelerine, burşuilere egemen olsun?

"Bana akıl ver vasya. İyice düşün. Yarın birlikte yeni projeyi gözden geçireceğiz. Ama önce sen kendi başına programı baştan sona oku ve üzerinde düşün. Bu şiş göbekler, gücü ellerine geçirmek istiyorlar; gizlice biz proleterlere karşı plan yapıyorlar. Yapsınlar! Ama biz de dünkü çocuk değiliz. Bizim görevimiz de makineyi öyle kurmak ki, Parti olmadan, Komünistler olmadan hiçbir şey yapılamasın."

"Öyleyse parti kurallarına neden uymuyorsun? İkide bir, Parti'den atılmak en kötü şey değil, Parti'siz de yaşayabilirim demiyor musun?"

Vladimir güldü, "Oh, insan kastetmeden pek çok şey söyleyebilir. Bunu anlıyorsun. Ama insan Parti'siz nasıl yaşar? Hiç ondan ayrılır mıyız?"

Vladimir ayakkabılarını çıkarırken bir yandan da düşünceli konuşuyordu. "Şu anlamsız davayı göğsümün üstünden bir atabilsem! Nasıl yaşarız Vasya, - harika. Göreceksin başka bir bölgeye tayin olunca nasıl bir Komünist olacağım. Ve artık Baş-

kan'la kavga etmeyeceğim. Beni aziz ilan edecekler."

Volodya mutluydu, son günlerde olduğu gibi asık suratlı değildi. Gözleri yine yaramazca gülüyordu.

"Haydi uyuyalım."

Vladimir ışığı söndürmek istedi, ama Vasya elini tuttu.

Hayır, bekle... sana,...bir şey sormak istiyorum.

Yüzünü daha iyi görmek için dirseğinin üzerinde doğruldu. Yüreği çarpıyordu, sesi garip biçimde yabancıydı. Vladimir irkildi.

"Devam et. Nedir?"

Vasya'ya değil, duvara bakıyordu.

"Sana sormak istiyorum. Neden kitaplığında kumaşlar var - İpekli ve patiska?"

"İpekli mi? Örnekler mi demek istiyorsun?"

"Hayır, örnekler değil. Büyük bir parça, tam bana verdiğin kadar. Kimin için?..."

"Sen de kimin için olduğunu bilmek istiyorsun? Gerçekten, tahmin edemiyor musun?"

"Hayır."

"Ivan Ivanovitch nişanlısı için aynı kumaşlardan istedi. Biliyorsun, benim olan şeylerin aynısından ister. Her şeyimi taklit eder."

Herşeyi o kadar basitçe o kadar sakince açıkladı ki Vasya'nın yüzüne kan hücum etti. Kendinden utandı.

"Ivan Ivanovitch mi? Nişanlısı mı? Ben de sanmıştım ki..."

"Ne sanmıştın?" Vladimir yüzünü ona dönerek güldü.

"Benim canım tatlı sevgilim! Volodyka'm"

Vasya onu öptü. Böyle bir şeyi nasıl düşünebilmişti? Ondan nasıl kuşku duyabilmişti? Arkadaşından kuşkulanmak? "Neden, ne sanmıştın? Ah, seni küçük dedektif! Seni sorgulayıcı!"

Vaolodya kollarını Vasya'ya sardı. Ama gözleri kaygılı görü-

nüyordu.

"Şimdi yatağa, artık öpüşmek yok. Yarın sabah misafirlerimizle ilgili işleri sonuçlandırmak için çok çalışmamız gerekecek. Erken kalkmalıyız."

Işığı söndürdü.

Vasya yüreğinden bir yükün kalktığını hissetti. Ama Volodya uyur uyumaz, yılan gene kıvranmaya başladı. Neden bana küçük dedektif dedi? Ve neden sorgulayıcı dedi? Sakladığı bir şey olmalı!

Vladimir rahat uyuyordu. Ama Vasya orada, kirpi gibi kıvrılmış, uyanık, karanlığa bakıp yatıyordu.

İnanmak ya da inanmamak? İnanmak ya da inanmamak?

Kartel'in adamları gitmişti. Şimdi Vladimir'in işleri ikiye katlanmıştı. Yeniden düzenleme işleri, ona bitmez dertler açmıştı. Ama keyifli bir karşılığı vardı. Michailo Pavlovitch, Vasya'yı odasına çağırıp, Merkezi Yönetim'in bazı gizli talimatlarını haber vermişti. Müdüre karşı gerçek bir suçlama bulunamadığına göre, bütün iş itaat ve yanlış davranıştan ibaret olduğuna göre, sorun olabildiğince sessiz ve dikket çekmeden kapatılmalıydı.

Vasya derin bir nefes aldı ve neredeyse eski alışkanlığıyla "Tanrı'ya şükür" diyecekti. Kendini zor tuttu.

Michailo Pavlovitch de memnundu. Vasya için. Onu severdi ve onun için üzülüyordu.

Vasya ise, başarılı olamamıştı. Muhasebe bölümü yönetimden yana karar vermişti. Kenevir paketleme fabrikasındaki kızlar huzursuzdular. Bir grev yakın görünüyordu. Parti Dışı Bolşevikler perdesi arkasına gizlenen Menşevikler, ateşi körüklemek için ellerinden geleni yapıyorlardı.

Öksürdüğü ve ateşi olduğu halde, her gün fabrikadaydı. Yönetime karşı mücadele ediyor, ısrar ediyor, iyileştirme istiyordu. İşçi kızları da sakinleştirmeye çalışıyordu. Kendini işine o kadar

kaptırmıştı ki, mavi ipeği tümüyle unuttu. Ona zamanı yoktu. Yüreğindeki yılan yalnız bir kez canlılığını gösterdi; bir kez oraya yerleşmişti ve onu kovmak kolay değildi.

Bu kez konu köpekti, beyaz finoydu.

Vassya çocuk, onu eve getirmişti. Kulaklarının arasında ipekli bir fiyonk vardı.

"Bu kimin köpeği? Buraya neden getirdin? Nereden geliyor?"

Vassya, Vladimir Ivanovitch'in onu eve götürmesini, bir süre orada saklamasını emrettiğini söyledi. Köpek Savelyev'indi, köpeği boş evde kendi başına ve bakımsız bırakıp kent dışına gitmişti.

Vasya, Vladimir'in bu ani köpek sevgisine şaşırıp meraklanmıştı. Savelyev'e bir iyilik mi yapmak istiyordu? Savelyev'e kızgınlığı yine nüksetmişti. Neden Vladimir bu spekülatörle, bu hırsızla arkadaşlığı sürdürüyordu?

Vladimir gelince, fino, kaybettiği eski sahibini bulmuş gibi ona koştu. Vladimir onu okşayıp, onunla konuşmaya başladı.

"Köpek nereden geliyor Volodya? Savelyev'in mi?"

"Yok, hayır? Ivan Ivanovitch'in nişanlısının. Kent dışına gitti ve Ivan Ivanovitch de ona bir süre bakmamı istedi."

"Ama Vassya, Savelyev'in olduğunu söyledi."

"Saçmalık! Gerçekten köpek son birkaç gündür Savelyev'in evindeydi. Vassya onu oradan aldı. Bu yüzden Savelyev'in olduğunu sanıyor."

Vasya herşeyi açıkça anlıyormuş gibi dinledi.

Ama yılan kıvrandı, yüreğine dolanıp sıktı. Ona inanmalı mıydı?

Ivan Ivanovitch gelir gelmez onun üzerine atıldı. Bu kimin finosuydu?

Ivan Ivanovitch, bütün ayrıntısıyla, nişanlısının finoya bakmasını istediğini anlattı. Ama ona nasıl bakabilirdi? Hiç evde de-

ğildi. O da köpeği Savelyev'e göndermişti. Ama orada da yalnızca hizmetçiler vardı ve köpeği eve kilitleyip gidiyorlardı.

Doğru olabilirdi.

Ama Vasya finoyu sevmedi.

Vladimir Ivanovitch bir kaç günlüğüne gitmişti. Kartelle ilgili bir işti. Vasya tek başınaydı. Yalnız ve üzgün olacağını sanmıştı. Ama farklı olmuştu. Yalnız olduğu halde kendini daha mutlu, daha özgür hissediyordu. Vladimir'in varlığında kaya gibi üzerine çöken ağırlıktan kurtulmuştu. Onu hiç yokmuşcasına görmezden gelen Volodya'nın iç karartan ilgisizliğini hissetmiyordu. Meşgul olduğunu biliyordu, kafası başka şeylerle doluydu; ama Vasya'nın kalbi, budala kadın kalbi, üzgündü, sevgi özlemi çekiyordu.

O Vladimir'siz daha iyiydi. Yalnızken bu konuda yapacak birşey yoktu. Bir şey ummuyordu, birşeye kulak vermiyordu, incinmiyordu.

Arkadaşlarını eve davet etti: Lisa Sorokina, işçi çocuklar, Michailo Pavlovitch. Bir ziyafet verdi. Arkadaşlarını eğlendirmekten mutluydu.

Yemekten sonra Parti konularını tartıştılar, bahçeye çıktılar, birlikte şarkı söylediler. Çok güzeldi. Herkes neşeliydi, en çok da Vasya. Bu, salonda sendikanın adamlarıyla, ya da Savelyev'le tartışmaktan çok farklıydı. Vladimir'siz günlerin nasıl geçtiğini farketmedi bile.

Volodya bir sabah treniyle geldi ve Vasya'yı çay içerken buldu.

Vasya ayağa fırlayıp ona koştu. Volodya onu öpmedi ama ellerini dudağına götürüp uzun uzun bastırdı. Başını kaldırınca Vasya onun gözlerindeki yaşları gördü. Kalbine ağırlık çöktü.

"Sorun nedir Volodya? Yine bir şey mi oldu?"

"Hayır Vasya, bir şey yok. Yalnız... hayat bana o kadar zor ge-

liyor ki Vasya. Herşeyden o kadar yoruldum ki."

Masaya oturdu, başını eline dayadı. Gözyaşları boşandı.

"Ama sorun nedir Volodya? Ne oldu? Lütfen söyle canım, rahatlarsın."

Zavallıca "Söyleyeyim mi Vasya? diye sordu. "Aklımda döndürüp duruyorum; hep merak ediyorum... kaç kez yeniden düşündüm Vasya. Hayır, daha iyi olamaz. Çaresi yok."

Ve yine Vasya'nın yüreği korkunun sancısıyla kasıldı.

"Bana eziyet etme Volodya! Gerçeği söyle. Artık böyle devam edemez. Yoruldum - dayanamıyorum..."

Devam edemedi, öksürmeye başladı.

"İşte! Yine öksürüyorsun! Seninle nasıl konuşabilirim?" Volodya'nın sesinde duyduğu, bir sitem miydi, yoksa üzüntü mü?

Vasya yine öksürdü. Vladimir bir sigara yaktı, sıkıldığı yüzünden açıkça belli oluyordu.

"Neden biraz çay içmiyorsun? İyi gelebilir," diye önerdi.

"Hayır, ilacımı alacağım."

Öksürük nöbeti geçince, Vasya, Vladimir'e çay verdi ve Vladimir yine olağan ses tonuyla, işleri sürdürmenin ne kadar zor olduğunu söyledi. Sevkiyat memurları hemen ayaklanmışlardı. Normal ücretleri azaltıldığı halde fazla mesai için daha yüksek ücret istiyorlardı. Onların yüzünden kartel para kaybediyordu , ama onlar ücretleri yükseltilmezse greve gitmekle tehdit ediyorlardı. Olasılıkla kışkırtıcıların işiydi. İnsan her şeyi göremezdi ki.

"Trenden adımımı atar atmaz Ivan Ivanovitch raporuyla geldi, sen de benim mutlu olmamı bekliyorsun! Bir aç gün için gidiyorum ve geldiğimde bir kavgayı avuçlarımda buluyorum. Yönetimin öteki üyeleri ne iş yapıyorlar? İşin bu kadar büyümesine izin vermemeliydiler. Şimdi sorun çıkacak. Ve, Başkan da yeni bir şey bulmuş oldu.

"Bu yüzden mi hayatın çok zor olduğunu, çıkış yolu olmadı-

ğını söylüyorsun? Sevkıyat memurları yüzünden?"

"Elbette! Sen ne sanmıştın?"

Sigarasını üfleyip çayını yavaşça karıştırdı ve yine anlaşmazlıktan sözetti. Herkese rezil olmadan nasıl yatıştırılabilirdi? Vasya üstünkörü dinledi. Ona inanmalı mıydı? Yalnızca sevkıyat memurları yüzünden mi ağlamıştı? Bu ona göre değildi. Aklında başka şey olmalıydı. Mavi ipek... Vladimir gerçekten yorulmuş olabilirdi. Belki D.K. onu o kadar üzmüştü ki en küçük şeyde bile kendi kontrolunu kaybediyordu. Vasya, Vladimir'in sıkıntılarının yalnızca işinden kaynaklandığına inanmaya çalışıyordu. Sevkıyat memurlarıyla ilgili bu işin suçlusu, yönetimin üyeleriydi.

Dokuzuncu Bölüm

Sonunda Vasya kenevir balyalama fabrikasında hedefine ulaşmıştı. Yönetimden ödün koparmayı başarmıştı. İşçi kızlar sevinçten uçuyorlardı, kapıya kadar Vasya'ya eşlik ettiler. Ama Vasya, başkan olmasaydı bu kadar iyi sonuç alamayacağını biliyordu. Onun değerini kabul etmişti. Katıydı ve ekonomistlere hiç hoşgörülü değildi.

Vasya eve vardığında bütün avluyu sevkıyat memurlarıyla dolu buldu. Bir gürültü, bağırtı, çağırtı. "En yüksek ücretler! Ödün yok! Yoksa işi durdururuz! Yüklemeyi yöneticiler ve ofis memurları yapsın!"

Vasya kalabalığa karıştı, dinledi, sorular sordu.

Onu tanıdılar, çevresini sardılar, sesini bastırdılar. Herkes bir anda konuşmak istiyordu. Ücretleri çok azdı, fazla mesai için hiçbir şey almıyorlardı. Hesaplar doğru tutulmuyordu. Vasya'nın çevresine toplandılar, yönetime tehditler savurdular. Müdürün karısı değil miydi? Herşeyi ona açıklamalıydı. Böyle bir durumda aile ilişkisi söz konusu olamazdı.

Vasya dinleyip sorular sordu. Dertlerini iyi biliyor ve anlıyordu. Yöneticiler ve ofis memurları iyi bakılıp besleniyorlardı ama sevkiyat memurları köleydiler. Çocuklarının giyecek bir şeyi yoktu. İşler böyle sürüp gidemezdi, sendika yönetime baskı yapmalıydı. Örgütlenme ve program olmadan bir şey yapılamazdı. Önderleri Vasya'yla bir karşılıklı anlayışa varmak için öne çıktılar. İsteklerini yazılı olarak ifade edeceklerdi. Ve eğer yönetim bütün isteklerini reddederse doğruca muhasebe bölümüne başvuracaklardı.

Vasya etkilenmişti. Müdürün karısı konumunu bir kenara bırakıp sevkıyat memurlarının konusunu kendi işi gibi benimsedi. "Kendi insanlarını" sözle ve eylemle desteklemek için ne yapabilirdi? Deneyimsiz, kötü yönetilen bir kalabalıktılar.

İsteklerini toparlasınlar diye için önderlerini eve davet etti.

İçeri girdiler, sevkıyat memurları misafir odasından Vasya'nın yatak odasına geçerken evin mobilyasına kuşkuyla bakıyorlardı. Vasya o zaman bu insanları eve almakla hata ettiğinin farkına vardı. Ama geri dönmek için çok geçti.

Vasya'nın masasına oturdular ve isteklerini oluşturdular.

Avluda gürültü azalmıştı. İnsanlar gruplara ayrılmış konuşup sigara içiyorlardı.

Sonra birden gürültü başladı. Evin önünde bir otomobil durmuştu. Müdür avluya giriyordu.

"Bu ne biçim iş? Burada toplantı mı yapıyorsunuz? Tehdit etmeye mi geldiniz? Memnun değil misiniz?" Vladimirin sesi gök gürültüsü gibi gürledi. "Sizinle burada pazarlık etmeye en ufak bir niyetim yok! Burası benim kendi evim! Ofise gidin. Hesaplarımı mı beğenmiyorsunuz? Sendikaya gidin! Yönetimin bununla işi yok. Düşünecek başka dertleri var. Greve mi gideceksiniz? Bu sizin işiniz! Eğer sendika öyle diyorsa gidin grev yapın. Ama buradan hemen gidin! Sizi dinlemeyeceğim. Sizinle ofiste görüşeceğim!"

Vladimir kapıyı çarptı ve eve girip doğruca Vasya'ya, yatak odasına gitti.

İçeri girince donup kaldı. Vasya sevkıyat memurlarıyla masada oturmuş isteklerini "oluşturuyordu."

"Bu da ne? Sizi kim içeri aldı? İzinsiz girmeye nasıl cüret edersiniz? Çıkın buradan! Çıkın!"

"Ama Vladimir Ivanovitch, kendiliğimizden girmedik... Karınız..."

"Çıkın diyorum, yoksa..."

Vladimir bembeyaz olmuştu; kolunu kaldırıyordu. Adamlar kapıya doğru geri çekildiler.

"Çıldırdın mı Vladimir? Nasıl cesaret edersin! Onları ben içeri aldım. Yoldaşlar durun! Nereye gidiyorsunuz?"

Vasya arkalarından koştu, ama Vladimir önüne çıktı ve kolunu öyle sıktı ki Vasya çığlık attı.

"Sen mi çağırdın? Sana kim izin verdi? İşime burnunu sokmanı kim söyledi? Sendikaya karşı sen sorumlı değilsin! Grev başlatmak istiyorsan, kendi kenevir balyalama fabrikana git!"

"Ah! Demek beni dışlıyorsun! Kardeşlerimden yana çıktım diye! Gerçeği istedim diye! Çünkü ben senin yöneticilik çıkarlarını düşünmüyorum, çünkü senin primini azaltıyorum."

"Kendinden utanmalısın. Seni iğrenç ikiyüzlü."

Vasya sanki Vladimir kendisini kırbaçlamış gibi hissetti. İğrenç ha? Kendisi mi, Vasya mı iğrençti?

Öfkeyle, iki düşman gibi bakıştılar. Ama Vasya'nın yüreği acıyla, azapla doluydu. Belki de mutluluğu geri gelmemek üzere gitmişti!

Sevkiyat memurları dağılmış, Vladimir de ofise gitmişti. Vasya yatağa uzanmış, başını yastığa gömmüş, gözyaşları ipekli örtüyü ıslatıyordu. Ama gözyaşları üzüntüsünü dindirmiyordu.

Kalbi kırıktı, ona iğrenç dediği için değil, yabancılaştıkları için, artık birbirlerini anlamaz oldukları için. İki düşman kamptaki askerler gibi.

Sonraki günler karanlık, neşesizdi. Vladimir çoğu evdeydi. Ama neye yarardı? Yabancı gibiydiler, ancak sadece gerektiğinde konuşuyorlardı. Her biri kendi yaşamını yaşıyordu. Vasya gene hastaydı. Ivan Ivanovitch doktora gitmiş, o da kesin dinlenmesini istemiş, her türlü heyecanı yasaklamıştı.

Vladimir çok yoğun çalışma içindeydi. Ivan Ivanovitch ve

muhasebeciyle geceyarısına kadar çalışma odasında oturup çalışıyordu. Yemeğe çıkıyorlardı, ama konuşmaları işleriyle sınırlıydı; suskun ve içleri kararmış.

Arada sırada Lisa Soronkina, Vasya'yı ziyaret edip kenevir balyalama fabrikasıyla ilgili haberler getiriyordu. Kızlar onun hastalığına üzülüyorlardı.

Yine de hastalığı Vasya'yı Volodya ile yabancılaşmaları kadar üzmüyordu. İkisi de sevkiyat memurları yüzünden kavgalarını unutamıyordu. Hiçbiri diğerini bağışlayamıyordu.

Vasya kendi bölgesine geri dönmeyi düşündü. Yeniden evinde olmak istiyordu. Ama nereye gidebilirdi? Çatıdaki odada Grusha yaşıyordu; ikisi için çok sıkışık olurdu. İyileşmek için ailesine dönmeyi düşünemezdi, çünkü onun için ağlayıp Bolşevikler'e kızacaklardı. Öyleyse nereye? Vasya, Grusha'ya kendisine bir oda bulması için yazdı. Stephan Alexeyevitch'e de yazıp Parti ile, işçilerle ilgili bir iş bulmasını istedi. Onlardan haber alır almaz gidecekti. Burada neden kalacaktı ki? Kimsenin ona gereksinmesi yoktu. Volodya onsuz idare ederdi. Günler geçiyordu, yavaş yavaş, ağır ağır.

Yaz ortasıydı. Bahçedeki kirazlar olgunlaşmıştı; eriklerin dalları mor çiçeklerle kaplıydı. Nilüferler, uzun, buğulu saplarının ucunda, beyaz ve nazik parlıyorlardı. Ama hiçbiri Vasya'ya keyif vermiyordu. Bahçede dolaşırken, ilkbaharda şezlonga uzandığını, yaşadığı için nasıl sevinçli olduğunu anımsıyordu. Anılar yüreğini daha da ağırlaştırıyordu.

Sanki o zaman bambaşka bir Vasya'ydı, genç, inançlı bir Vasya. Birşeyler onu terketmişti. Neydi? Kesin bilmiyordu. Şu kadarı kesindi. O şey onu terketmişti ve bir daha geri gelmeyecekti.

Kimi zaman Vladimir pencerede durup Vasya'nın bahçede ilgisiz, çökmüş dolaşmasını izlerdi. Bir süre pencerede durur, sonra aniden Ivan Ivanovitch'e ve işine dönerdi.

O zaman Vasya yeni bir hayal kırıklığıyla içini çekerdi. Aşağıya, bahçeye, ona gelmesini ummuştu. Ve o gelmemişti. İşte oradaydı. Onun için birşey hissetmediği açıktı. Onun için iş, bir kadın yüreğinin acısından daha önemliydi.

Vasya bir sesle uyandı. Sabahtı. Vladimir dolabı altüst edip, birşey çıkarıyordu.

"Bu kadar erken ne yapıyorsun Volodya?"

"Treni karşılamam gerek, bir mal geliyor."

"Kendin gitmek zorunda mısın?"

"Başında durmalıyım."

Vladimir aynanın önünde durmuş yeni bir kravatı takmaya çalışıyordu; ama bir türlü beceremiyordu. Vasya ona bakınca onun kendisine ne kadar yakın, ne kadar bağımlı olduğunu hissetti.

"Buraya gel Volodya. Sana yardım edeyim."

Uysalca geldi, yatağa oturdu. Vasya kravatını bağladı. Bakıştılar ve bir anda, tek söz etmeden, birbirlerinin kollarındaydılar.

"Küçük Vasyuk'um! Sevgilim! Senin yanında olup, senden bu kadar uzak olmak o kadar acı ki!" Vasya'nın kıvırcık saçlı başını göğsüne bastırıp, "Başka türlü olamaz mı?" diye ağlamaklı sordu.

"Ben üzülmüyor muyum sanıyorsun? Artık yaşamak istemiyorum."

"Ama neden kavga ediyoruz Vasyuk?"

"Bilmiyorum. Aramızda bir engel var."

"Hayır Vasya. Aramıza hiçbir şey giremez. Benim kalbim tamamen senindir, yalnızca senin."

"Demek beni sevmekten vazgeçmedin?"

"Seni küçük budala." Onu öptü. "Gel kavga etmeyelim. Bu budalaca ve ikimizi de üzüyor. Ve seni kaybetmeye dayanamam, Vasya. Sensiz yaşayamam. Artık birbirimizi üzmeyelim olmaz mı?"

"Yani artık müdür rolleri oynamıyacaksın!"

"Ama sen de sevkiyat memurlarını bana karşı doldurmayacaksın!"

Güldüler.

"Ama şimdi uyu. Uyumazsan bütün yine gün hasta olursun. İki saate kadar geri gelirim."

Onun üzerine eğilip gözlerinden öptü ve gitti. Vasya kendini mutlu, kalbi hafiflemiş hissediyordu. Bütün neşesi geri gelmiş, hiçbir şey yitirmemiş gibi uyudu.

Vladimir istasyondan geri gelmedi, telefon edip ofise gitmesi gerektiğini bildirdi. Akşam yemeğine gelecekti. Vasya daha iyiydi ama kenevir balyalama fabrikasına gitmedi. Evde kaldı, Marya Semyonovna'nın ortalığı düzenlemesine yardım etti.

Yemekten az önce telefon çaldı. Vasya yanıtladı.

"Alo."

"Vladimir Ivanovitch evde mi?"

"Hayır, henüz gelmedi. Kim arıyor?"

"Yönetim ofisi."

"Ama neden burayı arıyorsunuz? Kendisi hâlâ ofiste."

"Hayır, burada değil; biraz önce ayrıldı. Affedersiniz."

Yüne o kadının sesi. Kimdi? Vasya bu sesten hoşlanmadı. İlk geldiğinde sık sık aramıştı. Sonra aramaz olmuştu. Vasya bir kez, öylesine, iş saatlerinde, ofisten böyle durmadan telefon eden kim olabilir diye Ivan Ivanovitch'e sormuştu. Ivan Ivanovitch memurlardır diye açıkladı. Seslerinin bu kadar birbirine benzemesi tuhaftı. Ve Vasya yine yılanın dişlerini hissetti.

Vladimir akşam yemeğinde eve yönetimin iki üyesini getirdi.

Sabahki sevkıyatı tartışıyorlardı. Yine de Vladimir, Vasya'ya nasıl olduğunu, doktorun söylediği gibi, güneşlenip güneşlenmediğini sormaya vakit buldu.

"Hayır, güneşlenmedim."

Vasya kuru bir biçimde konuşmayı bitirdi, önemsizce ekledi: "Durmadan ofisten sana telefon eden o genç hanım gene aradı."

"O genç hanım?" Vladimir şaşırmış görünüyordu. " Ofisten mi dedin? Öyleyse Shelgunov kadın olmalı - hani şu, genç hanım! Ailenin kutsal anası. Onu gördün Vasya - yüzü siğilli şişman kadın."

Çok sade, çok doğal konuşuyordu. Ama Vasya kendini huzursuz hissetti.

Hayır. Burada yanlış birşey vardı.

Yemekten sonra yönetici beyefendiler gittiler. Vasya memnundu. Vladimir'le yalnız kalmak, ruhunu canlandırmak istiyordu. Sabahki mutluluk sözü yerine getirilmeliydi.

Ama misafirler henüz çıkmışlardı ki telefon çaldı. Vladimir gidip yanıtladı.

Kısaca, "Evet benim." dedi. "Sana telefon etme dememiş miydim?"

Kısa bir gülüş. "Tabii, aile işleri." Sitemli, "Olamaz, kesinlikle izin vermem." Öfkeli, "Tamam tamam." Yumuşamış "Fazla sürmez. Hoşça kal."

Vasya yan odadaydı, dinliyordu.

Kimle konuşuyordu? Kime söz vermişti: "Uzun sürmez." Kime söylemiş olabilirdi: "İzin vermem."

Vladimir çalışma odasından doğruca yatak odasına gitti, Vasya'yı görmemiş gibi yanından geçti. Vasya arkasından gitti. Vladimir aynanın önünde durmuş saçını tarıyordu.

"Kimle konuşuyordun Volodya?"

"Savelyev'le."

"Savelyev'le mi? Döndü mü?"

"Bu sabah."

"Kendisiyle görüştün mü?"

"Bana bak, bu ne biçim sorgulama? Biliyorsun bu sabah bir

sevkiyatın boşaltılmasını denetliyordum."

"Ve hemen ona gidiyorsun öyle mi? Söz mü verdin?"

"Evet oraya gidiyorum."

Sessizlik.

Vasya kalbinin çarptığını, küt küt attığını hissetti. Sanki çatlayacaktı. Keşke çatlasaydı. Bu acıya artık dayanamıyordu. Hemen Vladimir'in yanına gitti ve yumuşakça elini tuttu. "Yapma Volodya. Bu işe yeniden başlama..."

Volodya kuşkulu, rahatsızca sordu, "Ne demek istiyorsun?"

"O hilekar spekülatorle ilişkiyi kes. Beni uyardılar. Sonuçta bu sana karşı ellerindeki en önemli şey, senin istenmeyen kişilerle ilişkilerin."

"Ah. İşte yine başladın. Denetleme Komitesi'nin adamı gibi konuşuyorsun. Bana baskı yapmakta kararlı mısın? Bana zorbalık mı yapıyorsun? Beni önlüğünün ipine bağlamak mı istiyorsun?"

Öfkeden yüzü kızarmıştı, Vasya'nın elini etti.

"Yeter Vladimir. Yeter. Ne dedin? Seni hiç kendime bağlamaya çalıştım mı? Aklını başına almaya çalış. Senden bahsediyorum, kendimden değil. Kendi kuyunu kazma. Yeterince düşmanın var. Savelyev'le dostluğunu sürdürürsen..."

"Savelyev'in bununla ne ilgisi var?"

Vasya'nın bakışları kaygılıydı, "Ne demek istiyorsun? Ne ilgisi varmış? Ona gitmiyor musun?"

"Elbette ona gidiyorum. Ama ne olmuş? Anlamıyor musun, iş için gidiyorum? Çaresi yok?"

Kızgın, bağırdı "Sana inanmıyorum. Yarına ertele, ofise gelmesini söyle."

Sesinin tonunu değiştirip, "Ne kadar çocuksun Vasya," dedi. "Tamam, sana gerçeği söyleyeceğim. Gerçekten, Savelyev beni iş için çağırmadı. Onu ofiste halledebiliriz. Evinde küçük, eğlen-

celi bir toplantı var. Beni de kağıt oynamak için çağırdı. Sen de biliyorsun Vasya, neredeyse bir aydır hiç bir yere gitmedim. Hep evdeydim ve işle doluydum. Vasya, bırak bir değişiklik yapıp nefes alayım. Gencim. Bir münzevi olamam."

Vasya, üzgün, "Anlıyorum Volodya," dedi. "Evet, herşey dediğin gibi olsun. Biraz değişiklik yapman felaket değil. Ama bir şeyi anlamalısın. Bu Savelyev'le, bu spekülasyoncu alçakla yeniden başlama. Senin de ona saygın yok. Ona ne ihtiyacın var? İnsanlar yine Vladimir'le Savelyev, el ile eldiven olmuşlar diyecekler. Ve herşey yeniden başlayacak. Volodya, sevgilim. Lütfen bugün oraya gitme. İptal et."

"Ne saçmalık!" Volodya'nın sabrı tükeniyordu. "Eğer Bölge Komitesi'nin yapacak işi kalmamış da insanları tanıdıklarının yüzünden yargılıyorsa, o Bölge Komitesi değil lağım çukurudur. Abartıyorsun Vasya."

"Ama ben oraya gittiğini görmek istemiyorum. Biliyorsun bana dayanamıyor. Beni sana, yalnızca incitmek için soruyor. Telefonda ona, aile sorunları yüzünden gelemeyeceğini söylemedin mi? Sonra da güldün. Volodya..." Sesi heyecanlı çıkıyordu, "Senin bir yabancıyla benden söz edip gülmen beni incitiyor, hele Savelyev'le. Ben gitmene izin vermiyormuşum gibi."

"Doğru. Vermiyorsun."

"Demek böyle diyorsun. Pekâlâ, öyleyse, git! Ama unutma...," gözleri parladı. "Unutma, sabrım tükendi. Sana yardım ettim, senin için acı çektim, seni savundum. Yeter. İstersen git. Ama ben yapacağımı bilirim." Sesi tizleşti, isterik bir çığlığa döndü.

"Senin isterilerinden bıktım! Neden başımın etini yiyorsun - benden ne istiyorsun?"

"Volodya!" Vasya'nın sesi gözyaşlarına karışmıştı. "Senden hiç bir şey istemedim. Ama bugün kalman için yalvarıyorum.

Kendinin ve benim hatırım için."

"Ah siz kadınlar. Hepiniz aynısınız. İğrenç." Hızla Vasya'nın önünden geçip acele koridorda yürüdü; ön kapı çarptı. Motor çalıştı.

"Sana geldim Lisa. Beni içeri al. Ondan kesin olarak ayrıldım."

Sesi güçsüzdü, ama gözleri kuruydu. Ağlayamayacak kadar mutsuzdu.

"Ondan ayrıldın mı? Bunu çok önceden yapmalıydın! Hepimiz merak ediyorduk, neden o kadar zamandır duruyorsun diye..."

Vasya sızlandı, "Bozuştuk Lisa. Bu korkunç bir şey."

"Tabii. Onu nasıl sevebilirsin?"

Vasya soruyu duymazdan geldi. Olanlara inanamıyordu. Bu aşağılanmayı hiç bağışlamayacak, hiç unutmayacaktı. İlk kez ona bir şey için yalvarmıştı. Ve o ne yapmıştı? Keşke ölü bedenini çiğneseydi. Ve neden? Ne için? O hırsız, o spekülatör Savelyev'le ve de bir sürü pis herifle kağıt oynamak için. Vasya üzüntüden ölecek olsa, onun için farketmezdi. İyi zaman geçirsin, istediği gibi eğlensin de. Aşkı bu muydu? Arkadaşı ve yoldaşı bu muydu? O bir Komünist miydi?

Lisa Vasya'nın tutarsız konuşmalarının başını sonunu yakalayamıyordu. Ne olmuştu? Savelyev'in bu işle ne ilgisi vardı?

"Ne ilgisi mi var? Hep onun yüzünden, o sahtekar spekülatörün yüzünden. Vladimir ona gitti."

"Sen ona gittiğini mi sanıyorsun?"

"Neden, sen kime gittiğini sanıyorsun? İnanmıyor musun?"

"Ama bu inanılmaz? Bütün kent biliyor; yalnızca sen görmüyorsun. Yoksa görmek mi istemiyorsun? Bunu anlamak mı istemiyorsun?"

"Neyi görmek, Lisa? Söyle."

"Neden, senin Vladimir'inin bir arkadaşı var!"

"Bir arkadaş?"

Vasya o an anlamadı, Lisa'ya bakakaldı. Çarpılmamış, üzülmemş, yalnızca şaşırmıştı.

"Bir arkadaş diyorsun. Kim?"

"Bizden biri değil, işçi kızlardan değil. Ofiste çalışan kızlardan biri."

"Onu tanıyor musun?"

"Onu gördüm, onu bütün kent tanıyor."

"Nasıl olur?"

"Her zaman süslü. Bu yüzden Yoldaşlar senin Vladimir'e bu kadar kızıyorlar. Michailo Pavlovitch de sana bu arkadaşlıktan söz etti. Nasıl oldu da anlamadın? Aslında o kadar saf değilsin. Ama bu işte tam bir kaz gibi davrandın!"

Ama Vasya çok daha farklı bir şeyi merak ediyordu.

"Ona aşık mı?"

"Nereden bileyim? Herhalde seviyor; kaç aydır onunla dolaşıyor. İnsanlar, sen gelince bu işin biteceğini sanıyorlardı. Ama öyle olmadı. Hep arabasıyla ona gidiyor."

"Onun kendi evi var mı?"

"Belki de seninkinden daha gösterişli."

Demek buymuş. "İki evi varmış."

Şimdi Vasya her şeyi anlıyordu. Bir şey hariç. Volodya ona neden yalan söylemiş, eziyet etmiş, onu aldatmıştı?

"Ne bekliyordun? Pişman olmuş bir günahkar gibi sana mı gelecekti? Ya da arkadaşını ziyaret etmek için sana yalvaracak mıydı? Bunu görmek sana düşerdi. Göremedinse, aptal idiysen bu senin hatan."

"Neden aptal olduğumu söyleyip duruyorsun Lisa? Bu önemli değil. Sorun şu: Onu gerçekten seviyor mu yoksa yalnızca öy-

le mi görünüyor?"

"Nasıl yani? Neden bahsettiğini anlamıyorum! Herhalde seviyor. Onun her ihtiyacını karşılayıp, pahalı hediyeler almıyor mu?"

"Öyle mi sanıyorsun? Ama, bak, bilmiyordum..."

"Her halde seni sevdiğine inanmıyorsun? Kendini kandırma Vasya. Daha çok üzülürsün. Tabii, senden hoşlanıyor ve sana saygı duyuyor. Ama sevmeye gelince. O çok eskidendi. Biliyorum..."

Vasya başını salladı. "Ama bak, ben sana katılmıyorum."

Vasya'nın Aptallığı, ona artık Volodya'nın arkadaşını anlatmış olan Lisa'yı rahatsız ediyordu. Tablo kadar güzeldi. Ve kıyafetleri. Her zaman ipekliler giyer, çevresi hep hayranlarıyla dolu. Savelyev de onlardan biriydi; onu çok iyi tanıyordu. Orası akşamları çok neşeliydi. Vladimir ve Savelyev'in ikisi de onunla birlikteler diye dedikodular vardı.

Nedense bu Vasya'ya özellikle itici geldi.

Vladimir gerçekten bu kadar değişmiş miydi? Gerçekten böyle bir kadını sevebilir miydi? Vasya işittiği hikayelere inanmıyordu. Yanlış bir şeyler vardı.

Ama Lisa gücenmişti. "İyi öyleyse, bana inanma. Sana kalmış. Kime istersen sor; hepsi sana aynı şeyi söyler. Müdürün ona sahip olmasına izin verinceye kadar, ofiste Savelyev'in sekreteriydi. Ama başkaları da ondan yararlanıyor olabilir. Ivan Ivanovitch'ten de söz ediyorlar. Yönetimin bazı üyeleri de orayı ara sıra ziyaret ediyorlar. O gerçekten öyle, sadece kayıtlı değil. Şanslı ki bu sıralar vesika aramıyorlar."

Vasya, "Ama Vladimir öyle bir kadına aşık olamaz," diye karşı çıktı.

"Neden öyle düşünüyorsun? Erkekler onun gibilerden hoşlanır, özellikle senin Vladimir gibiler. Yüzünden belli: Kadın ne

kadar kötüyse o kadar hoşlanır."

"Dur bakalım Lisa! Nasıl cüret edersin! Onu tanımıyorsun. Nasıl öyle yargılarsın?"

"Neden onu savunuyorsun? Seni kentin alay konusu yapmadı mı? Ama sen, onu kale gibi savunuyorsun!"

"Beni alay konusu mu yaptı? Acaba nasıl, söyler misin? Vladimir'in yaptıklarının benimle ne ilgisi var? Ben ondan sorumlu değilim. Anlamıyorsun Lisa. Ben ona üzülmüyorum. Hiç de değil."

"Biliyorum. Artık seni sevmediği için üzülüyorsun."

"Hayır Lisa, o da değil. Tabii ki incitiyor. Ama en önemlisi o değil. Ne demek istediğimi biliyorum, ama sözcükleri bulamıyorum. Ne derler? Öyle yoldaşlardık, öyle yakın ve içtendik ki ama birdenbire, Vladimir'in benden yüz çevirdiğini, bana yalan söylediğini, benden korktuğunu söylüyorsun. Benden! Nasıl olur? Onun yoluna mı çıkıyordum? Onu aşkından mı ayırıyordum? Yapamazdı, Volodya bunu düşünemezdi! Başka bir şey olmalı. O kızı o kadar sevemez!"

Lisa "Şimdi kendini kandırıyorsun," dedi, kızgınlıkla elini salladı. "Seninle konuşmak olanaksız. Hâlâ Volodya'ya aşıksın: beni döv, paspas yap, - benim için farketmez ben yine senin sadık karınım- çizmelerini yalayayım - Ben böyle değilim. Onunla çok önceden hesaplaşırdım. Ona iyi bir ders verirdim."

Vasya bunu yadsımadı. Ama Lisa Vladimir'i suçladıkça, onu daha da kararlı savundu. Lisa'yı, onun arkadaş edinmesinin değil, ona, Vasya'ya bunu söylememiş olmasının yanlış olduğuna inandırmaya çalıştı. Arkadaş, yoldaş değil de yabancıymışlar gibi. Dahası, Vasya onun için yabancıdan da değersizdi, çünkü ona inanmamıştı. Yasal bir eş gibi hakları için kavga edeceğini mi sanmıştı?

Lisa "Hakların için kavga etmelisin!" diye bağırdı. "Tabi-

i ki onlar için kavga etmelisin! Sana nasıl iğrenç diyebildi? O halde onu bırakmalısın?"

Vasya karşı çıktı. Her zaman öyle olurdu. Yüreğinde Vladimir'i suçlardı, onunla tümüyle zıtlaşırdı. Ama ne zaman başkası ona saldırsa onun yanını tutar ve kızardı. İnsanlar Vladimir'i anlamıyordu. Yalnızca o, Amerikalı Vladimir'i tanırdı. Yalnız Vasya, "Amerikalı" dediğinde gözleri yaşarırdı. Vladimir'in, Amerikalı'nın, gruplarının üyelerine önderlik edişini, Sovyet için savaşmasını anımsadı.

Ağlayarak Lisa'nın kollarına yığıldı. Müdür Vladimir'i düşünmüyordu, Amerikalı için inliyor, onun için, avutulamaz, öldürücü acılar çekiyordu.

"Benim için o kadar zor ki Lisenyka. Bitkinim."

"Biliyorum tatlım. Ama sabırlı ol. Geçecek. Ben de geçen yıl aynı şeyi yaşadım. Ama geçenlerde karşılaştığımızda hiç üzülmedim."

Lisa yatağını ona verdiği ve kendi bir çift sandalyenin üzerinde uyuduğu halde Vasya uyuyamıyordu. Lisa bütün gün çalışmıştı;şimdi de sakin sakin uyuyordu. Vasya bir yandan bir yana dönüyor, bir oturup bir uzanıyordu. Rahatlayamıyordu. Aklından sayısız düşünceler geçiyor, ona işkence ediyor, kalbini kırıyordu. Bandajı bulduğu, Vladimir'in tutuklandığı gece gibi korkunç bir geceydi.

Onu ezen kıskançlık değildi. Volodya'nın güvensizliği onu incitiyordu. Bu olmasa herşeyi bağışlayabilirdi. Bir erkek yüreğini kontrol edemez. Ama Vasya onun öteki kızı sevdiğine inanmıyordu. Buna inanmıyordu. Bu yalnızca bir ilişkiydi. Ateşli bir kişiliğe sahip olan Vladimir aylarca yalnız yaşamıştı. (Vasya Styosha'yı anımsadı.) O kadınla bir ilişkiye başlamış ve sürdürmüştü. Belki de o Vladimir'i bırakmamıştı. Lisa da onun kadın düşkünü olduğunu söylemişti. Öyleyse bu bir aşk olayı olamaz-

dı. Öyleyse, kadın da kendi çıkarına bakıyordu. Volodya kendini koparmak istemiş ama yapamamıştı. Vasya onun nasıl sinirli, nasıl değişken olduğunu anımsadı; şimdi sevgi dolu, şimdi uzak. Acılar çekmişti. Bir başkası sırtında bıçağını bilerken, insan sevdiğiyle nasıl yaşardı? Nasıl Vladimir'in, sık sık, birşeyi itiraf etmeye çalıştığını ama yarıda bıraktığını anımsadı. Sevkıyat memurlarıyla çatışmanın olduğu sabah birşeyler söylemek üzereydi. Vasya onun dilinin ucunda olduğunu hissetmişti. O da korkmuş ve ne yazık ki öksürmeye başlamıştı. O zaman, Vladimir, acaba ona acıdığı için mi bir şey söylememişti? Ve eğer ona acımışsa onu seviyor olmalıydı. Gerçekten onu seviyor muydu? Sevdiğini söylemek kolaydı. Ama ya mavi ipekli kumaş? İkisine de aynısından?

"Güzel sevgilim, sana bir hediye aldım; ve şu benim sıkıcı karımı da unutmadım. İşte, ipeği al ve sesini çıkarma."

Lanet olsun! Vasya, Vladimirle dövüşmek ister gibi yumruklarını sıktı. Öyleyse dün Savelyev'e gitmedi, diye düşündü. Ve Savelyev'in bu işle ilgisi yoktu. O yalnızca bir paravandı. Onu yalandan seven bir arkadaşı olduğunu bilseydi, ona, Vladimir'e kızmazdı. Mutsuz olurdu, ama anlardı. Ama Vasya'yı o adi spekülatör Savelyev için küçük düşürmesi! Bir arkadaşıyla kaçamağını anlar yine de bağışlardı. Onu hemşire için, Styosha için bağışladığı gibi. Beyaz finoyu sevebilecek, mavi ipeği unutabilecek miydi?

Onuncu Bölüm

Sabah, Lisa işe gitmek için çıkmıştı ki kapı çaldı ve başına siyah bir şal sarılı, Marya Semyonovna göründü, nefes almak için yutkunuyordu. Sıcaktı- yaz ortasıydı.

"Günaydın Vassilissa Dementyevna, size kocanızdan bir mektup getirdim. Daha çabuk gelmem için fayton tutmamı söyledi. Ama bu günlerde bulmak ne mümkün? Nefes nefeseyim."

Vasya, ofisin adresi yazılı zarfı yırtıp açarken, parmakları taşlaşmış gibiydi.

Vasya! Bunun anlamı ne? Bana ne yapıyorsun? Neden bana acımasızca işkence ediyorsun? Düşmanlarıma beni mahvetmek için yeni malzeme verecek bir rezalet mi yaratmak istiyorsun? Hep benim dostum olduğunu söyledin, ama düşmanlarımla birleştin. Ruhumu mahvettin. Böyle yaşamaya devam edemem. Beni artık sevmiyorsan açıkça söyle. Neden beni arkamdan hançerliyorsun? Yalnız seni sevdiğimi biliyorsun. Başkalarının benimle ilgili söylediği herşey anlamsız, geçici. Dinle beni! Sana yemin ederim, dün Savelyev'le değildim. Sana yemin ederim, dün olduğum yerde sana sadık kaldım. Kalbim yalnız senin için çarpıyor. Tamamen tükendim, Vasya. merhamet et. Bana gel, güzel gözlerinin içine bakıp, sana her şeyi anlatayım. Bütün gerçeği! Eğer benim arkadaşım ve yoldaşımsan, gelirsin. Değilsen- hoşça kal. Ama şunu bil: sensiz yaşamayacağım.

Senin zavallı Volodya'n.

Vasya mektubu iki kez okudu. Şimdi kalbi şefkat doluydu, gözlerinde yaşlar birikti. "Geçici." "Yalnız seni seviyorum." Sonra yine öfkelendi: Demek Vladimir'e "işkence etmişti!" Ken-

disinden ona acımasını istiyordu! O, kendisine acımış mıydı? O, kendisine eziyet etmemiş miydi? Gözyaşları kurumuş, solgun dudakları ince bir çizgi gibi sıkılmıştı.

"Zavallı!" Yok canım! Zavallıymış! Bütün gece başka bir kadınla sevişmişti, ona mavi ipeği vermişti. Dün ona nasıl yalvarmıştı: Kal! Bütün yüreğini gözlerine yansıtmıştı. Ama o kendisini itmişti, yasal bir koca gibi ona bağırmış ve gitmişti. Şimdi yazıyordu: "Yalnızca seni seviyorum." Yalan söylüyordu. O kendisini sevmiyordu. Ne güzel bir aşkmış! Yalnız acı ve üzüntü! Bir de yazmış: "Hoşça kal! Ama bil ki sensiz yaşamıyacağım." Kesin, yaşamazdı...? saçmalık.

Bu sadece bir tehditti, onu yumuşatmak, bir aptal gibi, ona hemen gelmesini sağlamak için.

Mektubu bir kez daha okudu.

O sırada Marya Semyonovna oldukça ilgisiz görünüyor, terini siliyor, mendiliyle yelpazeleniyordu.

"Vladimir Ivanovitch dün siz gittikten hemen sonra eve geldi. Nerede olduğunuzu sordu. Çalışma odasına gitti ve yazmaya başladı. Geceyarısına doğru mutfağa geldi ve sizin dönüp dönmediğinizi sordu. "Hayır," dedim, sonra Ivan Ivanovitch'i kapıya götürdü ve yatak odasına gitti. Orada notunuzu görmüş olmalı. Kalbi kırık küçük bir çocuk gibi ağladığını işittim. Ve bütün gece yatmadan ortalıkta dolandı. Bu sabah çay bile içmedi. Bana "Hiçbir şey istemiyorum," dedi. "Git, Vassilissa Dementyevna'yı ara. Onu buluncaya kadar bütün arkadaşlarına git. Sakın onu bulmadan geri gelme!"

Vasya, Vladimir'e karşı eski aşkının sancısını duyarak dinledi. Bütün gece yalnız başına onu beklemiş, ağlayıp acı çekmiş, ona, Vasya'ya seslenmişti. Ya Vasya için ne kadar zor olmuştu? Bütün gece Vladimir'in özlemini çekmişti. Kıskanmıştı. Öyleyse kalplerini bibirine bağlayan bağlar kopmamıştı; aşkları tü-

müyle bitmemişti. Kırgınlığı sürdürmek niye? Geri dönmeli miydi? İyi bir konuşma yapmak için?

"Sen Ayrılırken Vladimir Ivanovitch ne yapıyordu? Ofise mi gidiyordu?"

"Ben ayrılırken? O sırada 'Küçük hanımefendiye' telefon ediyordu, belki de ona sorunlarını anlatıyordu. Ya da sevinçlerine ortak etmek istiyordu. Bu erkekleri kim anlayabilir ki? Bari bir rezalet çıkmasa!"

"Küçük hanımefendi'yi" mi aramıştı? Şimdi? Böyle bir zamanda? Vasya'ya mektup yazmış ve sonra hanımefendisine telefon mu etmişti? Lisa haklı olabilirdi. Yalnızca bir rezaleti önlemek için Vasya'ya tutunuyordu. Karısı bu kadar saygı görmese ona önem vermeyecekti. Ve yalnızca onu yeniden küçük düşürmek için arıyordu. Hayır! Artık yeter! Ona gitmeyecek, tuzağına düşmeyecekti. Başı dönüyordu.

"Vladimir Ivanovitch'e yanıt vermediğimi söyle. Bu kadar! Ve acele et! Lütfen git!"

"Daha çabuk gidemem. Böyle şeyler aceleye gelmez. Bunu daha önceden düşünmeliydiniz Vassilissa Dementyevna, tabii Vladimir Ivanovitch size karşı hatalı, çünkü siz onun karısısınız, ama sizin de yanlışınız yok değil. Böyle bir adamı insan aylarca kendi başına bırakır mı? Ve düşünürseniz, Vladimir Ivanovitch kötü bir koca da değil. Her zaman kakaonuzu içtiniz mi, size taze yumurta aldım mı diye sorar. Giysilerinizi sizden çok düşünür. Sizden hiçbir şeyi esirgemez. Ve kadınlara gelince - bu konuda suçsuz kimse var mı? Siz onun karısısınız ve insanların size saygısı var. Ama ötekine? Ona para ve hediyeler veriyor - o kadar."

Marya Semyonovna konuştukça Vasya'nın yüreğindeki ağırlık daha da arttı. O da öyle düşünebilseydi işler ne kadar basit olurdu. Ama Marya Semyonovna onu asıl üzen şeyi anlamıyordu.

Vladimir artık arkadaşı değildi. Ona olan inancını yitirmişti; ve inanç olmadan artık nasıl birlikte yaşayabilirlerdi?

"Akşama kadar bekleseniz daha iyi olmaz mı, Vassilissa Dementyevna? Eve gidip kocanıza, her şeyi yeniden düşüneceğinizi ve akşama yanıtlayacağınızı söyleyebilir miyim? Daha akıllıca olur. Ama böyle söylemek, bir anda karar vermek—. Kızgınken hata yapmak kolaydır. Sonra pişman olup göz yaşı dökmenizi istemiyorum."

"Hayır Marya Semyonovna. Beni ikna etmeye çalışma. Söylediğim gibi olacak. Hiç geri dönmeyeceğim. Artık bitti."

Konuşurken dudakları titredi, ve gözyaşları yavaşça çökük yanaklarına süzüldü.

"Eh, bu sizin kendi işiniz. Ben yeteri kadar söyledim. Kararı siz vereceksiniz!" Marya Semyonovna gitti.

Vasya yine yaralı bir hayvan gibi inlemek, öyle yüksek sesle ağlamak istiyordu ki, bütün evden ve sokaktan duyulsun, çünkü artık herşey bitmişti. Geri dönüş yoktu. Elveda Volodya. Elveda.

Vasya avutulmaz biçimde ağladı, sonunda Lisa'nın yastığına gömülüp uyuya kaldı. Çünkü bütün gece gözlerini yummamıştı.

Vasya penceresinin altında tekleyerek duran bir motorun sesiyle uyandı.

Kimin arabasıydı? Ayağa fırladı. Vladimir ona mı geliyordu? Yüreğinde bir umut ve sevinç uyandı. Pencereyi itip açtı. Vassya çocuk, kapıda duruyordu.

"Vassilssa Dementyevna, korkunç bir şey oldu. Vladimir Ivanovitch kendini zehirlemiş."

"Nasıl? Ne? Vasya çocuğun üzerine atılıp eline yapıştı. "Öldü mü?"

"Hayır, değil. Henüz yaşıyor. Ama bekliyor; öfke içinde. Seni çağırıyor. Ivan Ivanovitch beni arabayla yolladı."

Vasya, şapkasız, alelacele giyinmiş, arabaya bindi. Dişleri

birbirine vuruyor, ateşi varmış gibi titriyordu.

Onu öldürmüştü! Onu ölümcül biçimde yaralamıştı! Ona acımayı ve yardım etmeyi kabul etmemişti. Ve sabah, o kendisine yalvarmıştı - kendisine yalvarmıştı!

Gözleri büyümüş, önüne bakıyordu. Acıyı değil, kaçınılmaz ölümü düşünüyordu.

Vassya onun gözlerini görmüyordu. Ciddi bir havada, olan biteni anlatıyordu. İlginç olaylar olduğu düşüncesi hoşuna gitmişti.

Vladimir Ivanovitch sabah ofise gitmiş yarım saat sonra eve dönmüştü. Çalışma odasına girmiş ve Vassya onun, dayanıklılık için denenmekte olan boya örneklerini sakladığı lavaboya gittiğini görmüştü. O sırada Vassya avluyu süpürüyordu. İşini bitirip eve döndüğü zaman, çalışma odasında birinin inlediğini duymuştu. Ne olduğunu görmek için içeri girmişti. Vladimir Ivanovitch sofada yatmış, yalnız gözlerinin akı görünüyor, ağzı açık ve köpürüyor. Ve o zaman şamata başlamıştı...

Vassya, sokağın köşesinde oturan doktora koşmuştu. Adam henüz yemeğe oturmuştu. Vasya ona durumu anlattı: "Adam ölüyor, yemeği sonra yersin." Vassya arabayla iki kez eczaneye koşturmuştu. Ivan Ivanotich gelmişti. Evin altı üstüne gelmişti.

Vasya bir kelime bile duymadan dinliyordu. Kendi de canlıdan çok ölü gibiydi. Vladimir'den ve acılarından başka bir şey kalmamıştı. Bütün aklını bunlar dolduruyordu. Volodya ölürse onun yaşamı da biterdi. Yalnızca bir boşluk, mezardan da korkunç bir boşluk kalırdı.

Çocukla birlikte eve girdi. Ivan Ivanovitch doktoru kapıya kadar götürüyordu.

"Yaşıyor mu?"

"Elden gelen her şeyi yapıyoruz. Sabah olmadan kesin bir şey söyleyemeyiz."

Parmaklarının ucuna basarak yatak odasına gitti. Vladimir'in inlemeleri gittikçe daha belirginleşiyordu. Vasya'ya kendisi inliyormuş gibi geliyordu. Vladimir, ondan, Vasya'dan kopabilir miydi? Yatak odası değişmişti, farklıydı. Halı kaldırılmış, yatağın yeri değiştirilmişti. Ama yatak boştu. Volodya neredeydi? Büyük, beyaz, uzun bir şey, divanda yatıyordu. Yüzü mavimsi kül rengi, gözleri kapalıydı. İnlemesi durdu.

O ne ? Ölmüş müydü?

"Volodya! Volodya!"

Doktor, hiddetli, ona döndü.

"Sessizlik! Curcuna yok!

Doktor, yanında beyaz kepli bir hemşire, Vladimir'le uğraşıyordu. İkisi de ciddi ve kaygılı görünüyordu; Vadimir'e yaklaşmasına izin vermediler.

Gözlerini açtı ve daha hızlı soludu, yaşıyordu!

Vasya yalvarırcasına sordu, "Doktor, bana gerçeği söyleyin. Umut var mı?"

Doktor yanıtladı, "Kalbi attığı sürece umut hep vardır," sanki anlamsız sorular sorduğu için kızmıştı.

Bu ne anlama geliyordu? "Kalbi attığı sürece." Yani durabilir miydi?

Ama başka soru sormadı. Doktor meşguldü; hemşireyle birlikte, Vladimir'in başını kaldırıp ağzına birşeyler akıtıyorlardı.

Vladimir yeniden inlemeye başladı. Kısa, acılı çığlıklar. Vasya dinledi. Artık birşey hissetmiyordu, tümüyle uyuşmuştu, sanki acı, duygularını felç etmişti, sanki varlığı sona ermişti.

Alaca karanlık ve karanlık. Yatak odasında gece lambası yanıyor. Başka doktorlar gelip görüştüler. Yardımcı çocuk özel ilaçlar için Sağlık Bürosuna koştu.

Vasya'nın, Vladimir'i görmesine izin vermiyorlardı, Vladimir de onu sormuyordu. Kendinde değilmiş gibi görünüyordu, a-

ra sıra, kısa kısa hıçkırıp inliyordu. Vasya'ya öyle geliyordu ki, ruhu bedeninden ayrılmak istiyordu da bedeni bırakmıyordu.

Vasya, çaresizce, gereksiz biri gibi, doktorların arasında dolaşıyor, ne yapacağını bilmiyordu.

Birden bir düşünce şimşek gibi aklına geldi: kentte söylentiler yükseliyor olmalıydı. Bir komünist - ve bir intihar! Neden? Ve dedikodu başlayacaktı. Acele etmeliydi, acele dedikoduların önüne geçmeliydi. Bir şey düşünmesi gerekiyordu. Ne olmuştu, neden olmuştu? Bir fikir: mantarlar! Kahvaltıda mantar yemişti de ölmek üzereydi. Büyük annesini ziyarete gittiği zaman orada gördüğü olayı hatırlamıştı. Bir terzi kardeşini ziyarete geldiğinde, kendisi mantar toplayıp yemiş ve zehirlenmişti.

Vasya, sağa sola telefon etmeye başladı. Michailo Pavlovitch'ten başladı. Görüştüklerinde ayrıntıları anlatacaktı, ama şimdi yalnızca trajediyi haber vermek istiyordu. Kısaca durum şudu: Vladimir Ivanovitch mantar yemişti ve ölümle karşı karşıyaydı. Sonra Başkan'a ve öteki Yoldaşlar'a telefon etti.

Konuyu yönetimin üyelerine açıklayıp ofise bilgi veren Ivan Ivanovitch'i tembihlemişti. Ve sonra, yardımcı çocuk Vassya'ya ve Marya Semyonovna'ya ne söyleyeceklerini anlattı. Zeki ve çabuk kavrayan Vassya, dudaklarını büktü, omuzlarını silkti ve sesini çıkarmadı. Ama Marya semyonovna, darıldı, dudaklarını büzdü ve ellerini önlüğünün üstünde kavuşturdu. Mantar hikayesine katılmayı kabul etmedi.

"Bir adam mantarla nasıl zehirlenir? Herkes ne der: 'Aşçı niye dikkat etmemiş?' "

Ama Vasya ısrar etti. Herkese böyle söylenmişti: mantar yemiş ve dokunmuştu.

"Dediğin gibi olsun! Ama akıllıca bir fikir değil. Başka birşey olsa - ama mantarlar! Zararlı mantarları kim pişirir?"

Vasya mutfaktan çıktı. Ama Marya Semyononvna kendine

gelememişti, tencereleri öfkeyle çarpıyordu. "Her türlü şaçmalığı yapıyorlar, herşeyi karmakarışık ediyorlar, sonra da ben suçlu oluyorum. Önce şeytanın yatamayacağı bir yatak yapıyorlar, sonra da hoşuna giderse, gel sen yat diyorlar! Marya Semyonovna sorumlu! İyi ve kötü mantarları ayıramazmışım! Benim gibi birini nasıl aşağılayabilirler? Yirmi yıldır mutfaktayım - benim gibi aşçı bulunmaz; bir şef kadar iyiyim! Benim referanslarımın yığınını görmeliler. Rahmetli Madam Gollolobova, generalin karısı, bana Marya Semyonovna derdi de başka şey söylemezdi; ve de Prokatilovlar, milyonerler, benim soslarımı o kadar beğenirlerdi ki yılbaşında bana altın saat ve zincir verdiler. Bir de bunların uydurduğuna bak! 'Marya Semyonovna müdüre zehirli mantar yedirdi!' Böyle bir zulüm dünyada aklıma gelmezdi. Yapabileceğim her şeyi yapmadım mı? Vassilissa için üzüldüm. Ona kocasının sevgilisinden bir kelime bile fısıldamadım. Ama insanlar böyle! Yalnızca haksızlık. Bir de bunlar Komünist'miş...!"

Vassya çorbasını büyük bir iştahla içerken düşünceli sordu: "Neden kızgınsın Marya Semyonovna? Neden kırgınsın?"

"Ne söylememizi istedikleri ne farkeder? Gerçek ortaya çıkar. Sen sorumlu tutulamazsın; sadece rezaleti önlemek için mantar hikayesini uydurdular. Ama hoşuma gitti. İlginç bir olay! Sana göre heyecan var! Bunun yanında sinema ne kalır ki?"

"Ve sen de eğleniyorsun, seni aptal oğlan! Bir adam ölüyor ve sen bunun eğlenceli olduğunu düşünüyorsun! Dünya ne hale geldi! Kimse hayatı önemsemiyor. En küçük bir olayda -bam, bam - herifi öldürürler. Bu yüzden artık insanlar yaşamak istemiyor. Hep, Tanrı'yı unuttukları için!"

"Ah, sen de Tanrıyı unut! Ben komünst değilim, ama ben de Tanrı'ya inanmıyorum."

"Ve inanmamakla hata ediyorsun. Orada oturmuş gevezelik ediyor da niye tabakları yıkamama yardım etmiyorsun? Bu herif-

ler, bu doktorlar, bir sürü tabak kirletiyorlar. Durmadan çay ve her bir şeyi istiyorlar. Tanrı'nın emri yerine gelecek. O süslü haspaya, Vladimir'in sevgilisinin hizmetçisine öyle söyledim. Tam doktorların yemek servisini bitirmiştim ki, üzerinde beyaz bir patiska önlük, başının üstüne bir fiyonk kondurmuş, eteğini hışırdatıp, kuyruğunu sürükleyerek arka kapıdan girmez mi. 'Vladimir Ivanovitch'in nasıl olduğunu öğrenmem için beni hanımım gönderdi.' Ona dedim ki 'Vladimir Ivanovitch çok iyi. Yakında Tanrı'nın karşısına çıkacak. Çünkü Tanrı günah işleyen herkesi cezalandırır. Ama hanımına gelince, o aşifteye söyle, en iyisi kiliseye gidip günah çıkarsın. Sonuçta bu işin tek suçlusu o.' "

Vassilissa varken Marya Semyonovna sesini çıkarmıyordu. Ama konuşacak başka birini bulur bulmaz konuşmasının seli dinmiyordu.

Ev sakinleşti. Gündüz insanlar gelmişti; yönetimin üyeleri, çalışma arkadaşları; doktorlar konsültasyon yapmışlardı. Sonunu bekleyip acı çekerken yalnız kalmasın diye, Lisa, Vasya'yla gece nöbetini paylaştı. Lisa, Vasya'yı Vladimir'e karşı kışkırttı diye, kendini de bir parça sorumlu hissediyordu.

"Öyle söyleme Lisa. Ben kendi kendimi ona karşı doldurdum. Dünya'da benim için ondan değerli bir şey olmadığını farketmek bana ölüm tehlikesine maloldu. Onsuz nasıl yaşayabilirim? Kanı üstümde kalır."

Vasya, kıvırcık saçlı başı eline dayalı, Vladimir'in yatağının yanında oturup düşündü. Farzet ki Volodya öldü, artık onunla yaşamıyor - ne olurdu? Devrim, Parti? Yalnızca vicdanı suçlu olmayanlar Parti'nin işine yarardı. Ama Vasya hiçbir zaman Vladimir'i öldürdüğünü unutamazdı ki? Geçerli bir nedeni olsaydı belki... Ama kadın kıskançlığı yüzünden? Savelyev'le dalavereli işleri olsaydı, halkın çıkarlarına karşı çalışmış olsaydı, geçerli bir nedeni olurdu. Ama bir kadın yüzünden arkadaşının ölümüne ne-

den olmak! Hem de ne arkadaş! Kendisini sevmediğini düşünmüştü. Ama onu seviyor olmalıydı ki canına kıymıştı. O halde onsuz yaşamın anlamı yoktu. Acısına karşın bu gerçeği anımsamak onu göz yaşlarına boğdu, tatlı pişmanlık göz yaşlarına. Vasya, sevgili erkeğine bakarak şefkatle fısıldadı: "Beni bağışlayabilecek misin, sevgilim? Sevgili arkadaşım, unutabilecek misin?"

Vladimir kımıldadı, başını huzursuzca oynattı.

"Su... Su..."

Vasya, hemşirenin gösterdiği gibi, başını yavaşça yastıktan kaldırıp ona su verdi.

Vladimir içti. Gözleri açıldı ve ona baktı, ama onu görmüyor gibiydi:

Merakla üzerine eğildi.

"Daha iyi misin; Volodetchka?"

Vladimir yanıt vermedi. Gözlerini açıp yeniden yumdu.

Titrek bir sesle sordu: "Ivan Ivanovitch burada mı?"

"Hayır gitti. Onu mu istiyorsun?"

Başıyla işaret etti. "Onu çağır - telefon et."

"Ama doktor işle ilgilenmeni yasakladı."

Vladimir sabırsız ve sıkıntılı baktı

"Lütfen bana hiç değilse şimdi eziyet etme. Onu çağır."

Vasya bir hançerin acısını hissetti. Neden öyle söyledi? "Lütfen bana hiç değilse şimdi eziyet etme!" Demek ki, bu ölümcül öfkeye neden olduğu için onu affetmemişti.

Ivan Ivanovitch'i çağırdı.

O gelince Vladimir Vasya'ya kendisini Ivan Ivanovitch'le yalnız bırakmasını söyledi. Vasya bahçeye çıktı. Kırmızı güller solmuştu, ama yıldızlar çiçek içindeydi. Güneş, omuzlarını, ellerini, başını yakıyordu. Bahardaki gibi tatlı tatlı okşamıyor, acıtırcasına yakıyordu. Bahçe bakımsız kalmıştı, hanımelleri sarma-

şıklar gibi leylaklara dolanmıştı. Gök mavi değildi, - sıcaktan, erimiş gümüş gibi görünüyordu.

Vasya yanan toprakta yürüdü.

Hayır. Vladimir onu bağışlamayacaktı! Unutmayacaktı. O sabah onu çağırdığında gelmiş olsaydı bir şey olmayacaktı. Şimdi onu kaybetmişti - sonsuza kadar kaybetmişti. Taptığı aşkını değil, ama arkadaşını, yoldaşını. Volodya artık ona güvenmeyecekti, ona dayanmayacaktı. Vasya, baharda çiçeklerle dopdolu olan beyaz akasyanın yanında duruyordu. Gözlerini yumdu. O neden kendini zehirlememişti? Neden hâlâ yaşıyordu?

Ivan Ivanovitch arabaya binerken ona seslenip gitti: "Vassilissa Dementyevna, Vladimir Ivanovitch sizi istiyor."

Nereye gidiyordu? Vladimir'in arkadaşına mesaj mı götürüyordu? Ama Vasya artık önemsemiyordu.

Geçmiş hiç geri gelmeyecekti.

Sıcaktı. Kavurucu güneş nefes kesiyordu. Gölgeler kısalmıştı. Vladimir uyuyordu; Vasya, sinekleri kovalayıp yatağın ayak ucunda diz çöktü.

Vladimir uyumalı, gücünü kazanmalıydı. Yeterince acı çekmişti.

Vasya ve Volodya evde yalnızdılar; Marya Semyonvna alışverişe gitmişti, Vassya çocuğu göndermişlerdi.

Vasya, Volodya'yla yalnız kalmayı seviyordu. Sanki o kendisine aitmiş, kendi malıymış gibi hissediyordu. O kadar zayıf ve çaresizdi ki.

Bir onu anlayabilse, Vasya'nın yüreğindekileri okuyabilseydi. Onu ne kadar tutkuyla sevdiğini, ne kadar acı çektiğini, yalnızlıktan nasıl kıvrandığını görürdü. Neden Volodya ona karşı hep suskun, hep düşmanca davranıyordu? Hiç gözlerinin içine bakmıyordu. Yastıkları tam istediği gibi yapamazsa, nefretle söyleniyordu: "Bu da kendini hemşire sanıyor! Daha yastıkları düzelt-

mesini bile bilmiyor."

Elbet insan bir hastadan her şeyi bekleyemez, ama yine de - neden böyle yapıyordu? Onu gerçekten bağışlamayacak mıydı? Hiç bir zaman? Ve birlikte olmayı sürdürürlerse hep böyle mi olacaklardı, yalnız, soğuk, tatsız?

Vasya Vladimir'e, sevgili, tanıdık yüze, uzun kirpiklere baktı. Ta başta onlara aşık olmuştu. O da Vasya'nın saçlarına tutulmuştu. Ama saçları gitmişti...

Eski bir peri masalı gibiydi. Saçları onu büyülemişti de kesilince sevgilisi onu bırakmıştı. O zaman, 17'de birbirlerine nasıl aşıktılar. Ve sonra Beyazlar'ın saldırısı başlayınca. Ve birlikte komploculari tutukladıkları gece. "Eğer düşersem, Vasya, işinden bir saat bile geri kalma, göz yaşlarını sonraya sakla." "Ve sen de aynen öyle yap Volodya. Birbirimize söz verelim." El ele tutuşmuş, birbirinin gözlerine bakmış ve bir an beklemeden görevlerine gitmişlerdi. Soğuktu, yıldızlar parlıyordu, Vasya ve Vladimir adamlarıyla birlikte giderken ayaklarının altında karlar çıtırdıyordu.

Anılarla Vasya'nın kalbi yumuşadı, sanki kayıp mutluluğunun sıcaklığı onu eritiyordu. Felaket gelince Vasya ağlamamıştı, sızlanmamıştı, kendini unutmuştu. Ama şimdi yaşlar yanaklarından aşağıya yuvarlanıyordu. Acı, yakıcı değil, yumuşak, hüzünlü yaşlar. Çok öncesinin mutluluğuna ağlıyordu.

"Vasya - neden - Vasya, ne oldu?"

Vladimir başını yastıktan kaldırmış ona bakıyordu. Şimdi bakışları uzak değildi, ondan uzağa bakmıyordu. Soğuk değildiler. "Onun gözleriydiler." Üzgün görünseler de Volodya'nın aşk dolu, sevimli gözleriydiler.

"Ne oldu Vasyuk? Neden ağlıyorsun, zavallı çocuk?"

Elini sevgiyle kıvırcık saçlarının üzerine koydu.

"Volodya, sevgilim, beni bağışlayabilecek misin?

"Budala Vasya. Neyi bağışlamamı istiyorsun? Şimdi ağlamayı bırak da konuşalım. Buraya, yanıma otur. Burada yaşıyalım, yan yana, bir şey söylemeden, acı çekmeden.

Ama şimdi heyecanlanmamalısın - senin için kaygılanıyorum, tatlım. Başka bir zaman."

"Hayır, başka bir zaman olmaz. Bırak konuşayım Vasya. O kadar perişanım ki. Bu yüzden ölmek istedim. Şimdi bile, yaşamak istediğim halde, çıkış yolu göremiyorum..."

"Birlikte çaresine bakarız Volodya. Sonuçta sana yabancı değilim."

"Her şeyi bildiğinden emin misin Vasya?"

Başını salladı. "Biliyorum."

Şimdi canımı yakan şeyin ne olduğunu biliyorsun. Ve bana hep budalaca şeylerle sitem ediyordun, hep Savelyev'den bahsediyordun."

"Biliyorum Volodya."

"Bir yanlış daha yaptın. Bu aşk mıydı sanıyorsun? Öyle mi? Hayır Vasya, ben yalnızca seni, koruyucu meleğimi, seni, sadık arkadaşımı seviyorum. Ama öteki, Vasya, o başka, bambaşka. Ne dersen de, kendini yönetmekten acizlik de, ne istersen de, ama aşk değil! Ama sen beni kıskanıyordun, benden kuşkulanıyordun, beni soruşturuyordun."

"Asla Volodya. Hiç bir zaman."

"Nasıl söylersin? Mavi ipekliyi düşün! Sorgulamalarını düşün: "Neden parfüm kokuyorsun?" ya da "Savelyev nerede yaşıyor? Bana göster!"

"Senin hakkında casusluk yapmadım Volodya, hayır, yapmadım. Ama bir sürü korkunç sey aklıma geliyordu. Bütün bu hayallerden kurtulmak istiyordum Volodya. Sana inanmak istiyordum, sana güvenimi korumak istiyordum."

"Ah, hayallerinden bahsetme! Beni hep kıskandın. Açıkça

söylemiyordun ama bana eziyet ediyordun, işkence ediyordun. Neden bunları tekrarlıyoruz? İkimiz de hatalıyız!"

Sessizlik. İkisi de düşünüyordu.

Vasya kederle sordu: "Yaşamın böyle mi sürecek Volodya?"

"Bilmiyorum Vasya. Kendimi kaybettim. Ne yapacağımı bilmiyorum."

İkisi de yeniden sustular. İkisinin de söyleyecek o kader şeyi vardı ki, ama birbirlerine ulaşamıyorlardı.

Vasya dikkatli, sordu: "Gerçekten öteki kızla daha mutlu olamaz mısın Volodya?" Sorduğu soruya üzülmediğine şaşmıştı.

"Vasya, Vasya! Görüyorum ki bana inanmıyorsun. Kimi sevdiğimi göremiyor musun? Seni kaybettiğimi sandığım için kendimi öldürmeye kalkmadım mı?" Hem gözlerinde hem de sesinde sitem vardı.

Vasya'nın kalbi sevinçten titriyordu.

"Volodya!"

Kucaklaştılar, dudakları birbirini aradı.

"Hayır, öyle değil Vasya! Sakin ol, Vasyuk! Daha gücüm yerinde değil, görüyorsun, seni öpemiyorum bile..."

Vladimir gülümseyerek Vasya'nın sırtını okşadı; ama yine gözleri hüzünlüydü. Hayır aralarındaki duvar yıkılmamıştı. Yanlış anlamaların dikenli çitinde, bir kalpten ötekine giden bir geçit bulamamışlardı.

On Birinci Bölüm

Vladimir ilk kez işine geri dönmüş, ofise gitmişti. Vasya özgürlüğünün tadını çıkarıyordu. Sabahtan Parti Komitesi'ne, oradan da kenevir balyalama fabrikasına koştu. Lisa yardım istiyordu, sendika toplantısı için hazırlık yapmak gerekiyordu.

Lisa, Parti Komitesi'ne giderken gülümsüyordu. Sanki bir kafesten kurtulmuştu. Her şey onu neşelendiriyordu. Yoldaşlarını çok uzun süredir görmemiş gibiydi; onlar da memnundular. Vasya onları özlemişti. Vasya herkesin sevgilisiydi. Çok şey yapmış, hiç dedikodu yapmamış ve herkesin derdine ortak olmuştu. Parti merkezine gelir gelmez, ona yapacak iş vermişlerdi - toplantıda nelerin tartışılacağını belirleyecek ve konuları konuşmacılara paylaştıracaktı.

Vasya saate baktı. Olamaz! Neredeyse sekiz olmuş! Vladimir sabırsızlıkla onu bekliyor olmalı. Ona doktorun tavsiyesine uygun bir akşam yemeği vermemiş miydiler? Vasya tümüyle unutmuştu.

Lisa'yla yürürken merkezi Yönetim'deki bir Yoldaş'ın Moskova'dan getirdiği haberleri tartışıyorlardı. Bu günlerde Parti'de acaip şeyler oluyordu. Lisa yeni politikaya tümüyle karşıydı; fabrikadaki çocukları destekliyordu. Parti Konferansı'na kendi adaylarını sokacaklardı - başkana karşı yeni bir kavga vereceklerdi.

Vasya ona imrendi. Geldiğinden beri gerçekten etkin bir görev üstlenmemişti, sanki parti üyesi değil de yalnızca bir "sempatizandı."

"Çünkü sen bir müdür karısısın. Kendi başına yaşıyor olsay-

dın çoktan işe dönmüş olurdun."

Vasya içini çekti. Lisanın söylemesine gerek yoktu; bunu kendisi de biliyordu. Ama bunları düşünecek vakti olmamıştı. Vladimir tümüyle iyileşir iyileşmez, kendi bölgesine dönecekti.

Lisa öfkeyle karşı çıktı. "Hayır, gitmezsin! Sen Vladimir Ivanovitch'ine çok fazla düşkünsün. Bugünlerde yalnızca bir eşsin."

Vasya sesini çıkarmadı. Ne diyebilirdi? Lisa haklıydı; ama o şikayetçi değildi. Başına çok fazla şey gelmişti. Yeter ki Volodya yaşasın, acı çekmeden yaşasın.

Vasya eve geldiğinde Volodya yoktu.

"Vladimir Ivanovitch nerede? Daha eve gelmedi mi?"

Marya Semyonovna, yanıtladı. "Tabii ki geldi. Saat üçten beri buradaydı ve senin yemeğe gelmeni bekliyordu. Ama daha fazla bekleyemedi. Siz gelmeyince Ivan Ivanovitch'le yedi. Az önce gittiler. Ama masanın üstünde size bir not var."

Vasya notu aldı.

"Sevgili Vasya, seninle birbirimize karşı her zaman açık sözlü olacağımıza karar vermiştik; sen de beni her zaman anlayacağına söz vermiştin. Bugün mutlaka orada olmam gerek. Nedenini sonra anlatırım. O zaman buna mecbur olduğumu anlarsın. Anlaşmamıza bağlı kalmanı ve küsmemeni rica ediyorum.

Senin Volodya'n.

Vasya notu okuyunca elleri kucağına düştü.

Yine mi? Demek bitmemişti. Ama bittiğini neden düşünmüştü ki? Volodya hiç öyle söylemiş miydi? Ivan Ivanovitch'in, gidip gelip, öteki kadınla bağlantıyı sürdürdüğünü bilmiyor muydu? Ona yalvarıp istediği gibi, Vladimir dürüst davranmıştı. Açık sözlülük, yalnızca açık sözlülük! Öyleyse neden o kadar acı veriyordu? Neden, Vladimir onu yine aldatmış gibi, yüreğinde pişmanlık ve kırgınlık yükseliyordu?

Marya Semyonovna masayı hazırlarken, onaylamaz bakışlar-

la Vasya'ya baktı.

"Yemek istiyor musunuz?" diye sordu. "Yine bu işe aynen başlıyor musunuz? Kimse yemiyor ve insanın yemek pişirmesi bekleniyor! Öyleyse daha pek çok bitmez tükenmez kavgalarınız ve gözyaşlarınız olacak demektir. İster kızın ister kızmayın Vassilissa Dementyevna, ama size gerçeği söylemem gerek, siz Vladimir Ivanovitch'e göre bir kadın değilsiniz. Şimdi bu mektup yüzünden kalbiniz kırık ve öteki kadına gitti diye ağlıyorsunuz. Ama söyleyeyim ki siz de hatalısınız. Adam, söz yerindeyse, ölümden döndü. Sizin yüzünüzden kendini zehirledi. Ama kapıdan çıkar çıkmaz siz de gittiniz. Kendi işiniz olsa neyse. İşin kendi gerekleri var. Ama siz bir toplantıdan ötekine koşup duruyorsunuz, aptal kadınlarınızı bilinçlendiriyorsunuz. Başkalarına akıl öğreteceğinize neden kendi evinizi düzene sokmuyorsunuz? Sizin çalışmanız uygun değil!"

Kapıyı çarptı, mutfağa girip gözden kayboldu. Ama birkaç dakika sonra, Marya Semyonovna, bir omlet ve bir bardak kakaoyla, biraz daha nazik, geri döndü.

"Yiyin Marya Semyonovna ve düşünmeyi bırakın. Sonuçta herşeyi siz düşünemezsiniz ki."

Marya Semyonovna, masada Vasssilisa'nın yanına oturdu ve kendi deneyimlerini anlattı. General'in karısı Rahmetli Madam Gollolobova'nın evinde böyle bir olay olmuştu. Fransız dadının yüzünden. Ama sonra general ile karısı barışmışlar ve madam ölünceye kadar çok iyi geçinmişlerdi. Dahası mutlu bile olmuşlardı.

Vasya öylesine dinledi, ama sözünü kesmedi. Vladimir'in hastalığından sonra Marya Semyonovna'yı tanımıştı. Vasssilisa'ya acımış ve onu kendilerinden biri olarak benimsemişti. Uzmanlardan, doktorlardan, yöneticilerden nefret ediyordu, onları burşui olarak görüyordu. Ama şimdi de Vasya, Marya Semyo-

novna'nın bitmez tükenmez hikayelerini dinlemek zorundaydı; milyoner Pokatilovlar nasıl yaşıyorlardı, generalin karısı hangi yemekleri seviyordu... Vasya bunlardan sıkılıyordu ama Marya Semyonovna'yı da kırmak istemiyordu. İlk bakışta asık suratlı görünse de, iyi kalpli bir eski insandı.

Şu an, hikayeleri Vasya'ya özellikle ters geliyordu. Her şeyi kafasında tartmak, açıklığa kavuşturmak, baştan sona yeniden düşünmek istiyordu.

"Yemek için teşekkür ederim Marya Semyonovna. Şimdi yazılarımın başına geçmeliyim."

"Bütün yediğiniz bu kadarcık mı? Bilseydim bunca şeyi pişirmezdim. Kendinizi öldüreceksiniz Vassilissa Dementyevna ve hiç biri buna değmez. Çünkü, doğrusunu söylemek gerekirse, Vladimir'in sevgilisi bir kapik etmez! Sizin küçük parmağınız kadar değeri yok!"

Lisa da aynı şeyi söylemişti.

"Neden öyle söylüyorsun Marya Semyonovna? Herhalde çok güzel olmalı."

"Nesi güzelmiş? Soytarı gibi boyanıp pudralanmış. Erkeklerden daha fazla şey alabilsin diye, giysilerden başka bir şey bilmez.

"Onu tanıyor musun? Hiç gördün mü?"

"Tabii ki tanıyorum. Siz gelmeden, burada o kadar sık sık uyurdu ki, o süslü aşifte! Onda her bir fikir var. Gece sıcak suyu olmalıymış, onu ister, bunu ister. Kendine hanımefendi süsü verir, çocukluğundan beri böyle yaşamaya alışkın olduğunu söyler. Ama yalan söylüyor - öyle görünmüyor. Gerçek kibar insanlar daha nazik olur. Hizmetçilere "lütfen", "teşekkür ederim" derler. Ama bu aşifte ancak emir verir: 'Bana şunu getir! Bunu yap! Şunları ortadan kaldır!' "

"Adı ne?"

"Adı? Nina Constantinovna. Soyadını anımsamıyorum. Kentte herkes Nina Constantinovna diye çağırıyor."

Vasya, Vladimir'in notunu elinde çevirirken, düşünceli, "Bir ara onu görmek isterdim," dedi.

"Çok basit! Her gün bando çalarken Kent Parkı'nda yürüyüşe çıkar. Yarın gidelim, o haspayı şöyle bir görürsün. Eskiden onun gibileri geceleri Moskova sokaklarında gezerdi."

"Müzik çalarken mi dedin? Pekala Marya Semyonovna, oraya gidelim. Belki onu gördükten sonra kendimi daha iyi hissederim."

Marya Semyonovna başını kuşkuyla salladı; ama onu caydırmaya çalışmadı. İki rakibin birbirine nasıl bakacağını görmeyi merak ediyordu.

Vasya karanlık eve girdi. Işık istemiyordu; karanlığın onu sakinleştirdiğini düşünüyordu. Uyuyamıyordu.

Sabahları her şey yolunda görünüyordu; Volodya iyiydi ve yine çalışıyordu, kendisi de meşguldü. Çünkü yakında kendi bölgesine dönecekti. "Müdürün karısı" olmak istemiyordu. Vladimir'le açık sözlü olmaya karar verdiklerinden beri içi daha rahattı. Ama acı orada duruyordu. Kıskançlık değildi. Vladimir de sözünden caymamıştı; bir arkadaş gibi Vasya'ya gerçeği söylemişti. Yine de Vasya pek mutlu değildi.

Kendini payladı: daha ne istiyordu? Harhalde Vladimir'in tümüyle ona döndüğünü, ötekini kalbinden söküp attığını düşünmemişti. Ama öyleydi. Vasya'nın düşündüğü, umduğu, özlediği buydu.

Ve bütün bunların sonucu neydi? O kadar acı çekmişler ve arpa boyu yol almamışlardı. Vasya karanlık evde yalnız başına dolanırken, Vladimir akşamlarını öteki kadınla geçiriyordu. Ona hiç acımıyordu. Kime aşıktı? Onu, Vasya'yı, arkadaşını, yoldaşını mı, ötekini mi? Vasya'yı sevdiğini söylüyordu, ama doğru de-

ğildi. Bu düşünceler yalnızca acısını arttırıyordu. Onu artık sevmediğini bilse giderdi. Ama bu durumda nasıl gidebilirdi? Ya yanlış anlamışsa? Ya yaniden intihar etmeye kalkarsa? Vasya Vladimir'i bırakamazdı. Yüreğinde bu acıyla ondan uzak nasıl yaşardı? Burada olunca daha kolay dayanırdı.

Ne olursa olsun Vladimir'i seviyordu. Onu sevmese onun yüzünden bunca eziyete katlanabilir miydi? Onu seviyordu, ama her geçen gün onu daha az anlıyordu. Sanki birbirine zıt yollardan bir ormana girmişlerdi. Ormanın içlerine girdikçe aralarındaki uzaklık artıyordu. Volodya'yı seviyordu; ama yüreğinde onu gittikçe daha çok suçluyordu. Böyle bir yaratıkla ne işi vardı? Kendi insanlarından biri, bir Komünist kızı olsaydı, o kadar kırılmazdı. Ama bu, gerçek bir burşuikaydı. Volodya'nın kendisi onun bir yabancı, aristokrat bir genç hanım olduğunu söylemişti. Yozlaşmış. Bolşevikleri ve komünistleri anlayamıyordu, eski yaşamını özlüyordu. Lüks içinde büyümüştü. Evinde on yedi hizmetçi vardı. Kendi atı vardı ve yan eyere alışıktı. Babası bir Beyaz askerdi. Annesi devrim sırasında ölmüştü. Subay kardeşinin kayıp olduğu bildirilmişti. Yalnızca kendisi kalmıştı. İş aramıştı. Birçok dil bildiği için yönetim ofislerinde sekreter olarak işe almışlardı. Volodya onunla orada karşılaşmıştı; o Volodya'ya aşık olmuş, ona mektuplar yazmıştı.

Vasya çok uzaklardaydı, Volodya yalnızdı.

İlişkileri böyle başlamıştı. Ofiste hemen duyulmuş, Nina dışlanmış ve işini bırakmak zorunda kalmıştı. Savelyev onu sekreteri yapmıştı.

"Yalnızca sekreteri mi?" Vasya sormaktan kendini alamamıştı. Doğrusu Vladimir'i rahatsız etmek, aynı zamanda öteki hakkında daha fazla şey öğrenmek istemişti.

Vladimir parladı. "Ne biçim bir dedikoduyu burada yineliyorsun? Böyle adi şeyler söylemeye utanmıyor musun? Herhangi

bir kadın gibi ona çamur atacağını düşünmemiştim. Neden, Vasya? Sana yakışmıyor!"

Vasya'ya Savelyev'in Nina Constantinova için bir bakıma baba ya da koruyucu olduğunu söyledi. Ebeveynini tanıyordu ve Nina dünyada yalnız kalınca onunla ilgilenmiş, ona akıl vermiş ve maddi yardım yapmış, yönetim ofisinde ona iş bulmuştu. Sonra işinden ayrılınca yine yardım etmişti. Odasını boşaltmıştı. Nereye gidebilirdi? Vladimir'e mi? Olamazdı. Savelyev onu evine almayı önermişti. Ama Nina Constantinovna bunu istemiyordu. Tek başına sokakta mı kalsaydı? Savelyev küçük bir ev bulup ofis olarak düzenledi ve orada Nina'ya kalacak yer sağladı. "Çünkü onun koruyucusu gibiydi. Onun için üzülüyordu, ona bakıyordu..."

"Ve onunla sevişiyor! Vasya yine kendine hakim olamadı. Kızgındı; Volodya onu fazlaca savunuyordu. O her zaman kanan biriydi. Ama Vasya, kız hakkında kuşkuluydu. Herkes onun, tam öyle, olduğunu söylüyordu.

Bu bir yalan, bir iftira! Bu çirkefi yinelemekten ne zevk alıyorsun? Gerçeği istiyorsan bana sor. Nina başkasını düşünmüyor. Nina yalnız beni seviyor. Eğer öyle olsaydı Savelyev onunla sevişecek tek kişi olmazdı. Maklezov'u biliyor musun, Dış Ticaret Ofisi'ndekini? Nina'ya lüks bir yaşam önerdi de Nina ona kapıyı gösterdi. Savelyev'in Nina'dan hoşlanabileceğini yadsımıyorum. Belki de sevgisi tümüyle babaca değildir. Ama Nina ona katlanamaz - yani, erkek olarak. Öyle bir şey yok. Düşünülemez. Nina'yı tanıyorum. Emin olabilirsin."

Vasya onun heyecanlandığını, sanki Vasya'yı değil de kendini inandırmaya çalıştığını farketti. Ama en çok Savelyev'in her şeyin içinde olmasına üzüldü. İlk günden beri ondan hoşlanmamıştı. D.K.'nin Vladimir'in ondan uzak durmasını istemesinin bir nedeni olmalıydı.

"Ama Savelyev'in bu işe niye bulaştığını anlamıyorum. Bu yüzden ona ikinizin birden sahip olduğunuzu söylüyorlar, ortaklar gibi."

"Kim sana bunu söylemeye cesaret ederse yüzüne tükür! Beni anlamalısın Vasya. En korkunç tarafı, onu aldığım zaman bakireydi. Tertemizdi..."

"Temiz mi?"

Vasya'nın yüreğine bir acı saplandı, sanki ince bir iğne kalbini deliyordu. Çok önce, 17'de Vasya'nın odasında çay içerken söylemişti: "Kalbimi temiz bir kıza saklıyorum." Ve sonra, o ilk gece onu okşarken: "Dünya'da senden daha temiz kimse olamaz," demişti.

"Temiz? Ne saçmalıyorsun orada Vladimir? Vücudun temizlikle ne ilgisi var? Bir burşui gibi düşünmeye başladın!"

"Beni anlamaya çalış Vasya. Ben değil ama o öyle düşünüyor. Onu nikahsız almış olmam onun için bir trajedi. Şimdi o 'yitirdiğini' düşünüyor. Ne kadar üzüldüğünü bilemezsin. Hep ağlıyor. Anlamaya çalış Vasya. Ona sahip olan ilk erkek onunla evlenmeli."

"Neden bunu bana daha önce söylemedin? Onunla evlenmeni kim engelliyor? Ben mi?"

Oh, Vasya, Vasya. O kadar zekisin - ama aşk konusunda sen de bir kadınsın, ötekiler gibi. Onunla nasıl evlenebilirim Vasya? Biz birbirimize yabancıyız - her bakımdan farklıyız. Bu aşk değil. Daha çok acımak. Kendin de anlayabilirsin."

Yalnızca acıma mı? Gerçekten mi? Yalnızca acıma olduğuna inanmak istiyordu.

"Birbirinizi sevmiyor ve anlamıyorsanız neden ayrılmıyorsunuz.? İkinize de eziyet oluyor!" Vasya kendinden söz etmedi.

"Onu nasıl bırakabilirim? O kadar basit değil, Vasya. O'nu bırakırsam nereye gider? Sokağa mı? O'na Savelyev mi sahip ol-

sun? Yoksa fahişeliğe mi yazılsın?"

"Bütün bu saçmalık neden? Kendine iş arasın!"

"İş mi? Bu günlerde söylemesi yapmasından kolay, herkes işsiz yatarken. Ayrıca nasıl bir iş? Sonuç olarak Nina fabrikaya giremez ki!"

Vasya "Neden fabrikaya giremezmiş? Neden olmazmış, o aşifte?" demek istedi. Ama Vladimir'i rahat bırakmak istiyordu. Henüz iyileşemişti ve doktor ona her türlü heyecanı yasaklamıştı. Konuşmalarından etkilenmiş olduğu belliydi.

Daha sonra, Vasya karanlık evde dolanırken üzülüyordu. Neden gerçeği haykırmamıştı? O kadın için düşündüğü her şeyi Vladimir'e neden söylememişti? Nina Constantinovna'nın onu sevdiğine inanmıyordu. Çifte kazanç sağlamak için onu açıkça tuzağa düşürüyordu. Vasya ondan nefret ediyordu, yalnızca zayıf karakterli olarak tanındığı için değil, ama kalbi temiz olmadığı için. Pek çok fahişe, sözde namuslu kadınlardan daha iyiydi. Vasya, ölürken: "Yaşasın Sovyet hükümeti, yaşasın devrim!"diye bağıran kıvırcık saçlı Sinka'yı anımsadı. Sokaklarda, aşağının da aşağısı bir yaşam sürmüştü; ama devrim patlak verince ortaya çıkmış, en zor, en tehlikeli görevleri üstlenmişti. Bütün yüreği ve ruhuyla Ce-Ka için çalışmıştı. Vladimir böyle bir kadına aşık olsaydı, Vasya anlardı. Ama bu "hanımefendi," bu burşuika! Sonuçta o bir yabancıydı. Duygusuzdu, yalnızca Vladimi'i aldatıyordu. Vladimir, o saf insan, ona inanıyordu. Onu o kadar üzen buydu. Vasya'nın gönlü buna bir türlü razı olmuyordu.

Vladimir'i ona bağlayan neydi? Ona acıması mı? O kadar zayıf, o kadar çaresizim ki! Onun temiz olduğunu söylemişti! Temiz! Ama bu temizliğin eseri kalmamıştı. Uzun zaman önce onu hediyelere değişmişti. Ama Vladimir hâlâ ona inanıyordu. Vasya öteki kadına öfkeliydi.

Marya Semyonovna, Vasya'nın düşüncelerini bölüp, "Daha

ne kadar evde böyle dolanıp duracaksınız Vassilissa Dementyevna?" diye söylendi. "Kendinize bakmalısınız; toplantılarınız için güce ihtiyacınız var. Biraz uyumaya çalışsanız? Kocanız için uykusuz kalmanıza gerek yok. Nasılsa ötekinden geldiği zaman onu odanızda istemezsiniz. Salonda ona yatak yaparım."

Marya Semyonovna'ya sarıldı. Ama daha da üzülmüştü. Bir yabancı onun için üzülüyordu. Ama o, aşkı, kocası, arkadaşı, yalnızca ötekine, onu bir yılan gibi saran, o kalpsiz, aşağılık kadına acıyordu.

"Uyuyor musun Vasyuk?" Vladimir odaya girip ışığı yaktı. Vasya gözleri açık, yatakta yatıyordu. Yüreğinde bu acıyla nasıl uyuyabilirdi?

"Hayır, uyumuyorum."

"Vasyuk bana kızgın mı?"

Yatağa oturup Vasya'yı öpmeye çalıştı. Vasya onu öfkeyle itti.

"Demek bana kızgınsın. Anlaşmamıza ne oldu? Bir arkadaş gibi sana gerçeği söyledim. Ve şimdi...? yalan söylemek daha mı iyi?"

Vasya yanıtlamadı.

"Bu kavgalara ve sitemlere yeniden başlamak bizim için iyi değil tatlım. Neden kızgınsın? Nina'yı ziyaret ettim diye mi? Düşünsene Vasya. hep seninleydim ve o yalnızdı. Ben hastayken meraklanıp üzülmedi mi sanıyorsun?"

Vasya haykırmak istiyordu: "Bana ne bundan?" ama dudaklarını sıktı. Bir şey söylemedi, yalnızca kalbi öfkeyle çarpıyordu.

"Bir şey olduğunu sanma Vasyuk. Orada yalnız değildim. Savelyev de oradaydı ve Ivan Ivanovitch de geldi. Bugün neden oradaydım bilmek ister misin? Şey, Vasya - oraya veda etmeye gittim. Neden öyle bakıp duruyorsun? Bana inanmıyor musun? Ivan Ivanovitch'e sor. Bu yüzden onu oraya çağırdım, her şeyi a-

yarlasın diye. Nina Constantinovna'nın gitmesine yardım etsin, kirasını ödesin ve diğer işleri halletsin diye."

Vasya'nın sesi kuruydu, "Nereye gidiyor?"

"Moskova'ya. Savelyev onu götürecek. Orada akrabaları var, Nina onlarla yaşayacak. Ve bir iş arayacak. Böylesi hepimiz için daha kolay."

Vasya sesini çıkarmadı. Gözlerinde kuşku vardı.

Bu ani değişiklik neden? Ne oldu? Onu artık sevmiyor mu?

"Aşktan söz etmeyelim? O başka konu. Ama Nina da işlerin böyle yürümeyeceğini anlıyor. Moskova'ya gitmeyi aklına koymuş, çok önceden karar vermiş. Senin gittiğin sabah, gideceğini bildirdi. Telefon edip böyle yaşamaya devam edemeyeceğini söyledi. Ya biri ya da öteki. Yoksa Moskova'ya gidecekti..."

"Ya, demek konu buymuş! O yüzden zehir içtin! Bir kadın gitmişti ve diğeri de kendisiyle evlenmezsen seni terketmekle tehdit ediyordu. Şimdi her şeyi anlıyorum. Onu kaybetmekten korktun. Ne budalayım. Ne akılsız budalayım. Benim yüzümden umutsuzluğa kapılıp ölmek istediğini sandım." Vasya acı acı, sinirle gülüyordu. Vladimir yataktan kalkıp, üzgün, "Nasıl da herşeyi çarpıtıyorsun Vasya? Ne kadar kinci oldun. Sen eski Vasyuk olmaktan çıktın," dedi. "Konuşmamızın anlamı yok. Sana her şeyi anlatmak istedim, aramızda gizli saklı bir şey olmasın diye. Ama görüyorum ki ne kadar dürüst olursam o kadar kötü oluyor. Sen, değişik, acımasız olmuşsun."

"Oh, hayır? Kes şunu Volodya!" Vasyanın sesi kırılan bir cam gibi çıktı, yüreğindeki umutsuzluktan titriyordu. "Her şeyi konuşacaksak, konuşalım! Neden onu Moskova'ya yolluyorsun? Onu seviyorsun, beni değil. Beni sevseydin bugün benimle kalırdın. Yalnızca onu düşünüyorsun, yalnız ona acıyorsun."

"Vasya, Vasya. Hiç adil değilsin. Bir kaç aydır Nina'nın neler çektiğini bir bilsen. O kadar genç ki - çocuk sayılır. Hiç yakın ar-

kadaşı yok. Herkes ona çamur atıyor. Neden mi, Vasya? Çünkü bana aşık olmak kadersizliğine uğradı. Vasya, senin Parti'n, arkadaşların var. Ama onun benden başka kimsesi yok. Onun tek koruyucusu, tek destekçisi benim."

Vladimir, eli arkasında odada aşağı yukarı yürüyüp, Vasya'ya Nina'nın çocuk beklediğini anlattı. Onun çocuğu - hayali! O kadar sevinç, o kadar üzüntü.

Asya titreyerek sordu, "Çocuk nerede?

"Nina'nın onu doğurabileceğini herhalde düşünmüyorsun! Rezalet! Ve sen ne kadar üzülürdün! Seni düşündük. Nina yüreği parçalanırcasına ağladı. Ama Vasya, senin hatırın için, bunu bile yaptık."

Onun hatırı için? Yabancı bir kadınla bunu tartışmıştı, yabancı bir kadınla "onu düşünmüştü," sanki o, arkadaşı ve yoldaşı değilmiş de bir düşmanmış gibi. Dertlerini anlatmak için ona değil, ötekine, Nina'ya gitmişti. Öyleyse Volodya'ya o daha yakındı - şimdi, Vasya değil, o, Vladimir'indi.

"Geldiğin gün Nina'nın hamile olduğunu öğrendim. Şimdi beni üzen şeyin ne olduğunu bilyorsun.

Vasya sessizce başını salladı.

Vladimir, devam etti. Nina'nın dedikodudan kaçınmak için başka bir kente gittiğini anlattı. Savelyev orada ona kalacak yer bulmuştu. Ve orada bebeği aldırmıştı. Operasyon sorunsuz geçmişti. Bir komplikasyon olmamıştı. Vladimir onu görmeye gitmişti.

"Sevkıyat memurlarının greve hazırlandığı zaman mıydı?"

"Evet o sıralardı."

Hımm. Ö yüzden o gün yemek odasında ağlamıştı. Tabii, sevkıyat memurları yüzünden değil.

Vasya sürdürdü, "Ve Savelyev'in geldiği gün döndü, değil mi?"

"Evet."

"Anlıyorum."

İksi de konuşmadı; ikisi de bekliyordu. Şimdi yine sert, acımasız söyler söylenecekti. Sonra bu yüzden pişman olacaklar, ama geri alamayacaklardı. Aşkı çarpıtmışlar, çiçekbozuğu bir yüze dönüşünceye kadar berbat etmişlerdi. Güzellik yok, yürek ısıtan mutluluk yok.

Bunaltıcı sessizliği Vladimir bozdu. "Bu kalp ağrısı niçin? Suçlu kim? Yemin ederim, seni korudum, elimden geldiğince seni korudum."

"Buna gerek yoktu Volodya. Yalnızca senin arkadaşın olduğuma inanmanı isterdim."

Vladimir yanına oturup elini tuttu.

"Evet Vasya, arkadaşım olduğunu biliyorum. Bu yüzden benim için o kadar zor." Başını Vasya'nın omuzuna dayadı, her zaman yaptığı gibi. Vasya bu başı okşarken, acısını hafifleten tatlı sevinci hisetti. Her şeye karşın, o oradaydı, onunlaydı! Hâlâ , kendi bildiğince, onu seviyordu.

Vasya dikkatlice sordu, "Ben gitsem de o kalsaydı daha iyi olmaz mıydı, Volodya?"

"Gene başlama Vasya. Bana işkence etme. Bana yardım etmek yerine doğru yoldan uzaklaştırıyorsun. Sana arkadaşça ruhumu açtım. Senden sır saklamıyorum. Ve sen gitmek istediğini söylüyorsun."

"Senin iyiliğin için Volodya; onu seviyorsan."

"Aşk deyince ne anlıyorsun Vasya? Aşk karşılıklı olmalı, açıkça hissediyorum ki Nina'yla benim ortak hiçbir şeyimiz yok, o hiçbir zaman senin gibi arkadaşım olamaz. Onun için üzülüyorum, onunla ilgileniyorum. Onu bırakırsam, ayrılırsak, başına neler gelir? Ona karşı kendimi sorumlu hissediyorum. Anlamıyor musun? Sonuçta ona sahip olduğumda bakireydi."

"Bu anlamsız, Volodya. Neden ona karşı sorumlu oluyorsun? Çocuk değil, herhalde ne yaptığını biliyordu. Ayrıca, bu devirde böyle şeylere kim önem verir?"

"Senin proleterce fikirlerin var, ama Nina farklı. Onun için gerçek bir trajedi."

"Biliyorum. Onun için ben gideyim de sen onunla evlen diyorum."

"İşte yine başladın Vasya! Bana eziyet etme demiyor muyum? Hem artık çok geç. Her şey kararlaştırıldı. Nina Constantinovna Perşembe günü Moskova'ya gidiyor. Hepsi bu kadar! Bunu konuşmayı bırakalım."

Vladimir o kadar sakin, o kadar inandırıcı konuşuyordu ki, Vasya ona inanmak zorunda kaldı.

"Ama birkaç gün daha sabırlı ol Vasya. Tedbirsizce bir şey yapma. O gidecek, biz de eskisi gibi yaşayacağız. Hayır, eskisinden de iyi olacak. İkimiz de acı çektik, bu bizi daha da yakınlaştırdı."

Volodya, Vasya'ya sarılıp gözlerinden öptü.

"Bu gece yanında uyumak istiyorum Vasyuk. Olur mu? O kadar yorgunum ki, başım dönüyor."

Uzanıp başını Vasya'nın omuzuna koydu ve hemen uykuya daldı.

Ama, Vasya uyuyamadı. O'nu sevseydi, okşardı. O'nu sevseydi, üzüntüsünü anlardı. O'nu seyretti. Onca garip, anlaşılmaz düşünceyle dolu, o tanıdık başı. O'na bakmayan sevecen bakışları perdeleyen, o uzun kirpikler. Ateşli öpücüklerle başka bir kadının dudaklarını örten, onun tutkularını ateşleyen, o ılık dudaklar.

Volodya'nın başını itip omuzundan uzaklaştırdı. O kendisi için bir yabancıydı!

Vladimir uykusunda fısıldadı, "Niye değerli Voldya'nı uzak-

laştırıyorsun?"

"Değerli Voldya'nı," mı? Bu takma ad kime aitti. Vasya'nın değil. Vladimir onları karıştırmıştı. Uykusunda bile ötekini düşünüyordu.

Vasya uyuyan kocasına kinle baktı. Sevgilisi bu muydu? Bir zamanlar arkadaşı ve yoldaşı olmuş muydu? Birlikte, Sovyet için savaşırken aşık olduğu erkek, bu muydu?

O bir yabancıydı, bir yabancı.

Vasya titriyordu. O kadar yalnızdı ki.

On İkinci Bölüm

Park, bunaltıcı yaz sıcağıyla kurumuş, tozluydu. Ağaçlara sinen kentin tozunu yıkasın, çimenlerin susuzluğunu gidersin diye, ne zamandır özlemle beklenen yağmur gelmemişti.

Küçük bir dinleyici topluluğunun karşısında bando çalıyordu. Çocuklar çevrede koşuşturuyor, bir kaç kızıl muhafız kümeler halinde oturmuş ya da sevgilileriyle birlikte yürüyorlar. Papaz cüppeli bir rahip, asasına dayanmış, düşüncelere dalmış, gölgeli bir bankta oturuyor. Yanında bir çocuk bakıcısı, küçük bir çocuğa göz kulak oluyor.

Vasya ve Marya Semyonovna bankta oturdular, bir köşede, gözden uzak olmakla birlikte, herşeyi görebiliyorlardı.

Nina Constantinovna'yı bekliyorlardı.

"Küçük hanım niye hâlâ gelmedi acaba? Çoğu kez, müzik başladığı an, giysilerini sergilemek için burada olur. Bütün şık hanımefendiler bu yıl neyin moda olduğunu görmek için buraya gelirler. Nina Constantinovna'dan öğrenirler, çünkü hep son moda giyinir."

Vasya, dinlerken, aklı başka yerdeydi. O, Nina'yı görmek için sabırsızlanıyordu. Neye benziyordu? Korkuyordu da. Ona bakmaya nasıl dayanabilecekti?

"O mu Marya Semyonovna? Şu banktaki, bandonun sağında? Pembe giysili?"

"Bunu da nerden çıkardın? Nina Constantinovna öyle değil. Onunla ötekilerin farkını hemen görürsün. O gerçekten şık bir hanımefendi."

Orada oturup beklediler. Ama Nina gelmedi. Ancak yarın yi-

ne gelmek niyetiyle, eve dönmek üzereydiler ki, göründü. Parkın öteki ucundan giriyordu, bandonun önünde durdu. Savelyev ve iki Kızıl Komite üyesine doğru gidiyordu, kendisini gözetleyen gözlerden habersizdi.

Demek böyle biriydi! Üzerinde, vücudunu yumuşak kıvrımlarla saran, ince, beyaz bir giysi vardı. Kum rengi bir eldiven ve buna uyan bir şapka giyiyordu. Şapkasını gözlerine indirmişti. Vasya yüz hatlarını seçemedi, yalnızca kan kırmızı dudaklarını görebildi.

"Ne kıpkırmızı dudaklar!"

Marya Semyonovna, "O ruj!" diye açıkladı, "Bir de gözlerini görmelisin. Sanki, ise bulanmış. Biri bir sünger alıp yüzündeki kiri yıkamalı. Sonra onu görmelisin! Pudrayla ruj kullansam, ben de güzel olurum."

Nina Constantinovna şemsiyesine dayanmış, beyaz ayakkabısının burnuyla yere vuruyordu. Başını hafifçe geriye atarak güldü. Kızıl komite üyeleri de güldüler.

Sıkılmış görünen Savelyev, bir kenara çekilmiş, bastonuyla kumda şekiller çiziyordu.

Vasya, "Şapkasr bütün yüzünü saklıyor" diye yakındı.

"Gel, yanından geçelim. O zaman aşifteye daha yakından bakabilirsin. Ama ona benzemeni tavsiye etmem. Güzel değil. Ben Madam Gollolobova'larda çalışırken, asıl o zaman gerçek güzel hanımefendileri gördüm. Onların yanında bu hiç kalır."

Vasya'nın merakı onu rahatsız ediyordu. Volodya'nın öteki kızı neden sevdiğini öğrenmeliydi.

Tam Vasya ve Marya Semyonovna onun yanından geçmek için kalkıyorlardı ki, Nina, Vasya'nın duyabileceği kadar yüksek sesle Kızıl komite üyelerine seslenip veda etti: "Moskova'da yine görüşürüz." Arkasında Savelyev, dönüp kapıya yöneldi.

"Herhalde arkasından koşmayacaksın? Bunu yapmamalısın

Vassilissa Dementyevna. Bırak o kuşu, gitsin. İnsanlar seni tanıyor - sonra dedikoduyu önlemenin yolu yok."

Vasya, adımlarını yavaşlatmakla birlikte, gözlerini ondan ayırmadı.

İnce, uzun boyluydu, yürürken omuzları sarsılıyordu. Bando pistinden ayrılırken başını eğmişti. Vasya, Nina'nın ağladığını düşündü. Savelyev ona doğru eğilmiş, onu ikna etmek ister gibiydi. Ama Nina başını salladı. Gözyaşını silmek ister gibi, parlak eldivenli elini, yüzüne kaldırıp, hayır, dedi. Ağlıyor olabilir miydi? Müziğe vedaya mı gelmişti. Yoksa - yoksa Volodya'ya aşık mıydı? Amacı yalnızca ondan birşeyler koparmak değil miydi? Vasya huzursuzdu. Nina Constantinovna'yı gördükten sonra daha iyi olmamıştı. Şimdi onu kaygılandıran kıskançlık değil, yeni, değişik bir duyguydu. Nina'ya acımak gibi bir şeydi. Neden ağlamıştı? Neden müziği dinlemeye gelmişti? Mutluluğuna veda etmek için mi?

Vasya'nın yüreğinde yeni bir yük. Kendine kızıyordu. Tam da ihtiyacı olan buydu! Başka bir kadın için, yoluna çıkan biri için üzülmek. Ne iyi bir durum.

Nina Moskova'ya gitmişti. Savelyevle birlikte kentten ayrıldıkları iki hafta olmuştu. Akla uygun olan Vasya'nın buna sevinmesiydi. Ara bozucu gitmişti. Vladimir geride Vasya'yla kalmıştı, öyle ki Vasya onun için daha sevgili, daha değerliydi ve öteki ilişki de yalnızca geçiciydi!

Vasya gülümsüyordu. Vasya gülüyordu. Daha az öksürüyor ve Parti Komitesi'ne düzenli gidiyordu. Vladimir de çalışıyordu; kartelin planlarına göre işleri yeniden düzenliyordu. Bu iş bitince o ve Vasya Moskova'ya gideceklerdi, oradan da, Vladimir yeni bölgesine atanacaktı. Vladimir mutluydu, kendini tümüyle işine vermişti.

Ama eski günlerin içten mutluluğu yoktu. Bu konuda elden

gelen bir şey de yoktu. Vladimir tam anlamıyla soğuk değildi, ama değişmişti. Çoğu kez huysuz oluyor, sinirlerine hakim olamıyordu.

Vasya niye Parti Komitesi'nden bu kadar geç dönüyordu? Misafirlere ayıp oluyordu, çünkü evin hanımı olmadan yemeğe oturamıyorlardı. Başka bir zaman, yakalar yüzünden kızıyordu: hiçbiri temiz değildi. O zaman Vasya da tersliyordu. Bu onun işi değildi, kendisi ilgilenmeliydi. Marya Semyonovna'ya gitsindi. Vasya çamaşırcı değildi. Evden öfkeli ayrılıyorlardı? Hem de ne için? Anlamsız bir yaka yüzünden! Yağmurlu bir gün Vasya eve döndü. Şapkasını yağmurdan korumak için Parti Merkezi'nde bırakmıştı. "Ne biçim giyiniyorsun? Ayakkabıların topuğundan çıkıyor, eteğin pis, köylü kadınlar gibi başında şalla geliyorsun. Pasaklı!"

Vasya'nın yine tepesi attı.

"Hepimiz moda resimleri gibi kasılamayız. Ama Savelyev'den de iyilik istemek zorunda değilim.

Vladimir'in gözleri hançer gibiydi, hiç bir şey söylemedi. Vasya, onun, kendisine vuracağını sandı.

Ama Vladimir kendini tuttu.

Bunda ters bir şey vardı. Vasya ve Vladimir dost olmak istiyorlardı, ama en küçük bir tahrikte karşılıklı nefretle doluyorlardı. Vladimir hep yeni pozisyonunun hayalini kuruyordu. Evini nasıl döşeyecekti, her şeyi nasıl düzenleyecekti.

Vasya bundan sıkılıyordu. Ev döşemeye ne gerek var? Bundan ne zevk alıyordu? Herkesin yararına bir şey olsaydı farklı olurdu. Vladimir ona katılmıyordu, onu dar görüşlülükle suçluyordu.

Vasya, Marxistler Kulübü'ndeki bir tartışmayı anlattı. Tarihi yalnızca ekonomik konular mı belirlerdi, yoksa idealler de etkiler miydi. Heyecanlandı, Vladimir'in bütün konuşulanları duy-

masını istiyordu. Ama Vladimir sıkıldı. Hepsi boş laftı. Kuruluşunun kârını arttırmak - işte yapmaya değer şey buydu! Ve yine kavga ettiler.

İkisi yalnızken konuşacak konuları yoktu. Ne yapabilirlerdi? Ivan Ivanovitch'e telefon ettiler. Onun varlığı onları rahatlatıyordu.

Vasya bölgesinden mektuplar bekliyordu. Ama hiçbiri gelmedi. Ne Grusha ne de Stephan Alexeyevitch tek satır yazdılar. Acaba sorun neydi?

Vasya kendine bile itiraf etmek istemiyordu ama, kalbinin derinliğinde, bölgesine geri çağırılabileceğini düşünüyordu. Gitmeli miydi? Kalmalı mıydı?

Memleketten taahhütlü bir mektup. Stephan Alexeyevitch'ten. Kısa ve öz. Vasya'nın dokuma fabrikaları grubunu üstlenip, oradaki çalışmayı, Merkezi Yönetim'in istediği gibi düzenlemesini öneriyordu. Vasya kentte değil orada yaşayacaktı. Yanıt istiyordu.

Vasya'nın kalbi çarpıyordu. Vasya kendi insanlarını özlemişti. Buradaki yaşamı ne içindi? İş yok, şevinç yok, tek dert: aman bir terslik olmasın da! Eli ayağı bağlı gibiydi. Kardeşi Kolyka'nın kargasını anımsadı. Ormanda yakalamış ve uçmasın diye kanatlarını bağlamıştı. Yerde zıplıyor, gagasını açıyor ve parlak kara gözlerini pencereye dikiyordu. Kanatlarını çırpmaya çalışıyordu ama sımsıkı bağlıydılar. Yeniden denedi, üçüncü bir kez, mutsuzca gakladı ve sanki hiç uçmaya kalkışmamış gibi, ağırbaşlı yürümeye başladı. Şimdi de aynı şey Vasya'nın başına geliyordu. Onun da kanatları bağlıydı, o da uçamıyordu. Ama onun kanatlarını bağlayan neydi? Mutluluk mu yoksa aşk mı? Hayır, ikisi de değil. Bilinci, Vladimir'e bir şey olabileceği korkusu, onunla kaldığı, o 'aşifteyi' gönderdiği için Vladimir'e duyduğu şükran, elini kolunu bağlıyordu. İnce bağlar. Ama Vasya'yı sıkı-

ca sarmışlardı. Kendini umutsuzca ağa takılmış gibi hissediyordu.

Lisa, "Seni anlamıyorum Vassilissa" diyordu. "Bence sen gerçekten bir 'müdür karısı' oldun. Ondan ayrılamıyorsun."

Bu bağları nasıl koparabilir, ağı nasıl yırtabilirdi?

Vasya, Stephan Alexeyevitch'in mektubunu elinde tutuyordu. Onu bırakmaya gönlü elvermiyordu. Peri masalındaki gibi, ona yol gösterecek bir tılsım gibi görünüyordu.

"Vassilissa Dementyevna, bira stokları bitmiş. Fabrikadan göndermeleri için Vladimir Ivanovitch'e söylemeniz gerek. Yoksa umulmadık misafirlerimiz gelir de nereden bulacağımızı bilemeyiz. Gökten indiremeyiz ya."

Marya Semyonovna, onaylamayan bakışlarla, Vasya'ya bakıyordu.

"Hep asık suratlısınız Vassilissa Dementyevna. Ama neden, sorabilir miyim? Tanrı'ya şükür, o süslü haspa sonunda Moskova'ya gitti ve şimdi Vladimir Ivanovitch sizinle, hiç bir yere de gitmiyor. Niye öyle surat asıyorsunuz? Erkekler bundan hoşlanmaz. Karılarının neşeli olmasını isterler, güldüğünü işitmek isterler, günün derdi, tasasından sonra evde biraz eğlence isterler."

Vasya onu dinlerken gülümseyip düşündü: Belki de haklı. Belki de canlanıp yeniden onsekizindeki erkek Vasya'sı olmalıyım. O günlerde çok iş vardı ama çok da eğlence vardı.

Volodya'yı ofiste görmeye gitse miydi? Beklenmeyen bir ziyaretçi? Ona mektuptan söz etse - gülüp kabul etmeyeceğini, Volodya'sını bırakamayacağını söylese! Volodya onu nasıl sevdiğini görse. Sevinir, ona neşeyle sarılır, kahverengi gözlerinden öperdi. Onu, Vasya, erkek kızım, diye çağırırdı.

Beyaz bir bluz seçip, mavi bir de eşarp bağladı. Şapkasını giyerken aynanın karşısında durup kıvırcık saçlarını düzeltti. Bugüv Volodya'yı mutlu etmek istiyordu. Çünkü ona bir hediye gö-

türüyordu, paha biçilmez bir hediye, Stephan Alexeyevitch'in önerisi! Ama o Vladimir'le birlikte yeni görev yerine gidecek, orada bir görev üstlenecekti.

Vasya yönetim binasına gelince, müdürün ofisine gitti. Oda boştu. Müdür bir toplantıdaydı. Ama az sonra biterdi, Vladimir on dakikaya kadar gelirdi.

Vasya bekledi, Moskova gazetelerine göz attı. Kendine gülümsedi. Simdi Volodya'ya her şeyin karşılığını vermeliydi - ötekinden ayrıldığı için, kendisine daha fazla zaman ayırdığı için.

Birisi mektupları getirip müdürün masasına bıraktı. Vasya için de mektuplar olabilir miydi? İş mektuplarına baktı. İşte - yüreği birden çılgınca attı, sonra sanki bir ateş çıktı. Dar, renkli bir zarf - kabartma gibi zarif bir yazı. Ancak bir kadına ait olabilirdi: Nina Constantinovna.

Her şey bitmemiş miydi? Her şey eskisi gibi miydi? Yalan mıydı? Vasya, uzun, sonsuz, uçuyormuş, süzülüyormuş gibiydi.

Dengesini yitirmiş olmalıydı, masada duran kül tablasını düşürmüştü.

Vasya, dar, renkli zarfa bakarken, kederinin onun içinde olduğunu hissetti. İşte! Zarfı cebine attı. Şimdi gerçeği öğrenecekti. Şimdi yalanların sonu gelmişti.

Vladimir bir yöneticiyle birlikte odaya girdi.

"Burada mısın Vasya? Bir şey mi istiyorsun, yoksa beni ziyarete mi geldin?"

"Bira kalmamış, fabrikadan istemen gerek!"

Vladimir, oldukça mutlu, güldü. "Bak hele! Artık ev kadını oluyorsun! Erkek kızım Vasya'yı tanıyamıyorum."

Gül. Gül bakalım. Beni kapattığın ağı parçalayacağım. Bu ihanetin kökünü kazıyacağım.

"Sorun nedir Vasya? Biraz daha kalamaz mısın? Gitmen mi gerek?"

Sessizce başını salladı. Her an boşalabilecek bir öfkeyle titriyordu.

Mektubu okumak için eve kadar dayanamadı. Kent parkına gidip bir banka oturdu ve zarfı sabırsızca yırttı.

"Benim değerli Volya'm! Kralım, sevgili işkencecim! Senden yine hiç haber yok. Üç gün oldu tek satır yok. Acaba beni unuttun mu - nazlı Nina'nı artık sevmiyor musun? Küçük çingene maymununu? İnanmıyorum! İnanmıyorum! Yine de korkunç! Sen onunlasın ve ben yapayalnızım! 'Akıl hocan' seni değiştirecek, seni aşkımızın 'Komünizm'e karşı bir günah' oduğuna, komünistçe oruç tutman, sana zevk verecek herşeyden vaz geçmen ve yalnızca fanatikler için yaşaman gerektiğine inandıracak. Ondan korkuyorum. Senin üzerindeki gücünü biliyorum. Ama, tanrım! Ben ondan hiç bir şey almıyorum ki! O kadar az şey istiyorum ki! Sonuçta o senin karın olarak biliniyor. Her zaman onunlasın. Sana yalnızca birkaç saatlik aşkın için yalvarıyorum. Yalnızca bana acıman için yalvarıyorum - benim için yalnızca sen varsın, ve bu dünyada senden başka kimsem yok!

"Gece titreyip uyanıyorum: artık beni sevmiyor, beni bırakacak. O zaman ben ne olurum? Düşünmeye korkuyorum. Biliyorsun Nikanor Platonovitch benim için örümcek gibi pusuda bekliyor. Hâlâ o baba rolünü oynuyor - ama ne istediğini biliyoruz. Senin beni bırakacağın günü, yalnız, koruyucusuz kalmamı, sabırsızlıkla bekliyor. O zaman bayram edecek. Bazen ondan nefret ediyorum, ona mecbur kalacağıma sokağa düşmeyi yeğlediğim zamanlar oluyor. Volya! Volya! Sevdiğim, delice taptığım aşkım! Bunun sonu hiç gelmeyecek mi? Ninyka'nı hiç bir zaman kurtarmayacak mısın? Onu korumak istemiyor musun?

"Ağlıyorum Volya. Küçük maymununa hiç acımadığını biliyorum. Onu hiç düşünmüyorsun, zalim, hain adam! Başka bir kadını okşuyorsun. Onu seviyorsun. Biliyorum, onu seviyorsun!

Bu beni incitiyor. Çok, çok kötü incitiyor.

"Ateşli, doyumsuz aşkını istiyorum! Dudaklarımı özlemedin mi? Sarılmamı? Saten gibi kollarımın seni sarmasını - göğüslerimin okşayışlarına duyduğu özlemi...

"Dayanamıyorum Volodya! Senden daha fazla ayrı kalamam. Neden beni Moskova'ya gönderdin? Neden?

"Ama bu son ayrılığımız olacak. Yeni bölgende bana kent dışında küçük bir ev bul. Orada yaşadığımı kimse bilmeyecek. Gün batımında geleceğin 'küçük gizli ev'. Ve, orada sana, aşkımızın dünyadaki herşeyden daha iyi ve önemli olduğunu öğreteceğim. Moskova'ya ne zaman geliyorsun? Gerçekten o da seninle geliyor mu? Keşke bunun karşılığında, bir haftacık başbaşa kalabilseydik! Bir hafta, yalnız bizim için.

Nikanor Platonovitch diyor ki, yeni bölgende kendine ait muhteşem bir evin olacakmış. Gotik bir yemek salonu varmış. Ama yemek odasının lambası yokmuş. Burada harika bir avize gördüm - biraz pahalı ama gerçekten sanat eseri. Beğeneceğini biliyorum.

Şimdilik yeterince yazdım. Epey uzun bir mektup oldu. Onu saklayamayacaksın. Şaka yapıyorum, ama gerçekten ağlamak istiyorum. Nasıl acı çektiğimi hissedemiyor musun? Neden, ah neden, hayat bize birazcık mutluluğu çok görüyor? Ama korkma. Artık yakınmayacağım. Yaşadıklarım beni biraz akıllandırdı. Sen bildiğin gibi yap, ben herşeye katlanırım. Senden yalnızca bir şey isterim - zavallı, perişan, nazlı Nina'n için, tutkulu şefkatini, sevgi dolu merhametini.

"Moskova, Ostoshenka 18, numara 7, geçen yazdığın gibi 17 değil. Bu yüzden mektubun neredeyse kayboluyordu.

" Ayaklarımdan dudaklarıma kadar, seninim - senin sevgili aşkın.

"Nina."

Ve, kenarda:

"Moskova'da Coty's l'origon pudrasını bulduğuma ne kadar sevindim, düşünsene."

Vasya Nina'nın mektubunu yavaşça, dikkatle kelimesi kelimesine okudu. Yalnızca gözleriyle değil, yüreğiyle de.

Bitirince mektubu kucağına bıraktı, kuru, tozlu çimlere baktı, bir arının kızgın vızıltısını dinledi; arı otların arasında uçtu, havada yükseldi, umudu kırıldı ve yine çimenlere kondu. Baharda, leylaklar çiçek açtığında da arılar vardı. Ama o zaman farklıydılar, mutlu arılardı, bu arıysa kızgındı, sanki yaz onu aldatmıştı.

Vasya'ya mektubu değil de arıyı düşünüyormuş gibi geldi. Yüreği hissizdi, ağrımıyor gibiydi, herşeye kayıtsız gibiydi. "Saten gibi kollar," "ateşli şefkat!" onu o kadar incitmişti ki! Vasya, mektubu yavaşça, özenle katladı, yeniden zarfa koydu.

Ayağa kalktı, bando pistini geçip kapıya doğru yürüdü. Bugün park sessiz ve boştu. Müzik yoktu. Vasya, artık, Vladimir'in kimi sevdiğini biliyordu, onu değil ötekini sevdiğini, ona ait olduğunu biliyordu.

Vasya tozlu parkın kapısından, gürültülü sokağa adımını attı. Sanki parkta bir mezarı geride bırakmıştı. Cenaze töreni için eve gidiyordu. Ölü mutluluğunu gömmeye.

On Üçüncü Bölüm

Vladimir eve her zamankinden erken gelmişti. Sevinçle gülüyordu, çünkü iyi haberleri vardı. Merkezi Yönetim'den uzun süredir beklenen davet, yeni görevine ataması gelmişti. Bir an önce Moskova'ya gitmeliydi.

"Moskova'ya mı? Peki, git. Ben de gidiyorum, ama Moskova'ya değil. Evime, kendi bölgeme dönüyorum."

Vasya konuşurken sakin görünüyordu. Dar, renkli zarf - Nina'nın mektubu, cebindeydi.

Vladimir, Vasya'nın yüzündeki bitkinliği farketmedi. Kahverengi gözlerinde parlayan öfkeyi görmedi. Vasya'nın niye eşyalarını topladığını, bavulunu hazırladığını bile merak etmedi.

"Dostlarını mı ziyaret etmek istiyorsun? Pekala. Moskova'da mı buluşuruz, yoksa doğruca bölgeye mi gidersin?"

Vasya'nın yüreğinde son bir umut kalmıştı: karşı çıkacaktı, gitmesine izin vermeyecekti. Şimdi, o da bitmişti.

"Seninle yeni yere gitmiyorum. Beni işe geri çağırdılar. Ve orada kalacağım.

Kısa bir süre için değil, sürekli. Bu hapisanede yeterince kaldım. Müdür karısını oynamaktan bıktım. Böyle bir yaşamı benimseyecek bir karı bulabilirsin."

Sanki bir şey Vasya'yı harekete geçirmişti. Ağzından bir sözcük seli boşalıyordu. O kadar hızlı konuşuyordu ki, kendiliğinden ara vermek zorunda kaldı. Daha fazla aldatılmaya izin vermeyecekti. Aşklarının bittiğine memnundu. Bu kartelcilerin, "burşuilerin!" arasında işsiz kalmak onun için çok zor olmuştu. Yalnızca Vladimir'in hatırı için buna katlanmış, ama artık onun

kendisine gereksinmesi olmadığı için incinmişti. Onu yalnızca bir hizmetçi, bir perde olarak kullanıyordu: "İşte, benim karım bir Komünist!" Ama ona "gizemli küçük evde" zevk sunacak olan, öteki kadındı. Kurnazca bir plan! Vladimir ve Nina yalnızca bir şeyi unutmuşlardı: Acaba o, Vasya bu iğrenç yaşamı sürdürecek miydi!

Gözleri yeşil, kin doluydu. Nefes almak için durmak zorunda kaldı.

Vladimir şaşkınlıkla başını salladı. "Bu sen misin Vasya? Seni tanıyamıyorum! Senden bir şey gizlemişsem bu ancak senin iyiliğin içindi!"

Teşekkür ederim! Senin acımana ihtiyacım yok. Ben güçlüyüm. Sanıyor musun ki senin aşkın bütün yaşamımı dolduruyor? Senin aşkın midemi bulandırıyor. Yalnızca tenimde bir diken. Yalnızca senden kopmak, olabildiğince çabuk uzaklaşmak istiyorum. Yaptıkların beni hiç ilgilendirmiyor. Kimi istersen sev, öp. Yalan söyle, aldat! Kim olduğunu unut! Komünizme ihanet et - hiç farketmez!"

"Vasya! Vasya! arkadaşlığımız ne oldu? Herşeyi anlayışla karşılamak için verdiğin söz ne oldu?"

"Arkadaşlığımız mı? Hani, nerede? Nerede o arkadaşlık? Artık sana inanmıyorum Vladimir! Sana inancımı öldürdün. Bana gelip deseydin: Vasya, korkunç bir şey oldu, başka birini seviyorum - sanıyor musun ki sana engel olurdum, seni suçlardım? Sanıyor musun ki mutluluğuna engel olurdum? Görüyorsun Vladimir, senin yalnızca karın değil, arkadaşın, yoldaşın da olduğumu unutuyorsun. Beni üzen bu - bunu hiç affetmeyeceğim."

Yaşlar ince yanaklarından aşağıya akıyordu. Onları gömleğinin koluyla silip, Vladimir'e sırtını döndü.

"Sana bir yoldaş olarak inanmıştım. Ama benim inacımı acımasızca paramparça ettin. Ve, birbirimize inancımız yokken na-

sıl birlikte yaşarız? Şimdi açıkça görüyorum ki birlikte yaşamımız, mutluluğumuz bitti."

"Yabancılaştığımızı, artık beni sevmediğini mi söyledin? Hayır Vasya beni sevmeseydin bu kadar üzülmezdin. Ve ben? Seni artık sevmiyor muyum? Lütfen anlamaya çalış! Evet Nina'yı seviyorum, ama başka biçimde. Sana olan aşkım daha güçlü, daha derin. Sensiz bir yol göremiyorum, Vasya. Ne yaparsam yapayım hep merak ediyorum: Vasya ne derdi? Ne önerirdi? Benim yol gösterici yıldızımsın, sana ihtiyacım var."

"Hep kendinden söz ediyorsun. Beni unutuyorsun. Böyle yaşayamam. Senin böyle ilişkilere girmene o kadar üzülmüyorum. Beni üzen, artık yoldaş olmayışımız."

"Bunu görmediğimi mi sanıyorsun? Ama neden? Bilmiyorum. Ayrıyken birbirimizi özlüyoruz. Bir araya gelince sıkılıyoruz. Eskiden farklı olduğunu söyledin. Ama daha önce hiç birlikte olduk mu? Hep çalışıyorduk, kısa bir an görüşüyorduk. Gene öyle yaşasak, olur mu Vasya? Bir süre için! İster misin? Her birimiz kendi için yaşar, istediğimizde birbirimizi görürüz. Evet mi? Olur mu? O zaman Vasya benim erkek kızım, dünyada bir tanem olur. Artık yalanlar da olmayacak. Şimdiki kızgınlıkla herşeyi sonsuza kadar kopartmayalım. Bu beni üzüyor. Bana acı!"

Vladimir, hep yaptığı gibi, başını onun kucağına gömdü ve yüzünü yanan ellerinin içinde akladı.

Odanın içi sessizdi.

Unuttuklarını sandıkları bir özlem dalgası ikisini de sıcaklığıyla kapladı. Kuşku ve kırgınlık altında gömülü, küçük tutku ateşinin parlaklığı yükseldi.

Vasya - sevgilim!

Vladimir'in kolları Vasya'yı sarıp, dizlerinin üzerine çekti. Dudaklarını öpücüklere, vücudunu ateşli okşayışlara boğdu.

Vasya karşı koymadı, kendini neredeyse unutmuş olduğu, tat-

lı rehavete bıraktı.

Öyle olsun! Şimdi Vladimir onu eskisi gibi seviyordu. Bütünüyle. Nina'ya boş ver, Vladimir yalnızca onundu. O Nina'ya sadık değildi -yalnızca vücuduyla değil, yüreği ve ruhuyla da.

Vasya kendi olağan karakterinden uzaklaşmaktan marazi bir zevk alıyordu. Bu onu üzüyordu, ama aynı zamanda memnundu. Varsın sadakatsiz olsun.

Sonraki günler özellikle ateşliydi. Kızgınlık ve yabancılaşmanın altında parlayan tutku ateşi, sonbahar rüzgarının körüklediği bir kömür elevi gibi alevlenmişti.

Vladimir nazik olmuştu, Vasya sevecen ve uysaldı. Yeni baştan aşık olmuş gibiydiler. Birbirinden ayrı yaşayamıyorlardı. Geceleri, kaybetmekten korkarcasına, kollarını birbirine dolayıp uyuyorlardı. Vladimir Vasya'nın kahverengi gözlerini öpüyor, Vasya Vladimir'in başını yüreğine bastırıyordu. Hiçbir zaman birbirlerini böyle sevmemiş, özlemin buruk tadıyla ve mutlulukla, böylesine birbirlerine sahip olmamışlardı. Aşkı yeniden mi bulmuşlardı, yoksa ona veda mı ediyorlardı? Kayıp, geri gelmez mutluluklarına veda mıydı?

Vasya gülümseyip şakalaştığı an gözyaşlarına boğulmaktan korkuyordu. Vladimir onu akşuyor, kahverengi gözlerinin içine bakıyordu ama bakışlarında sonsuz bir hüzün vardı, haylazca bir sevinç kıvılcımı değil. Gözleri Vasya'nın aşkını yansıtmıyordu. Ona sessizce, hoşça kal der gibiydi.

Volodya'nın gözlerini ve gözyaşlarını görmemek için, bu sonsuz üzüntüyü gizlemek için, Vasya ince kollarını Vladimir'in boynuna doluyordu. Onun dudaklarıyla buluşuyor, onu yüreğine bastırıyordu. Kendini onun ateşli okşayışlarına bırakıyordu. İkisi de bitkin düşüp uyuyuncaya kadar, Vladimir, Vasya'nın bütün vücudunu, doyumsuzca yokluyordu.

Tuhaf günlerdi. Kızgın, ateşli, hüzünlü. Aşka dair hiç bir mut-

luluğu, hiç bir sorumsuz zevki kaçırmadılar.

Her şeyi tartıştılar. "Şimdilik," Vasya eve dönecek, çalışacaktı. Vladimir yeni yerine yerleşince, mektupla buluşacakları zamanı ayarlayacaklardı. Nerede? Hiç konuşmadılar. Ayrılıktan söz edilmedi. Şimdi her şey çok basit, çok açıktı, sanki aralarında saf bir içtenlik vardı. Ama yalnızca bir şeyden, Vasya hiç söz etmemişti; Nina'nın mektubunu alıp saklamış olduğundan, bir gün işine yarar diye elinde tuttuğundan. Vladimir Moskova'ya yalnız geleceğini telgrafla bildirsin diye, Vasya ısrar etmişti. Bunu neden istiyordu? Ona acı veriyordu, ama nedense öyle gerekiyormuş gibiydi. Vladimir önce karşı koydu, birşeyden korkuyormuş gibi Vasya'ya kuşkuyla baktı. Ama yine de telgrafı çekti - ve daha da sevgi dolu ve ateşli oldu.

Öyle olması gerekiyordu. Yaşam kadehindeki mutluluğun son damlalarını içiyorlardı, içlerinde, tutkunun sarhoş edici şarabı, ayrılığın buruk tadı vardı.

Vasya şen, hareketli, canlıydı. Volodya, uzun zamandır onu böyle görmemişti.

Gülerek Volodya'ya takılıyordu. "Tenimi beğenmedim, bu yüzden değiştirdim. Ben ne biçim bir 'müdür karısıyım'. Hem, bir Nep için hiç de uygun değilim."

"Ne olduğunu bilmiyorum! Tek bildiğim, yine eski Vasya, erkek kız olduğun. Ve ben erkek kızımdan vazgeçmeyeceğim, seni beş Parti Komitesi istese bile. Bir süreliğine evet, ama tümüyle asla!"

Vasya güldü. Öyle olmak zorundaydı. Özgür yoldaşlar olarak, ara sıra buluşacaklardı. Karı koca olarak değil. Böylesi daha iyiydi.

Vladimir de bunun daha iyi olacağını kabul etti. Ama Vasya'nın küçük kıvırcık başı olmadan yaşayamazdı.

"Dünyada arkadaşlar o kadar az ki Vasya. Hele bu günlerde.

Hepsi geride kaldı, herkes kendini düşünüyor. Ama biz denenmiş ve de gerçek arkadaşlarız, değil mi Vasya?"

Aralarında artık bir duvar artık yıkılıp yok olmuş gibi sohbet ediyorlardı. Vasya'nın yüreğindeki yılan uyuyordu, kıskançlığının yok olduğunu düşünüyordu. Ama, ummadığı bir anda, yılanın sivri dişlerini yine hissediyordu. Vladimir kendini geçmişten koparamıyordu. Nina'dan söz ediyordu. Bu da onu ne çok düşündüğünü gösteriyordu. Onun çok iyi eğitim görmüş olduğunu söyledi. Fransızlar'la Fransızca'yı, Almanlar'la Almanca'yı mükemmel konuşabiliyordu. Bunları okulda öğrenmişti.

"O kadar iyi eğitimliyse neden iş bulamıyor? Yoksa başkasının sırtından geçinmeyi mi tercih ediyor? Bana kalırsa tembellik onun kanında var. Hem de senin metresin olmak daha rahat."

Vasya böyle şeyler söylememesi gerektiğini biliyordu; ama kendini tutamıyordu. Yılan canını acıtıyordu, bu yüzden Volodya'nın yüzüne vurmak istiyordu. O da acı çeksindi.

Volodya kıpkırmızı kesildi, Vasya'ya sitemle baktı.

"Neden öyle söylüyorsun Vasya? Sana yakışmıyor? Benim erkek Vasya'm öyle söylemezdi. O başka bir Vassilissa Dementyevna'ydı."

Bu ona battı; Vasya kendinden utandı. Ama kendine engel olamıyordu. Sonunda Vladimir kızıp Vasya da kendini toplayıncaya kadar, defalarca, onu yaralamaya çalışıyordu.

"Kızma tatlım. Beni bağışla! Seni seviyorum. Seni sevmeseydim, seni böyle üzmezdim..."

Coşkulu öpücükler; derdi ve tasayı boğmak, unutmak, kaçınılmaz gerçeği gizlemek için, çılgınca birbirini arayan iki vücut.

Vasya, Parti Komitesi'ne veda etti, evdeki eşyaları paketledi. Herşeyle ilgileniyordu, paspaslar, kenevir örtüler ve hasırlar. Marya Semyonovna'yla konuştu, bir şey kırılmasın, müdürün yeni evine güvenle ulaşsın diye, eşyaları nasıl paketlemesi gerek-

tiğini uzun uzun anlattı.

Marya Semyonovna homurdandı. "Bunları neden bu kadar dert ediyorsun? Eve döneceksen niye bu kadar uğraşıyorsun? Sözümü unutma: Gittiğin an o küçük hanım yerini almak için orada olacak. Ve sen, onun için uğraşıp didiniyorsun!"

Ne olmuş? Varsın öyle olsun. Vladimir'e karısı olarak yardım etmiyordu ki; bir eş öyle yapmazdı, neden burşui oldu diye, Vladimir'i suçlardı. Ama artık bunlar Vasya'yı hiç ilgilendirmiyordu. Vladimir kendi hayatını, Vasya da kendi hayatını yaşıyordu. Herkes kendi yoluna gidiyordu. Ama arkadaştılar. Neden yardım etmesindi? Kocası olduğu için, emrettiği için, umduğu ya da dilediği için değil. Hayır, bir arkadaş, bir yoldaş olarak. Ona kızgın da değildi. Bütün bu çer çöpü yanında taşımak ve ulusal taşımacılığın araçlarını, bavullarıyla, çanak çömlek sandıklarıyla, ipek denkleriyle doldurmak istiyorsa, onun bileceği işti. Yolları burada ayrılıyordu. Onunla el ele bir yaşam süremezdi, ama eşyalarını paketlemesine neden yardım etmesin?

Volodya gözlerine inanamıyordu. Vasya ne zamandan beri böyle ev kadını olmuştu? Ivan Ivanovitch'e ve yönetim üyelerine karşı ona methiyeler düzdü. Ama Vasya'ya da, kendisi de birlikte gelmezse, yeni evde bunları kimin düzene sokacağını sorup durdu.

"Kim mi? Niye, Nina Constantinovna'nın nesi var? Yoksa küçük beyaz ellerini kirletmek mi istemiyor? O kibar bir hanımefendi - herşey onun için hazırlanmalı ve gümüş tepside ona sunulmalı? Başkaları tarafından, başkalarının sırtından."

Volodya'yı incitmişti ve üzgündü. Neden? Sanki Vladimir ona sitemle bakıp, soruyordu: Neden Vasya?

"Sevgilim, tatlım biliyorum, kötüyüm! Ama yalnızca seni sevdiğim için. Kızma tatlım. Yalnızca şaka yapıyordum."

Yüzünü Volodya'nın göğsüne saklıyor, onu boğan gözyaşla-

rını yutmaya çalışıyordu. Çünkü, ne olursa olsun, onu seviyordu! Ona aşıktı, acı çekiyordu, kaybetmekten korkuyordu. Keşke ölseydi!

Zavallı sevgilim. Vasyuk'um. Seni tanıyorum - onun için seni seviyorum, kalbimi senden koparamıyorum. Dünya'da böyle bir Vasya daha yok. Hiçbir zaman senin gibi bir arkadaşım olmayacak!"

Ve yine o acı, bunaltıcı delilik, duygularını köreltiyor - gene acılarını aşkla boğmaya çalışıyorlar.

"Bu asi anarşist için, kalbinin köşesinde küçük bir yer ayıracak mısın?"

"Mutlu olduğunda, erkek kızını, Vasya'nı hatırlayacak mısın?"

Tuhaf bir zamandı. Tutkulu, hüzünlü...

ÜÇÜNCÜ KİTAP:
ÖZGÜRLÜK

On Dördüncü Bölüm

Tak tak! Tak tak!

Vasya eski tavan arasının kilitli kapısının önünde duruyordu; şimdi burada Grusha oturuyordu. Kapıyı vurdu. Aşağıda ona Grusha'nın işten döndüğünü söylemişlerdi. Ama kapı kilitliydi. Grusha neredeydi acaba?

Tak tak! Tak tak!

Acaba uyuyor muydu?

Dönünce, Grusha'nın, elinde sıcak su dolu çaydanlıkla koridordan geldiğini gördü.

"Grusha!"

"Vassilissa! Hayatım! Ne zaman geldin? O kadar habersiz?"

Grusha çaydanlığı yere bırakıp Vasya'yı kucakladı.

Haydi içeri gel. Sonunda burası senin çatı odan. Burada yaşamayı sana borçluyum. Bekle de kapıyı açayım. Bu evde hırsızlık var - korkunç bir şey. Su almaya bile gitsem kapıyı kilitliyorum. Yakın zamanda Furyashkin'in odasında asılı bir paltoyu çaldılar. Son baharlık, yepyeni bir paltoydu. Evin altını üstüne getirdi, polise bile gitti. Ama hiçbir şey bulamadılar.

"Demek artık evindesin Vassilissa! Üstündekileri çıkar, yolculuğunun tozunu yıka. Çay yapmak üzereydim. Bir şeyler yemek ister misin? Yumurta, ekmek ve elmam var."

Ev mi? Grusha ona evinde olduğunu söylemişti. Ama Vasya gibilerin "evi" olabilir miydi?

Çevresine bakındı. Çatı odası tanıdıktı. Ama artık Vasya'nın odası değildi. Köşede bir dikiş makinesi, bir terzi mankeni vardı, kumaş parçaları ortalığa yayılmış, yerlerde kırpıntılar ve iplik

parçaları. Duvarlar çıplaktı. Ne Marx, ne Lenin, ne de evin açılışını kutlayan kiracıların resmi. Yalnızca solmuş bir kağıt yelpaze. Yanında bir kartpostal, bir yumurta resmi ve yaldızlı bir cümle: "İsa yaşıyor." Köşede bir ikon. Grusha parti üyesi değildi. Sovyet hükümetini desteklemesine ve birçok Komünist arkadaşı olmasına karşılık, Tanrı'ya inanır ve oruç tutardı. Nişanlanmış, ama nişanlısı beyazlarla gitmişti, belki de vurulmuştu. Ve eğer oldürülmüşse, onu öldürenler belki de Kızıl Muhafızlardı. Bu nedenle Grusha Komünist olmayı kabul etmedi. Sevgilisinin anısını yaşatıyordu.

"Size katılırsam öteki dünyada bana lanet eder."

Vasya eskiden Grusha'yı anlayamazdı. Bir Beyaz'ı nasıl sevebilirdi? Ama şimdi biliyordu ki, gönül ferman dinlemez. Vladimir'le yollarını ayırmışlardı, ama aşkı yaşıyordu, ona rahat vermiyordu.

Vassilissa eve döndüğü için Grusha memnundu. Onu nereye oturtacağını bilemiyordu. Onu haberlere boğdu, Vasya'nın kocasıyla iken neden kilo almadığını sordu. Gittiğinden daha zayıf değilse bile kilo da almamıştı. Vasya ise bir şey söylemiyordu. Grusha'yı görür görmez kollarına atılıp, ağlayıp, dertlerini sayacağını sanmıştı. Ama karşılaştıklarında, Vasya ağzını açıp söyleyecek söz bulamamıştı. Üzüntüsünü kime, nasıl anlatabilirdi?

Vassilissa'nın geldiğinin haberi bütün eve yayılmıştı. Eski kiracılar sevinçliydi. Yenileri ise onun neye benzediğini görmek için sabırsızdı. Ev Komitesi üyelerinden biri, herhalde yine yönetime girmek ister diye homurdanıyordu. Grusha'nın odasına ilk gelenler, Çocuk Kulübü'nden, Vasya'nın eski arkadaşları olan çocuklardı.

Aralarında yaşça büyük olanlar hemen şikayeti yetiştirdiler: Nep döneminde Çocuk Kulübü kapatılmıştı. Buna yarasız olduğunu ve odaların başka amaçlar için gerekli olduğunu söylemiş-

lerdi. Ama şimdi çocuklar derslerini nerede yapacaklardı? Koleksiyonları parçalanmış, kitapları dağıtılmıştı, hatta bir kısmı satılmıştı.

Vasya dinledi. Böyle bir şey olabilir miydi? Ansızın öfkelendi. İşin peşini bırakmayacaktı. Hemen Parti Komitesine, Eğitim ve İskan bürolarına gidecekti. Nep kendi işine baksın, ama işçilerin, emekleriyle kurdukları şeylere dokunmasındı!

"Onlarla savaşacağım! Böyle bir şeye izin vermeyeceğim! Çocuklar, merak etmeyin, Moskova'ya bile gitmem gerekse, hakkınız olanı almanızı sağlayacağım."

Yaşça büyük çocuklar neşeyle güldüler. Vasya'ya inanıyorlardı. Mutlaka icabına bakacaktı, şimdi savaşa başlıyordu. Bütün ev onu "savaşçı" olarak tanıyordu. Doğrusu buydu. Bütün çocuklar Vassilissa'dan yanaydı.

Çocuklardan sonra eski kiracılar ona hoş geldin demeye geldiler. Ama daha "hoş geldin" der demez, her birinin ondan acil istekleri başladı, hepsinin ayrı dertleri vardı ve ona anlatmak istiyordu. Vasya hepsini sabırla dinledi. Her zamanki gibi her şeyle ilgilendi, akıl verdi, teselli etti.

Tavan arası o kadar kalabalıktı ki, kımıldamak olanaksızdı.

Grusha rica etti, "Azcık bekleyin Yoldaşlar. Yemek yemesine bile izin vermediniz. Hem o kadar günlük yolculuktan sonra yorgun. Siz ise kendi dertlerinizle gelip onun kafasını karıştırıyorsunuz."

"Yapma Grusha. Önemli değil. Hiç de yorgun değilim. Sen ne diyorsun Timofei Timofeiyevitch? Ah,evet, ödemeni istedikleri vergiler. Nasıl olur? Sen ne mülk sahibisin, ne işveren, ne de müdür..."

"Müdür" dediği an Volodya'yı düşündü. Ama acısı ötekilerin dertlerinin arasında kaybolmuştu. Ona zamanı yoktu.

Eski arkadaşları birer birer gittiler, Vasya da, yorgunluğunu u-

nutup, hemen işine başlamak için Parti Merkezi'ne gitmeye karar verdi.

Ceketini iliklerken, bir süre Grusha'yı dinledi. Bir adam evlenmişti, bir başkası partiden ayrılmıştı, şu kız Konsey'e üye olmuştu. Ansızın Fedosseyev kadının koridorda yankılanan sesini duydular.

"Nerede bizim sevgilimiz, savunucumuz? Benim kıymetli Vassilissa Dementyevna'm!" Kollarını Vasya'nın boynuna dolayıp ıslak öpücüklere boğdu. Bir yandan da, acı gözyaşları yanaklarında süzülüp Vasya'nın yüzünü ıslatıyordu.

"Seni o kadar bekledim ki, kıymetlim! Seni o kadar özledim ki! Seni gün ışığını bekler gibi bekledim. Vassilissa Dementyevna gelince herşeyi yoluna koyar. Vassilissa gelince o aşağılık herif, karısını alay konusu yapmaya cesaret edemeyecek. O fahişeyle bütün evi rezil ettiği için utanacak. Küçük çocuklarıma yalnız başıma bakmak zorunda kaldığım için bana acıyacak. Onu mahkemeye çıkaracak. Adam en azından partiye hesap verecek. Hayatım, sen, benim tek umudumsun."

Vasya, genelde, birkaç sözcükten başkalarının derdini anlardı. Ama bu kez Fedosseyev kadının niçin feryad ettiğini çıkaramamıştı. Kimden yakınıyordu. Vasya onun çok değiştiğini, neredeyse tanınmaz hale geldiğini gördü. Eskiden genç, sağlam yapılı, göğüsleri dolgun bir kadındı - şimdi zayıflamış, yaşlanmış, benzi sararmıştı.

Hangi acı yüreğini parçalıyordu?

Fedosseyev vaftizsiz bir yahudi kadınla, Dora'yla aşk ilişkisine girmişti. Karısıyla hiç ilgilenmek istemiyor, onu bütün çevrenin alay konusu yapıyordu. Kimseden utanması yoktu. Kendi çocuklarını terk etmiş, herşeyi sevgilisine götürüyordu. İşte küçük kız, bunlar senin! Aile, köşesinde ölsün! Yeter ki, beni, çopur sevgilini, kovma.

Fedosseyev kadın, "O kaz Dora, onda ne buldu ki," diye haykırdı. "Bari gerçek bir adam olsaydı... ! Ama o iğrenç! Lanet olası, o kadar pis ki! Çocukların hatırına, ona sekiz yıl katlandım, çopur suratını öptüm. Vassilyevitch, diye düşündüm, sen bir eşeksin, ama kader bizi bir araya getirdi, kilise de evlendirdi, öyleyse sana katlanacağım. Israr ettiği zaman midemi bulandırırdı. Ama dayandım, hiç başka kimseye bakmadım. Bana teşekkür edeceğini sandım. O pis yaratığa bütün gençliğimi verdim, karşılığında da bunu aldım! Ben güzelliğimi yitirdim, o da, o kızın peşinden koştu. Gitti bir yahudi kıza bulaştı! Bütün bölgenin utanç kaynağı!"

Fedosseyev kadın kendini kaybetmiş ağlıyordu. Vasya dinledi, kendi yüreği de karanlık bir sele boğulmuş gibiydi. Burada da kendi üzüntüsünü ve kırgınlığını bulmuştu. Tiksintiyle ürperdi. Yiğitliği nereye gitmişti? Artık Parti Komitesine gitmek için istek duymuyordu. Yalnızca başını yastığına gömmek istiyordu, hiçbir şey görmek istemiyordu.

Ama öteki ağlamaya, Vassilissa'yı pohpohlamaya, kocasını yola getirmesi ve çocuklarının hakkını savunması için yalvarmaya devam ediyordu. Onu mahkemeye vermekle korkutmalıydı.

Parti merkezinden eve dönünce Yoldaşlar Vasya'nın çevresini sardılar. Konuşmaktan kendilerini alamıyorlardı. Vasya da çok mutlu ve neşeliydi. O da her şeyi unutmuştu, sanki Parti'den başka hiçbir şey için yaşamamış, tasalanmamıştı.

Heyecanlanmış, tartışmış, kendini savunmuş, her şeye dair sorular sormuş, ve işlerin ne durumda olduğunu öğrenmişti. İlgisi uyanmış ve hoşuna gitmişti. Kafası işliyordu, canlanmıştı.

Basamakları farketmeden tavan arasına kadar koşarak çıktı. Ancak ondan sonra yorgunluğunu hissetti.

Grusha yemek hazırlarken Vasya yatağa uzandı ve hemen uykuya daldı.

Grusha arkadaşına baktı, uyandırıp uyandırmamaya karar veremiyordu. Onu için üzülüyordu. Vasya bitkindi; uyusun diye bıraktı.

Vasya'yı çocuk gibi soydu, ayakkabılarını çıkardı ve üstünü örttü. Işığın önüne bir perde astı ve ilikleri dikmek için oturdu.

Tak tak!

Şimdi, gelen hangi şeytandı? Grusha öfkeyle söylendi. İnsanı hiç rahat bırakmazlar.

Kapıyı açtı. Fedosseyev, duruyordu.

"Ne istiyorsun?"

"Vassilissa Dementyevna'yı görmek istiyorum. Evde mi?"

"Hepiniz deli misiniz? Uzun yoldan geldi, yorgun, uyumaya bile fırsat bulamadı - ve kemiğe saldıran köpek sürüsü gibi üşüştünüz. Vassilissa Dementyevna uyuyor."

Grusha ve Fedosseyev birbirine bağırdılar. Fedosseyev inat ediyordu ama Grusha içeriye girmesine izin vermedi. Yarın. Bir sonraki gün için anlaştılar.

Kapıyı Fedosseyev'in suratına çarptı. Lanet pis herif. Karısı ve üç çocuğu vardı. Üstüne üstlük Dona'yı hamile bıraktı.

Fedosseyev'i haksız buluyordu. Dora'yı da kınıyordu. Ne diye evli bir adama bulaşmıştı? Yeteri kadar bekar yok muydu? Grusha'nın ahlâk anlayışı çok katıydı. Kuralların dışına çıkmıyordu, çünkü hala sevgilisini unutmuyordu.

On Beşinci Bölüm

Vasya uyandığında kendini sakin ve dünyayla barışık hissetti. Güz güneşinin parıltısı pencereden girip, terzi kadının üzerine altın ışıklar saçıyordu. Grusha ütüsünü gaz sobasında ısıtıyordu, bir giysiyi ütüleyecekti.

"O giysi kimin?"

"Bir Yürütme Komitesi üyesinin, doğum günü partisi için."

"Ne? Bugünlerde doğum günlerini mi kutluyorlar?"

"Öyle diyebilirim! Onları görmelisin, eskiden zenginlerin yaptıklarından bile iyi. Masa mezeler, şarap, viski ile dolu." Grusha'nın ütüsü tıslıyordu, konuşmaya vakti yoktu. Vasya yatakta gerindi. Onu iyi anımsıyordu. Sert ve dardı; yine de Volodya'yla birlikte uyumuşlardı. Nasıl da sığabilmişlerdi? Şimdi geniş bir yatakta bile birbirlerine engel oluyorlardı.

Eski günler farklıydı.

Mutsuzluğu yine kalbine sızmaya, huzurunu kaçırmaya mı çalışıyordu? Hayır yüreğinde herşey sakindi. Fırtınadan sonraki sessizlik.

Grusha Fedosseyev'le görüşmeyi anımsadı ve Vasya'ya söyledi.

"Önemli değil. Gelsin."

Fedosseyevler'le fazla uğraşmak istemiyordu. Rahatsız olmuş gibiydi, çünkü kendi talihsizliği hakkında da aynı dedikodular çıkarılmıştı.

Dora'yı sordu. Kimdi?

Grusha şaşırmıştı "Onu anımsamıyor musun? Esmer ve güzel - Komsomolsk kutlamalarında tefle dans etmişti."

Şimdi Vasya onu anımsıyordu. Çok da olumlu biçimde. Sepicilerin Kültürel Komite'sinde çalışmıştı. Zeki bir kızdı ve gençliği ona engel değildi. Ayrıca iyi şarkı söylüyordu. Fedosseyev kadın kendini onunla nasıl kıyaslardı?

Grusha farklı düşünüyordu. O Dora'yı suçlu buluyordu; kurallara uyulmalıydı. Komünistler kocaların böyle davranmasına izin verirse, bütün erkekler karılarını ve küçük çocuklarını bırakıp genç kızları alırdı. Parti, Dora'ya karşı yaptırım uygulamalıydı.

Vasya, Dora'yı savundu. "Ona karşı yaptırım mı? Buna ancak Fedosseyev kadın arka çıkar. İğrenç yaratık! Hiçbir yasa bir adamı sevmediği kadınla yaşamaya zorlayamaz. Onu, o kadına sarılmaya mı zorlayacaksın? Hoşlanmadığı halde? Herkesi gammazladığı halde?"

Vasya oldukça sinirlenmişti. Fedosseyev kadına oldukça öfkeliydi; ama neden? Kendisi de bilmiyordu. Fedosseyev'leri düşünürken aklına Vladimir gelmişti. Dora'yı savunurken, beyaz şemsiyeyi ve Nina'nın kırmızı dudaklarını anımsadı.

Grusha, Vassilissa'nın Fedosseyev'i savunmasına şaşırmıştı.

"Sanki onlar en yakın arkadaşların! Hep onlardan yakınmıyor muydun? Biliyorsun, sana ne kadar zorluk çıkardılar. Tabii, sen bilirsin, ama bana sorarsan bu işten uzak dur. İt dalaşına karışmanın yararı yok."

Vasya inat ediyordu. Yaptırım uygulanacak olusa Dora'yı savunacaktı. "Söyler misin: Fedosseyev'in yasal karısı yalnızca kendisinin mi hakları olduğunu sanıyor? Hayır. Yanılıyor. İnsan yapısı yasaların yazmadığı başka haklar da var. Bunlar insan kalbinin emirleri."

Grusha ütüyü giysinin kenarına bastırırken Vasya'yı dikkatle dinliyordu. Arkadaşının en gizli duygularını okumak ister gibiydi.

Vasya kaşlarını çattı. Grusha neden karşı çıkıyordu? Vasya haksız mıydı? Kalbe hükmedecek yasa var mıydı?

"Kim demiş? Kalp herşeyden önemli. Kalbin yoksa insan olamazsın. Ama sana bakarken görüyorum ki senin de kalbin kırık, Vassilissa, sende acı çekiyorsun. O yüzden Fedosseyev'i savunuyorsun. Erkeğini düşünüyorsun değil mi? Ve ona mazeret bulmaya çalışıyorsun. Biliyorum."

Vasya sesini çıkarmadı, başını eğdi.

Grusha başka soru sormadı. Giysiyi ütü tahtasından alıp silkeledi ve sarkan iplikleri topladı. Şimdi bitmişti.

Vasya sordu, "Bitirdin mi?" Aklı başka yerdeydi.

"Evet."

"İyi öyleyse, ben Parti Komitesi'ne gidiyorum. Fedosseyev beklesin."

Şimdi Vassilissa için sıkı çalışma zamanıydı. Dokuma fabrikasına gitmeye hazırlanıyordu. Stephan Alexseyevitch'le görüşüyor, talimatlarını alıyor, akşamları, sorumlu çalışma arkadaşlarıyla toplantılar yapıyordu. Saatler o kadar çabuk geçiyordu ki, düşünmeye ya da kalbinin sesini dinlemeye zamanı yoktu.

Fedosseyeva ve Dora'yla ilgili de yeni dertleri vardı. Ne kendileri, ne de dertleri Vasya'yı rahat bırakıyordu.

Fedosseyev Vasya'ya gelip her şeyi anlatmıştı.

Dora Abramovna'yla Kültürel Komite'de karşılaşmıştı. Fedosseyev koroda şarkı söylüyordu. Dora Abramovna onun bas sesini beğenmiş, bir müzik öğretmenine götürmüştü. Dora da müzisyendi. Onu da Kültürel Komite'ye almıştı. Böyle başlamıştı. Ama kısa zamanda karısının kulağına gitmiş ve sorun başlamıştı.

Fedosseyev karısından yakınıyordu; türlü dedikodular yayıyor, yoldaşları, Dora abramovna'ya karşı dolduruyordu. Dora ailesini "soyuyor" ve kendini Fedosseyev'in onu geçindirmesini

sağlıyor diye feryad ediyordu. Gerçek tümüyle farklıydı. Dora, Fedosseyev'den bir kapik bile kabul etmediği gibi, ailesine yardım bile etmiş, her şeyini onlarla paylaşmıştı. Çocukları da düşünmüş, küçükleri çocuk parkına götürmüş, okula giden en büyüğe, kitap, defter almıştı. Tabii karısının bunu bilmesini istemiyordu. Ayrıca Fedosseyev'in konserde giymesi için bir gömlek ve kravat da yapmıştı. Ama kötü dedikodular durumu tersine gösteriyordu.

Fedosseyev, Dora için üzülüyordu. Kendisi incinmiyordu. Ama kendi yüzünden, onun Parti'yle ilişkileri bozulur diye endişe ediyordu. Hep karısının suçuydu, yollarına çıkmakta inat ediyordu.

Vasya, Fedosseyev'i dinlerken, Vladimir'le Nina'yı düşünmekten kendini alamadı. Onlar da böyle acı çekmişler, çıkış yolu aramışlar, mutluluklarını engellediği için Vasya'ya kızmışlardı. Fedosseyev kadına, kendi rızasıyla yoldan çekilmesini önermişti, ne kadar engel çıkarırsan çıkar, başının üzerinden uçup gitmesine engel olamazdın. Ama Vasya'nın kendisi ne yapıyordu? Kendi de yolun üzerinde durmuyor muydu? Hâlâ, bir zamanların mutluluğuna bekçilik etmiyor muydu?

Fedosseyev, Dora'yı seviyordu. Ondan bahsederken yüzü aydınlanıyordu. Nina'yı düşünürken, Vadimir'de de aynı değişikliği görmüştü.

"Dora Abramovna'nın altın gibi kalbi var. Sendika'da da herkes ondan hoşlanıyor. Parti'ye üye olmayanlar, ona bir ceza verileceğine inanmıyorlar. Ama verilirse de, çok mutlu olacaklar. 'Biz bağımsızların arasına katılsın; biz ondan yana olacağız, hiç korkmasın!' "

Fedosseyev henüz gitmişti ki, karısı, Vasya'yı yakaladı, onu pohpohladı, ondan yana olması için yalvardı.

Fedosseyeva'dan hoşlanmayan Vasya, onu tersleyip uzaklaş-

tırdı. O da Dora'yı, kocasını ve Vasya'yı kötüleyip, bütün evi bağırış çağırışla doldurdu.

Vasya, Dora'yla parti merkezinde buluştu. Yazıcıların aralıksız makinelerini tıkırdatıp durdukları, başkaları duymadan rahatça konuşabilecekleri bir köşe buldular.

Dora güzeldi, zeki bakışları vardı. Vasya ondan hoşlandı.

Hamileliğini bir şalla gizliyordu.

Dora kendiliğinden konuşmaya başladı. Ama kendi hakkında değil, Fedosseyev hakkında. Dora ona yol gösteriyordu, ona saygı duyuyordu, sesi mükemmeldi, Chaliapin'inki kadar iyiydi. Yalnızca çalışması gerekiyordu. Bu yüzden dora onunla evlenmek istiyordu. Böylece ailesinden ve didinmekten kurtulabilirdi, kendini tümüyle müziğe adayabilirdi.

Ama dora Fedossyev'i överken onun karsızlığından da yakındı. Kendisiyle olduğu zaman her şeyi yapmaya hazırdı, karısından ayrılmaya ve ondan boşanmaya kesin kararlıydı. Ama eve gelince her şey bitiyordu. Teslim oluyor ve her şey yeniden başlıyordu. Kaç aydır onu çalıştırıyordu! Ve başarısızdı.

Dora'yı dinlerken, Vasya huzursuz oldu. Nina da Vladimir için böyle konuşmuş olamaz mıydı?

Boşanma ve evlenme formaliteleri Dora'nın umurunda değildi. Onun gözünde bunlar anlamsızdı; o serbest birliktelikten yanaydı. Ama Komiserlikte kayıtları olmazsa Fedosseyeva onlara rahat vermezdi. Bu yüzden Dora "aile yaşam biçimi" içinde kalmaya, Fedosseyev'i harekete geçirip, boşanma için ikna etmeye çalışıyordu. Anne olmaktan korkmuyordu. Kocası olmadan da başının çaresine bakabilirdi.

Harekete geçirmek? Boşanmaya zorlamak? Nina da böyle mi yapmıştı? Dora, Fedosseyev'i överek, Vasya'nın onayını almaya çalışıyordu.

Ama Vasya kendi dertlerini düşünüyordu. Dora Fedosse-

yev'in yalnız iyi taraflarını görüyordu. Belki Nina da Vladimir'i böyle sevmişti. Vasya farklıydı. Vladimir'in kötü taraflarını da görüyordu. Onu seviyordu ve yanlışlarının acısını çekiyordu; bunlardan rahatsızlık duyuyordu ve düzeltmek istiyordu. Acaba bu mu Volodya'yı rahatsız etmişti?

Dora öfkeyle söylendi: "Niye karısı ona bu kadar yapışıyor? Birbirlerini çok sevdiklerinden mi? Ama bu çok eskidendi! Şimdi onları bir arada tutan bir şey yok. O kocasını gerçekten tanımıyor - onun değerini bilemez - onu hiç anlamıyor!"

Ah, diye düşündü Vasya, Vladimir'le ben de böyleydik. O benim ne istediğimi bilmiyordu, ben onun düşüncelerini anlamıyordum. Yollarımız ayrıydı.

"O, karısına yabancı, zevkleri, idealleri ayrı - her yönden farklılar. Karısı onu koca olarak tutmak istiyor, ama erkek olarak ona gerek duymuyor. Onun hayatında yeri yok."

Ve, o, Vasya - Vladimir'i erkek olarak istemiş miydi? Yaşamında onun yeri var mıydı?

Kendine bu soruyu sorduğunda yüreği açıkça yanıtladı: Hayır, ona- şimdiki,Vladimir'e gereksinmesi yoktu. Dora devam etmekten kendini alamıyordu: "Bu ne biçim sevgi? Birbirlerine katlanamıyorlar. Kedi köpek gibiler. Her biri kendi için. Ne dostluk, ne birbirine güven."

Evet dedi Vasya evet; ne arkadaşlık ne de birbirine güven.

"Ve biz, Yoldaş Fedosseyev ve ben, birbirimizi anlıyoruz, tek yürek, tek canmışız gibi."

Vladimir'le Nina'nın aşkı da böyleydi.

Vasya bunu ancak şimdi anlıyordu. Daha anlayışlıydı olmuştu.

Çok işi vardı. Acil Parti işleri, yolculuk için hazırlanmak. Yine de Fedosseyev'leri unutmadı. Boşanmaya teşvik etmek için e-

linden geleni yaptı, Fedosseyev'le yoldaşların arasını bulmaya ve Dora'yı savunmaya çalıştı.

Bütün bunlar Vasya'ya, çok, çok önemli görünüyordu. Ama nedenini açıklayamıyordu.

Vasya Parti merkezinden eve koşuyordu. Ertesi gün dokuma fabrikasına gitmek için yola çıkacaktı. Başı dönüyordu. Nasıl işi düzenleyecek, emirlere uyacak ve çoğu Parti üyesi olmayan kişilerle uyum sağlayacaktı? Bugünlerde bağımsızlar, komünistler gibiydi. Her şeyin daha çok derinine inmek, her şeyi kendileri araştırmak istiyorlardı. Hiçbir şeye gözü kapalı inanmıyorlardı. Söylediklerinizin sağlam bir temeli yoksa, hiç konuşmasanız daha iyiydi.

Kafası bunlarla doluydu. Kalp ağrısını unutmuş gibiydi. Sanki erkeğini kaybetmemiş, - bütün yaz "müdürün karısı" olarak yaşamamıştı.

Vasya acele ediyordu. Sabahtan beri bir şey yememişti. Yemeği düşününce midesi bulandı, herşey kararardı, başı dönüyordu. Ne kadar sürmüştü? Hasta mı oluyordu, yoksa...

Kafasında bir kuşku uyandı. Son adetinden bu yana, neredeyse üç ay olmuştu. Doktora, Marya Andreyevna'ya mı gitseydi? Hemen şuracıkta, yan sokakta oturuyordu. Ortak evlerin çocuk odalarını hazırlarken birlikte çalışmışlardı. Sorunun ne olduğunu anlamalıydı. Vasya, eğer hastaysa, yeni işine gidemezdi.

Yan sokağa saptı, küçük beyaz eve kadar yürüdü ve zili çaldı. Marya Andreyevna kapıyı kendi açtı.

"Nasıl oldu da gelebildin? İşle mi ilgili, yoksa mesleki görüşümü mü istiyorsun?

Vasya diken üstündeydi, utanıyordu, hatta kızarmıştı.

Marya Andreyevna bir süre dikkatle baktıktan sonra elini Vasya'nın omuzuna koydu.

"Ofisime geç - seni muayene edeceğim."

Marya Andreyevna Vasya'nın iştahını, adetlerini, halsizliğini sordu. Herşeyi önceden biliyor gibiydi. Vasya'yı muayene etti.

Vasya için nahoştu ve utanıyordu. Daha önce hiç jinekoloğa gitmemişti. Muayene koltuğuna otururken neredeyse korkuya kapılmıştı.

Giyinirken elleri öyle titriyordu ki kopçalarını ilikleyemedi.

Marya Andreyevna, beyaz önlüğüyle lavabonun önünde durmuş, özenle, ellerini fırça ve sabunla ovuyordu.

İkisi de bir süre konuşmadı.

"Evet, sevgili Vassilissa. Sevinir misin üzülür müsün bilmiyorum, ama kuşkum yok. Anne oluyorsun."

Vasya şaşırmıştı. Bir an yüzüne bir gülümseme yayıldı. Bir bebek? Ne güzeldi.

Beyaz önlüklü doktor elini nakışlı havlusuna silerken sordu. "Şimdi kocana dönecek misin?"

"Kocama mı? Hayır." Vasya başını salladı. "Ona dönmeyeceğim - ayrıldık. Her birimiz kendi yoluna gidiyor."

"Ayrıldınız mı? Tam da sırası! Şimdi işleri nasıl ayarlayacaksın? Belki hâlâ işi durdurabiliriz. Ne diyorsun? Bebeğinle yalnız başına nereye gideceksin? Güçlü değilsin."

"Yalnız değilim ki. Yarın dokuma fabrikasına gitmek için yola çıkıyorum. Orada iyi bir grup var, çoğu kadın dokumacılar. Orada hep birlikte çalışıp bir çocuk yuvası kuracağız. Ah, evet, sana bir şey sormak istiyordum: çocuk yuvasını nasıl kendine yeterli hale getirdiniz. Lütfen bana anlat, akıl ver."

Çocuk yuvasını, mali destekleri, aidatları, görevlilerin ücretlerini konuştular. Vasya kendisiyle ilgili "haberi" unuttu. Ayrılırken Marya ona hatırlattı.

"Çok fazla iş yüklenme! Unutma sağlığın pek iyi değil. Senin için korkuyorum, canım!"

Vasya'ya öğütler verdi. Şu yasaktı, bu iyiydi. Vasya dinledi ve

herşeyi aklında tutmaya çalıştı. Bebeğinin iyiliği için. Güçlü bir bebek olmalıydı. O kadar küçük, o kadar korumasızdı ki...

Sokağa çıktı, yürürken gülümsüyordu.

Bir bebek. Güzel olacaktı. Bir Komünistin çocuğunu nasıl yetiştireceğini, ötekilere gösterecekti. Mutfağa, aile yaşamına ve bütün öteki saçmalıklara gerek yoktu. Yapılacak iş, bir çocuk yuvası ve kendine yeterli bir ortak ev düzenlemekti. Uygulama, vazdan iyiydi.

Vasya kendine yetmek fikrine o kadar kapılmıştı ki, çocuğu bile unuttu. Ama Vladimir'i düşünmek hiç aklına gelmedi, sanki onun bu işle hiç ilgisi olmamıştı.

Vasya toplanıyordu. İçinde Vasya'nın fotoğrafı ve mektupları olan bir kutu yere düştü. Bir yığının üzerinde ince, renkli bir zarf duruyordu, Nina Constantinovna'nın mektubu.

Vasya ona baktı, defalarca elinde evirip çevirdi. Ezbere biliyordu, ama yine de okumak istiyordu. Kalp ağrısı tazelenecekti, ama karşı koyamıyordu. Ne zaman onu okusa, eski ağrı yüreğini kemiriyor, sonra donduruyordu - bu onun Vladimir'e duyduğu öfkeydi. Niye yalan söylemişti? Niye onu aldatmıştı?

Mektubu aldı, pencereye yaklaştı. Hava kararıyordu. Tanıdık kağıdı açtı. Her sözcüğünü dikkatle okudu.

Ama yüreğini kemiren acı yok olmuştu. Ve o yılan, o zalim, zehirli, yaratık, gücünü yitirmişti.

Tersine, Vasya, yüreğini titreten bir acıma hissetti. Nina Constantinovna'nın gözyaşlarına karşı bir yakınlık. Bir başka kadın yüreğinin üzüntüsüne, acısına, sıkıntısına karşı duyulan yakınlık. Nina'nın bando pistinden ayrılırken, elleriyle göz yaşlarını silişini anımsadı.

Niye katlanmıştı? Niye bu dayanılmaz acıyı çekmişti? Bir bebek bekliyordu ve onu aldırmıştı. Neden?

Vasya masaya gidip, Grusha'nın kumaş parçalarını yana itti.

Kalemini mürekkebe batırıp bir mektup yazmaya başladı.

"Nina Constantinovna!"

Sizi tanımıyorum, nasıl biri olduğunuzu hiç bilmiyorum. Sizi yalnızca bir kez gördüm. Ve açık söylemem gerekirse sizden hoşlanmadım. Ama siz, bando pistinden ayrılırken ağlayınca, yüreğim acınızı duydu ve sizinle birlikte üzüldüm.

Vladimir Ivanovitch'e yazdığınız mektubu az önce yeniden okudum. Onu size geri gönderiyorum; onu almam tümüyle haksızlıktı ve bunu Vladimir'den sakladım. Ama yararlı oldu. Bu yüzden, bana kızmamalısınız.

Mektubunuzun üzerinde çok düşündüm. Şimdi onu yeniden okuyunca artık size kin beslemiyorum, size artık kızgın değilim. Sizin de benim yüzümden çok acı çektiğinizi anlıyorum. Bu yüzden Vladimir'e söylediğimi size de söyleyeyim: Yeteri kadar kaçma kovalamaca oynadık. Siz Vladimir Ivanovitch'in karısı olmalısınız, yasal karısı. İkiniz birbirinize daha uygunsunuz. Ben onun karısı olmaya uygun değilim, çünkü, anlayışlarımız farklı ve ayrı yönlere gidiyoruz. Ben hiç bir zaman onun ne düşündüğünü bilmiyorum ve o da beni anlamıyor.

"Vladimie'le ben, ayrıldığımız zaman, bunun nedeni senin onu benden çalmış olman değildi; onun kalbini kazandın, çünkü o artık beni sevmiyordu. Ben şimdi yine, Vladimir yokken yaşadığım gibi yaşamaya devam ediyorum. Ama siz onsuz yaşayamazsınız. İki kişi birbirini sevince, hep böyle olur.

"Vladimir Ivanovitch'le ben serbest bir birliktelik yaşadık, bu yüzden boşanmaya gerek yok.

"Size sitem etmiyorum. Sizin birbirinizi nasıl sevdiğinizi bilseydim, bunu çok daha önce yapardım. Vladimir Ivanovitch'e, ona kırgın olmadığımı, her zaman olduğu gibi, bundan sonra da hep arkadaşı olarak kalacağımı söyleyin. Eğer bir gereksiniminiz olursa, size her zaman yardıma hazırım ve size yararlı olmaya

çalışırım. Size yüreğimde pek de sevgi duymadığım zamanlar oldu. Ama şimdi her şeyi anlamış olarak, size, bütün göz yaşlarınıza, kadın yüreğinizin bütün acılarına karşı yalnızca derin bir yakınlık duyuyorum. Size kız kardeşim gibi sonsuz mutluluk dilerim. Vladimir'e selamımı iletin ve gelinime iyi bakmasını söyleyin.

"Ne olur ne olmaz diye size yeni adresimi veriyorum. Bana yazmak isterseniz yanıtlarım. Düşman değiliz. Nina Constantinovna, istemeden de olsa birbirimizi oldukça üzdük. İkimiz de birbirimizi incitmek istemezdik.

"Hoşça kalın. Dünyadaki bütün mutluluklar sizin olsun.

Vassilissa Maliygina."

Mektububun sonuna tam adresini ekledi. Sonra her iki mektubu bir zarfa koydu, kapağını diliyle ıslattı ve yapıştırdı.

O zaman, ruhu - mantığı değil: işte bitti, dedi.

Bitti mi? Ama acı nerede?

Acı yoktu.

Üzüntü neredeydi? Kemiren, duygusuzlaştıran üzüntü?

Üzüntü de, gitmişti.

Volodya, "Amerikalı," yerinde duruyordu, Vladimir Ivanovitch değil. Vladimir'i düşündü, Nina'yı gördü. Nina'yı düşündü, yanında Vladimir belirdi.

Vasya için sanki ikisi bir olmuştu - bir, bölünmez, ayrılmaz.

Bir mi? Bu düşünce ona acı vermiyordu. İyi, bir olsunlar.

Yüreği sakindi, barışıktı. Fırtına sonrası bir bahçe gibi.

Vasya pencerenin yanında durup günbatımının tadını çıkarıyordu. Güneş, bir fırtına varmışcasına, kenarları yaldızlı mor bulutların arkasında batıyordu. Kargalar gökte gaklayıp, gece için saklanacak yuva arayıp, daireler çizyordu.

Havada, kuru yaprak, mantar ve sonbahar toprağının kokusu vardı. Hoş, iç açıcı, tanıdık. Vladimir'in ülkesinde olduğu gibi

baharlı ve baygın değil.

Vasya derin bir nefes aldı, havayı istekle içine çekti.

Evet, yaşam güzeldi.

Pencereden uzandı. Küçük avluda, Grusha, hava kararmadan çamaşırları ipten toplamaya uğraşıyordu.

"Grusha. Grusha. Çabuk gel. Sana haberlerim var. Güzel haberler..."

"Geliyorum."

İçeri girdi, çamaşırları yatağın üzerine attı.

"Haber nedir? Mektup mu aldın?"

"Mektup mu? Evet, bir mektup, ama almadım, yazdım. Bil bakalım kime!"

"Vladimir'den başkasına olamaz, eminim."

"Ama yanılıyorsun! Ona değil, küçük hanıma, karısına, Nina Constantinovna'ya."

Grusha şaşkındı. "Bunu neden yaptın?"

"Bak Grusha, Nina'nın mektubunu yeniden okuyunca, onun için çok üzüldüm. Sonuçta, o da benim yüzümden çok acı çekti. Benim yüzümden bebeğini kaybetti. Herşeye katlandı, üzüldü ve perişan oldu. Hem, niçin? Rakip değiliz ki. Düşman da değiliz. Vladimir'i benden soğukkanlılıkla, aşık olmadan almış olsaydı onu hiç bağışlamazdım, ona hep kızgın olurdum. Ama şimdi onu gerçekten anlıyorum. Çünkü Vladimir'i seviyor. Onu çok seviyor, benden de çok. Ve o haklı.

Vladimir'siz yaşamak onun için anlamsız. O yüzden, "Sensiz yaşayamam," diye yazıyor. Vladimir'e ihtiyacım var mı? Bunu düşündüm Grusha, bir çok kez ve artık biliyorum ki onun için üzülmeyeceğim. Eğer Volodya, "Amerikalı," geri gelebilseydi farklı olurdu. Ama görüyorsun, Amerikalı artık yok! Hiç bir zaman da geri gelmeyecek! Öyleyse Nina'ya neden eziyet edeyim? Niye ikisinin mutluluğunu bozayım? "Müdürden" bana ne? Ona

ihtiyacım yok."

"Evet," diye onayladı Grusha, "müdüre ihtiyacın yok. En kötüsü de bu, erkeklerimizin çoğu müdür olmak için bizi bırakıyor. Ama üzülme Vassilissa. Daha bir sürü delikanlı var. Parti'ye üye olmayanlara bak. Gerçek Komünistler'i onların arasında bulursun, gerçek proleter Komünistler'i.

"Tabii yeni katılımlar oluyor. Ama ötekiler? Onlar proleterliklerini avizelerle yorganlara değiştiler. Bizi anlamıyorlar. Ama görüyorsun, Grusha, düşündüm ki, niye Nina'yı üzeyim? Niye Vladimir'e yapışayım? Ne evliydi, ne de özgür. Bu durumun ne anlamı vardı? Bitmesi gerekiyordu, hem de dargınlık olmadan. Yeterince acı çekmişlerdi. Vladimir'den ayrıldığımda bunu tam olarak anlamamıştım. Hâlâ bir şeyler bekliyor, umut ediyordum. Vladimir beni bir başka kadın için bırakırsa üzüntüden öleceğimi sanıyordum. Buraya geldiğimde acıdan uyuşmuştum, yolculuğun bile farkına varmadım. Ama Parti Komitesi'ne çalışmaya gidince, başkaları bana kendi dertleriyle gelince, sanki benim üzüntüm yok oldu. İnan bana. Dürüstçe söyleyebilirim ki, ne kırgınluk ne de kıskançlık duyuyorum. Herşey sakin ve huzurlu.

"İsa'nın Anası, sana şükürler olsun!" Grusha çabucak haç çıkardı ve köşedeki ikona baktı. "Bunca gece, Kutsal Anamız'ın önünde boşuna diz çöküp dua etmedim, Vassilissa! 'Bir kadının kalbine yardım et, Vassilissa'ya yardım et,' diye dua ettim."

Vasya gülümsedi. "Sen akıllanmzsın! Hâlâ ikonlara inanıyor musun? Ama bir şeyi doğru söyledin: ben iyileştim. Bunca aydır uyurgezer gibi dolaşıyordum. Bilincim yerinde değildi. Yaşamıyordum. Parti'yi unutmuştum. Ama şimdi yine iyiyim. Her şey bana keyif veriyor, her şey benim içi yeni. İhtiyar dünya yine dönüyor. Vladimir gitmiş olabilir, ama Parti duruyor. Tifüs geçirdikten onra, iyileşmeye başladığımda da öyle hissetmiştim."

"Korkarım yeni bir nöbet daha geçireceksin ve kocan yine o

lanet olası mektuplardan yazacak."

"Hayır Grusha, bir daha olmayacak!" Vasya, düşünceli, başını salladı. Yüreğim tümüyle değişti. Hiçbir şey için kırgın değilim, ona hiçbir şey için sitem etmiyorum, Nina'ya karşı kıskançlığım yok oldu. Ama onlara acımam sürüyor. Üçümüz de bir labirentte kaybolmuştuk. Birbirimize kızgındık. Kırgınlığımız geçmeden önce bir çıkış yolu bulamıyorduk. Yüreğimi Nina'ya açınca, acının yangınından kurtuldum. Onu bağışladığımdan değil, ne için bağışlayacaktım? Onu kız kardeşimmiş gibi yakın hissettim, çünkü o bir kadının acılarını tatmıştı ve benim kadar acı çekmişti. Onun kendi hatasından değil, yaşam henüz idealine ulaşmadığından. Ona acıdım ve kendimi daha iyi hissettim."

"Ve onu artık sevmiyorsan, başka türlü de olamazdı. Aşk her zaman acı getirir. Size azcık sevinç getirir - ama üzüntü, gölge gibi ardından izler. Ve artık acı duymuyorsan, aşk da bitmiştir."

"Vasya başını salladı. "Bu doğru değil Grusha, olaylara böyle bakma. Vladimir'i sevmekten vaz geçmedim. O hâlâ benim kalbimde. Ama sevgim değişti. Artık beni perişan etmiyor, artık ona kızgın değilim." Ona geçmişteki aşkımız için, birlikte yaşadığımız mutluluk için müteşekkirim. Neden Vladimir'i sıkıntıya sokayım? Beni sevdiği sürece mutluyduk. Artık beni sevmiyor - kimse bunun için suçlanabilir mi? Olanlar için ona teşekkür ederim. Artık bana, Vladimir erkek kardeşim, Nina da kız kardeşimmiş gibi geliyor."

"Senin Nina'ya kızkardeşin gibi bakmanı pek anlamıyorum. Kendini kandırıyorsun Vassilissa. Çok akıllı olmaya - süper Komünist olmaya kalkışma. Tabii Vladimir'i, Nina için bağışlamış olman daha iyi. Bağışlamış ve unutmuş. Kalbinden dışarı, kafandan dışarı. Ama, aşka gelince - hayır! Aşkını, kalbini işçilere sakla. Şimdi zor zamanlar geçiriyorlar. Çoğu kendine inacını yitirmiş. Sizin Parti doktrininiz onlara bir şey vermiyor. Onlara daha

fazla bir şey verin, yüreklerini besleyin, ısıtın. Ben bir Parti üyesi değilim, ama yine de her şeyi görüyorum. Bana sor, Vassilissa ve sana her zaman gerçeği söylerim."

"Bizimle olduğunu biliyorum Grusha, bunu hepimiz biliyoruz. Ama neden hâlâ ikonlara inanmakta ısrar ediyorsun? Ama öyle somurtma, darılma. Seni daha fazla kızdırmayacağım, seninle kavga da etmeyeceğim. Bugün öyle neşeli günümdeyim ki Grusha. O kadar mutlu, o kadar neşeli, o kadar özgürüm ki! Ve beni ne iyileştirdi biliyor musun? Bil bakalım! Tahmin et!"

"Düşünemiyorum!"

"Fedosseyevler."

"Yapma! Ama, Fedossseyev kadının da günahları ve huysuzluğu bağışlansın!"

Güldüler.

"Ama sana haberin en büyüğünü vermedim bile, Grusha. Doktora gittim. Bebek bekliyorum."

"Bebek mi?" Grusha ellerini çırptı. "Gerçek mi? Öyleyse kocanı nasıl bıraktın? Çocuğu babasız mı bırakacaksın, yoksa modaya uyup aldıracak mısın?"

"Neden aldıracakmışım? Bırak çocuk büyüsün. Erkeğe ihtiyacım yok. Bütün yapabildikleri bu - baba olmak! Üç çocuğuyla Fedosseyev kadının haline bak - kocasının Dora'ya gitmesine engel olamadılar."

"Pek ala öyleyse, ama kendi başına onu nasıl büyüteceksin?"

"Kendi başıma mı? Onu kurum yetiştirecek. Bir çocuk yuvası kuracağız. Seni de çalışmak için oraya götüreceğim. Sen de çocukları seversin. Bizim çocuğumuz olacak. İkimizin olacak."

Yine güldüler.

Ama grusha, şimdi acele toplanmalıyım. Tren sabah erken kalkıyor. Yarın işime gidiyorum. Her şeyi istediğim gibi düzenleyeceğim. Stephan Alexeyevitch beni kutsadı. Haydi iş başına!

Grusha, bunun keyfini düşünebiliyor musun?"

Grusa'nın elini yakaladı ve odada çocuklar gibi dans ettiler. Neredeyse mankeni devirdiler.

Kahkahalarla güldüler. Alt kattakiler, avludakiler bile duydu.

"Yaşayalım Grusha! Yaşayalım!"

Bu roman ne ahlak üzerine bir araştırma, ne de Sovyet Rusya'daki yaşam standardının bir betimlemesidir. Yalnızca savaş sonrası dönemin cinsel yaşamının bir psikolojik incelemesidir.

Bir erkeği aşk yaşamındaki davranışları için yargılar mıyız? Genellikle, çok esnek olan belli sınırları aşmadığı sürece, seks yaşamı kendisinin "özel konusudur" deriz. Erkeğin karakteri, aile ahlakıyla ilgili yaklaşımıyla değil, işindeki verimliliği, zekası, iradesi, devlete ve ülkeye yararı ile değerlendirilir. Kadınların çoğu devlette ya da toplumda doğrudan görev almadığı sürece, tüm etkinlikleri aile içinde yoğunlaştığı sürece, uygar toplumlar, kadında, cinsel ve ailesel yaşamda "iyi ahlak" sergilemesinden başka özellik aramadı.

Günümüzde bir kadın, burjuva aile ahlakı ölçüleriyle "kusursuzluğa" ulaşabilse ve kendi insanlarınca "itibar görse" bile ne toplumun gerçek takdirini ne de devletin "saygısını" elde edebilir. Açıkça "görmezden gelinir." Aksine; bir kadın güncel burjuva cinsel ahlakı açısından "lekesiz" olmayabilir, ancak eğer siyasette, sanatta, bilimde veya herhangi bir alanda sıradışı bir kişilikse, kimse arkasından "fısıldamaz" bile. Biri "iyi ahlaklı" ancak ülke ya da insanlık için hiç faydalı iş yapmamış, öteki "aile ahlakı eleştiriye açık" ancak etkili bir toplum çalışanı olan iki kadın karşılaştırılacak olsa, hangisinin ağır basacağından kuşku yoktur.

Babil
Roman

www.babilyayinlari.com
ISBN 975-6207-52-3